

„A zene ott kezdődik,
ahol a szó hatalma véget ér.”
(Cl. A. Debussy)

Mikrofon Zenei Alapfokú Művészeti Iskola

Pedagógiai Program

Vácszentlászló, 2015. szeptember 1.

Tartalomjegyzék

I. Helyzetelemzés

1. Az iskola adatai	3. old.
2. Iskolatörténet, névválasztás	4. old.
3. Az iskola fenntartói, igazgatói	4. old.
4. Az iskola névváltozásai, az iskolát segítő szakértők	5. old.

II. Nevelési program

1. Az iskola pedagógiai alapelvei	6. old.
1.2. Az iskola céljai	6. old.
2. Az iskola feladatai	7. old.
2.1. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	7. old.
2.2. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok	7. old.
2.3 A tehetség, a képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek	8. old.
4. A szülőkkel való kapcsolattartás rendje, formái	8. old.
A szülők, növendékek, pedagógusok együttműködésének formái	8. old.
5. Tárgyi feltételek	9. old.
6. Személyi feltételek	9. old.

III. Helyi Tanterv

1. A képzés óratervei, struktúrája	10. old.
2. Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei	10. old.
3. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei	10. old.
3.1. Ellenőrzés, értékelés	11. old.
3.2. Az értékelés célja	11. old.
3.4. A tanuló szorgalmának értékelése	11. old.
3.5. A beszámoltatás formái	12. old.
4. Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei	12. old.
4.1. Jelentkezés és felvétel	12. old.
4.2. Külön engedély	12. old.
4.3. Formai feltétel	12. old.
5. Művészeti alapvizsga és záróvizsga	13. old.
6. Szintetizátor-keyboard helyi tanterve	14. old.
7. Gitár helyi tanterve	36. old.
8. Ütőhangszer helyi tanterve	57. old.
9. Szolfézs helyi tanterve	84. old.
10. Jazz-zongora főtárgy helyi tanterve	124. old.
11. Jazzgitár főtárgy helyi tanterve	135. old.
12. Jazz-basszusgitár helyi tanterve	143. old.
13. Jazz-dob helyi tanterv	150. old.
14. Kötelező tárgyak helyi tanterve – Szolfézs	159. old.
15. - Jazzirodalom	
16. - Zenekari gyakorlat	

IV. Záró rendelkezések

Záradékok	180. old
-----------	----------

I. Helyzetelemzés

1.1 Az iskola adatai:

neve:	Mikrofon Zenei Alapfokú Művészeti Iskola
OM azonosítója:	102603
székhelye:	2115 Vácszentlászló, Zsámboki u. 7.
Tel. száma:	06-70/6266031
e-mai címe:	mikrofonzeneiskola@upcmail.hu
web címe:	vszl-mikrofon.hu
Adószáma:	18299700-1-13
Bankszámlaszáma:	11600006-00000000-60220527
telephelye:	Mikrofon Zenei Alapfokú Művészeti Iskola Tura 2194 Tura, Hevesy Gy. u. 1.
telephelye:	Mikrofon Zenei Alapfokú Művészeti Iskola Gödöllő 2100 Gödöllő, Szabadság tér 18.
telephelye:	Mikrofon Zenei Alapfokú Művészeti Iskola Galgahévíz 2193 Galgahévíz, Fő út 106.
alapítója:	Nyitrai Erika ev.
fenntartója:	Music-Light Intézményfenntartó és Művészeti Oktatástámogató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság
címe:	2100 Gödöllő, Palota-kert 12.
tel. száma:	06-30/942-9942
e-mail címe:	music-light@upcmail.hu

1.2. A utolsó módosított alapító okirat kelte:

2014.05.15.

1.3. Az alapítás éve:

2000. 08.28.

1.3. Az iskola jogállása, gazdálkodása:

Az iskola önálló jogi személy
Az iskola vállalkozási tevékenységet nem folytat.
Önállóan gazdálkodó

2. Iskolatörténet, névválasztás

Pest megye keleti szegletében, Gödöllő városától 16 km-re található a 2040 fő lakosú Vácszentlászló község.

Az M3-as autópályától délre, Gödöllőnél Zsámbok felé letérve érhető el a 29,87 km² területű település.

A falu központjában van a helyi általános iskola, a polgármesteri hivatal és a zeneiskola pár méterre egymástól egy „egyenlő szárú háromszög” sarkaiban.

A zeneiskolát 1998-ban egy helyi előadóművész, hangmérnök alapította, jelenlegi jogállásában 2000 óta működik.

Vácszentlászlón volt a székhelye a Micro-ton Records hangstúdióknak, az országban akkoriban egyedülálló digitális eszközökkel működő hanglemezkidőjének, innen származik első nevünk: Micro-ton Zeneiskola.

Az induló években a Szent László Általános Iskolában béreltünk az oktatáshoz szükséges tantermet, 2004-től az iskola saját épületbe költözött, a hangstúdió eladásából a fenntartó megvásárolta a régi polgármesteri hivatal épületét.

Gödöllőn, az Erkel Ferenc Általános Iskolában működő telephelyünk Lakatos Györgyné, az általános iskola akkori igazgatónője támogatásával és segítő szervezésével indult el.

A turai telephelyünk a Hevesy György Általános Iskola központi épületében működik, ott béreljük a nevelő-oktató munkához szükséges tantermet. Telephelyeinken alkalmazkodva az általános iskolák délelőtti és délutáni munkarendjéhez alakítjuk ki minden tanév elején saját munkarendünket, teremigényünket.

Elsődleges célunk az iskola megalapításával az volt, hogy egy olyan gyermek-központú oktatást alakítsunk ki Vácszentlászlón és környékén a szintetizátor-keyboard hangszer megismertetése segítségével, ami már országszerte nagy sikereket ért el. A fokozódó érdeklődés miatt a 2002/03-as tanévtől kibővítettük az általunk kínált képzési lehetőséget gitár és ütőhangszer tanszakokkal, valamint 2007-től továbbképző tanszakon jazz-zongora, jazzgitár, jazz-basszusgitár és jazzdob szakokkal. A szülők, a tanulók szívesen választják az intézmény által kínált képzési formát, a tanszakaink által közvetített zenei élmények átadásának képében.

Kiemelt feladatunk, hogy növendékeink családi, szeretetteljes, segítő környezetben tanuljanak zenét, igyekszünk minél több lehetőséget biztosítani számunkra, hogy tehetségüket kibontakoztathassák. Rendszeresen szervezünk növendékhangversenyeket, a területi, megyei és országos versenyeken színvonalasan szerepelnek tanulóink.

Iskolánk az elmúlt 16 év alatt egyéni arculatot alakított ki. Rendszeresen hívnak minket városi, községi rendezvényekre, ahol sikeresen és örömmel veszünk részt.

Az iskola fenntartói:

2000-2003 : Nyitrai Erika ev.
2003-2006 : Music-Light Közhasznú Társaság
2006- : Music-Light Nonprofit Kft

Az iskola igazgatói:

2000-2002 : Nagy Imre
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem (trombita-szolfézs szak)
2002-2004: Maszlag Tamás
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem (ütőhangszer szak)
2004-2008 : Galgóczi Balázs
Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola (gitár szak)
2008-2012 : Kátai Tamás
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem (ütőhangszer szak)
2012- Dráb Károly
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem (gitár szak)

Az iskolában történt névváltozások:

2000-2007: Micro-fon Zenei Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
2007-2013: Mikrofon zenei Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
2013- : Mikrofon Zenei Alapfokú Művészeti Iskola

Az iskola munkáját segítő szakértők:

Dr. Szűcsné Hobaj Tünde : közoktatási szakértő (2000-2004)
Bokor György : közoktatási szakértő (2004.)
Béres Károly: közoktatási szakértő (2007.)
Szlávik Jánosné: közoktatási szakértő (2004.)
Fehér József: közoktatási szakértő (2000-)
Kulcsár Sándor: közoktatási szakértő (2000-)
Ujváry Gézáné: közoktatási szakértő (2001-)

II. Nevelési program

1.1 Az iskola pedagógiai alapelvei:

Iskolánk pedagógiai alapelve, hogy a minőségközpontúságot és a tehetséggondozást állandóan szem előtt tartva, tevékenységünk szolgáltató jellegét megőrizzük. A ránk bízott gyerekek emberi értékeit, lelki egészségét, értelmi és érzelmi intelligenciáját, magatartási szokásait az értékek és a szép utáni érdeklődésüket szeretetteljes, mindenkire személy szerint odafigyelő, segítő, esélyegyenlőségre lehetőséget adó légkör megteremtésével biztosítjuk.

Kiemelt figyelmet fordítunk a növendékeink művészi kifejező képességeinek kibontakoztatására, a vele született kíváncsiság, az eredetiség megőrzésére. Olyan szemléletet kívánunk átadni nekik, amely segítségével könnyebben boldogulnak átértékelődött és rohanó világunkban, a pozitív értékrendek megtalálása felé vezető úton.

1.2. Az iskola célja:

Az alapfokú művészetoktatás követelménye és tantervi programja lehetőséget nyújt az esztétikai érzékenység, nyitottság, igényesség, ízlés, erkölcsi fogékonyság alakítása mellett a zene illetve a művészetek iránti érdeklődés és fogékonyság kialakítására.

A program keretében folyó zenei és művészeti nevelés alkalmat ad a művészetek iránt érdeklődő tanulók képességeinek fejlesztésére, biztosítja a különböző zenei műfajok területén való jártasságok megszerzését és gyakorlását.

A képzés széles körben segíti növendékeinket a társművészetekkel való találkozás során látóköriük komplex fejlesztését. Figyelembe veszi életkori sajátosságukat, a tanulók érdeklődése szerint használjuk kiegészítő tananyagunkat, ami nagymértékben fejleszti képességeiket, jártasságukat.

Az iskola pedagógiai hitvallását, nevelési eszményét, a vállalt értékrendet nevelő- oktató munkánk stratégiai és operatív céljai támasztják alá, melyek az iskolában folyó művészetoktatás egészére, teljes tevékenységrendszerére vonatkozik.

Stratégiai célok:

- a művészetoktatás egészét átható minőségközpontú szemléletkialakítása
- egyénre szabott motiválással a tehetséggondozás hatékonyságának megvalósítása
- az iskolahasználók, illetve a pedagógusok igényeinek megfelelően az intézmény szolgáltató jellegének kialakítása, esélyegyenlőség biztosítása

Operatív célok:

Az intézmény egészét átfogó minőségközpontú szemlélet kialakítása érdekében:

- az önfejlesztés, önművelés, önértékelés igényének kialakítása
- a tudásszerzésre való igény kialakítása a tanulóknak és a pedagógusoknak egyaránt

A tehetséggondozás hatékonysága, megőrzése érdekében:

- a problémamegoldó, problémafelismerő képesség igényének kialakítása
- a tanulás és a munkafegyelm megőrzése
- a folyamatos és személyre szabott fejlesztés megvalósítása
- komplex személyiségfejlesztő program alkalmazása

Az iskolahasználók igényeihez alkalmazkodó szolgáltató jelleg:

- a tanulók, a szülők igényeinek figyelembe vétele

Az esélyegyenlőség biztosítása érdekében:

- szociális hátrányok kompenzálása
- továbbtanulási esélyek növelése

1.3 Az iskola feladatai:

A pedagógiai alapelvek elérését meghatározó célrendszer a konkrét feladatok elvégzésével valósul meg.

Feladataik

- a rendszeres értékelés, önértékelés
- rendszeres igényfelmérés (évente)
- a feladatmegoldást segítő eszközpark kialakítása felmenő rendszerben
- motiváló, problémamegoldó feladatok meghatározása
- személyre szabott feladatok megfogalmazása, differenciálás

2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok:

Iskolánkba egyéni vagy szülői motiváció alapján jelentkeznek a tanulók, ezért a művészetekre rendkívül nyitott növendékek szívesen és örömmel fogadják be a tananyagot és az elsajátítás folyamat is könnyebb.

Tanulási kudarc a képzés tematikája alapján nem jellemző. Az esetleges problémás, fegyelmezetlenebb gyerekek számára egyéni teljesítményütemezéssel, személyiséghez illő feladatok kitzúzásával, gyakori szülői konzultációkkal oldatjuk meg a tananyagot.

Előzetes felmérésein bizonyítják, hogy a zenét tanuló gyerekek, illetve más művészeti ágakkal is foglalkozó növendékeink jobb teljesítményre képesek a tanulási folyamat más területén is. A zenetanulás fejlesztő hatással van a gondolkodásra, a problémák könnyebb megoldására is.

Az esélyegyenlőségben és a szociális hátrányok enyhítésében nagy szerep jut annak, hogy minden növendékünk számára egyenlően jó feltételeket, gazdag tananyagválasztékot, jó felszerelést, kiváló személyi feltételeket biztosítunk, ez a legfontosabb feltétele a pedagógiai program eredményes megvalósulásához.

3. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A közösségfejlesztés fontos feladataink közé tartozik. A szaktanár feladata, hogy kialakítsa a hozzá járó növendékek kis közösségét az iskola közösségén belül.

A kamarazenélés alkalmával tanulóink átélik a közös zenélés örömét, ami fokozza a gyakorlás iránti kedvüket, akaratukat és kitartásukat.

Gyakran készülnek a gyerekek (szintetizátor-keyboard szakon) négykezes darabokkal. Gitár és ütőtanszakosaink kamaracsoportjai pedig élnek az együtt zenélés lehetőségeivel hangversenyeink alkalmával. A tanulók felelősnek érzik magukat társaik sikeréért is, az empátiás képesség, a segítőkészség elmélyülhet. A tudatos és fegyelmezett alkalmazkodás vállalásával fejlődik az együtt gondolkodás élménye. A hibák megbeszélése, a bizonyítás hozzájárul a reális énkép kialakításához, értékítélet objektivitásához.

Mindez hozzásegíti a növendékeinket ahhoz, hogy toleráns emberré, esztétikai élményeket befogadó és értékelni tudó személyiséggé váljanak.

4. A tehetség, a képesség, a képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek:

A tehetség, a kreativitás minden gyerekekben jelen van, csak elő kell csalogatni, feloldani az esetlegesen kialakult gátlásaikat. A kreativitás kialakulását: a hibáktól való félelem csökkentésével, a bizalom légkörével és a játékos helyzetek teremtésével segíthetjük elő.

Fontos számunkra, hogy minden növendékünket egyformán kezeljük, a gyengébb képességekkel rendelkező gyerekeknek is ugyanolyan esélyt kell adni a tehetséggondozás során.

Számos iskolán kívüli rendezvényt szervezünk: a tanulmányi kirándulások során színházba, operába, múzeumba látogatunk el. Más művészetoktatási intézményekkel rendszeresen szervezünk közös hangversenyeket, amelyek során nagy élményeket szereznek gyerekeink és pedagógusaink egyaránt.

Vácszentlászló székhelyen zenei kottatárat működtetünk, amely folyamatos bővítés alatt áll, ez a lehetőség növendékeink önműveléséhez, szabadidejük hasznos eltöltéséhez hozzájárul.

Az iskola által biztosított személyi és tárgyi feltételek szintén a tanulók tehetségének, képességeik kibontakoztatására áll készen.

5. A szülővel való kapcsolattartás rendje, formái

A szülők folyamatos, többoldalú tájékoztatása nélkülözhetetlen az eredményesség elérésében. A tanulmányi előmenetel során folyamatosan tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről.

Szívesen látjuk a szülőket növendék hangversenyeken, nyilvános félévi és év végi vizsgáinkon. A gyermekek hiányzásáról a jogszabályban meghatározott formában azonnal értesítjük őket.

A zenetanulás eredményessége nagy mértékben függ a szülő hozzáállásától, a gyerek kitartó munkára nevelésében. Ezért igyekszünk minél többoldalú kapcsolatot ápolni a szülővel:

- órák előtt vagy után (a szaktanár „napi” kapcsolata)
- heti egy alkalommal a vezetők fogadó órája alkalmával
- tanszaki és egyéb koncerteken
- egyéb iskolai rendezvényeken
- iskolán kívüli rendezvényeken
- kötetlen összejöveteleken

A pedagógus- szülő- növendék iskolai legmagasabb együttműködési formája:

- a diákközösség
- szülői közösség fórumain

Az iskolának ismernie kell a szülő elvárásait, igényét, véleményét. A szülői közösségnek több kérdésben véleményezési joga van, iskolaszintű képviselőjünkkel az igazgató tartja a kapcsolatot.

6. Tárgyi feltételek

Az iskola a székhelyen saját épülettel rendelkezik, 2004-ben költöztünk be a régi polgármesteri hivatal termeibe. Minden tanszagnak saját, a törvény által előírt szaktanterme van, igényesen berendezve. A szolfézs és gitár szaktanterem már évek óta felújításra szorul, ill. az épület hátsó bejáratánál a járda kiszélesítése is fontos, megoldandó feladat.

A megfelelő módon kialakított helyiségekben szertár, irattár, hangszertár, eszköztár és kottatár található.

Hangversenyteremmel nem rendelkezünk, ezt a helyi művelődési ház színháztermében tudjuk megoldani időszakos bérleti szerződéssel.

A tágas udvar kiváló lehetőséget nyújt arra, hogy a növendékek biztonságos környezetben, nevelő felügyelete mellett élvezhessék a vidék adta friss levegő, nyugalom átélését az órák előtt és között. Jó idő esetén itt szoktuk megrendezni a szülő- gyerekek és pedagógus találkozókat is.

Az iskola telephelyein bérleti szerződéssel biztosítja a oktató-nevelő munkához szükséges tantermeket.

A hangszerparkot, eszköztárat folyamatosan próbáljuk bővíteni, újítani, mennyiségileg megfelel az 1998. OM rendelet előírásainak.

7. Személyi feltételek

Tanáraink felkészültek, speciális tudással, képességgel, főiskolai, egyetemi diplomával rendelkeznek, illetve továbbképzik magukat a tanított tárgy szakirányának megfelelő végzettség megszerzésére törekedve. Növendékeink szempontjából nélkülözhetetlen a segítő – fejlesztő - ötletgazdag pedagógiai munka, mely során célunk, hogy a gyerekek örömteli vidám, inspiráló légkörben bonthassák ki tehetségüket.

III. Helyi tanterv

1. A képzés óraterve, struktúrája

Az iskolával elsősorban 6-18 éves gyermekek állnak tanulói jogviszonyban, az ő részvételükkel folyik az oktatás, amely megalapozza a művészi kifejező készséget, a tehetséges zenei, illetve művészi pályát választó tanulókat felkészíti a szakirányú továbbtanulásra. Iskolánk délutáni tanrend szerint működik, amely keretén belül a zeneművészeti ágon a főtárgyak, illetve a kötelező tárgyak tanítása alapfokon heti 2x30 perces képzési idővel, a kötelezően választható tárgyak 2x45 perces heti elfoglaltságot jelentenek növendékeink részére, valamint második évfolyamtól a növendékek jelentkezhetnek kamarazenére (heti 2x45 perc). Az alapfok 6 évfolyamának elvégzése után azok a növendékek, akik folytatni szeretnék zenei tanulmányaikat alapvizsgát tesznek. Továbbképző tanszakon heti 6 órában folyik az oktatás.

2. Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei:

Iskolánk minimálisan átdolgozta a „az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programjának bevezetéséről is kiadásáról szóló 27/1998. (VI.10.) MKM rendelet 3.§-ának (3) bekezdése alapján” kiadott szintetizátor-keyboard, gitár, ütőhangszer, jazz-zongora, jazzgitár, jazz-basszusgitár, jazzdob programokat de ezekben a programokban kötelezően előírt és ajánlott tankönyvekből választottuk ki a tankönyveket.

A tankönyvválasztásnál kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy:

- feleljen meg az intézmény oktatási céljának
- segítse a tanulást, motiváljon
- adjon lehetőséget a differenciált képességfejlesztésre
- adjon mintát önálló feladatmegoldásokra
- legyen több évig használható
- az ára legyen kedvező

3.1 Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és a tanuló teljesítményének formái:

A tanuló elméleti és gyakorlati tudását rendszeresen értékeljük. Az ismeretek számonkérésének tartalmát a tantárgyi programok évfolyamokra lebontott követelményei tartalmazzák.

A tanév során nyújtott teljesítmény értékeléséhez szükséges ismeretek szintjét az évfolyamokra lebontott tantervi program minimumszintjei jelzik.

A tanuló ismereteinek, képességeinek szintjét, a tanuló teljesítményét, előmenetelét év közben érdemjeggyel értékeljük, félévkor és év végén osztályzattal minősítjük. Félévkor azt értékeljük, hogy a tanuló az időarányos követelményeket milyen szinten sajátította fel. Év végén az adott évfolyam követelményei alapján összeállított feladat megoldására kerül sor. A megoldás érdemjegye, valamint a második félévi teljesítmény alapján történik az év végi osztályzattal való minősítés.

A tanév során hangversenyeken, versenyeken és egyéb rendezvényeken nyújtott kimagasló teljesítményeket is értékeljük évközben szaktanári dicséret, igazgatói dicséret formájában az ellenőrző füzetbe, tanév végén a kimagasló teljesítményt a bizonyítványba a megjegyzés rovatba pl. „Dicséret szolfézs tantárgyból”.

formájában az ellenőrző füzetben, tanév végén a kimagasló teljesítményt a bizonyítványban a megjegyzés rovatba pl. „Dicséret szolfézs tantárgyból”.

A számonkérésnél teljesíthető követelményt állítunk a tanulók elé. Az értékelésnél figyelembe vesszük a tanuló fejlődését. A tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kísérjük. Biztosítjuk a minél sokoldalúbb megnyilatkozást.

3.2 Ellenőrzés, értékelés

Érdemjegyekkel történő osztályozás havonta az ellenőrző könyvbe, osztálynaplóba és a növendék füzetébe egyidejűleg beírva történik. Félévkor az ellenőrző könyvbe, év végén a bizonyítvány könyvbe történik az alábbi fokozatok szerint:

5 (jeles)

A tanterv követelményeit kifogástalanul elsajátította, a tananyagot ismeri és képes a gyakorlatban is alkalmazni. Iskolai és otthoni feladatait meg tudja önállóan oldani.

4 (jó)

A tanterv követelményeit megbízhatóan, kevés hibával teljesíti. Apró bizonytalanságok előfordulnak de a tananyag alapjait jól alkalmazza.

3 (közepes)

A tanterv követelményeit pontatlanul, néhány hibával sajátította el, de az alapvető anyagot elfogadható eredménnyel alkalmazza

2 (elégséges)

A tantervi követelményeknek súlyos hiányossággal tesz eleget de a minimális ismeretekkel rendelkezik. A tanár segítségével sem tudja könnyen leküzdeni a nehézségeket. Munkája folyamatos ellenőrzésre szorul.

A szabadon választott tárgyak (kamarazene) minősítése:

- megfelelt; jól megfelelt; kiválóan megfelelt

3.3 Az értékelés célja

- visszajelzés a szülő, tanuló, tanár részére
- a tanuló hatékonyságának ellenőrzése
- a teljesítmény alapján a további munka irányának meghatározása
- a tanuló teljesítményének viszonyítása korábbi eredményeihez

3.4. A tanuló szorgalmának értékelése

5 (példás)

A növendék munkája megbízható, pontos, igényes. Teljesítménye kiegyensúlyozott, hozzáállása nyitott, érdeklődő.

4 (jó)

A növendék munkája figyelmes, többnyire önálló, kötelezettségeit elvégzi de időnként ösztönzésre szorul.

3 (változó)

A növendék felkészülése rendszertelen, munkája gyakran felületes

2 (hanyag)

A növendék munkája megbízhatatlan, pontatlan, felkészültsége állandóan felületes.

3.5 A beszámoltatás formái

Félévi és év végi beszámolók:

A növendékek vizsgabizottság előtt adnak számot tudásukról a tantervben előírt beszámolóanyag alapján.

Évközi beszámolók:

- tanszaki koncertek
- évközi növendékhangversenyek
- a szaktanár az átadott ismereteket számon kérheti írásban, szóban vagy gyakorlati módon, ezután tájékoztatja a tanulót a beszámoltatás eredményéről

4. Az iskola magasabb évfolyamára lépésének feltételei

4.1 Jelentkezés és felvétel:

A szülő tanköteles kortól kérheti gyermeke felvételét az iskolába. Az igazgató által megbízott felvételi bizottság javaslata alapján történik a tanulói jogviszony létesítése. Beiratkozáskor a szülőnek hitelt érdemlően bizonyítani kell a gyermeke személyazonosságát.

A szabad iskolaválasztás jogának érvényesítésével a megengedhető létszámkeretig az intézmény más területéről is fogad tanulókat.

Olyan esetben, amikor a tanuló a pedagógiai szakasz zárásától eltérő időszakban kíván az iskolába lépni a tanulót az alapfokú művészetoktatásban kapott bizonyítványa alapján soroljuk be a megfelelő évfolyamba, illetve csoportba.

Az magasabb évfolyamra lépés feltétele az előző évfolyam helyi tantárgyi tantervben rögzített minimumkövetelményeknek való megfelelés.

4.2 Külön engedély

Ha a növendék önhibáján kívüli okok miatt nem tud eleget tenni a tanterv minimális követelményeinek (huzamosabb betegség, tanév közben történő felvétel), ebben az esetben az igazgató engedélyezheti a szülő kérésére a tanulmányok magasabb évfolyamon történő folytatását.

4.3 Formai feltétel:

A magasabb osztályba lépésnek formai feltételei illetve követelményei is vannak.

Az érdemjegyeket, értékelést, a mulasztások számát tartalmazó bizonyítványt és törzslapot a megfelelő záradékkal kell ellátni.

5. Művészeti alapvizsga, záróvizsga

A növendék az utolsó alapfokú évfolyam befejezését követően alapvizsgát tehet.

A követelmények valamennyi tanszakon megegyeznek az utolsó alapfokú évfolyam év végi követelményeivel.

A tanuló az utolsó továbbképző évfolyam elvégzését követően záróvizsgát tehet.

A záróvizsga követelményei megegyeznek az adott tanszak legmagasabb évfolyamának év végi követelményeivel.

Szintetizátor- keyboard

A képzés struktúrája, óraterve tantárgyai

Képzési idő: 12 év (2+6+4= 2 év előképző + 6 év alapfok + 4 év továbbképző)

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok												
	Előképző		Alapfok						Továbbképző				
	1	2	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	
Főtárgy	---	---	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelezően választ. tárgy szolfézs	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Választ. tárgy zenekar	----	----	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Összesen	2	2	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6

Az előképzőt a növendékeknek nem kötelező elvégezni.

Főtárgy: szintetizátor – keyboard (egyéni)

Kötelező tárgy: szolfézs

Választható tárgyak:

- elméleti: szolfézs, zeneelmélet, zenetörténet – zeneirodalom, improvizáció (mindezek együttes műveltségi programként is taníthatók);
- gyakorlati: zongora, orgona vagy egyéb második hangszer, kamarazene, zenekar, kórus
- Választható tárgyak: szolfézs, zeneelmélet, zenetörténet – zeneirodalom, improvizáció (mindezek együttes műveltségi programként is taníthatók), zongora, második hangszer, kamarazene, zenekar, kórus népzene

(Zenei ismeret: a szolfézs, zeneelmélet, zenetörténet – zeneirodalom, improvizáció tantárgyak tantervi programjai alapján, mint együttes műveltségi terület, önálló zenei alapismereteket tartalmazó helyi tanterv készíthető.)

Az elméleti és kamarazenei tantárgyak csoportos foglalkozások.

A tanítási órák számára és képzési idejére vonatkozó rendelkezések:

„A” és „B” tagozat

A tanítási órák (foglalkozások) száma és azok képzési ideje egy heti időtartamra értendő

Fő tárgy:

„A” tagozaton minimum 2x30 perc vagy 1x 60 perc

„B” tagozaton minimum 2x45 perc

Kötelező tárgy:

Szolfézs: minimum 2x45 perc

„A” tagozaton a 4. évfolyam végéig

„B” tagozaton az utolsó évfolyam végéig

Kötelezően választható tárgy:

„A” tagozaton az 5. évfolyamon

elmélet: minimum 1x45 perc

Választható tárgy:

Az előképző 1. évfolyamától 1 vagy 2 foglalkozás

„B” tagozaton

elmélet: minimum 1x45 perc

gyakorlat: minimum 1x45 perc (csoportos), vagy
minimum 1x30 perc (egyéni)

Hangszeres előkészítő:

egyéni: 2x30 perc

csoportos: 2x45 perc

Kamarazene:

minimum 1x45 perc

A kamarazene csoportlétszáma a műfajnak megfelelően: 2-8 fő, maximum 15 fő

Zenekar, kórus:

minimum 2x45 perc

Zongora, második hangszer:

minimum 1x30 perc

I. A szintetizátortanítás szakirányú feladatai

A szintetizátor tanításának a célja, hogy felkészítse a növendékeket az elektronikus zenei hatások felismerésére, befogadására és ilyen jellegű zenei önkifejezésre.

A szintetizátor - keyboard, digitális zongora tanításának szakirányú feladatai:

- ismertesse meg a növendékekkel a hangszer sajátosságait és alakítsa ki a hangszer biztonságos kezelését
- alapozza meg a biztos technikai tudást a zeneelmélettel való szoros összefüggésben
- adjon teret, lehetőséget a zenei fantázia kibontakoztatására, kreativitásra
- a klasszikus zeneelméleti rendszeren keresztül vezesse rá őket a tánc- és jazz-zenei összefüggések logikájára
- ismertesse meg a főbb tánc- és jazz-zenei stílusok sajátosságait, összevetve azokat klasszikus zenetörténeti előzményeikkel
- biztosítson olyan szilárd elméleti, technikai gyakorlati tudásanyagot, amely a számítógép és MIDI - berendezések zenei alkalmazási területén is használható
- adjon lehetőséget arra, hogy a fiatalok rajongása a szintetizátor iránt ne korlátozódjék csak a könnyűzene (tánczene, jazz) pólusára, hanem a szerzett zenei műveltség bármikor komolyzenére váltható legyen.
- minden alkalmat meg kell ragadni a tánc-, jazz- és a klasszikus zeneösszefüggéseinek bemutatására, együttes tanítására
- a zongorán való képzésnek meg kell egyeznie az arra vonatkozó központi program ajánlásával, hogy a szintetizátoron tanuló növendék a későbbiekben tetszése szerint klasszikus zongora- vagy orgonatanulmányokat folytathasson
- a szintetizátor – keyboard tanulás nem mehet a klasszikus zongoratanulás rovására, a két játéktechnikát párhuzamosan kell tanítani
- olyan képzési programot kell alkalmazni, amely sem a gyakorlatban, sem elméletben nem választja szét a tánc-, jazz- és klasszikus zenei irányzatokat, tudatosan és koordináltan nevel a zene szeretetére, szisztematikusan, fokról fokra építi fel mind a technikai, mind az elméleti tudást, és bontakoztatja ki a tanuló kreativitását, művészi előadóképességét.

Az oktatás ismertesse meg a növendékekkel:

- a szintetizátor – keyboard múltját, fejlődési szakaszait
- a hangszer felépítési sajátosságait
- a legfontosabb érintésvédelmi szabályokat

Alakítson ki:

- könnyed klaviatúra- és funkció – kezelést
- önálló hangszín- és ritmuskezelést
- kielégítő improvizációs készséget
- megfelelő játéktechnikai biztonságot

Fordítson figyelmet

- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására
- a lapról olvasási készség fejlesztésére
- a tudatos zenei memorizálásra

- a művek zeneileg igényes kidolgozására
- a rendszeres társas muzsikálásra

Tanítsa meg a növendékeket a legalapvetőbb hangszer-karbantartási feladatokra.

II. Követelmény

Az „A” tagozat végén

A növendék ismerje:

- a szintetizátor – keyboard múltját, fejlődési szakaszait (monofon-polifon szintetizátorok zenei számítógépek)
- a tánc- és jazz-zenei stílusokat, stílusirányzatokat, a zeneszerzők és előadóművészek munkásságát
- a legelemibb érintésvédelmi szabályokat
- a tanult anyagban előforduló tempó- és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését
- a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat.

Legyen képes:

- a zenei anyag kottahú előadására
- más hangszerekkel együtt játszani, kisebb zenekarokba beilleszkedni
- repertoárjának egyharmad részét kotta nélkül is eljátszani és ennek az anyagnak az állandó kézbentartására
- a szintetizátor – keyboard funkcióinak kezelésére
- az előadott művek önálló hangszín- és ritmuskezelésére
- megfelelő technikai tudásszintet elérni, mely az improvizációs gyakorlatokhoz szükséges

Rendelkezzék:

- megfelelő előadókészséggel, ritmus- és periódusérzéssel
- jó zenei hallással
- művészi előadókészséggel, kreativitással,
- vizuális, koncentráló- és memorizáló képességgel
- a hangszer megszólaltatásához szükséges alapvető elektrotechnikai ismeretekkel

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A növendék ismerje:

- szélesebb körben a különböző szintetizátorok működési elvét, programozását
- a klasszikus zeneszerzők munkásságát

legyen képes:

- repertoárjának nagy részét kotta nélkül is eljátszani
- repertoárjának egy részét transzponálni
- repertoárjának egy részét improvizálni
- összetettebb harmóniavezetésű darabokat játszani
- rendelkezék önálló harmóniaszerkesztési készséggel

III. Tananyag

A tananyag kiválasztásánál nagyon fontos, hogy olyan zeneoktatási metodikát válasszunk, amely a zenei haladás menetét logikusan építi fel, egyaránt nyitott a könnyű-, és a komoly zene felé.

Előkészítő (1-2. évfolyam) évi 66 óra (heti 2x30 vagy 2x45 perc)

A hangszerről:

- a hangszer és a billentyűzet ismerete

Hangszeres készségfejlesztés:

- a helyes kéz- és testtartás kialakítása
- alap ritmusképletek ismerete
- a kottaolvasás előkészítése
- a kézfüggetlenítés gyakorlása
- készségfejlesztő játékok

Elméleti ismeretek:

- a non legato, legato játék alapjai, karos staccato
- egyszerűbb zenei anyagok elemzése (azonosság, különbözőség felismerése)

Minimális követelmény:

- helyes kéz- és testtartás és alapszintű hangszerkezelés
- egyszerű gyermekdalok megszólaltatása külön, illetve kétkezes változatban
- hangulatok, különböző kifejezésmódok megvalósítása

Felhasználható irodalom:

- József A.- Szmrecsányi M.: Zenei előkészítő tankönyv és munkafüzet
- Horváth I.: Csicsergő I-II. tankönyv és munkafüzet

A tanszaki meghallgatás anyaga:

Könnyű gyermekdalok, népdalok egyszerű kísérettel

Az év végi vizsga javasolt anyaga:

Legalább három népdal, illetve gyermekdal váltott kézzel, egyszerű kísérettel.

Alapfok (1. évfolyam)

Évi 66 óra (heti 2x30perc vagy 1x 60 perc)

Technikaképzés és elméleti ismeretek:

- a szintetizátor működési elvének megismertetése
- a szintetizátor és a zongora összehasonlítása
- a hangok elhelyezkedése a klaviatúrán
- a violin- és a basszuskulcs
- különböző hangértékek és szünetjelek, az ütem, a módosítójelek
- a helyes kéztartás és billentéstechnika megismertetése, a C-dúr skála (törzshangok) gyakorlása alapján (jobb és bal kéz).
- A jobb kéz első játéka egyszerű dallam alapján
- A dúr és moll hármashangzatok fogalma, lejátszásuk bal kézzel és begyakorlásuk 5-3-1 majd 5-3-2 ujjrenddel, minden hangról
- A jobb és bal kéz együttes játéka
- A kiválasztott zenemű eljátszása arranger kísérettel

Minimális követelmény:

- Rendelkezzék megfelelő kéztartással, billentéstechnikával és tudjon megfelelő ujjrenddel játszani.

Felhasználható irodalom

- Fehér József: Gorsium szintetizátoriskola I. (Gorsium GBT Tác)
- Fantóné – Komjáthyiné: Zongoraiskola I.
- Bartók Béla: Mikrokozmosz I.

A tanszaki meghallgatás anyaga:

- A tanuló képességéhez mérten

Az év végi vizsga anyaga:

- Egyszerű tánczenei szám előadása arranger kísérettel, hármashangzatfogásokkal;
- Egy egyszerű klasszikus darab előadása a fent említett zongoraiskola első kötetéből;
- C-dúr skála jobb és bal kézzel
- A növendék ismerje az előadott művek zeneelméleti vonatkozásait.

Alapfok (2. évfolyam)

Évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc)

Technikaképzés és elméleti ismeretek:

- Az első évfolyamban tanult elméleti és gyakorlati anyag rendszeres ismétlése
- A szintetizátor – keyboard alapfunkcióinak önálló kezelése
- A dúr hármashangzat fordításainak megismertetése, tánc- és klasszikus zenei jelölése, használata a gyakorlatban egy kiválasztott zenemű alapján
- A pontozott hangértékek megismertetése és begyakorlása tánczenei kotta alapján
- Klasszikus zenei gyakorlatok a két kéz függetlenítésére
- A szűkített hármashangzat fogalma, begyakorlása egy választott darab alapján

- A dúr és moll skálák előjegyzései 4#, 4 b előjegyzésig.
- Skálák gyakorlása 2#, 2 b előjegyzésig, előírt ujjrenddel, két oktávon keresztül, jobb és bal kézzel

Minimális követelmény:

- A dúr és moll hármashangzatok biztos alkalmazása bal kézben a jobb kéz egyidejű játékával
- A kar és az ujjak egysége, együttműködése hangközfelbontással, hangzatfelbontással, skálamenettel, helyes ujjrenddel.

Felhasználható irodalom

- Fehér József: Gorsium szintetizátoriskola I. (Gorsium GBT Tác)
- Máthéné – Váczi: Zongoraiskola I-II.
- Bartók Béla: Mikrokozmosz I-II.
- Gyermekeknek I.

A tanszaki meghallgatás anyaga:

- lehetőleg nyilvános szereplés keretén belül, a tanuló tudásszintjéhez mérten egy könnyebb tánczenei, illetve klasszikus darab eljátszása

Az év végi vizsga anyaga:

- különböző ritmuskíséretű tánczenei szám előadása arranger kísérettel (ajánlott egy 3/4 és egy 4/4 ütemmutatójú szám választása);
- egy klasszikus mű előadása zongorán

(Az év végi vizsga anyaga nem lehet azonos a tanszaki meghallgatás anyagával)

Alapfok (3. évfolyam)

Évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc))

Technikaképzés és elméleti ismeretek:

- a második évfolyamban tanult elméleti és gyakorlati anyag rendszeres ismétlése
- a növendék ismerje meg a szintetizátor – keyboard használatának bővebb lehetőségeit (arranger, intro, ending, start-stop, chord-intelligent, fill-in, lower, pitch bender, ACC bass, RAM-kártya, split stb.)
- a MIDI fogalma
- a hetes harmóniak használata és begyakorlása egy kiválasztott tánczenei szám alapján
- a tenuto és staccato játék begyakorlása egy klasszikus darab alapján
- skálák egyenletes játszása 4#, 4 b előjegyzésig, fokozatosan gyorsuló tempóban, 3-4 oktávon keresztül
- a technikai gyakorlatok alapján többféle tánczenei stílus begyakorlása, transzponálása
- a bővített (+aug.) fogalma, alteráció
- a kis és nagy triola
- a szinkópa
- a suspend fogalma

- a bővített és sus gyakorlati megvalósítása egy-két szám alapján
- legkevesebb két tánczenei szám megtanulása arranger kíséret nélkül, bal kéz ritmusbontással, kísérettel
- a tanult tananyag rendszeres ismétlése

Minimális követelmény:

- tudjon a növendék dúr hármashangzat-megfordításokat játszani bal kézben és tudja transzponálni azokat
- tudjon tenutot és staccatot játszani
- ismerje gyakorlatban az éneklő legato játékot

Felhasználható irodalom

- Fehér József: Gorsium szintetizátoriskola I-II. (Gorsium GBT Tác)
- Kulcsár Zoltán: Harmónia- és ritmusiskola
- Bartók Béla: Mikrokozmosz I-II., Gyermekeknek I-II.
- J. S. Bach: Notenbüchlein für Anna Magdalena Bach kötetből:
  - F-dúr andante BWV Anh. 131
  - D-moll menüett BWV Anh. 132
  - G-dúr menüett BWV Anh. 116.
- C. Czerny: Könnyű technikai gyakorlatok (Komjáthyiné)

A tanszaki meghallgatás anyaga:

- Lehetőleg nyilvános szereplés keretén belül, a tanuló tudásszintjéhez mérten egy tánczenei, illetve egy klasszikus darab előadása

Az év végi vizsga anyaga:

- Három különböző ritmusú tánczenei szám előadása, amelyben szerepelnek hetes, szűkített és bővített harmóniák;
- Egy klasszikus mű előadása zongorán

Alapfok (4. évfolyam)

Évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc)

Technikaképzés és elméleti ismeretek:

- A harmadik évfolyamban tanult elméleti és gyakorlati anyag rendszeres ismétlése.
- A szintetizátor - keyboard minden lehetséges funkciójának (a MIDI kivételével) ismerete és kezelése
- A skálák előjegyzéseinek ismerete 7#, 7 b előjegyzésig
- Alap 7-9-11-13-as akkordok létrehozása a felhangsor hangjaiból
- A díszítő hatos fogalma, szerepe
- Az add szócska fogalma, szerepe
- Olyan tánczenei számok gyakorlása, amelyben a jobb kéz is játszik harmóniahangokat
- A négyeshangzat megfordításai tánczenei, illetve klasszikus jelöléssel és alkalmazásuk a gyakorlatban

- Skálák gyakorlása 5#, 5 b előjegyzésig, megfelelő ujjrenddel.
- A tanult anyag rendszeres ismétlése

Minimális követelmény:

- A dúr négyeshangzat megfordításainak biztos alkalmazása a bal kézben
- Tudjon a növendék jobb kézzel a dallamjáték közben harmóniahangokat is játszani

Felhasználható irodalom

- Fehér József: Gorsium szintetizátoriskola II-III. (Gorsium GBT Tác)
- Kulcsár Zoltán: Harmónia- és ritmusiskola
- A gyermek Mozart (Hernádi)
- C. Czerny: Könnyű technikai gyakorlatok (Komjáthyiné)
- Olyan tánczenei anyag használata, amely lehetőséget ad a bal kéz ritmuskíséret önálló eljátszására is, arranger kíséret nélkül.

„B” tagozat:

- Bartók Béla: Mikrokozmosz IV.
- Gyermekeknek III.
- J. S. Bach: 18 kis prelúdium (Hernádi)

A tanszaki meghallgatás anyaga:

- Lehetőleg nyilvános szereplés keretén belül, a tanuló tudásszintjéhez mérten egy tánczenei, illetve egy klasszikus darab előadása

Az év végi vizsga anyaga:

- Négy különböző ritmusú tánczenei szám, hetes, bővített, szűkített hármashangzat – megfordításokkal (a négy tánczenei számból kettőt a növendék legyen képes egyszerű bal kéz kísérettel eljátszani, arranger használata nélkül);
- Két klasszikus darab eljátszása a javasolt anyagból

Alapfok (5. évfolyam)

Évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc)

Technikaképzés és elméleti ismeretek:

- A negyedik évfolyamban tanult elméleti és gyakorlati anyag rendszeres ismétlése
- Az összes tánczenei jelölés megismertetése
- A szintetizátor - keyboard MIDI funkciójának használata
- A funkcióelmélet megismertetése
- A modális hangsorok megismertetése
- A dúr és az összhangzatos moll skála fokaira építhető hármashangzatok megismertetése
- A beat, rock, slow és swing stílusú darabok játszása arrangerrel és arranger kíséret nélkül szintetizátoron, digitális zongorán, illetve klasszikus zongorán/pianínón
- Az előző évfolyamokhoz igazítva minimum 20 tánczenei szám megtanulása, lehetőleg minél több stílusban
- Egyszerűbb darabok transzponálása

Minimális követelmény:

- Biztos hangszerkezelés, funkcióváltások, kiállítások (fill in), hangszínváltások stb. alkalmazása a szintetizátoron - keyboardon előadott számok lejátszása közben.
- Biztos kíséret bal kézzel, helyes súlypontok használata az arranger nélküli játszásnál.

Felhasználható irodalom

- Fehér József: Gorsium szintetizátoriskola II-III. (Gorsium GBT Tác)
- Esze Jenő: Tanuljunk zongorázni tánczenét (ESMTK CO-Sinus Kiadó Budapest)
- Kulcsár Zoltán: Dallamszerkesztés, szekvenciaszövés, rögtönzés keyboardon
- J. S. Bach: 18 kis prelúdium
- Könnyű szonatinák (Hernádi)
- Kurtág Gy.: Játékok zongorára
- Dohnányi E.: A legfontosabb ujjgyakorlatok a biztos zongoratechnika elsajátítása

„B” tagozat:

- J. S. Bach: 18 kis prelúdium
- Kétszólamú invenciók (F-dúr, a-moll)

Fakultatív anyag:

- Lehotka Gábor: Gorsium orgonaiskola – 2000 (Gorsium GBT Tác)
- Simon Collin: Így működik a számítógépes multimédia (Park Könyvkiadó, Budapest)

A tanszaki meghallgatás anyaga:

- Lehetőleg nyilvános szereplés keretén belül, a tanuló tudásszintjéhez mérten egy tánczenei szám arranger kísérettel, egy tánc- vagy jazz-zenei szám arranger kíséret nélkül, önálló bal kéz kísérettel;
- Egy szabadon választott klasszikus zenei darab a javasolt anyagból

Az év végi vizsga anyaga:

- Négy különböző ritmusú tánc-, illetve jazz-zenei szám előadása arranger kísérettel és arranger kíséret nélkül, önálló bal kéz kísérettel
- Két klasszikus darab a javasolt anyagból

Alapfok (6. évfolyam)

Évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x60 perc)

Technikaképzés és elméleti ismeretek:

- Az előző öt év anyagának rendszeres ismétlése, és ennek alapján repertoár összeállítása, bővítése
- A szintetizátor - keyboard működési elve, az összes funkció ismerete és használata, beleértve a MIDI-t is.
- A szintetizátor erősítésére alkalmazott berendezések kezelése.
- A dúr és az összhangzatos moll skálák fokaira épített négyeshangzatok ismerete és alkalmazása a könnyűzenében előforduló valamennyi hangnemben
- Beat, rock, slow, swing, beugine, rumba, bossa nova, samba, cha-cha-cha stílusú számok játszása arranger kísérettel, illetve arranger kíséret nélkül, önálló bal kéz kísérettel

- Az előző évfolyamokhoz igazítva harminc tánczenei szám tudása különböző stílusokban, az egyszerűbbek transzponálva is.

Minimális követelmény:

- Legyen képes a tanuló virtuózabb játékmódra, egyszerűbb improvizációkra.

Felhasználható irodalom

- Fehér József: Gorsium szintetizátoriskola III-IV (Gorsium GBT Tác)
- Esze Jenő: Tanuljunk zongorázni tánczenén (ESMTK CO-Sinus Kiadó Budapest)
- Kulcsár Zoltán: Dallamszerkesztés, szekvenciaszövés, rögtönzés keyboardon
- Beethoven: Szonatinák (Solymos P.)
- C.Czerny: A kézügyesség iskolája I-II. (Szendy Á.)
- J. S. Bach: 18 kis prelúdium
- Schumann: Jugend-album
- Schubert: Keringők
- Csikóvszkij: Jugend-album

„B” tagozat:

- J. S. Bach: Kétszólamú invenciók, Háromszólamú invenciók
- Chopin: Keringők, Mazurkák

Fakultatív anyag:

- Lehotka Gábor: Gorsium orgonaiskola – 2000 (Gorsium GBT Tác)
- Simon Collin: Így működik a számítógépes multimédia (Park Könyvkiadó, Budapest)

A tanszaki meghallgatás anyaga:

- Lehetőleg nyilvános szereplés keretén belül, a tanuló tudásszintjéhez mérten egy virtuózabb tánczenei szám arranger kísérettel, egy tánczenei szám arranger kíséret nélkül, önálló bal kéz kísérettel;
- Egy szabadon választott klasszikus darab

Az év végi vizsga anyaga:

- Öt különböző ritmusú tánc- és jazz-zenei szám előadása arranger kísérettel és arranger kíséret nélkül, önálló bal kéz kísérettel – lehetőleg improvizálva;
- Két szabadon választott előadási darab

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- A szintetizátor–keyboard funkcióinak bővebb ismerete, MIDI-s sequencer és számítógépes alkalmazások használata.
- Az összes #–es és b–s dúr és moll skála ismerete.
- A dúr és az összhangzatos moll skálák fokaira épített négyeshangzatok funkcióinak ismerete.
- Alterált akkordok ismerete és alkalmazása egyszerűbb hangnemekben.
- A tánczenében használatos egyszerűbb stílusok (beat, rumba, slow rock) alkalmazása önálló bal kéz kísérettel zongorán is.
- Az előző évfolyamokhoz igazítva harmincöt–negyven tánczenei szám elsajátítása különböző stílusokban.

Ajánlott tananyag

Fehér József: Gorsium szintetizátoriskola III–IV. (Gorsium GBT, Tác)
 Fehér József: A XX. század hangszere a szintetizátor (Gorsium GBT, Tác)
 Balázs Fecó: Dalai napjainkig (Solo Music Budapest)
 Esze Jenő: Tanuljunk zongorázni tánczenét (ESMTK CO–Sinus Kiadó, Budapest)
 Dr. Kesztyer Lőrinc: Összhangzattan (Editio Musica, Budapest)
 Sík Zoltán: MIDI alapozás és MIDI protokoll (Pixel Graphics)
 C. Czerny: A kézügyesség iskolája I–II. (Editio Musica, Budapest)
 J. S. Bach: Kétszólamú invenciók (Rózsavölgyi – Urtext, Budapest)
 Bartók: Mikrokozmosz IV. (Editio Musica, Budapest)
 Csajkovszkij: Jugendalbum (Editio Musica, Budapest)
 Chopin: Keringők, mazurkák

Követelmény

Legyen képes a tanuló virtuózabb játékmódra, egyszerűbb improvizációkra, tudja értelmezni a használt akkordok funkcióit az egyszerűbb tánczenei daraboknál.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Öt különböző ritmusú tánc– és jazz–zenei darab előadása arranger kísérettel és arranger kíséret nélkül, önálló bal kéz kísérettel – lehetőleg improvizálva;
- Két szabadon választott előadási darab.

8. évfolyam „A” tagozat**Fejlesztési feladatok**

- A szintetizátor–keyboard funkcióinak alkalmazása, MIDI–s sequencer és számítógépes alkalmazások használata.
- A stúdiótechnikában használatos eszközök ismerete, az alapvető munkavédelmi előírások megismerése.
- A modális hangsorok, a pentaton skála és a felhangsor ismerete.
- A dúr és az összhangzatos moll skálák fokaira épített négyeshangzatok funkcióinak alkalmazása egyszerűbb hangnemekben.
- A tánc– és jazz–zenében összhangzattani összefüggések, jelölések ismerete és alkalmazása: harmóniafűzések, moll subdomináns, nápolyi szext.
- A tánc– és jazz– zenében használatos akkordtípusok ismerete a 13–as harmóniáig.
- Hiányos akkordok ismerete és alkalmazása egyszerűbb hangnemekben.
- A tánczenében használatos stílusok (cha–cha, beguine, slow) alkalmazása önálló bal kéz kísérettel zongorán is.
- A zenekari játék sajátosságainak ismerete.
- Az előző évfolyamokhoz igazítva negyven–negyvenöt tánczenei szám elsajátítása különböző stílusokban.

Ajánlott tananyag

Fehér József: Gorsium szintetizátoriskola III–IV. (Gorsium GBT, Tác)
 Fehér József: A XX. század hangszere a szintetizátor (Gorsium GBT, Tác)
 Balázs Fecó: Dalai napjainkig (Solo Music Budapest)
 Esze Jenő: Tanuljunk zongorázni tánczenét (ESMTK CO–Sinus Kiadó, Budapest)
 Dr. Kesztyer Lőrinc: Összhangzattan (Editio Musica, Budapest)
 Sík Zoltán: MIDI alapozás és MIDI protokoll (Pixel Graphics)
 C. Czerny: A kézügyesség iskolája I–II. (Editio Musica, Budapest)
 J. S. Bach: Kétszólamú invenciók (Rózsavölgyi – Urtext, Budapest)
 Bartók: Mikrokozmosz IV. (Editio Musica, Budapest)

Csajkovszkij: Jugendalbum (Editio Musica, Budapest)
Chopin: Keringők, mazurkák
Beethoven: Szonatinák (Solymos P.)
Gonda János: A rögtönzés világa II–III.
Lehotka Gábor: Gorsium Orgonaiskola – 2000 (Gorsium GBT, Tác)

Követelmény

Legyen képes a tanuló virtuózabb játékmódra, improvizációkra, tudja értelmezni a használt akkordok funkcióit az egyszerűbb tánczenei daraboknál.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Öt különböző ritmusú tánc– és jazz–zenei darab előadása arranger kísérettel és arranger kíséret nélkül, önálló bal kéz kísérettel – lehetőleg improvizálva;
- Két szabadon választott előadási darab.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- A MIDI–s sequencer és audio editáló számítógépes alkalmazások használata.
- A stúdiótechnikában és az előadásokon alkalmazott eszközök ismerete, a keverőpult, hangsugárzók, kábelek és mikrofonok ismerete, az alkalmazás során az alapvető munkavédelmi előírások betartása.
- Az összhangzatos és dallamos moll skálák modulusainak ismerete.
- A bartóki tengelyrendszer alap összefüggéseinek ismerete.
- Az alterált és hiányos akkordok alkalmazása, azok funkcióinak ismerete.
- A tánc– és jazz–zenében összhangzattani összefüggések, jelölések ismerete és alkalmazása: zárlattípusok, váltó dominánsok, moll domináns.
- A tánczenében használatos stílusok (bossa–nova, swing, rock 'n roll) alkalmazása önálló bal kéz kísérettel zongorán is.
- Az előző évfolyamokhoz igazítva negyvenöt–ötven tánczenei szám elsajátítása különböző stílusokban.

Ajánlott tananyag

Fehér József: Gorsium szintetizátoriskola III–IV. (Gorsium GBT, Tác)
Fehér József: A XX. század hangszere a szintetizátor (Gorsium GBT, Tác)
Balázs Fecó: Dalai napjainkig (Solo Music Budapest)
Esze Jenő: Tanuljunk zongorázni tánczenét (ESMTK CO–Sinus Kiadó, Budapest)
Dr. Keszler Lőrinc: Összhangzattan (Editio Musica, Budapest)
Sík Zoltán: MIDI alapozás és MIDI protokoll (Pixel Graphics)
C. Czerny: A kézügyesség iskolája I–II. (Editio Musica, Budapest)
J. S. Bach: Két– és háromszólamú invenciók (Rózsavölgyi – Urtext, Budapest)
Bartók: Mikrokozmosz IV–V. (Editio Musica, Budapest)
Csajkovszkij: Jugendalbum (Editio Musica, Budapest)
Chopin: Keringők, mazurkák
Beethoven: Szonatinák (Solymos P.)
Gonda János: A rögtönzés világa II–III.
Lehotka Gábor: Gorsium Orgonaiskola – 2000 (Gorsium GBT, Tác)

Követelmény

Legyen képes a tanuló virtuózabb játékmódra, improvizációkra, tudja értelmezni a használt akkordok funkcióit az egyszerűbb tánczenei daraboknál.

Legyen képes az egyszerűbb tánczenei darabok önálló harmonizálására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Öt különböző ritmusú tánc– és jazz–zenei darab előadása arranger kísérettel és arranger kíséret nélkül,

- önálló bal kéz kísérettel, improvizálva;
- Két szabadon választott előadási darab.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- A szintetizátor–keyboard hangszer múltjának, fejlődési szakaszainak, felépítési sajátosságainak ismerete.
- Az audio felvételekhez használt berendezések ismerete, az alkalmazás során gyakrabban előforduló fájlformátumok ismerete.
- A stúdió– és a színpadtechnikában alkalmazott eszközök ismerete, a az alkalmazás során az alapvető munkavédelmi előírások betartása.
- Az improvizációs skálák (egészhangú, fél–egész, stb.) ismerete.
- A bartóki tengelyrendszer alkalmazása egyszerűbb hangnemekben.
- Az alterált és hiányos akkordok alkalmazása, azok funkcióinak ismerete.
- A tánc– és jazz–zenében összhangzattani összefüggések, jelölések ismerete és alkalmazása: tonális kitérők, wamp, harmóniák oldási lehetőségei.
- A zeneművek formai sajátosságainak felismerése.
- Egyszerűbb tánczenei darabok transzponálása és harmonizálása.
- A tánczenében használatos stílusok alkalmazása önálló bal kéz kísérettel zongorán is.
- Az előző évfolyamokhoz igazítva ötven–hatvan tánczenei szám elsajátítása különböző stílusokban.

Ajánlott tananyag

- Fehér József: Gorsium szintetizátoriskola III–IV. (Gorsium GBT, Tác)
- Fehér József: A XX. század hangszere a szintetizátor (Gorsium GBT, Tác)
- Balázs Fecó: Dalai napjainkig (Solo Music Budapest)
- Esze Jenő: Tanuljunk zongorázni tánczenét (ESMTK CO–Sinus Kiadó, Budapest)
- Dr. Keszler Lőrinc: Összhangzattan (Editio Musica, Budapest)
- Sík Zoltán: MIDI alapozás és MIDI protokoll (Pixel Graphics)
- C. Czerny: A kézügyesség iskolája I–II. (Editio Musica, Budapest)
- J. S. Bach: Két– és háromszólamú invenciók (Rózsavölgyi – Urtext, Budapest)
- Bartók: Mikrokozmosz IV–V. (Editio Musica, Budapest)
- Csajkovszkij: Jugendalbum (Editio Musica, Budapest)
- Chopin: Keringők, mazurkák
- Beethoven: Szonatinák (Solymos P.)
- Gonda János: A rögtönzés világa II–III.
- Lehotka Gábor: Gorsium Orgonaiskola – 2000 (Gorsium GBT, Tác)

Követelmény

- Legyen képes a tanuló virtuózabb játékmódra, improvizációkra, ismerje és alkalmazza a funkcióelmélet szabályait.
- Legyen képes az egyszerűbb tánczenei darabok önálló harmonizálására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Öt különböző ritmusú tánc– és jazz–zenei darab előadása arranger kísérettel és arranger kíséret nélkül, önálló bal kéz kísérettel, improvizálva;
- Két szabadon választott előadási darab.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

- A szintetizátor–keyboard funkcióinak bővebb ismerete, MIDI–s sequencer és számítógépes alkalmazások használata.
- Az összes #–es és b–s dúr és moll skála ismerete.
- A dúr és az összhangzatos moll skálák fokaira épített négyeshangzatok funkcióinak ismerete.
- Alterált akkordok ismerete és alkalmazása egyszerűbb hangnemekben.
- A tánczenében használatos egyszerűbb stílusok (beat, rumba, slow rock) alkalmazása önálló bal kéz kísérettel zongorán is.
- Az előző évfolyamokhoz igazítva harmincöt–negyven tánczenei szám elsajátítása különböző stílusokban.

Ajánlott tananyag

Fehér József: Gorsium szintetizátoriskola III–IV. (Gorsium GBT, Tác)
Fehér József: A XX. század hangszere a szintetizátor (Gorsium GBT, Tác)
Balázs Fecó: Dalai napjainkig (Solo Music Budapest)
Esze Jenő: Tanuljunk zongorázni tánczenét (ESMTK CO–Sinus Kiadó, Budapest)
Dr. Kesztyer Lőrinc: Összhangzattan (Editio Musica, Budapest)
Sík Zoltán: MIDI alapozás és MIDI protokoll (Pixel Graphics)
C. Czerny: A kézügyesség iskolája I–II. (Editio Musica, Budapest)
J. S. Bach: Kétszólamú invenciók (Rózsavölgyi – Urtext, Budapest)
Bartók: Mikrokozmosz IV. (Editio Musica, Budapest)
Csajkovszkij: Jugendalbum (Editio Musica, Budapest)
Chopin: Keringők, mazurkák

Követelmény

Legyen képes a tanuló virtuózabb játékmódra, egyszerűbb improvizációkra, tudja értelmezni a használt akkordok funkcióit az egyszerűbb tánczenei daraboknál.
A sequencer vagy MIDI editáló szoftverrel ellátott számítógép gyakorlati alkalmazására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Öt különböző ritmusú tánc– és jazz–zenei darab előadása arranger kísérettel és arranger kíséret nélkül, önálló bal kéz kísérettel improvizálva;
- Két szabadon választott klasszikus darab.

8. évfolyam „B” tagozat**Fejlesztési feladatok**

- A szintetizátor–keyboard funkcióinak alkalmazása, MIDI–s sequencer és számítógépes alkalmazások használata.
- A stúdiótechnikában használatos eszközök ismerete, az alapvető munkavédelmi előírások megismerése.
- A modális hangsorok, a pentaton skála és a felhangsor ismerete.
- A dúr és az összhangzatos moll skálák fokaira épített négyeshangzatok funkcióinak alkalmazása egyszerűbb hangnemekben.
- A tánc– és jazz–zenében összhangzattani összefüggések, jelölések ismerete és alkalmazása: harmóniafűzések, moll subdomináns, nápolyi szext.
- A tánc– és jazz– zenében használatos akkordtípusok ismerete a 13–as harmóniáig.
- Hiányos akkordok ismerete és alkalmazása egyszerűbb hangnemekben.
- A tánczenében használatos stílusok (cha–cha, beguine, slow) alkalmazása önálló bal kéz kísérettel zongorán is.
- A zenekari játék sajátosságainak ismerete.
- Az előző évfolyamokhoz igazítva negyven–negyvenöt tánczenei szám elsajátítása különböző stílusokban.

Ajánlott tananyag

Fehér József: Gorsium szintetizátoriskola III–IV. (Gorsium GBT, Tác)
 Fehér József: A XX. század hangszere a szintetizátor (Gorsium GBT, Tác)
 Balázs Fecó: Dalai napjainkig (Solo Music Budapest)
 Esze Jenő: Tanuljunk zongorázni tánczenét (ESMTK CO–Sinus Kiadó, Budapest)
 Dr. Keszler Lőrinc: Összhangzattan (Editio Musica, Budapest)
 Sík Zoltán: MIDI alapozás és MIDI protokoll (Pixel Graphics)
 C. Czerny: A kézügyesség iskolája I–II. (Editio Musica, Budapest)
 J. S. Bach: Kétszólamú invenciók (Rózsavölgyi – Urtext, Budapest)
 Bartók: Mikrokozmosz IV. (Editio Musica, Budapest)
 Csajkovszkij: Jugendalbum (Editio Musica, Budapest)
 Chopin: Keringők, mazurkák
 Beethoven: Szonatinák (Solymos P.)
 Gonda János: A rögtönzés világa II–III.
 Lehotka Gábor: Gorsium Orgonaiskola – 2000 (Gorsium GBT, Tác)

Követelmény

Legyen képes a tanuló virtuózabb játékmódra, improvizációkra, tudja értelmezni a használt akkordok funkcióit az egyszerűbb tánczenei daraboknál.

Legyen képes tudatosan alkalmazni a tanult modális hangsorokat az improvizáció során.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Öt különböző ritmusú tánc– és jazz–zenei darab előadása arranger kísérettel és arranger kíséret nélkül, önálló bal kéz kísérettel improvizálva, a tanult modális hangsorok alkalmazásával;
- Két szabadon választott előadási darab.

9. évfolyam „B” tagozat**Fejlesztési feladatok**

- A MIDI–s sequencer és audio editáló számítógépes alkalmazások használata.
- A stúdiótechnikában és az előadásokon alkalmazott eszközök ismerete, a keverőpult, hangsugárzók, kábelek és mikrofonok ismerete, az alkalmazás során az alapvető munkavédelmi előírások betartása.
- Az összhangzatos és dallamos moll skálák modulusainak ismerete.
- A bartóki tengelyrendszer alap összefüggéseinek ismerete.
- Az alterált és hiányos akkordok alkalmazása, azok funkcióinak ismerete.
- A tánc– és jazz–zenében összhangzattani összefüggések, jelölések ismerete és alkalmazása: zárlattípusok, váltó dominánsok, moll domináns.
- A tánczenében használatos stílusok (bossa–nova, swing, rock 'n roll) alkalmazása önálló bal kéz kísérettel zongorán is.
- Az előző évfolyamokhoz igazítva negyvenöt–ötven tánczenei szám elsajátítása különböző stílusokban.

Ajánlott tananyag

Fehér József: Gorsium szintetizátoriskola III–IV. (Gorsium GBT, Tác)
 Fehér József: A XX. század hangszere a szintetizátor (Gorsium GBT, Tác)
 Balázs Fecó: Dalai napjainkig (Solo Music Budapest)
 Esze Jenő: Tanuljunk zongorázni tánczenét (ESMTK CO–Sinus Kiadó, Budapest)
 Dr. Keszler Lőrinc: Összhangzattan (Editio Musica, Budapest)
 Sík Zoltán: MIDI alapozás és MIDI protokoll (Pixel Graphics)
 C. Czerny: A kézügyesség iskolája I–II. (Editio Musica, Budapest)
 J. S. Bach: Két– és háromszólamú invenciók (Rózsavölgyi – Urtext, Budapest)
 Bartók: Mikrokozmosz IV–V. (Editio Musica, Budapest)
 Csajkovszkij: Jugendalbum (Editio Musica, Budapest)

Chopin: Keringők, mazurkák
 Beethoven: Szonatinák (Solymos P.)
 Gonda János: A rögtönzés világa II–III.
 Lehotka Gábor: Gorsium Orgonaiskola – 2000 (Gorsium GBT, Tác)

Követelmény

Legyen képes a tanuló virtuózabb játékmódra, improvizációkra, tudja értelmezni a használt akkordok funkcióját az egyszerűbb tánczenei daraboknál.

Legyen képes az egyszerűbb tánczenei darabok önálló harmonizálására.

Ismerje a stúdiótechnikában jellemzően alkalmazott eszközöket és azok kezelését.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Öt különböző ritmusú tánc– és jazz–zenei darab előadása arranger kísérettel és arranger kíséret nélkül, önálló bal kéz kísérettel, improvizálva;
- Két szabadon választott előadási darab.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

- A szintetizátor–keyboard hangszer múltjának, fejlődési szakaszainak, felépítési sajátosságainak ismerete.
- Az audio felvételekhez használt berendezések ismerete, az alkalmazás során gyakrabban előforduló fájlformátumok ismerete.
- A stúdió– és a színpadtechnikában alkalmazott eszközök ismerete, a az alkalmazás során az alapvető munkavédelmi előírások betartása.
- A szerzői jogok ismerete.
- Az improvizációs skálák (egészhangú, fél–egész, stb.) ismerete.
- A bartóki tengelyrendszer alkalmazása egyszerűbb hangnemekben.
- Az alterált és hiányos akkordok alkalmazása, azok funkcióinak ismerete.
- A tánc– és jazz–zenében összhangzattani összefüggések, jelölések ismerete és alkalmazása: tonális kitérők, wamp, harmóniak oldási lehetőségei.
- A zeneművek formai sajátosságainak felismerése.
- Egyszerűbb tánczenei darabok transzponálása és harmonizálása.
- A tánczenében használatos stílusok alkalmazása önálló bal kéz kísérettel zongorán is.
- Az előző évfolyamokhoz igazítva ötven–hatvan tánczenei szám elsajátítása különböző stílusokban.

Ajánlott tananyag

Fehér József: Gorsium szintetizátoriskola III–IV. (Gorsium GBT, Tác)
 Fehér József: A XX. század hangszere a szintetizátor (Gorsium GBT, Tác)
 Balázs Fecó: Dalai napjainkig (Solo Music Budapest)
 Esze Jenő: Tanuljunk zongorázni tánczenét (ESMTK CO–Sinus Kiadó, Budapest)
 Dr. Keszler Lőrinc: Összhangzattan (Editio Musica, Budapest)
 Sík Zoltán: MIDI alapozás és MIDI protokoll (Pixel Graphics)
 C. Czerny: A kézügyesség iskolája I–II. (Editio Musica, Budapest)
 J. S. Bach: Két– és háromszólamú invenciók (Rózsavölgyi – Urtext, Budapest)
 Bartók: Mikrokozmosz IV–V. (Editio Musica, Budapest)
 Csajkovszkij: Jugendalbum (Editio Musica, Budapest)
 Chopin: Keringők, mazurkák
 Beethoven: Szonatinák (Solymos P.)
 Gonda János: A rögtönzés világa II–III.
 Lehotka Gábor: Gorsium Orgonaiskola – 2000 (Gorsium GBT, Tác)

Követelmény

Legyen képes a tanuló virtuózabb játékmódra, improvizációkra, ismerje és alkalmazza a funkcióelmélet szabályait.

Legyen képes az egyszerűbb tánczenei darabok önálló harmonizálására.

Legyen képes önálló wamp szerkesztésére és alkalmazására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– öt különböző ritmusú tánc– és jazz–zenei darab előadása arranger kísérettel és arranger kíséret nélkül, önálló bal kéz kísérettel, improvizálva;

– két szabadon választott előadási darab

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után*Az „A” tagozat végén*

A tanuló ismerje:

- A harmóniák alterációs lehetőségeit
- A funkcióelmélet szabályait
- Az improvizációs skálákat
- A harmóniák leütési szabályzatait a zongora– és szintetizátor–keyboard játék vonatkozásában
- A számítógépes editáló– és sequencer programok működését
- A stúdiótechnikában alkalmazott eszközök használati módját

Legyen képes:

- A funkcióelmélet szabályait a gyakorlati játék során alkalmazni
- Mint tánc–, jazz– és zenei darabokat improvizálni az általánosan elfogadott akkordsorok alapján
- A természetes, oldott hangszerkezelésre
- Technikájának önálló továbbfejlesztésére
- Követni és elsajátítani az újonnan megjelenő digitális eszközök és editáló programok működési ismereteit

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

Rendelkezzék:

- Művészi zenei kifejezőkészséggel
- Technikai előadói kreativitással
- Magas szintű kontroláló és koncentráció képességgel
- A zenekari játékhoz szükséges ismeretekkel
- A hangszerhez kapcsolódó széleskörű repertoárral, amely átöleli a tánczene különböző műfajait

A művészeti záróvizsga követelményei*A vizsga részei*

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Szintetizátor–keybord főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

*A vizsga tartalma**„A” tagozaton:*

- Ötven jazz– és tánczenei szám ismerete különböző stílusokban, melyből a tanuló a vizsgabizottság választása szerint három különböző ritmusút előad arranger kísérettel, amelyek nehézségi foka megfelel az alábbiaknak: slow (Smoke Gets In Your Eyes, Deep Purple), swing (I Can't Give You, Autumn Leaves), bossa–nova (The Girl From Ipanema, Wave).
- Négy jazz– és tánczenei szám, melyet a tanuló zongorán, önálló bal kéz kísérettel ad elő.

– Két klasszikus előadási darab zongorán; Bach: Kétszólamú invenciók, Bartók: Mikrokozmosz III–IV, Czerny: Etüdök op. 721., Schubert: Tánccok (EMB), Chopin: Mazurkák nehézségi szintjén.

„B” tagozaton:

- Hatvan jazz– és tánczenei szám ismerete különböző stílusokban, melyből a tanuló a vizsgabizottság választása szerint három különböző ritmusút előad arranger kísérettel, amelyek nehézségi foka megfelel az alábbiaknak: slow (Misty, Stardust, Laura, Georgia On My Mind), swing (Lullaby Of Birdland, Yesterdays, How High The Moon, Take The „A” Train), bossa–nova (Blue Bossa), stb.
- Négy jazz– és tánczenei szám, melyet a tanuló zongorán, önálló bal kéz kísérettel ad elő,
- Két klasszikus előadási darab zongorán; Bach: Kétszólamú invenciók, Bartók: Mikrokozmosz III–IV, Czerny: Etüdök op. 721., Schubert: Tánccok (EMB), Chopin: Mazurkák nehézségi szintjén

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes test– és kéztartás,
- hangminőség, billentés,
- pedálhasználat,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő méretű, szellőztethető, lehetőleg hangszigetelt, alacsony páratartalmú helyiség, amelyben az elektromos hangszerek használatához az érintésvédelmi feltételek adottak.

Olyan szintetizátor–keyboard, amelynek dinamikus billentése van, minimum öt oktávós, és adottak rajta a főbb ritmusszekciók. A szintetizátor–keyboard rendelkezék MIDI–rendszerrel, lehessen bővíteni RAM kártyáról vagy, floppy–lemezről (Roland G70, Yamaha Tyros 3), USB eszközzel (pl. pendrive).

Állítható hangszerállvány, egy állítható magasságú szék.

Jó minőségű zongora vagy pianínó, esetleg súlyozott billentésű digitális zongora.

Mozgatható stúdió, ahol megtalálhatók az alapfelszereltséghez tartozó berendezések: erősítő–berendezés, egy keverőpult és az erősítési technikához kapcsolódó effektek, processzorok, stb., amit a nyilvános előadásokon is lehet használni.

IV. Javasolt értékelés mód

A félévi/év végi értékelést már az első félévtől kezdve nyilvános tanszaki meghallgatás, illetve vizsga keretén belül kell végezni, hogy ezzel is elősegítse a program a tanuló művészi előadó képességének kibontakoztatását.

A tanuló félévi teljesítményét, szorgalmát mindig a felkészítő tanár értékeli. Az év végi vizsgán szaktanárokból álló (minimum háromtagú) bizottság döntsön a minősítés felől, a szaktanár javaslata alapján.

Az év végi vizsga mindig nyilvános koncert keretén belül történjen. Az év végi vizsga anyaga a 4. fejezetben található, évfolyamokra lebontva.

Csak az a tanuló léphet magasabb évfolyamba a főtárgyból, aki az évfolyamokra leosztott minimális követelményt teljesítette.

V. Tárgyi feltételek

- **Tanterem:**

A szintetizátor tantárgy eredményes tanításához nem nagyméretű, de az építési szabványnak megfelelő, szellőztethető, jól hangszigetelt, alacsony páratartalmú helyiség szükséges, amelyben az elektromos hangszerek használatához az érintésvédelmi feltételek adottak.

- **Hangszerállomány**

- Olyan szintetizátor-keyboard, amelynek dinamikus billentése van, minimum ötoktávós és adottak rajta a főbb ritmusszekciók. A szintetizátor-keyboard rendelkezzen MIDI-rendszerrel, lehessen bővíteni RAM-kártyáról vagy floppy-lemezről (Roland E66, Roland G 1000)
- Állítható hangszerállvány, egy állítható magasságú szék
- Jó minőségű zongora, vagy pianínó, esetleg súlyozott billentésű digitális zongora
- A szabadon választható tárgyhoz hangkártyával ellátott computer

- **Egyéb eszközök, felszerelések:**

- Ha a szintetizátorhoz gyárilag nem szállítanak kottatartót, akkor egy kottaállvány
- Magnó, amely tud közvetlenül a szintetizátorról hangfelvételt készíteni (ezzel lehet elősegíteni a tanulók önkontrollját.)
- Mozgatható stúdió, ahol megtalálhatók az alapfelszereltséghez tartozó berendezések: erősítő-berendezés, egy keverőpult és az erősítési technikához kapcsolódó effektek, processzorok stb., amit a nyilvános előadásokon is lehet használni.
- Koncertterem, ahol a tanszaki meghallgatások, növendékhangversenyek, évi végi vizsgák zajlanak a nyilvánosság előtt
- Kottaállomány, amely tartalmazza a tantervben felsorolt kottákat, lehetőleg több példányban. A kottaállományt ajánlatos évenként legalább egyszer az újonnan megjelent kottákkal gyarapítani.

VI. Javaslatok, útmutatások

A szintetizátor - keyboard tantárgy tanítása teljesen új felfogást igényel a billentyűs hangszere képesített oktatótól. Ennek egyik oka, hogy a szintetizátoron való tanulás, a gyakorlati, technikai fejlődés alapvető zeneelméleti ismeretek nélkül lehetetlen (pl. hármashangzatok fogása elméleti értelmezéssel már az első tanévben). A tanárnak ismernie kell a klasszikus zeneelmélet jelölésein túl a tánc-, illetve jazz-zeneelmélet jelöléseit, a stílusirányzatokat, és ezeknek a gyakorlatban való alkalmazását. Ezért célszerű, hogy a klasszikus végzettségű tanárok részt vegyenek olyan felkészítéseken, amelyeken ezeket az ismereteket megszerezhetik. E hangszer oktatása összetett feladatot támaszt a tanárokkal szemben. A gyakorlati órán a tánczene, és klasszikus zene gyakorlati és elméleti részeit párhuzamosan, egymással összevetve kell tanítani.

Természetesen ezen kívül a tanulónak részt kell vennie a hagyományos szolfézs órákon is, hiszen a továbbtanulásnál erre is szüksége lehet, ha klasszikus tanszakon kíván továbbtanulni. A szintetizátor - keyboard tanulásánál igen eltérő eredményeket lehet elérni. Nagyon fontos, hogy a tanár a tanuló személyére szabott oktatási metodikát használjon. A tanárnak meg kell ismernie és szem előtt kell tartania minden tanuló egyéni adottságát, szellemi képességét, fel kell ismernie a tánc- és a jazz-zene iránti fogékonyságát, tehetségét,

hajlamát, az improvizációs készségét. Minden alkalmat meg kell ragadni a tánc-, jazz- és a klasszikus zene összefüggéseinek bemutatására, együttes tanítására.

A klasszikus zongorán való technikai képzésnek meg kell egyeznie az arra vonatkozó központi program ajánlásával, hogy a szintetizátoron tanuló növendék a későbbiekben tetszése szerint klasszikus zongora- vagy orgonatanulmányokat folytathasson. Céltudatosan, fokról fokra kell felépíteni az egyre nehezebben játszható darabok technikai és elméleti alapjait.

Törekedni kell arra, hogy minél szélesebb körű repertoárt ismerjen meg a tanuló, hiszen jó adottságok esetén hat-hét év tanulás után felkészülhet a középfokú tánczenész szakképesítés megszerzésére. Továbbá törekedni kell arra, hogy az ötödik évfolyamtól a szintetizátoron - keyboardon tanuló diákok az alapfokú művészeti oktatási intézményekben lehetőséget kaphassanak választható tárgyként számítógép zenei alkalmazására, vagy esetenként klasszikus orgona tantárgy tanulására is. Mindig nagy figyelmet kell fordítani a helyes darabválasztásra, a tánc-, jazz-, illetve klasszikus zenei darabok technikai összhangjára.

A tanár felelősségteljes feladatai közé tartozik a művészi előadásra való nevelés. Nem szabad figyelmen kívül hagynia azt a tényt, hogy a szintetizátor –keyboard - tanulás ne mehet a zongoratanulás rovására.

A két játéktechnikát párhuzamosan kell tanítani. Az alapfokú oktatásban olyan képzési programot kell alkalmazni, amely sem gyakorlatban, sem elméletben nem választja szét a tánc-, jazz- és klasszikus zenei irányzatokat, tudatosan és koordináltan nevel a zene szeretetére, szisztematikusan, fokról fokra építi fel mind a technikai, mind az elméleti tudást, és bontakoztatja ki a tanuló kreativitását, művészi előadókészségét.

Tóth Edit
tanszakvezető

Tóth Sebes Péter
szaktanár

Gitár

A képzés struktúrája, óraterve tantárgyai

Képzési idő: 12 év (2+6+4= 2 év előképző + 6 év alapfok+ 4 év továbbképző)

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok												
	Előképző		Alapfok						Továbbképző				
	1	2	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	
Főtárgy	---	---	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelezően választ. tárgy szolfézs	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Választ. tárgy zenekar	----	----	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Összesen	2	2	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6

Az előképzőt a növendékeknek nem kötelező elvégezni.

Főtárgy: gitár (egyéni)

Kötelező tárgy: szolfézs

Kötelezően választható tárgyak:

- elméleti: szolfézs, zeneelmélet, zenetörténet – zeneirodalom, improvizáció (mindezek együttes műveltségi programként is taníthatók);
- gyakorlati: zongora, második hangszer, kamarazene, zenekar, kórus
- Választható tárgyak: szolfézs, zeneelmélet, zenetörténet – zeneirodalom, improvizáció (mindezek együttes műveltségi programként is taníthatók), zongora, második hangszer, kamarazene, zenekar, kórus népzene

(Zenei ismeret: a szolfézs, zeneelmélet, zenetörténet – zeneirodalom, improvizáció tantárgyak tantervi programjai alapján, mint együttes műveltségi terület, önálló zenei alapismereteket tartalmazó helyi tanterv készíthető.)

Az elméleti és kamarazenei tantárgyak csoportos foglalkozások.

A tanítási órák számára és képzési idejére vonatkozó rendelkezések:**„A” és „B” tagozat**

A tanítási órák (foglalkozások) száma és azok képzési ideje egy heti időtartamra értendő

Főtárgy:

„A” tagozaton minimum 2x30 perc vagy 1x 60 perc

„B” tagozaton minimum 2x45 perc

Kötelező tárgy:

Szolfézs: minimum 2x45 perc

„A” tagozaton a 4. évfolyam végéig

„B” tagozaton az utolsó évfolyam végéig

Kötelezően választható tárgy:

„A” tagozaton az 5. évfolyamon

elmélet: minimum 1x45 perc

Választható tárgy:

Az előképző 1. évfolyamától 1 vagy 2 foglalkozás

„B” tagozaton

elmélet: minimum 1x45 perc

gyakorlat: minimum 1x45 perc (csoportos), vagy
minimum 1x30 perc (egyéni)

Hangszeres előkészítő:

egyéni: 2x30 perc

csoportos: 2x45 perc

Kamarazene:

minimum 1x45 perc

A kamarazene csoportlétszáma a műfajnak megfelelően: 2-8 fő, maximum 15 fő

Zenekar, kórus:

minimum 2x45 perc

Zongora, második hangszer:

minimum 1x30 perc

A zeneoktatás kötelezően előírt tantárgyai és azok óraszámai figyelembevételével mellett a növendék más művészeti ág (képző- és iparművészeti, táncművészeti, szín- és bábművészeti ág) képzésébe is bekapcsolódhat, illetve azok központilag meghatározott tanítási óráin részt vehet.

I. A gitár tanítás szakirányú feladatai

Ismertesse meg a növendékkel (életkoruknak megfelelő szinten)

- a gitár felépítését, akusztikai sajátosságait, hangolását, a hangszer lehetőségeit, a jazz és a blues műfajban használatos hangszerek felépítései, hangolási módjait, a hangzásban bekövetkezett változásokat; akusztikus elektronikus hangzások tekintetében
- a gitár irodalmát, történetét, a gitáriródalom legkiemelkedőbb alkotó- és előadóművészeit, beleértve a jazz és a blues (swing, bebop, mainstream, modern) műfaj fontosabb előadóit
- a gitáron megszólaltatható főbb zenei stílusok előadási sajátosságait, a klasszikus és az improvizatív zenei műfajokba egyaránt
- a leggyakrabban előforduló akkordokat és akkordfűzéseket, beleértve a jazz-ban használatos négyes, ötös hangzatok felépítését, azok fűzéseit akkorddallammal való játékát
- bevezesse, értelmezze az improvizációs technikákat, gondolkodásmódokat, mind a klasszikus zene, mind a jazz műfaji sajátosságának figyelembevételével

Alakítson ki könnyed hangszerkezelést:

- helyes test-, hangszer- és kéztartást és tudatosítsa ezeket
- dinamikailag árnyalt, telt, színes, kifejező gitárhangot
- differenciált pengetést és helyes fogástechnikát
- laza, egyenletes kar- és ujjtechnikát
- a két kéz pontosan összehangolt mozgását

Tanítsa meg:

- a játszott művek karakterének, tempó és dinamikai jellegzetességeinek kifejezését, a jazzre jellemző lüktetést (triolás, pontozott nyolcados) a swinges játéktípust
- a legato játékot
- a staccato, portato, tenuto játékmód alkalmazásával az artikuláció megvalósítását
- a gitárjáték alapvető technikai elemeit (fekvésváltás, barré, kötések, apoyando, tirando, arpeggio, törtakkordok)
- a tompítás különféle lehetőségeit

A fentiek eléréséhez gyakoroltasson rendszeresen

- a hangsorokat különböző figurációkkal, illetve a modális és mesterséges skálákat és akkordfűzéseket
- a felmerülő technikai problémáknak megfelelő mozdulatsorokat, ujjgyakorlatokat

Ösztönözze a növendéket:

- a helyes hangszertechnika folyamatos gondozásával szép gitárhangszín elsajátítására

Fordítson figyelmet:

- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására
- a precíz hangszerhangolásra
- a tudatos zenei memorizálásra
- a művek zeneileg igényes kidolgozására
- a rendszeres társas muzsikálásra

Alakítsa ki a lapról játék technikáját, mindig az előző év nehézségi szintjén gyakoroltatva. Tanítsa meg a növendékeket a legszükségesebb karbantartási feladatok elvégzésére.

II. Követelmények

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

- a növendék rendelkezzen a gitárjátékhoz szükséges koncentráció képességgel.
- alkalmazza a 6 év során elsajátított zenei és technikai ismereteket.
- különböző stílusú darabok önálló feldolgozásával és memorizálásával artikulált, dinamikailag árnyalt hangszerjátékot valósítson meg.

Ismerje:

- a gitár hangjait, tudja hangszerét behangolni
- a kis és nagy barré-t
- a kötéseket (ráütés, elpengetés)
- a dallamjátékot apoyando és tirando pengetéssel
- az akkordfelbontás (arpeggio) különböző formáit
- a törtakkord megszólaltatását
- a nem kívánt hangösszezsengések tompítását (jobb és bal kézben egyaránt)
- a pengetővel és hüvelykujjal való skála és akkord megszólaltatást

Legyen képes különböző játékmódok megvalósítására:

- dallam akkordkísérettel (pl. Neusiedler-darabok, Joe Pass, Chord Solo's)
- harmóniafelbontásos játék (pl. Carcassi, Diabelli, Giuliani, ismertebb és egyszerűbb jazz örökzöldek)
- egyszerű többszólamú darabokban szólamvezetés, dallamkiemelés (pl. Losy, Champion, Robert de Visée, Joe Pass, Wes Montgomery, Gerorge Benson, Larry Corriel)
- rendelkezzen az egyszerű kortárs darabok (pl. Borody, Brouwer) eljátszásához szükséges zenei alapismeretekkel és technikai készségekkel
- repertoárjának egy részét tudja kotta nélkül játszani

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A növendék legyen képes tudásáról számot adni az alábbiak pódiumon történő bemutatásával:

- G-dúr, C-dúr skála 2 oktávon, háromoktávós E-dúr skála transzponálva, repetíciós pengetéssel is, kromatikus skálák, arpeggio-gyakorlatok,
- 2 etűd (pl. Carcassi: Etűdök op. 60)
- 1 vagy 2 reneszánsz vagy barokk mű, XX. századi művek (pl. Bartók – Szendrey)

(A választott etűdök tartalmazzanak egymástól eltérő technikai feladatokat. A teljes anyagot kotta nélkül kell előadni.)

További követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

Az „A” tagozat végén

Rendelkezzék a növendék ismeretekkel:

- fontosabb korok és stílusok gitáron megszólaló darabjainak jellemző vonásairól
- a különféle hangeffektusokról és azok használatáról (rasgueado, üveghang, étouffé, dobolás)
- a gitárdarabok szerzőinek és előadóművészeinek munkásságáról,
- a hangszer múltjáról, hagyományairól
- legyen képes az életkorának és képességeinek megfelelő zene még árnyaltabb, kifejezőbb előadására, mely kiterjed a kötetlenebb előadású romantikus és impresszionista művekre is.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A növendék ismerje a különböző hangeffektusokat és azok használatának módját

Legyen képes:

- a darabok hibátlan megszólaltatására
- a szólamvezetések pontos megvalósítására
- természetes, oldott hangszerkezésre
- az egész fogólapot uralni
- tiszta, könnyed fekvésváltásra
- a vibrató alkalmazására
- a fontosabb zenei karakterek megjelenítésére
- a tiszta játék érdekében történő hangtompítások végrehajtására
- értelmesen tagolt, árnyalt és kifejező előadásra

Rendelkezzék:

- kimunkált előadói és technikai képességekkel
- biztos memóriakészséggel
- koncentráloképességgel
- hangszerre rendeltetésszerű használatához és karbantartásához szükséges alapvető ismeretekkel

III. Tananyag

Az éves elvégzendő anyag javasolt mennyisége évfolyamonként

Hangszeres előkészítő:

- A tanuló képességeinek megfelelő nehézségű és mennyiségű egyszólamú gyermek- és népdal, egyszerű pentaton alapú jazz és blues témák

1. évfolyam:

- 20 népdal és legalább 10 előadási darab, illetve etűd, 5 egyszerűbb blues téma, 5 könnyebb standard egyszerűbb akkordkísérettel

2-4. évfolyam

- legalább 15-20 etűd, illetve előadási darab, 15 örökzöld (dallamjáték, akkordkíséret egyszerűbb improvizálással)

5. évfolyamtól

- a tanulás befejezéséig évente legalább 10-15 előadási darab, illetve etűd elsajátítása ajánlott, 20 különböző stílusú jazz örökzöld (blues, latin, bebop, ballada) kidolgozása: téma, kíséret, akkord dallamjáték

A zeneiskolai oktatásban megfelelő súllyal szerepeljenek a magyar népzene, a magyar zenei múlt gitáron játszható értékes alkotásai, továbbá a mai magyar zeneszerzők művei.

Előképző (1-2. évfolyam)

évi 66 óra (heti 2x30 vagy 2x45 perc)

A hangszerrel:

- a tanuló ismerkedjen meg a gitár részeivel és felépítésével

Hangszeres készségfejlesztés:

- a helyes testtartás, hangszertartás és kéztartás kialakítása, a pengető használata (oda-vissza pengetés)
- a jobb és bal kéz ujjazatának megismerése, a szabad és a ráhúzott pengetés (tirando, apoyando) üres húrokon, továbbá az arpeggio pengetés.
- törekedjünk az éneklő dallamjáték megvalósítására
- fokozatosan ismerje meg a tanuló a törzshangokat az I. fekvésben

Elméleti ismeretek:

- meg kell ismerni a törzshangokat, az egész, fél, negyed, nyolcad értékeket és a szünetjeleket, továbbá a 2/4, 3/4, 4/4-es ütemet.
- ismerje meg a dallamban a nyitást, zárást és a hangsúlyok helyes használatát.
- tanulja meg a tanuló, a dinamikai jeleket (forte, piano) és ismerje meg a módosítójeleket
- tanítsuk a kis- és nagy szekund hangközt

Minimális követelmény:

- kétféle ritmusértéket (negyedet, nyolcadot) tartalmazó egyszólamú gyermekdalok és egyszerű népdalok eljátszása
- olyan könnyű etűdök elsajátítása, melyekben gyakran fordulnak elő üres húrok

Felhasználható irodalom:

- Nagy E. – Mosóczi M.: Gitáriskola I.
- Szendrey - Karper L.: Gitárgyakorlatok I.
- Puskás T. Gitáriskola

A tanszaki meghallgatás anyaga:

Hangozzanak el könnyű egyszólamú gyermekdalok, népdalok, kánonszerű duók, a tanár vagy egy tanuló kíséretével, egyszerű duettek és etűdök (A modern method for guitar)

Az év végi vizsga javasolt anyaga:

Legalább három népdal, illetve gyermekdal és egy könnyű etűd, melyben gyakran fordulnak elő üres húrok, egyszerű duettek és etűdök (A modern method for guitar)

Alapfok „A” tagozat

1. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc)

Ismerje a tanuló a gitár részeit és felépítését!**Hangszeres készségfejlesztés:**

- lényeges, hogy minél előbb alakuljon ki a megfelelő testtartás és a helyes kéztartás
- tanulja meg a növendék a jobb és a bal kéz ujjazatának jelölését és a húrok számjelzését
- használja a szabad és ráhúzott pengetést (tirando, apoyando), a pengető használatát, továbbá az arpeggio pengetést (tirando)
- alkalmazza az együttpengetést az i, m a különféle változataival; pengessen egyszerre pi, pm pa ujjazattal, ráhúzott és szabad p-vel.
- fontos a körömpengetés mielőbbi bevezetése
- a tanuló folyamatosan gyakorolja a legato játékot, ügyeljen a szünetre, továbbá a nem kívánt hangok továbbzengésének tompítással történő megszüntetésére
- kezdjük el a staccato és a tenuto tanítását
- tanítsuk meg a törzshangokat és a C-dúr, G-dúr skálákat egy oktáv hangterjedelemben, az első fekvésben

Elméleti ismeretek:

- sajátítsa el a tanuló a violinkulcs használatát.
- tanítsuk meg az egész-, fél-, negyed-, nyolcadértéket és szünetjeleket, valamint a pontozott fél- és negyedértéket, a módosítójeleket.
- fontos elsajátítani a 2/4, 3/4, 4/4-es ütembeosztásokat, a dallamjátékban a nyitás-zárás érzékeltetését és a helyes hangsúlyok alkalmazását
- tanítsuk meg a kis és nagy szekund hangközt
- ismerje fel a tanuló a motívumok, dallamok azonosságát és különbségét
- tudjon a népdal sorszerkezetéről és a periódusról

Minimális követelmény:

- egyszólamú népdalok, etűdök mi, illetve p ujjakkal, szabad és ráhúzott pengetéssel, , hüvelykujjal
- kétszólamú gyakorlatok, népdalok basszuskísérettel
- a többszólamúság megjelenésével – az egész tanulási folyamatban – ügyeljünk a gondos szólamvezetésre
- egyszerű arpeggio - felbontásos etűdök, sok üres húrral

Felhasználható irodalom

- Nagy E. - Mosószki M.: Gitáriskola I
- Szendrey-Karper L.: Gitárgyakorlatok I

- Fodor – Marnitz – Vass: Gitáros képekönyv
- Puskás: Gitáriskola

A tanszaki meghallgatás anyaga:

Egyszólamú népdalok, népdalok egyszerű basszus kísérettel és kétszólamú darabok előadása. Kamarazene: duo a tanárral, majd növendéktárral

Az év végi vizsga javasolt anyaga:

- 1 magyar népdal
- 2 könnyű etűd (melyben megtalálható az arpeggio valamilyen formája)
- 2 könnyű kétszólamú darab
- 2 duett

2. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc)

Hangszeres készségfejlesztés:

- az egyszerű fekvésváltás megismerése (üres húr közbeiktatásával)
- a kettős- és hármashangok gyakorlása. Fontos az együttpengetés és az arpeggio továbbfejlesztése könnyű kétszólamú darabokban
- a legato, staccato és tenuto gondos alkalmazása a művekben
- tanítsuk meg a természetes üveghangokat
- fontos az elő fekvés teljes hangkészletének ismerete
- gyakoroltassunk egy-egy húron kromatikus gyakorlatot az első fekvésben
- játsszon a tanuló két oktávos F- és G-dúr skálát az első fekvésben, továbbá egy oktávos C-dúr skálát az ötödik fekvés hangjaival a 3-2-1 húrokon
- alkalmazza ízlésesen a tanuló a hangszínváltást (visszahanghatás) és a crescendót
- a pengetővel való játék tökéletesítése, az egyenletes oda-vissza pengetés, harmónia felbontás fejlesztése

Elméleti ismeretek:

- tanítsuk meg a 2/2, 3/8, 6/8-oe ütembeosztást
- ismerje a tanuló a tizenhatod értékű hangot és szünetjelt, a pontozott nyolcadértéket, a triolát és a szinkópát.
- elméleti szinten ismerni kell a prím, szekund, terc, kvart, kvint és oktáv hangközöket. fontos a tanult darabok szerkezeti (formai) elemzése
- tudni kell a kvintkörben a 3#, 2 b előjegyzésig a dúr és a moll skálákat.

Minimális követelmény:

- könnyű kétszólamú darabok eljátszása
- az arpeggio pengetés egyszerű darabokban (pl. Carulli, Carcassi, Sor). Lapról játék az előző év nehézségi szintjén

Felhasználható irodalom

- Nagy E. - Mosószki M.: Gitáriskola II-III.
- Szendrey-Karper L.: Gitárgyakorlatok III.

- Fodor – Marnitz – Vass: Gitáros képekönyv

A tanszaki meghallgatás anyaga:

Könnyű kétszólamú darabok, illetve egyszerű Carulli-, Carcassi-etűdök előadása, egyszerűbb standard-ok stílusos előadása (téma, kíséret)

Az év végi vizsga javasolt anyaga:

Az éves anyag alapján: 1 etűd, 3 különböző jellegű darab

3. évfolyam **évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc)**

Ismerje meg a tanuló a gitár rövid történetét!**Hangszeres készségfejlesztés:**

- gyakorolni kell a kötéseket bal kézzel (ráütés, elpengetés), és alkalmazni könnyű darabokban. Játsszani kell könnyű ékesítéseket (pl.előke)
- fontos a kis barré begyakorlása
- játsszon a tanuló folyamatos kromatikus skálát az első fekvésben
- tanítsuk a prím- és oktávhangolást flageolettel is.
- fontos a sul ponticello és sul tasto játék, továbbá a dinamikai árnyalás (crescendo. diminuendo) megvalósítása
- folytassuk az ötödik fekvés tanítását
- a scordatura használatának bevezetése; folytatása a további években
- játszani kell kétoktávos G-dúr skálát (második fekvésből indítva), különböző ritmusképletekkel is
- gyakoroltassuk a skálákat kis motívumokra bontva, gyorsító gyakorlatokkal
- Rögtönzési gyakorlatok

Elméleti ismeretek:

- ismerje a tanuló a szext és a szeptim hangközöket
- tanítsuk meg 4#, 4 b előjegyzésig a dúr és moll hangnemeket
- elméleti szinten ismerni kell a dúr és a moll hármashangzat felépítését
- bevezetni a modális gondolkodást mind a harmónia mind a skálajáték összefüggésében
- az alapvető improvizációs elemek (tagolás, ritmizálás, harmóniakifejezés) bevezetése, értelmezése, gyakorlatba való átültetése
- a négyeshangzatok felépítését, a pentaton hangsorokat, a modális skálákat

Minimális követelmény:

- egy adott technikai problémát feldolgozó etűd megvalósítása (pl. kötés)
- az első fekvés összekapcsolása más fekvésekkel egy mérsékelt tempójú etűdben, vagy előadási darabban
- könnyű táncjáték jellegzetességeinek megvalósítása
- nehézségi szint: Sor: Etűdök op. 35, Borsdy: Szín-darabok
- biztos pengetőhasználat, a különböző ritmikák használata egy adott tempón belül
- legato-s dallamkifejezés, éneklő előadási mód

Felhasználható irodalom

- Nagy E. – Mosóczi M.: Gitáriskola II-IV
- Szendrey-Karper L.: Gitárgyakorlatok III-V.
- Mertz: Gyakorlatok
- Fodor – Marnitz – Vass: Gitáros képeskönyv
- F. Sor: Etűdök op. 35.

A tanszaki meghallgatás anyaga

A követelményszintek megfelelő etűd vagy előadási darab bemutatása

Az év végi vizsga javasolt anyaga

1 etűd, 3 különböző jellegű darab,

4. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc)

Hangszeres készségfejlesztés:

- az arpeggio - játék különféle változatainak folyamatos gyakoroltatása
- ismerkedés a tremolo-technikával
- kezdjük el a nagy barré fokozatos bevezetését
- szükséges a balkéz-kötések gyakoroltatása (triolás kötés, kötés-gyakorlatok)
- az előke, utóka, mordent, trilla megvalósítása a darabokban
- lényeges a vibrato gyakoroltatása és alkalmazása
- tanítsuk a kétoktávos fekvésváltásos C-dúr skálát
- ismerje meg a tanuló a IX. fekvés hangjait is
- fontos a fekvésváltás további gyakoroltatása (csúszás, ugrás)
- játsszon a tanuló kromatikus és diatonikus skálát egy húron, fekvésváltással
- a pengetés technikák fejlesztése, tempófejlesztő gyakorlatok, arpeggio technikák pengetővel, négyeshangzatok megfogása, fűzése

Elméleti ismeretek:

- a modális hangsorok ismerete alapján modális fordulatok felismerése a darabokban, harmóniai elemzés a tanár irányításával
- a dominánsseptim-akkord elméleti megismerése
- a dominánsseptim és a fő funkciós akkordok megismerése (négyeshangzatok)
- egyszerű improvizációk sok közös hanggal, egyszerű modális körökre

Minimális követelmény:

- barokk vagy klasszikus tánctételek stílusos megszólaltatása.
- terjedelmesebb etűd előadása
- Könnyű barokk svit-tételek előadása (pl. Losy), továbbá etűdök (Sor op. 31.) Sor-walzerek eljátszása, Brouwer: Etűdök (1-5)

Felhasználható irodalom

- Nagy E. – Mosóczi M.: Gitáriskola III-V
- Szendrey-Karper L.: Gitárgyakorlatok IV-VI.
- Mertz: Gyakorlatok
- Fodor – Marnitz – Vass: Klasszicizmus
- F. Sor: Etűdök op. 35., op 31.
- Aguado: Etűdök
- Kováts: Könnyű darabok gitártanulóknak
- Faragó: Musica Ficta

A tanszaki meghallgatás anyaga:

A követelménynek megfelelő szintű darabok

Az év végi vizsga javasolt anyaga:

1 technikai gyakorlat vagy skála, 1 etűd, 3 különböző karakterű darab, 3 modális skála 4 #, 4 b-ig,

5. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc)

Hangszeres készségfejlesztés:

- gyakoroltassuk a kromatikus skálákat
- nehezebb ujjgyakorlatok bevezetése
- lényeges az ujjrendezés alapelveinek rendszeres megbeszélése
- tanítsuk a háromoktávos E-dúr skálát
- a kézügyesítő, gyorsító ujjgyakorlatok folyamatos gondozása
- a díszítés gyakorlásának továbbfejlesztése
- különböző ritmusvariációk alkalmazása modális skálákban

Elméleti ismeretek:

- harmóniai elemzés az évfolyamnak megfelelő elméleti ismeretek alapján, a tanár irányításával
- beszélgetés a romantikus és a XX. századi zenéről a tanult darabok alapján
- a modális skála és harmónia rendszer értelmezése és elemzése, dúr és moll hangnemben

Minimális követelmény:

- mérsékelt tempójú etűd, amely különböző fekvéseket érint.
- Klasszikus táncjátékok előadása. Romantikus, vagy XX. századi rövid darabok eljátszása. Nehézségi szint: Aguado: Etűdök, Carcassi: Etűdök op. 60 (pl.2,3,6), Brouwer: Etűdök (1-10), Bartók – Szendrey: Gyermekeknek (a könnyebb darabok), Sárosi: Bagatelletk valamint könnyebb Tarrega-, Marschner-, és Paganini-darabok, Mertz könnyű darabjai, Sagreras-etűdök

Felhasználható irodalom

- Nagy E. – Mosóczi M.: Gitáriskola V
- Szendrey-Karper L.: Gitárgyakorlatok VII-VIII.
- Mertz: Könnyű gyakorlatok
- Carcassi: Etűdök op. 60, Capricciók (a könnyebbekből válogatva)
- Fodor – Marnitz – Vass: Klasszicizmus
- F. Sor: Etűdök op. 35., op 31.
- Aguado: Etűdök
- Faragó: Musica Ficta
- Szendrey-Karper L.: 20 könnyű darab
- Puskás: Klasszikus etűdök

A tanszaki meghallgatás anyaga:

A követelményszintnek megfelelő darabok előadása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga:

1 etűd, 3 különböző jellegű előadási darab, modális skálák moll és dúr hangnemben 5#, 5 b előjegyzésig, 2 transkpció, 5 különböző standard

6. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc)

Hangszeres készségfejlesztés:

- tanítsuk a kromatikus skálák különféle fajtáit, a háromoktávós dallamos e-moll skálát
- fontos a két- és háromoktávós dúr és moll skálák gyakorlása azonos ujjrenddel, különféle fekvésben is („transzponálva”)
- játszassuk a modális skálákat egy húron, egy oktáv hangterjedelemben
- gyakoroltassuk az egészhangú skálára épített különféle hangközmeneteket, változatos pengetési módokkal
- bonyolultabb kötésgyakorlatokat is tanítsunk. Fontos a kézgyesítő gyorsító gyakorlatok továbbfejlesztése
- szükséges a tremolo - technika továbbfejlesztése

- készítsük a tanulót nagyobb önállóságra az ujjrendek meghatározásában és a gyakorlás módszerességében

Elméleti ismeretek:

- a hangszeres és elméleti órákon szerzett ismereteken alapuló formai és harmóniai elemzés lényeges
- ismerje fel a tanuló a főbb zenei korszakokat stílusjegyeik alapján
- legyen képes a zenei formák (szvit- és szonátatételek) szerkezetének felismerésére és a tempók önálló megállapítására
- egyszerűbb skála és harmónia behelyettesítése

Minimális követelmény:

- tanítsunk reneszánsz műveket, egy terjedelmesebb etűdöt
- tudni kell a barokk szvit két különböző karakterű (gyors, lassú) tételét helyes tempóarányokkal játszani
- játsszon romantikus és kortárs zeneszerzők műveiből (nehézségi szint: L. Milan pavane-jai, R. de Visée táncművelei, Sor- és Giuliani-darabok, könnyű Tarrega-darabok, Bartók - Szendrey: Gyermeknek, Sárny: Bagatellek, Brouwer: Etűdök stb.
- stílusos harmónia és téma játék lapról olvasva
- a repertoár összeállítása a főbb korszakok ismertebb előadóinak szerzeményeiből

Felhasználható irodalom

- Nagy E. – Mosóczi M.: Gitáriskola V
- Szendrey-Karper L.: Gitárgyakorlatok VII-VIII.
- Carcassi: Etűdök op. 60, Capricciók (a könnyebbekből válogatva)
- Fodor – Marnitz – Vass: Klasszicizmus
- F. Sor: Etűdök op. 35., op 31.
- Aguado: Etűdök, Giuliani: Etűdök
- Faragó: Musica Ficta, Frescobaldi: Táncok, Ária variációkkal stb
- Régi spanyol muzsika
- Bach – Szendrey: 20 könnyű darab, Bartók – Szendrey: Gyermeknek

A tanszaki meghallgatás anyaga:

A követelményszintnek megfelelő darabok előadása

Az év végi vizsga javasolt anyaga:

1 etűd, 3 különböző jellegű darab

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat**7. évfolyam „A” tagozat****Fejlesztési feladatok****Hangszeres és zenei ismeretek átadása**

– A kottaolvasási készség továbbfejlesztése. Szólamvezetés elemzése egyszerűbb reneszánsz fantáziákban.

A hangszerkezelés fejlesztése

– Az alapfok évfolyamain megszerzett technikai készségek esetleges hiányosságainak pótlása, kéztartás(ok) szükség szerinti korrigálása.

Ajánlott tananyag

Carcassi: Op. 60

Sor: Etűdök Op.29.

Adrian Le Roy: Fantáziák és táncok

Losy, Roncalli, Brescianello többtétéles művei

Carcassi, Carulli, Giuliani szonátatételai.

Ponce: Prelűdök

Brouwer: Etűdök XI–XX.

Könnnyű kortárs művek (Farkas, Sári, Szokolay, Kováts)

Követelmények

A tanuló legyen képes a technikai és zenei felkészültségének megfelelő darabokban a szólamvezetések pontos megvalósítására. Igényszint támasztása a játéktisztaság tökéletesítésére, különös tekintettel a tompításokra.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd
- Három különböző stílusú előadási darab.

8. évfolyam "A" tagozat**Fejlesztési feladatok****Hangszeres és zenei ismeretek átadása**

- Mélyítsük el a tanuló ismereteit a barokk zenében. (Szvit, fantázia)
- Elevenítsük fel ismereteit a klasszikus formatan terén. (Szonáta és rondóforma)

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az alapfok évfolyamain megszerzett technikai készségek továbbfejlesztése.
- Skálagyorsítás, az arpeggio gyakorlatok gyorsítása.
- Bonyolultabb ujjfüggetlenítő gyakorlatok.

Ajánlott tananyag

Carcassi: Etűdök Op. 60

Sor: Etűdök Op. 29.

Giuliani: Etűdök Op. 48.

Brouwer: Etűdök, könnyebb előadási darabok

Mudarra és Narvaez fantáziák

Bach: Lantművek tételei

Weiss: Szvit tételek

Sor: Menüettek

Ponce: Prelűdök

Villa-Lobos: Prelűdök

Bartók-Szendrey: Gyermekeknek

Kortárs zene a technikai szintnek megfelelően.

Követelmények

A tanuló ismerje a játszott művek szerkezetét, stílusjegyeit.

Az előadásmód fejlesztése a zenei tartalom egyre színesebb megszólaltatásának irányába.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző stílusú előadási darab.

9. évfolyam "A" tagozat**Fejlesztési feladatok****Hangszeres és zenei ismeretek átadása**

- Ismertessük meg a tanulót a variációs művek jellegzetességeivel (barokk, klasszikus)
- Fejlesszük készségeit a romantikus és impresszionista művek előadásának terén.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A tanult gyakorlatok rendszeres ismétlése, a hiányosságok pótlása.
- Gyorsaságfejlesztő gyakorlatok.

Ajánlott tananyag

Sor: Etűdök Op. 29

Coste: Etűdök Op. 38.

Tarrega, Sagreras, Pujol etűdök.

Bach: Lantszvitek, csellószvit-átiratok tételei.

Diabelli: Szonáták
Giuliani és Sor könnyebb variációs művei.
Lauro: Vals-ok
Barrios kisebb művei.

Követelmények

Legyen képes a tanuló többtétéles, változatos karakterű művek kifejező előadására.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző stílusú előadási darab.

10. évfolyam "A" tagozat

Fejlesztési feladatok

Hangszeres és zenei ismeretek átadása

- Mélyítsük el a tanuló tudását a modern művek jellegzetességeiben.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az esetleges technikai hiányosságok pótlása.
- A tanult gyakorlatok tökéletesítése és gyorsítása.
- Nehezebb ügyesítő gyakorlatok a technikai elemek kombinálásával.
- Tanítsuk a modern művekben előforduló hangeffektusokat.

Ajánlott tananyag

Sagreras, Pujol, Villa–Lobos etűdök
Reneszánsz táncok és fantáziák
Bach: Lantszvitek, csellószvit–átiratok tétélei
Giuliani, Sor és Coste szonáták, variációk
Albeniz, Barrios, Tarrega, Torroba, Turina darabjai
Villa–Lobos: Choros
Leo Brouwer gitárdarabjai

Követelmények

Legyen képes a tanuló többtétéles, változatos karakterű művek kifejező előadására.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző stílusú előadási darab.

Albeniz, Barrios, Tarrega, Torroba, Turina darabjai
Villa–Lobos: Choros
Különböző hangeffektusokat tartalmazó XX. Századi, vagy kortárs darabok (pld. Brouwer, Patachich Iván gitárdarabjai.)

Követelmények

A tanuló legyen képes hangszer technikájának önálló fejlesztésére.
Gazdag hangszínek és karakterek megvalósítására.
Többtétéles szvit vagy szonáta megtanulására.
Könnyebb barokk versenymű egy tételének előadására.
A kortárs zenében előforduló hangeffektusok kivitelezésére.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy etűd,
- Három különböző stílusú előadási darab.

Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után**„A” tagozat**

A tanuló legyen képes tanulásának önálló folytatására, a zenei önképzés megvalósítására. Legyen olyan hangszerkezelési képességek birtokában, mely alkalmassá teszi az amatőr társas zenélésben felszabadult, aktív részvételre.

„B” tagozat (Az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló jusson olyan hangszeres és előadói készségek birtokába, mely elérhetővé teszi számára a zenei pálya választásának lehetőségét, továbbtanulást magasabb iskolatípusokban.

A művészeti záróvizsga követelményei**A vizsga részei**

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A vizsga tantárgya és időtartama

Gitár főtárgy

„A” tagozat: minimum 10 perc

„B” tagozat: minimum 15 perc

A vizsga tartalma**„A” tagozat**

Három oktávós dúr–vagy moll skála, vagy tercskála.

– Egy etűd; Carcassi: 25 Etűd op. 60 (EMB 12091) nr. 19., 20., 23., F. Sor op. 29 (Universal) nr. 1., Aguado: Etűdök II. kötetből (EMB 12378) nr. 9., 11., 12., Giuliani: 24 etűd op. 48 (EMB 12963) nr. 20., 21., Leo Brouwer VI–XV. nehézségi szintjén.

– Két különböző stílusú előadási darab, melyből az egyik lehet többtétéles; reneszánsz és barokk darabok; John Dowland: Tánckok és Fantáziák (EMB 8769), J. S. Bach: Könnyű táncművek, Lantszvitek (EMB 13184), klasszikus és romantikus darabok: F. Carulli (EMB 8821), Giuliani (EMB 12182, EMB 8931, EMB 8932), F. Sor művei (EMB 8799, 14445 kötetben, Ricordi, Universal); Carulli, Johann Kaspar Mertz: Románok (EMB 13519 kötetben), F. Tarrega: Marieta, Rosita; XX. századi szerzők: Leo Brouwer, Farkas Ferenc (EMB 6303), Villa-Lobos: Prelud II. V. nehézségi szintjén

– Egy kamaramű; Scarlatti: Öt Szonáta két gitárra (Fodor–Mosóczi) nehézségi szintjén.

A kamaramű kivételével a vizsganyagot kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

Három oktávós dúr–vagy moll skála, vagy tercskála, szextskála

– Egy etűd; Carcassi: 25 Etűd op. 60 (EMB 12091) nr. 24., 25.; F. Sor: Zwölf Etuden op. 29 (Universal) nr. 4., Giuliani: Etűdök gitárra op. 48. (EMB 12963) nr. 22., 23., 24., Villa-Lobos: Etűdök nehézségi szintjén.

– Két különböző stílusú előadási darab, melyből az egyik lehet egy szvit vagy versenymű több tétele, vagy egy szonáta, a másik egy kortárs mű; reneszánsz szerzők: Bakfark Bálint (EMB 7031, EMB 7793, EMB 12033), J. Dowland: Luis Milan, Gaspar Sanz, Frescobaldi művei (EMB 13248), J. S. Bach: Lantszvitek (EMB 13184), csellószvitek tételei, valamint szonáták és partiták tételei; Fernando Sor szonátái; romantikus szerzők, pl. F. Tarrega Romantikus darabok (EMB 8327) J. K. Mertz (EMB 13157, EMB 13519) továbbá Moreno–Torroba, Manuel de Falla, Isaak Albéniz, Augustin Barrios Mangoré művei; XX. századi szerzők: Leo Brouwer, Farkas Ferenc (EMB 6303), Villa-Lobos: Prelüdek, Choros nehézségi szintjén.

– Egy kamaramű; Vivaldi könnyebb versenyművei, Giuliani: Duo Concertante per flauto e chitarra, Joplin: Ragtime nehézségi szintjén.

A kamaramű kivételével a vizsganyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

– megfelelés az előírt követelményeknek,

– technikai felkészültség,

- helyes test- és hangszertartás,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő mennyiségű és minőségű hangszer.

Legalább két darab kottatartó, két darab állítható lábzsámoly.

Félévenként egy húrkészlet.

Metronóm.

IV. Javasolt értékelési mód

A növendékek minden tanév végén vizsgát tesznek. A vizsga anyaga kotta nélkül játszandó. A vizsgán a megadott tematika alapján 4 darabot kell a tanulónak eljátszani. Évfolyamisméltés esetén 2 vizsgadarab kötelező. A vizsgán feltehetőek a darabhoz kapcsolódó elméleti kérdések.

A játszott anyag technikai és zenei jellemzői feleljenek meg az egyes évfolyamoknál közzétett követelményekkel.

A félévi beszámolás lehetséges formái: meghallgatás, közös óra vagy tanszaki hangverseny.

A legjobb növendékek szerepeljenek év közben nyilvános hangversenyeken.

A hangszeres előkészítőben szorgalmi jegyet kapnak a növendékek. Gitárból jól megfelelt, illetve megfelelt minősítést. Felsőbb évfolyamba csak az a növendék bocsátható, aki a főtárgyból és a kötelező tárgyakból eredményes vizsgát tett.

V. Tárgyi feltételek

Megfelelő alapterületű és belmagasságú, hangszigetelt, jól megvilágítható és szellőztethető tanterem. Legalább két darab kottatartó, két darab állítható lábzsámoly. Ajánlott a teremben tükör felszerelése.

A zeneiskolai szintnek megfelelő, jó minőségű gitárok. Zenei pályára készülők növendékeknek az átlagosnál jobb hangszer, esetleg mestergitár.

Évenként megfelelő számú hűrkészlet. Hangvilla, hangológép, metronóm.

Jól felszerelt könyv- és kottatár, hangtár, folyamatosan gyarapított állománnyal. A növendék produkciójának értékeléséhez magnetofon, esetleg videofelvételi lehetőség. A zenehallgatáshoz lemezjátszó, CD-lejátszó.

VI. Javaslatok, útmutatások

A tanár feladata, hogy megismerje a tanuló adottságait, esetleges hiányosságait, és ennek ismeretében felelősségtudattal jelölje ki – a tantárgyi program keretein belül – a hangszer tanulás egyéni útját.

A képzési program három csoportja:

- technikafejlesztés
- etűdök
- előadási darabok

E három aspektus a tanulás folyamatában nem válik külön.

Technikaképzés:

Ügyeljünk mindkét kéz könnyed mozgására. Fontos a szép tónus iránti igény folyamatos ébrentartása. Ennek érdekében a lehetőségekhez képest minél korábban be kell vezetni a körömpengetést, melynek feltétele a megfelelően gondozott köröm.

Jobb kéz:

Ügyeljünk a váltott pengetésre, a jobb kéz ujjazat gondos kimunkálására és betartására. Tanítsuk a kalapácsszerű, kis mozdulattal történő pengetést (a húrok „megütését”). Kerüljük a „húrtépést”.

Bal kéz:

Noha fontos a bal kéz fizikai erejének növelése, ügyeljünk arra, hogy a növendék könnyedén fogja le a hangokat, „ne szorongassa a gitár nyakát”. Törekedni kell a bal kéz fogásváltásainál a hangok legato összekapcsolására. Minél előbb tanítsuk és gyakoroltassuk a hangszer behangolását.

Gyakorlás:

Tanítsuk meg a növendékeket a lehetőségekhez mérten minél korábban a metronóm használatára. Az egyenleges lüktetés mellett történő gyakorlás elengedhetetlen előfeltétele a zenélésnek.

Ügyeljünk a zeneileg értelmes tagolásra; a karakternek és a stílusnak megfelelő artikuláció megvalósítására. A tanár nevelje növendékeit a zenei munka – a gyakorlás – szeretetére, mely rendszeresen, helyes beosztással, célravezető módon történjék.

Memorizáljon a növendék rendszeresen és tudatosan, hogy fejlődjön a zenei emlékezete.

Felhasználható irodalom

Az Editio Musica Budapest kiadó gazdag gitár szólóirodalmát – terjedelme miatt – nem áll módunkban teljes egészében közölni. Lásd a továbbiakban a katalógust, ahol jelentős ének-gitár és kamarazenei anyag is található.

Iskolák:

- Puskás T.: Gitáriskola
- Nagy E.-Mosóczi M.: Gitáriskola I-V.
- Szendrey-Karper L.: Gitárgyakorlatok I-VIII.
- Ötven magyar népdal
- Fodor – Marnitz – Vass: Gitáros képekönyv

Etűdök, tanulmányok:

- Aguado: Etűdök I-II (Tokos)
- Carcassi: 25 etűd op. 60 (Tokos)
- Carulli: Etűd (Benkő)
- Diabelli: 7 prelűd (Benkő)
- Giuliani: 24 etűd (Tokos)
- Klasszikus etűdök (Puskás)
- Kováts: Rövid tanulmányok I-II.

Előadási darabok:

- J. S. Bach: 20 könnyű darab (Szendrey-Karper L.)
- Lantszvitek (Sárközy)
- Szonáták és partiták (Mosóczi)
- Bakfark: Opera omnia (Benkő)
- Cabezón: 8 könnyű darab (Mosóczi)
- Dowland: 12 könnyű darab (Benkő)
- Frescobaldi: Táncok, Ária variációkkal (Mosóczi-Zaszlavik)
- Huzella: Három tánc Scarlatti emlékére (Szendrey-Karper)
- Kadosa: 11 könnyű darab (Adrovicz)
- Magyar zene a XIX. század első feléből (Brodszky)
- Népdalfeldolgozások (Adrovicz)
- Paganini: Kis darabok (Vereczkey)
- Patachich: Gyermekdalok
- Régi spanyol muzsika (Mosóczi)
- Sugár: Gyermekdalok (Adrovicz)
- Sárny: 8 könnyű karakterdarab (Vereczkey)
- Weiss-Tombeau: Fantázia (Kováts)
- Visée-Coste: 6 darab (Vereczkey)

Gitárduók:

- Gitárduók kezdőknek (Mosóczi)
- Régi francia muzsika (Mosóczi)
- Régi angol muzsika (Mosóczi)
- Couperin: Francia álarcosbál (Mosóczi)
- Scarlatti: 5 szonáta (Fodor-Mosóczi)

- Silva – Leite: 41 duett (Benkő)

Solo-Music Budapest kiadó:

- Sor: Válogatott etűdök op. 31, 35 (Fodor – Marnitz - Vass)
- Carcassi: 6 capriccio (Fodor – Marnitz - Vass)
- Klasszicizmus (Fodor - Marnitz - Vass)

Balassagyarmat város Önkormányzata kiadásában

- Carulli: Gitárdarabok kezdőknek és haladóknak (Fogarasi)
- Tarrega: Gitárgyakorlatok (Fogarasi)

Külföldön kapható irodalom

- Tarrega, Pujol, Carlevar, Sagreras és mások gitáriskolái
- Brouwer: Etűdök
- Faragó: Musica Ficta (Universal)
- Klassiker Der Gitarre
- Villa Lobos: Etűdök, Prelűdök
- Ponce: Prelűdök

Dráb Károly
igazgató

Galgóczi Balázs
tanszakvezető

Ütőhangszer

A képzés struktúrája, óraterve tantárgyai

Képzési idő: 12 év (2+6+4= 2 év előképző + 6 év alapfok+ 4 év továbbképző)

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok												
	Előképző		Alapfok						Továbbképző				
	1	2	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	
Főtárgy	---	---	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelezően választ. tárgy szolfézs	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Választ. tárgy zenekar	----	----	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Összesen	2	2	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6

Az előképzőt a növendékeknek nem kötelező elvégezni.

Főtárgy: ütő (egyéni)

Kötelező tárgy: szolfézs, zongora

Választható tárgyak:

- elméleti: szolfézs, zeneelmélet, zenetörténet – zeneirodalom, improvizáció (mindezek együttes műveltségi programként is taníthatók);
- gyakorlati: zongora, második hangszer, kamarazene, zenekar, kórus
- Választható tárgyak: szolfézs, zeneelmélet, zenetörténet – zeneirodalom, improvizáció (mindezek együttes műveltségi programként is taníthatók), zongora, második hangszer, kamarazene, zenekar, kórus népzene

(Zenei ismeret: a szolfézs, zeneelmélet, zenetörténet – zeneirodalom, improvizáció tantárgyak tantervi programjai alapján, mint együttes műveltségi terület, önálló zenei alapismereteket tartalmazó helyi tanterv készíthető.)

Az elméleti és kamarazenei tantárgyak csoportos foglalkozások.

A tanítási órák számára és képzési idejére vonatkozó rendelkezések:**„A” és „B” tagozat**

A tanítási órák (foglalkozások) száma és azok képzési ideje egy heti időtartamra értendő

Főtárgy:

„A” tagozaton minimum 2x30 perc vagy 1x 60 perc

„B” tagozaton minimum 2x45 perc

A korrepetáció (zongorakíséret) ideje:

„A” tagozaton (minimum)

1. évfolyamig 5 perc

2-3. évfolyam 10 perc

4. évfolyamtól 15 perc

„B” tagozaton (minimum)

1-2. évfolyamon 10 perc

3-4. évfolyamon 15 perc

5. évfolyamtól 20 perc

Kötelező tárgy:

Szolfézs: minimum 2x45 perc

„A” tagozaton a 4. évfolyam végéig

„B” tagozaton az utolsó évfolyam végéig

Zongora: minimum 1x30 perc

„B” tagozaton az 5. évfolyamtól

Kötelezően választható tárgy:

„A” tagozaton az 5. évfolyamon

elmélet: minimum 1x45 perc

Választható tárgy:

Az előképző 1. évfolyamától 1 vagy 2 foglalkozás

„B” tagozaton

elmélet: minimum 1x45 perc

gyakorlat: minimum 1x45 perc (csoportos), vagy
minimum 1x30 perc (egyéni)

Hangszeres előkészítő:

egyéni: 2x30 perc

csoportos: 2x45 perc

Kamarazene:

minimum 1x45 perc

A kamarazene csoportlétszáma a műfajnak megfelelően: 2-8 fő, maximum 15 fő

Zenekar, kórus: minimum 2x45 perc

Zongora, második hangszer: minimum 1x30 perc

I. Az ütőhangszer-tanítás szakirányú feladatai

Az ütőhangszerek sokszínűségéből és zeneirodalmi sajátosságaiból eredően a kamarazenélés lehetőségeinek megteremtése a hangszerstanulás kezdetén. A társas muzsikálás elősegítése. Az egymáshoz való alkalmazkodásra és egymásra figyelésre nevelés.

Ismertesse meg a növendékekkel: (életkornak megfelelő szinten)

- a helyes üléspozíciót, testtartást
- az ütőhangszercsalád leggyakrabban használatos tagjait és azok fejlődéstörténetét
- a különböző ütőhangszerek megszólaltatásának módját, felépítését, akusztikus tulajdonságait, hangolási lehetőségeit
- a helyes verőfogást és ütéstechnikákat
- az ütőirodalom legkiemelkedőbb külföldi és hazai komponistáit, előadóművészeit beleértve a jazz (swing, bebop, mainstream, modern) jeles képviselőit

Fordítson figyelmet:

- a különböző hangszerek speciális technikai elemeinek alkalmazására
- a precíz, pontos ritmikai megoldásokra, külön figyelemmel a legáltalánosabb ütőhangszeres elemekre
- az eltérő kézzrendi megoldásokra
- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására
- a lapról olvasási készség fejlesztésére
- a tudatos zenei memorizálásra
- a művek zeneileg igényes kidolgozására, tempó és dinamikai jellegzetességeinek kifejezésére és a jazz műfajra jellemző triolás lüktetésre

Végeztessen az egyes zenei kíséret-formákhoz szükséges improvizációs gyakorlatokat. Tanítsa meg a növendékeket a hangszereken elvégzendő kisebb igazításokra, karbantartásra, dobbőr cseréjére, az üstdob hangolására.

II. Követelmények

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Ismerje a növendék:

- a zeneiskolában használatos ütőhangszereket, ezek magyar és leggyakrabban használt idegen nyelvű elnevezéseit
- a különböző ütőhangszerek megszólaltatásának módját, a helyes ütéstechnikákat
- a tanult anyagban előforduló tempó- és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését
- a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat

Legyen képes a növendék:

- kottahú játékra és lapról olvasásra folyamatos, mérsékelt tempóban
- árnyalt dinamikák alkalmazására, a hangszínbeli különbségek felismerésére és megvalósítására

- a speciális technikai elemek alkalmazására a különböző hangszereken (tremolo, előkék, egyszerű függetlenítés)
- hosszabb zenei gondolatok összefogására, a művek értelmes, tagolt előadására
- az üstdob önálló hangolására
- a különböző ütőhangszerek eltérő kézrendi problémáinak megoldására
- rugalmas beilleszkedésre kamarazenei együttesbe
- céltudatos, módszeres gyakorlásra

További követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után:**Ismerje a növendék:**

- a legfontosabb ütőhangszerek múltját, származását, fejlődését
- az ütőhangszerek irodalmát

Legyen képes a növendék:

- szép és kifejező hangképzésre a különféle ütőhangszereken
- nagyobb lélegzetű, összetett feladatot tartalmazó etűdök és előadási darabok megszólaltatására
- sűrű, egyenletes, árnyalt dinamikájú tremoló alkalmazására a különböző hangszereken
- zeneileg és technikailag tudatos, módszeres gyakorlásra, a művek önálló megtanulására
- értelmes, tagolt, kifejező előadásmódra

Rendelkezzék a növendék:

- megfelelő technikai felkészültséggel, előadói és formálókészséggel
- egyszerű improvizációhoz szükséges képzelőerővel
- biztos zenei memóriával és koncentrálóképeséggel
- kamarazenéléshez és zenekari játékhoz szükséges lapról olvasási készséggel
- megfelelő gyakorlási módszerekkel, amelyekkel a megfelelő technikai készenlét gyorsan elérhető
- tudásszintjének megfelelő önállósággal a játszandó művek választásánál

III. Tananyag

Előkészítő (1. évfolyam)

évi 66 óra (heti 2x30 perc)

Az általános iskola 1-2. évfolyamban járó gyermekek számára. Az egyéni foglalkozás mellett célszerű az együttes játékot is elkezdni.

A tanítás anyaga:

- dallamhangszere 2-3 hang hangkészletű gyermekdalok
- ritmushangszereken a negyed érték, a nyolcadpár és a negyed szünet
- bevezetés a 4/4-es számolásba
- a kottaolvasás gyakorlása a fenti ritmusokkal
- kamarazene-jellegű együttes játék a szaktanár ötletei alapján (gyakorlati tapasztalatok szerint óvodáskorú gyermekek kis csoportjával is megvalósíthatóak a fentiek)

Előkészítő (2. évfolyam)

évi 66 óra (heti 2x30 perc)

Ismeretek:

- a leggyakrabban használt hangszerek ismerete
- az egész, fél, negyed, nyolcad, pontozott fél és negyed érték és a megfelelő szünetek
- metrum: páros és páratlan lüktetésű metrumok (4/4 és 12/8 stb.), egyszerű váltakozó ütem
- záróvonal, ismétlőjel, *f*, *mf*, *mp*, *p* dinamika, és crescendo, decrescendo, marcato

A hangszerkezelés fejlesztése:

- helyes testtartás
- „szimmetrikus” verőfogás
- váltott kézzel való játék
- három dobon való játék (technikai gyakorlatok)
- különböző menzúrájú dallamhangszereken való játék
- különböző verők használata

Minimális követelmény:

- ritmusgyakorlat (a tanult anyagból)
- ritmus-duó
- egyszerű gyermekdal eljátszása dallamhangszeren
- nagyon könnyű szólam megszólaltatása kamaraegyüttesben

Alapfok „A” tagozat

1. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc)

Ismeretek:

- az együttes játékban előforduló hangszerek ismerete
- a negyed, negyed szünet, fél érték és szünet jele, egész érték és szünet jele, nyolcad, nyolcad szünet, tizenhatod, tizenhatod szünet a pontozott nyolcad érték és szünet, pontozott negyed és szünet, pontozott fél és szünet, nyolcad- és tizenhatod szinkópa
- bevezetés a 4/4-es számolásba
- páratlan lüktetésű metrumok (3/4, 9/8)
- a 2/4-es, 6/8-os, 12/8-as ütemmutatók, egyszerű váltakozó ütem
- kottaolvasás gyakorlása a fenti ritmusokkal
- dinamika: *p*, *mp*, *mf*, *f*, *ff*, *sfz*
- crescendo, decrescendo, hangsúly, prima és seconda volta, da capo, dal segno, fermata
- a játszott művekben előforduló tempójelzések ismerete, átkötés, ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel
- leggyakrabban használt hangszerek ismerete

A hangszerkezelés fejlesztése:

- helyes üléspozíció, testtartás, helyes kéztartás, verőmozgás gyakorlata, ütészajták (teljes ütés, leütés és felütés), csukló illetve ujjgyakorlatok
- szimmetrikus verőfogás
- az együttes játékokban előforduló hangszerek megszólaltatása, 3 dobon való játék (technikai gyakorlat)
- különböző verők használata (eltérő formájú, anyagú, keménységű)
- hangszerek és verők váltása az együttes játékokban
- váltott kézzel való játék
- ejtegetés, „papa-mama”
- egyszerű kézrendi problémák ismerete és megoldása
- különböző hangszínek előállítása és felismerése a hangszerek különböző verőkkel való megszólaltatása révén

Minimális követelmény:

- ritmusgyakorlat és duó előadása a tanult anyagából
- dallamhangszeren népdal vagy egyszerű előadási darab eljátszása zongorakísérettel vagy együttesben
- egyszerű szólam megszólaltatása kamaraegyüttesben (hangszerváltás, verőváltás)

2. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc)

Ismeretek:

- az együttes játékokban előforduló hangszerek ismerete
- a fél-, negyed-, nyolcad és tizenhatod triola és szüneteik, szextola, harmincketted,
- alla breve, fermata, general pause, da capo, dal segno, coda, fine
- hangsorok (dallamhangszeren), 2#, 2 b előjegyzésig
- a periódus értelmezése
- azonosságok és hasonlóságok felismerése a tanult darabokban
- aszimmetrikus metrumok (3/8, 5/8, 7/8)
- az ötvonalas rendszer (a dobfelszerelés hangszíneinek elhelyezkedése az ötvonalas rendszerben)
- a jazzdob felszerelés és az együttes játékokban előforduló hangszerek ismerete

A hangszerkezelés fejlesztése:

- az együttes játékokban előforduló hangszerek megszólaltatása
- aszimmetrikus verőfogás (fakultatív)
- szélsőséges dinamikák alkalmazása
- a kisdob-tremoló előkészítése
- hangsúlygyakorlatok nyolcados, triolás és tizenhatodos mozgásban
- a megfelelő kézrend kialakításának készsége a zenék és technikai követelmények szerint
- pop, rock alapritmusok, negyedes és nyolcados függetlenítések jazzdob felszerelésen
- dallamhangszeren egyszerű kétszólamú játék
- a vibrafon-pedál kezelése (lehetőség szerint)

Minimális követelmény:

- ritmusgyakorlat és duó előadása a tanult anyagból
- a tanult pop, rock alapritmusok, negyedes és nyolcados függetlenítések mérőütés (negyedes, nyolcados) segítségével
- dallamhangszeren megszólaltatott előadási darabok zongorakísérettel vagy együttesben
- nehezebb szólamok megszólaltatása kamaraegyüttesben

3. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc)

Ismeretek:

- bonyolultabb ritmuskombinációk felismerése és megoldása
- 4, 8, 12 ütemes periódus érzet kialakítása
- harminckettes, „nagy-triola”, alla breve
- hangsorok (dallamhangszeren), 4#, 4 b előjegyzésig
- tanult dallamhangszeres művek formai elemzése az életkornak megfelelő szinten; zenehallgatás

A hangszerkezelés fejlesztése:

- a rudimnetsek: előkéek (egyes, kettes, hármas, négyes előke, kötve), számozott pergetések (3, 4, 5, 6, 7 stroke rolls)
- a paradiddle (single, double, paradiddle diddle, triple paradiddle)
- blues, funk alapritmusok játéka jazzdob felszerelésen
- rövid tremolo, hangsúlyos tremolo, egyenletes tremolo, indítás, lezárás
- nehezebb skála-gyakorlatok megszólaltatása dallamhangszeren
- különböző hangszer-kombinációk kezelése, gyors hangszerváltások és gyors verőváltások alkalmazása

Minimális követelmény:

- előkéket tartalmazó gyakorlatok eljátszása
- a már tanult blues és funk ritmusok stílszerű játéka jazzdob felszerelésen
- hosszabb lélegzetű előadási darabok megszólaltatása dallamhangszeren
- nehezebb szólamok eljátszása kamaraegyüttesben

4. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc)

Ismeretek:

- az „egy ütésben” való gondolkodás elsajátítása
- változó tempók alkalmazása
- 16 és 32 ütemes periódusérzet kialakítása
- egyszerűbb díszítések ismerete és alkalmazása dallamhangszeren
- a játszott anyag formai elemzése
- zenehallgatás, hangverseny-látogatás
- ismerkedés zeneszerzők életével, munkásságával

A hangszerkezelés fejlesztése:

- a tremolo gyakorlati tökéletesítése

- különböző dinamikák alkalmazása tremolóval
- változó tempók megvalósítása önállóan és együttesben
- kétszólamú skálák, hármashangzat-felbontások dallamhangszeren, kiütött tremolo alkalmazása, hangok lefogása
- változó dinamika alkalmazása
- „irányított” hangsúlyos kézrendek
- Swing, shuffle alapritmusok (függetlenítés)
- a rudimnetsek : előkéek (3-as, 4-es előke kötve és kiütve), számozott pergetések (8, 9, 11, 13, 15 stroke rolls)

Minimális követelmény:

- tremolós gyakorlatok megszólaltatása kisdobon
- 3-as, 4-es előkéket tartalmazó gyakorlatok játéka kisdobon
- már tanult swing és shuffle kísérek játéka lapról
- kétszólamú játék dallamhangszeren
- bonyolultabb hangszerváltások együttesben

5. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc)

Ismeretek:

- a basszuskulcs ismerete, olvasása
- kétszer pontozott ritmusok, kvintola
- a különböző ütemfajták és ritmuskombinációk átfogó ismerete
- a megfelelő kézrend kialakításának készsége a zenei és technikai követelmények szerint

A hangszerkezelés fejlesztése:

- latin alapgyakorlatok (Samba, Bossa nova, Cha-cha-cha, Bolero, Mambo, Afro Cuban 6/8, Songo, Mozambique, Reggae, Tango, Passo doble, Rumba)
- az üstdob kezelése, hangolása
- kézrend az üstdobokon
- az üstdob kicsengésének megfelelő időben és módon történő elfojtása

Minimális követelmény:

- kiütött előkéket tartalmazó gyakorlat eljátszása
- latin kíséret lapról olvasása
- üstdob-gyakorlatok megszólaltatása
- a szerzett készségeknek megfelelő szintű művek előadása dallamhangszeren

6. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x30 perc vagy 1x 60 perc)

Ismeretek:

- a rendelkezésre álló összes hangszer ismerete
- dobfelszerelés ismerete
- hangsorok (dallamhangszeren) 7#, 7 b előjegyzésig
- eltolt ritmusok jazzdob felszerelésen (negyedes, nyolcados, tizenhatodos eltolások)
- tájékozódás az ütőhangszeres irodalomban
- alapfokú zenetörténeti ismeretek, a társművészetekkel való kapcsolatok

A hangszerkezelés fejlesztése:

- üstdobtremolo (kiütött tremolo)
- lineáris kéz-láb kombinációk a már tanult ritmuselemek bevonásával jazzdob felszerelésen. Jazz-rock kíséreték jazzdob felszerelésen.
- „Paradiddle” játék
- kiütött előkék kisdobon
- improvizáció alapjai a dobfelszerelésen, szabadszóló, improvizált szólók 4, 8, 12, 16 és 32 ütemes periódusokban

Minimális követelmény:

- a szerzett készségeknek megfelelő nehézségű, hosszabb lélegzetű mű stílushű megszólaltatása dallamhangszeren, valamint megfelelő szintű szabad szóló jazzdob felszerelésen
- játék dobfelszerelésen
- tremolós üstdob-gyakorlatok

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

Ismerje a tanuló

- az alapfokú művészetoktatási intézményben használatos ütőhangszereket, ezek magyar és leggyakrabban használt idegen nyelvű elnevezéseit,
- a különböző ütőhangszerek megszólaltatásának módját, a helyes ütésttechnikákat,
- a tanult anyagban előforduló tempó- és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését,
- a tanult előadási darabok zeneszerzőinek nevét, a művek címét, és tudja helyesen kiejteni és leírni azokat.

Legyen képes a tanuló

- kottahú játéokra és lapról olvasásra folyamatos, mérsékelt tempóban,
- árnyalt dinamikák alkalmazására, a hangszínbeli különbségek felismerésére és megvalósítására,
- különböző végtagjainak összehangolt mozgására, illetve függetlenítésére
- a speciális technikai elemek alkalmazására a különböző hangszereken (tremolo, előkék, egyszerű függetlenítés),
- hosszabb zenei gondolatok összefogására, a művek értelmes, tagolt előadására,
- az üstdob önálló hangolására,
- a különböző ütőhangszerek eltérő kézrendi problémáinak megoldására,
- rugalmas beilleszkedésre kamarazenei együttesbe,
- céltudatos, módszeres gyakorlásra
- pontos tempótartásra.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

- legyen képes a tanuló hosszabb zenei gondolatok összefogására, a művek értelmes, tagolt előadására
- legyen képes a tudásáról pódiumon is számot adni.

Művészeti alapvizsga követelményei**A vizsga részei**

A vizsga gyakorlati részből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Ütő főtárgy

„A” tagozat minimum 10 perc

„B” tagozat minimum 15 perc

A vizsga tartalma**„A” tagozat**

- Két dobgyakorlat; Knauer: Kisdobiskola (Hofmeister) 10., 16., 18., 29., 36., II. rész 11., 17., 27.; Keune: Kisdobiskola (Breitkopf) 48., 69., 127., 145., 173. nehézségi szintjén.
  - Egy dallamhangszeres mű; Vivaldi: Largo; Bononcini: Allegro; Haydn: Szerenád nehézségi szintjén.
  - Egy kamaramű; Krell–Holzmann: Cake Walk Parádé; Camidge: Sonatina; Gebauer: Duó; Pleyel: Menuetto; Larson: Mexikói szvit; Zempléni L.: Párok; Váray L.: Gukhe/low drums szólam; Jack McKenzie: Három tánc, Bartók Béla: Gyermekeknek 1., 2., 3., Mikrokozmosz nehézségi szintjén.
  - Egy periódusnyi könnyebb zenei anyag lapról játszása mérsékelt tempóban.
- A dallamhangszeren megszólaltatott darabokat lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Két kisdobgyakorlat; Knauer: Kisdobiskola (Hofmeister) 19., 20., 22., 24. (4/8), 31., 37., II. rész 2., 5., 14.; Keune: Kisdobiskola (Breitkopf) 67., 75., 108., 150., 153., 146. nehézségi szintjén.
  - Egy skála hármashangzat–felbontással.
  - Egy dallamhangszeres mű; Bach: h–moll szvit/1 tétel; Hacsaturján: Rózsalányok tánca; Rameau: Gavotte; Händel: a–moll menüett (EMB 13379) HWV 602, 603 nehézségi szintjén.
  - Egy kamaramű; J. S. Bach: Kétszólamú invenciók, Zempléni L.: Üzenetek (EMB 14569) – Hét SMS–tanulmány dobokra/1 tétel; Váray L.: Gukhe/high drum szólam; Balázs O.: Nyolc trió (EMB 6063) 5., 6. nehézségi szintjén.
  - Egy periódusnyi zenei anyag lapról játszása mérsékelt tempóban.
- A dallamhangszeren megszólaltatott darabokat kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség (pl. ütődobon keresztütések és kerülések jobbról–balról),
- hangszerkezelés, speciális technikai elemek alkalmazása különböző hangszereken (tremoló, előkék),
- több verővel való játék dallamhangszeren,
- különböző hangszer–kombinációk kezelése, hangszer– és verőváltások alkalmazása,
- előadásmód,
- árnyalt dinamikák alkalmazása, pontos ritmikai megoldások,
- változó tempók önállóan és együttesben,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok eléréséig az egyes tanulók tudásszintje között jelentős különbség alakulhat ki képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján. Ezt a különbséget a továbbképző osztályokban

növelheti a közismereti iskolákban jelentkező eltérő mértékű terheléstől és az iskolán kívüli más elfoglaltság mértékétől függő gyakorlási idő, valamint a zenetanulás eltérő iránya és célja. Vagy az egyéni hangszertudás fejlesztése, vagy a kamarazenei illetve a zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe. Ezért elsősorban a fejlesztés lehetséges irányait és céljait fogalmazzuk meg.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Az önálló muzsikáláshoz szükséges tájékozottság fejlesztése a hangszer szóló-, kamarazene- és zenekari irodalmában.
- Az ütőhangszerek népes családjának minél szélesebb körű ismerete.
- A Drum Set szerepe a zenekarokban.
- A leggyakoribb Drum Set notációk.
- Dúr és moll hangnemek 7#, 7b előjegyzésig.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes ülés mód és verőtartás megtalálása.
- A laza ütéstechika kialakítása. (A kar, csukló és az ujjak szerepe)
- Nyomott és pattintott előkék alkalmazása (2–3–4-es).
- Double Paradiddle.
- Egykezes hangsúlyvezetés (jobb, – ill. bal kézzel) mint építkezési forma a Drum Set szólójátékban.
- Pedálok használata dobszerelésen.

Ajánlott tananyag

- J. S. Bach: 18 kis prelúdium
 Balázs: Nyolc trió ütőhangszerekre
 Steve Davis: Jazz Drums – Play – A Long – Styles & Analysis
 Steve Davis: Masters of Time
 Siegfried Fink: Timpani Suite
 Siegfried Fink: Percussion Studio
 David Friedman: Vibraphone Technique (Dampening and Pedaling)
 Alice Gomez: Raindance
 Morris Goldenberg: Modern School for Xylophone, Marimba, Vibraphone
 Lionel Hampton: Method for Vibraphone, Xylophone, Marimba
 Eckehard Keune: Kleine Trommel
 Heinrich Knauer: Paukenschule I–II.
 Korsakov: A dongó
 Lányi–Lenkei–Mező: Előadási darabok hegedűre zongora kísérettel I.–II.
 David Mancini: Suite for Timpani
 Musica de Camera – Kamarazene ütőhangszerekre (Borsody L, Kovács T, Zempléni L)
 Clair Omar Musser: 120 etűd marimbára
 Nagy O: Barokk táncok fuvolára és zongorára
 Nesztor: Ritmusjáték és jazzdobolás I.–IV.
 J. S. Pratt: 14 Modern Contest Solos for Snare Drum
 Telemann: Könnyű szonáták
 Sejourne–Velluet: Les Claviers a Percussion Parcourent le Monde
 Vivaldi: Four Seasons
 Charley Wilcoxon: Finger Stroke Controll
 Charley Wilcoxon: The All American Drummer, 150 rudimental solos
 Zivkovic: Funny Marimba

Követelmény

Az alapfokú zeneiskolai tanulmányok során szerzett ismeretek és készségek továbbfejlesztése és

elmélyítése.

A tanuló képességeihez mért zenei anyag (kamaramű) igényes előadása. Kisdob darabok előadása rudimental technikával.

Egykezes hangsúlyozás dobszerelésen kiosztva, kétlábas ostinato szólamokkal.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kíséret, illetve szólójáték dobszerelésen. (Lehet élő– vagy rögzített zenéhez is.)
- Egy számozott tremolót tartalmazó, komolyabb rudimental szóló kisdobon.
- Egy dallamhangszeres mű kotta nélkül, zongora– vagy rögzített zenei kísérettel, ill. kamaramű.
- Dúr és moll skálák 7#, 7b előjegyzésig, tercmenetekkel is.

vagy

- Egy hosszabb lélegzetű előadási darab megszólaltatása dallamhangszeren. (Pl. barokk szonáta, versenymű.)
- Egy kamaramű.
- Dúr és moll skálák 7#, 7b előjegyzésig, tercmenetekkel is.
- Egy set–up szólódarab, vagy üstdob darab 3–4 timpanin.
- Egy számozott tremolót tartalmazó, komolyabb rudimental szóló kisdobon.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Az önálló muzsikáláshoz szükséges tájékozottság fejlesztése a hangszer szóló–, kamarazene– és zenekari irodalmában.
- Újabb és újabb ütőhangszerek megismerése a több ezres kínálatból, megszólaltatásuk módjának megismerése (intonáció).
- Eligazodás az ütőhangszerek irodalmában gyakrabban előforduló különböző notációkban.
- A Double Stroke Roll és a Press Roll fogalma.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Az úgynevezett összetett darabok esetén a különböző hangszerek összeállításának megtervezése, bonyolultabb kézrendek alkalmazása.
- 3 – 4 verővel való játék dallamhangszereken.
- A dinamikai és hangszínbeli érzékenység és igényesség kialakítása.
- Ritmusjáték három különböző hangszeren (pl. Bass Drum – Hi Hat ütve – Snare Drum) páros – és páratlan osztásban. (Nesztor: Skálagyakorlatok)
- A Double Stroke Roll és a Press Roll alkalmazása.
- Charley Wilcoxon: Finger Stroke Control

Ajánlott tananyag

J.S.Bach: 18 kis prelúdium

Steve Davis: Jazz Drums – Play – A Long – Styles & Analysis

Steve Davis: Masters of Time

Siegfried Fink: Timpani Suite

Sigfrid Fink: Percussion Studio

David Friedman: Vibraphone Technique (Dampening and Pedaling)

Alice Gomez: Raindance

Morris Goldenberg: Modern School for Xylophone, Marimba, Vibraphone

Lionel Hampton: Method for Vibraphone, Xylophone, Marimba

Richard Hochrainer: Übungen für Kleine Trommel

Eckehard Keune: Kleine Trommel

Heinrich Knauer: Paukenschule I–II.

David Mancini: Suite for Timpani

Markovich: Team Work
 Musica de Camera – Kamarazene ütőhangszerekre (Borsody L, Kovács T, Zempléni L)
 Clair Omar Musser: 120 etűd marimbára
 Nagy O: Barokk táncok fuvolára és zongorára
 Nesztor: Ritmusjáték és jazzdobolás I.–IV.
 J. S. Pratt: 14 Modern Contest Solos for Snare Drum
 Telemann: Könnyű szonáták
 Vivaldi: Four Seasons
 Charley Wilcoxon: Finger Stroke Controll
 Charley Wilcoxon: The All American Drummer, 150 rudimental solos
 Zivkovic: Funny Marimba

Követelmény

A szerzett ismeretek és készségek továbbfejlesztése és elmélyítése.
 A tanuló képességeihez mért zenei anyag (kamaramű) igényes előadása.
 Előadási darab értelmes, tagolt, árnyalt megszólaltatása.
 Különböző tremolókat (nyomott, pattintott, számozott) tartalmazó darabok előadása kisdobon.
 Megfelelő hangtónus kialakítása dobszerelésen.
 Komplementer játék három eltérő dinamikájú hangszeren, páros vagy páratlan osztásban, periodikus tagolással. (Bass Drum – Hi Hat ütve – Snare Drum)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kíséret illetve szólójáték dobszerelésen. (Lehet élő– vagy rögzített zenéhez is.)
- Különböző tremolókat (nyomott, pattintott, számozott) tartalmazó darab előadása kisdobon.
- Egy dallamhangszeres mű kotta nélkül, zongora–vagy rögzített zenei kísérettel, ill. kamaramű, vagy
- Egy hosszabb lélegzetű előadási darab megszólaltatása dallamhangszeren. (Pl. 4 verős Musser–etűdök, versenyművek.)
- Egy kamaramű.
- Egy set–up szólódarab, vagy üstdob darab 3–4 timpanin.
- Különböző tremolókat (nyomott, pattintott, számozott) tartalmazó darab előadása kisdobon.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- A zeneirodalom jelentős zenekari műveinek ismerete, az ütős – elsősorban üstdob– – szólamok megszólaltatásához szükséges tájékozottság.
- Az önálló muzsikáláshoz szükséges tájékozottság fejlesztése a hangszer szóló–, kamarazene– és zenekari irodalmában.
- Latin ütőhangszerek ismerete.
- Polimetria ismerete.

A hangszerkezelés fejlesztése

- 3–4 timpanis játék technika fejlesztése.
- Stabil tempótartás metronómmal.
- Speciális ütőfajták intonálása latin hangszereken. (Conga, Bongó)
- Poliritmikus függetlenítések dobszerelésen. (lábak páros, kezek páratlan osztásban játszanak és viszont: pl. 2 a 3–hoz, stb.)
- A seprűjáték alapjai: speciális ütéstechnika.
- Módszeres gyakorlási stratégiák önálló alkalmazása.
- A dobszerelés hangolása.

Ajánlott tananyag

J. S. Bach: 18 kis prelúdium
 Steve Davis: Jazz Drums – Play – A Long – Styles & Analysis
 Steve Davis: Masters of Time
 Siegfried Fink: Timpani Suite
 Siegfried Fink: Percussion Studio
 David Friedman: Vibraphone Technique (Dampening and Pedaling)
 Alice Gomez: Raindance
 Morris Goldenberg: Modern School for Xylophone, Marimba, Vibraphone
 Lionel Hampton: Method for Vibraphone, Xylophone, Marimba
 Richard Hochrainer: Übungen für Kleine Trommel
 Eckehard Keune: Kleine Trommel
 Heinrich Knauer: Paukenschule I–II.
 Korsakov: A dongó
 David Mancini: Suite for Timpani
 Markovich: Team Work
 Musica de Camera – Kamarazene ütőhangszerekre (Borsody L, Kovács T, Zempléni L)
 Clair Omar Musser: 120 etűd marimbára
 Nesztor: Ritmusjáték és jazzdobolás I.–IV.
 J. S. Pratt: 14 Modern Contest Solos for Snare Drum
 Telemann: Könnyű szonáták
 Vivaldi: Four Seasons
 Charley Wilcoxon: The All American Drummer, 150 rudimental solos
 Zivkovic: Funny Marimba
 Zivkovic: Trio per Uno

Követelmény

Az eddig megszerzett készségek állandó karbantartása és tökéletesítése.
 A tanuló képességeihez mért zenei anyag (kamaramű) igényes előadása.
 Magabiztos kottaolvasás basszuskulcsban.
 Bonyolultabb etűd vagy szólam előadása 3 vagy 4 timpanin.
 Autentikus latin ritmusok 2 congán, alapszinten.
 Seprűvel való játék dobszerelésen.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kíséret illetve szólójáték dobszerelésen, seprűvel is. (Lehet élő– vagy rögzített zenéhez is.)
- Autentikus latin ritmusok 2 congán, ill. szólójáték rögtönzése.
- Különböző tremolókat (nyomott, pattintott, számozott) tartalmazó darab előadása kisdobon.
- Egy dallamhangszeres mű kotta nélkül, zongora–vagy rögzített zenei kísérettel, ill. kamaramű, vagy
- Egy Hosszabb lélegzetű előadási darab megszólaltatása dallamhangszeren.
- Egy kamaramű.
- Egy set–up szólódarab, vagy üstdob darab 3–4 timpanin.
- Különböző tremolókat (nyomott, pattintott, számozott) tartalmazó darab előadása kisdobon.

10. évfolyam „A” tagozat**Fejlesztési feladatok***Ismeretek*

- Az önálló muzsikáláshoz szükséges tájékozottság fejlesztése a hangszer szóló–, kamarazene– és zenekari irodalmában.
- A zeneirodalom jelentős zenekari műveinek ismerete, az ütős szólamok megszólaltatásához szükséges tájékozottság.

- A bartóki zene hangrendszere, ütőhangszerekre írt műveinek ismerete.
- Ismerkedés a jazz–szel és az értékes könnyűzenével.
- Improvizáció.
- Az előadott zeneművek formai és harmóniai szerkezetének ismerete.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Szóló és akkordjáték dallamhangszeren 4 verővel.
- Stabil tempótartás „belső metronóm”–mal.
- Esztétikus cintányér „sound” kidolgozása megfelelő ütéstechikával.
- A seprűjáték különböző mozgásformáinak (körzés – ütés, húzás – ütés) összehangolása egymással, illetve a nagydob – lábcin szólammokkal.
- Improvizációs készségfejlesztés különböző ütőhangszereken.
- Társas zenélés különböző formációkban: kamarazene, szimfonikus zenekar, fúvószenekar, stb.

Ajánlott tananyag

- J. S. Bach: 18 kis prelúdium
 Steve Davis: Jazz Drums – Play – A Long – Styles & Analysis
 Steve Davis: Masters of Time
 Siegfried Fink: Timpani Suite
 Sigfrid Fink: Percussion Studio
 David Friedman: Vibraphone Technique (Dampening and Pedaling)
 Alice Gomez: Raindance
 Morris Goldenberg: Modern School for Xylophone, Marimba, Vibraphone
 Lionel Hampton: Method for Vibraphone, Xylophone, Marimba
 Richard Hochrainer: Übungen für Kleine Trommel
 Eckehard Keune: Kleine Trommel
 Heinrich Knauer: Paukenschule I–II.
 Korsakov: A dongó
 David Mancini: Suite for Timpani
 Markovich: Team Work
 Musica de Camera – Kamarazene ütőhangszerekre (Borsody L, Kovács T, Zempléni L)
 Clair Omar Musser: 120 etűd marimbára
 Nesztor: Ritmusjáték és jazzdobolás I.–IV.
 J. S. Pratt: 14 Modern Contest Solos for Snare Drum
 Telemann: Könnyű szonáták
 Charley Wilcoxon: The All American Drummer, 150 rudimental solos
 Zivkovic: Funny Marimba
 Zivkovic: Trio per Uno

Követelmény

- A szerzett ismeretek és készségek továbbfejlesztése és elmélyítése.
 A tanuló képességeihez mért zenei anyag (kamaramű) igényes előadása.
 Négyverős előadási darab értelmes, tagolt, árnyalt megszólaltatása dallamhangszeren.
 Különböző zenekarokban önálló kíséret – ill. szólójáték dobszerelésen.
 „Ad Libitum” – dobszólo szerelésen.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Különböző zenekarokban önállóan kidolgozott kíséret – ill. szólójáték dobszerelésen, seprűvel.
- „Ad Libitum” – dobszólo szerelésen.
- Különböző tremolókat (nyomott, pattintott, számozott) tartalmazó darab előadása kisdobon.
- Egy dallamhangszeres mű kotta nélkül, zongora– vagy rögzített zenei kísérettel, ill. kamaramű.
 vagy:
- Egy négyverős előadási darab megszólaltatása dallamhangszeren.
- Egy kamaramű.

- Egy set–up szólódarab, vagy üstdob darab 3–4 timpanin.
- Különböző tremolókat (nyomott, pattintott, számozott) tartalmazó darab előadása kisdobon.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

A továbbképző évfolyamok „B” tagozatos tanulói nem zenei jellegű közismereti tanulmányaik mellett is meg akarják őrizni a zenei pálya választásának lehetőségét. Ebből következik, hogy az „A” tagozatnál bővebb, átfogóbb tananyagot kell elvégezniük magasabb szinten. Itt nyílik igazán lehetőség arra is, hogy megismertessük a legkorszerűbb játékmódokat, mint pl. a Moeller–féle ütéstechnikát, az ujjmozgások kidolgozását, a kar –, a csukló –, és az ujjak mozdulatainak összehangolását, hogy elsajátítsunk modern gyakorlati metodikákat; pl. playback „minus one”–os felvételekhez, számítógépes zenei programok alkalmazása, hogy megfelelően kiválasztott zenei anyagok hallgatásával elmélyedjünk az improvizációk gyakorlásában, stílusok elemzésében.

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Az eddig tanult zenei ismeretek rendszerezése, összegzése.
- Az eddig megszerzett készségek állandó karbantartása és tökéletesítése.
- Korszerű gyakorlati módok megismerése.
- Az ütőhangszerek népes családjának minél szélesebb körű ismerete.
- Dúr és moll hangnemek 7#, 7b előjegyzésig.
- A leggyakoribb Drum Set notációk.
- A Drum Set szerepe a zenekarokban.
- Sajátos stílusjegyek felismerése, ezek megvalósítása az előadásban.
- Különböző, korhű díszítésfajták megismerése.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes ülés mód és verőtartás megtalálása.
- A laza ütéstechnika kialakítása.
- Ujjmozgások kidolgozása, a kar, a csukló és az ujjak mozdulatainak összehangolása.
- Stabil tempótartás metronómmal.
- Az előkék és a főhang megfelelő arányának megtalálása.
- Nyomott és pattintott előkék alkalmazása (2–3–4–es).
- Egykezes hangsúlyvezetés (jobb–, ill. bal kézzel) mint építkezési forma a Drum Set szólójátékban.
- Pedálhasználat dobszerelésen felemelt és fektetett sarokkal.

Ajánlott tananyag

J. S. Bach: Sonate e Partite per violino solo
 Balázs: Nyolc trió ütőhangszerekre
 Steve Davis: Jazz Drums – Play – A Long – Styles & Analysis
 Steve Davis: Masters of Time
 Siegfried Fink: Timpani Suite
 Sigfrid Fink: Percussion Studio
 David Friedman: Vibraphone Technique (Dampening and Pedaling)
 Alice Gomez: Raindance
 Morris Goldenberg: Modern School for Xylophone, Marimba Vibraphone
 Lionel Hampton: Method for Vibraphone, Xylophone, Marimba
 Eckehard Keune: Kleine Trommel
 Korsakov: A dongó
 David Mancini: Suite for Timpani
 Clair Omar Musser: 120 etűd marimbára

Nesztor: Ritmusjáték és jazzdobolás I.–IV.
 J. S. Pratt: 14 Modern Contest Solos for snare Drum
 Telemann: Könnyű szonáták
 Sejourne–Velluet: Les Claviers a Percussion Parcourent le Monde
 Vivaldi: Four Seasons
 Charley Wilcoxon: Finger Stroke Controll
 Charley Wilcoxon: The All American Drummer, 150 rudimental solos
 Zivkovic: Funny Marimba

Követelmény

Az alapfokú zeneiskolai tanulmányok során szerzett ismeretek és készségek továbbfejlesztése és elmélyítése.

A kiválasztott zenei anyag (kamaramű) igényes előadása.

Különböző díszítések korhű és stílusos alkalmazása minden hangszercsoportban.

Többféle – nyomott és pattintott – előképet tartalmazó kisdob darab előadása.

Egykezes hangsúlyozás dobszerelésen kiosztva, kétlábas ostinato szólamokkal – improvizálva is.

Kidolgozott pedálsjáték lábcintányéron, felemelt sarokkal.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Kíséret, illetve szólójáték dobszerelésen. (Lehet élő– vagy rögzített zenéhez is.)

– Egy számozott tremolót tartalmazó, komolyabb rudimental szóló kisdobon.

– Egy dallamhangszeres mű kotta nélkül, zongora– vagy rögzített zenei kísérettel, ill. kamaramű.

– Dúr és moll skálák 7#, 7b előjegyzésig, tercmenetekkel is,

vagy

– Egy hosszabb lélegzetű előadási darab megszólaltatása dallamhangszeren. (Pl. barokk szonáta, versenymű.)

– Egy kamaramű.

– Dúr és moll skálák 7#, 7b előjegyzésig, tercmenetekkel is.

– Egy set–up szólódarab.

– Üstdob darab 3–4 timpanin.

– Különböző tremolókat (nyomott, pattintott, számozott) tartalmazó szóló darab előadása kisdobon.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

– Kitekintés a kortárs zenei irányzatok irányába.

– Az önálló muzsikáláshoz szükséges tájékozottság fejlesztése a hangszer szóló–, kamarazene– és zenekari irodalmában.

– Újabb és újabb ütőhangszerek megismerése a több ezres kínálatból, megszólaltatásuk módjának megismerése (intonáció)

– Eligazodás az ütőhangszerek irodalmában gyakrabban előforduló különböző notációkban.

– A kortárs zene notációs sajátosságai.

– A Double Stroke Roll és a Press Roll fogalma.

A hangszerkezelés fejlesztése

– 3–4 verővel való játék dallamhangszereken.

– A vibrafon–pedál, és a hangok verővel történő lefogásának alkalmazása a magas szintű zenei kifejezés szolgálatában.

– A Double Stroke Roll és a Press Roll alkalmazása.

– Korszerű gyakorlási metódikák elsajátítása: pl. playback „minus one”–os felvételekhez.

– Az úgynevezett összetett darabok esetén a különböző hangszerek összeállításának megtervezése, bonyolultabb kézrendek alkalmazása.

- Aszimmetrikus ütésmagasságok megtalálása a különböző hangszerek hangerejéhez alkalmazkodva.
- Ritmusjáték szerkesztése és improvizálása három különböző hangszeren (pl. Bass Drum – Hi Hat ütve – Snare Drum) páros – és páratlan osztásban. (Nesztor: Skálagyakorlatok)
- Dinamikai és hangszínbeli érzékenység és igényesség kialakítása.

Ajánlott tananyag

- J. S. Bach: Sonate e Partite per violino solo
 Steve Davis: Jazz Drums – Play – A Long – Styles & Analysis
 Steve Davis: Masters of Time
 Siegfried Fink: Timpani Suite
 Siegfried Fink: Percussion Studio
 David Friedman: Vibraphone Technique (Dampening and Pedaling)
 Morris Goldenberg: Modern School for Xylophone, Marimba, Vibraphone
 Lionel Hampton: Method for Vibraphone, Xylophone, Marimba
 Richard Hochrainer: Übungen für Kleine Trommel
 Eckehard Keune: Kleine Trommel
 Korsakov: A dongó
 David Mancini: Suite for Timpani
 Markovich: Team Work
 Clair Omar Musser: 120 etűd marimbára
 Nesztor: Ritmusjáték és jazzdobolás I.–IV.
 J. S. Pratt: 14 Modern Contest Solos for Snare Drum
 Telemann: Könnyű szonáták
 Vivaldi: Four Seasons
 Charley Wilcoxon: The All American Drummer, 150 rudimental solos
 Zivkovic: Funny Marimba
 Zivkovic: Trio per Uno

Követelmény

- A szerzett ismeretek és készségek továbbfejlesztése és elmélyítése.
 Magabiztos lapról olvasási készség.
 Előadási darab értelmes, tagolt, árnyalt megszólaltatása.
 Különböző tremolókat (nyomott, pattintott, számozott) tartalmazó darabok előadása kisdobon.
 Megfelelő hangtónus kialakítása dobszerelésen.
 Komplementer játék három eltérő dinamikájú hangszeren, páros és páratlan osztásban, periodikus tagolással, improvizálva is. (Bass Drum – Hi Hat ütve – Snare Drum)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kíséret, illetve szólójáték dobszerelésen. (Lehet élő– vagy rögzített zenéhez is.)
- Különböző tremolókat (nyomott, pattintott, számozott) tartalmazó darab előadása kisdobon.
- Egy dallamhangszeres mű kotta nélkül, zongora– vagy rögzített zenei kísérettel, ill. kamaramű.
vagy
- Egy hosszabb lélegzetű előadási darab megszólaltatása dallamhangszeren. (Pl. 4 verős Musser–etűdök, versenyművek.)
- Egy kamaramű.
- Egy set–up szólódarab.
- Üstdob darab 3–4 timpanin.
- Különböző tremolókat (nyomott, pattintott, számozott) tartalmazó szóló darab előadása kisdobon.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Zenei stílusok és improvizációk elemzése megfelelően kiválasztott zenei anyagok meghallgatásával.
- A zeneirodalom jelentős zenekari műveinek ismerete, az ütős – elsősorban üstdob– – szólamok megszólaltatásához szükséges tájékozottság.
- Az önálló muzsikáláshoz szükséges tájékozottság fejlesztése a hangszer szóló-, kamarazene- és zenekari irodalmában.
- Latin ütőhangszerek elmélyültebb ismerete, különféle lejegyzések.
- Polimetria ismerete.
- A „relax” és „drive” érzet fogalma és megvalósítása a ritmusjátékban.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Moeller-féle ütéstechika.
- 3–4 timpanis játéktechnika.
- Speciális ütőfajták intonálása latin hangszereken. (Conga, Bongó)
- A dobszerelés hangolása.
- Poliritmikus és polimetrikus függetlenítések dobszerelésén. (lábak páros, kezek páratlan osztásban játszának és viszont: pl. 2 a 3-hoz, 3/8 – 4/4 egy időben, stb.)
- A seprűjáték alapjai: speciális ütéstechika.
- Módszeres gyakorlási stratégiák önálló alkalmazása.

Ajánlott tananyag

J. S. Bach: Sonate e Partite per violino solo
 Steve Davis: Jazz Drums – Play – A Long – Styles & Analysis
 Steve Davis: Masters of Time
 Siegfried Fink: Timpani Suite
 Sigfrid Fink: Percussion Studio
 David Friedman: Vibraphone Technique (Dampening and Pedaling)
 Morris Goldenberg: Modern School for Xylophone, Marimba, Vibraphone
 Glentworth: Blues for Gilbert
 Lionel Hampton: Method for Vibraphone, Xylophone, Marimba
 Richard Hochrainer: Übungen für Kleine Trommel
 Eckehard Keune: Kleine Trommel
 Korsakov: A dongó
 David Mancini: Suite for Timpani
 Markovich: Team Work
 Morleo: Escher Prelude per Vibrafono
 Clair Omar Musser: 120 etűd marimbára
 Nesztor: Ritmusjáték és jazzdobolás I.–IV.
 J. S. Pratt: 14 Modern Contest Solos for Snare Drum
 Telemann: Könnyű szonáták
 Vivaldi: Four Seasons
 Charley Wilcoxon: The All American Drummer, 150 rudimental solos
 Zivkovic: Funny Marimba
 Zivkovic: Trio per Uno

Követelmény

Az eddig megszerzett készségek állandó karbantartása és tökéletesítése.
 Magabiztos kottaolvasás basszuskulcsban.
 Bonyolultabb etűd vagy szólam előadása 3 vagy 4 timpanin.
 Autentikus latin ritmusok 2 congán, alapszinten (esetleg szólójáték).
 Seprűvel való játék dobszerelésén.
 Poliritmikus – és polimetrikus függetlenítési gyakorlatok dobszerelésén. (lábak páros, kezek páratlan osztásban játszának és viszont: pl. 2 a 3-hoz, 3/8 – 4/4 egy időben, stb.)

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kíséret illetve szólójáték dobszereléssel, seprűvel is. (Lehet élő– vagy rögzített zenéhez is.)
- Autentikus latin ritmusok 2 congán.
- Szólójáték rögtönzése latin ütőhangszereken.
- Különböző tremolókat (nyomott, pattintott, számozott) tartalmazó darab előadása kisdobon.
- Egy dallamhangszeres mű kotta nélkül, zongora– vagy rögzített zenei kísérettel, ill. kamaramű, vagy
- Egy hosszabb lélegzetű előadási darab megszólaltatása dallamhangszeren.
- Egy kamaramű.
- Egy set–up szólódarab.
- Egy üstdob darab 3–4 timpanin.
- Különböző tremolókat (nyomott, pattintott, számozott) tartalmazó szóló darab előadása kisdobon.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Ismeretek

- Az önálló muzsikáláshoz szükséges tájékozottság fejlesztése a hangszer szóló,– kamarazene– és zenekari irodalmában.
- A zeneirodalom jelentős zenekari műveinek ismerete, az ütős színdarabok megszólaltatásához szükséges tájékozottság.
- A bartóki zene hangrendszere, ütőhangszerekre írt műveinek ismerete.
- Ismerkedés a jazz–szel és az értékes könnyűzenével.
- Improvizáció.
- Az előadott zeneművek formai és harmóniai szerkezetének ismerete.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Szóló– és akkordjáték dallamhangszeren 4 verővel.
- Stabil tempótartás „belső metronóm”–mal.
- Többszörös piano játék megvalósítása.
- Az összes ismert kisdob–tremoló alkalmazása; nyomott, pattintott, számozott.
- Különböző modern technikák ismerete és alkalmazása dobfelszereléssel.
- Esztétikus cintányér „sound” kidolgozása megfelelő ütésttechnikával.
- Swinges, ill. latinos frazeálás.
- A seprűjáték különböző mozgásformáinak (körzés – ütés, húzás – ütés) összehangolása egymással, illetve a nagydob – lábcin színdarabokkal.
- Improvizációs készségfejlesztés különböző ütőhangszereken.
- Társas zenélés különböző formációkban: kamarazene, szimfonikus zenekar, fúvószenekar, stb.

Ajánlott tananyag

J.S.Bach: Sonate e Partite per violino solo
 Steve Davis: Jazz Drums – Play – A Long – Styles & Analysis
 Steve Davis: Masters of Time
 Siegfried Fink: Timpani Suite
 Siegfried Fink: Percussion Studio
 David Friedman: Vibraphone Technique (Dampening and Pedaling) Morris
 Goldenberg: Modern School for Xylophone, Marimba, Vibraphone
 Glentworth: Blues for Gilbert
 Lionel Hampton: Method for Vibraphone, Xylophone, Marimba
 Richard Hochrainer: Übungen für Kleine Trommel
 Eckehard Keune: Kleine Trommel
 Korsakov: A dongó
 David Mancini: Suite for Timpani
 Markovich: Team Work

Morleo: Escher Prelude per Vibrafono
 Clair Omar Musser: 120 etűd marimbára
 Nesztor: Ritmusjáték és jazzdobolás I.–IV.
 J. S. Pratt: 14 Modern Contest Solos for Snare Drum
 Telemann: Könnyű szonáták
 Vivaldi: Four Seasons
 Charley Wilcoxon: The All American Drummer, 150 rudimental solos
 Zivkovic: Funny Marimba
 Zivkovic: Trio per Uno

Követelmény

Színvonalas pódiumi szereplés, zenekari – és szólójáték. A választott zenei anyag stílushű, értelmesen tagolt előadása.

A szerzett ismeretek és készségek továbbfejlesztése és elmélyítése.

Igényes intonáció, magas szintű pedálkezeléssel.

Négyverős előadási darabok értelmes, tagolt, árnyalt megszólaltatása dallamhangszeren.

Virtuóz szólódarab kisdobon.

Különböző zenekarokban önálló kíséret – ill. szólójáték dobszerelésen.

Seprűvel való játék, különböző stílusokban.

„Ad Libitum” – dobszólo szerelésen.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– Különböző zenekarokban önállóan kidolgozott kíséret, ill. szólójáték dobszerelésen, seprűvel, „Ad Libitum” – dobszólo szerelésen.

– Különböző tremolókat (nyomott, pattintott, számozott) tartalmazó darab előadása kisdobon.

– Egy dallamhangszeres mű kotta nélkül, zongora– vagy rögzített zenei kísérettel, ill. kamaramű, vagy

– Egy négyverős előadási darab megszólaltatása dallamhangszeren.

– Egy kamaramű.

– Egy set–up szólódarab.

– Egy üstdob darab 3–4 timpanin.

– Különböző tremolókat (nyomott, pattintott, számozott) tartalmazó, virtuóz szóló darab előadása kisdobon. (pl. Markovich: Tornado, Stamina, Novotny: Minutes of News)

További követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

„A” tagozat végén

Ismerje a tanuló

– a legfontosabb ütőhangszerek múltját, származását, fejlődését,

– az ütőhangszerek irodalmát.

Legyen képes a tanuló

– szép és kifejező hang képzésére a különféle ütőhangszereken,

– nagyobb lélegzetű, összetett feladatot tartalmazó etűdök és előadási darabok megszólaltatására,

– sűrű, egyenletes, árnyalt dinamikájú tremolo alkalmazására a különböző hangszereken,

– zeneileg és technikailag tudatos, módszeres gyakorlásra, a művek önálló megtanulására,

– értelmes, tagolt, kifejező előadásmódra.

– stílushű előadásmódok alkalmazására kíséret, illetve szóló funkcióban

– poliritmikus, illetve polimetrikus játéokra

Rendelkezzék a tanuló

– megfelelő technikai felkészültséggel, előadói és formáló készséggel,

– egyszerű improvizációhoz szükséges képzelőerővel,

– biztos zenei memóriával és koncentrációképességgel,

– kamarazenéléshez és zenekari játékhoz szükséges lapról olvasási készséggel,

- megfelelő gyakorlási módszerekkel, amelyekkel a megfelelő technikai készenlét gyorsan elérhető,
- tudásszintjének megfelelő önállósággal a játszandó művek kiválasztásánál.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

Legyen képes a tanuló

- stílushű előadásmódok alkalmazására zenekarban kíséret–, ill. szóló funkcióban
- poliritmikus, ill. polimetrikus játéokra
- a tanuló legyen képes tudását pódiumon is bemutatni közreműködőként, vagy önálló koncertet adni.

Rendelkezzék

- olyan biztos hangszertudással, előadói készséggel, zenei ismeretekkel, amelyek birtokában zenei pályára is irányítható

Művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati részből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Ütőhangszerek

„A” tagozat minimum 10 perc

„B” tagozat minimum 15 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

– Két kisdobgyakorlat, vagy 1 kisdob– és 1 üstdobgyakorlat; Knauer: Kisdobiskola/II. (Hofmeister) rész 16., 18., 35.; Keune: Kisdobiskola (Breitkopf) 84., 135., 148., 161., 176.; Knauer: Üstdobgyakorlatok (Hofmeister) 6., 11., 15., 20. gyakorlat nehézségi szintjén.

– Egy dallamhangszeres mű; Dvořák: Humoreszk, Mozart: Török induló, Weiner: Rókatánc, Haydn: Magyar rondo nehézségi szintjén.

– Egy kamaramű; Bartók Béla: Gyermeknek, Mikrokozmosz, Evelyn Glennie: Kis imádság, Joplin: Ragtime (Hofmeister) – Percherine, Entertrainer, John O’Reilly: Három epizód, G. d. Monica: Movi–rock, Steve Reich: Zene fadarabokra, Balázs O.: Nyolc trió (EMB 6063)/1 tétel, Siegfried Fink: Trommeltanz/Junior’s beat nehézségi szintjén.

– Rövid zenei anyag lapról játszása mérsékelt tempóban.

A megszólaltatott gyakorlatok száma változtatható, de a vizsgázó ritmus– és dallamhangszeres műveket is szólaltasson meg. A dallamhangszeren megszólaltatott darabokat a kamaramű kivételével lehetőleg kotta nélkül kell játszani.

– Dobszerelésen tánczenei,– latin,– swing,– vagy rock kíséret, zárlat improvizációkkal, élő vagy rögzített zenei alapra. (A zenemű formájának megfelelő periodikus tagolással.)

„B” tagozat

– Két kisdobgyakorlat vagy 1 kisdob– és 1 üstdobgyakorlat; Knauer: Kisdobiskola/II. (Hofmeister) rész 20., 21., 26., 29., 30.; Keune: Kisdobiskola (Breitkopf) 83., 97., 138., 147., 158.; Knauer: Üstdobgyakorlatok (Hofmeister): 14., 19., 24., 27., 33., 46.; S. Fink: Kisdobszvit (Zimmermann– Marcia nehézségi szintjén).

– Egy skála hármashangzat–felbontással (4#, 4b–től).

– Egy hosszabb lélegzetű mű megszólaltatása dallamhangszeren (pl. barokk szonáta lassú és gyors tétele); J. S. Bach: a–moll partita, Rimszkij–Korszakov: Dongó (Hofmeister), Gounod: Faust/Tánc no.6, Vivaldi: a–moll hegedűverseny, Musser: Etűdök/1 tétel, Bach: Seven chorales/1 korál, Luis Milan: Pavana, Händel: Spanish Royal Marsh, Haydn: Sonata no. 9. Hob XVI/4, W. Kraft: Francia szvit, M. Getano: Multiple Episode, Cserepnyin: Szonatina, S. Fink: Etudes in Jazz nehézségi szintjén.

– Zenei anyag lapról játszása mérsékelt tempóban.

A dallamhangszeren megszólaltatott darabokat a kamaramű kivételével kotta nélkül kell játszani.

– Dobszerelésen bármilyen stílusú leírt, vagy rögtönzött szóló (minimum 32 ütem terjedelemben),

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség (pl. üstdobon keresztütések és kerülések jobbról-balról),
- hangszerkezelés, speciális technikai elemek alkalmazása különböző hangszereken (tremoló, előkék),
- több verővel való játék dallamhangszeren,
- különböző hangszer-kombinációk kezelése, hangszer- és verőváltások alkalmazása,
- előadásmód,
- árnyalt dinamikák alkalmazása, pontos ritmikai megoldások,
- változó tempók önállóan és együttesben,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő méretű és akusztikájú, hangszigetelt tanterem, jól hangolt zongorával (pianínóval).

Hangszerállomány:

- egy pár üstdob,
- 2 xilofon (kétsoros, háromoktávós),
- harangjáték,
- vibrafon,
- marimba vagy basszus metallofon
- 1 nagydob (zenekari), 2 kisdob (húros),
- 5–6 tom–tom, 3–4 bongo,
- 3–4 függesztett réztányér, 1 pár összeüthető réztányér,
- tam–tam vagy/és gong,
- dobfelszerelés,
- „apró” hangszerek: triangulumok, kasztanyett, csörgődobok, claves (több), temple–block–sor, kolompok, fadobok, csörgők, ostor, kereplő stb.,
- lehetőség szerint Orff–hangszergarnitúra (kromatikus dallamhangszerek).

Verők: valamennyi hangszerhez, többféle keménységű, különböző anyagból készült verők.

Megfelelő hangszerállványok, kottatartó (legalább 6 db a kamarázáshoz).

Szerszámok, eszközök a hangszerek javításához, karbantartásához.

Metronóm

Minimális hangszerállomány ütőtanszak indításához:

- 2 dallamhangszer (zenekari méret),
- dobfelszerelés,
- külön húros kisdob,
- „apró” hangszerek (lehetőség szerint).

IV. Javasolt értékelési mód

A hangszeres előkészítő évfolyamokban a tanév folyamán három összefoglaló órát javasolunk. Az összefoglaló óra adjon értékelhető képet a készségfejlesztés terén elért eredményekről.

Az alapfokú évfolyamokon (1-6.) és a továbbképző évfolyamokon (7-10.) félévenként egy meghallgatást, év végén pedig vizsgát javasolunk. A dallamhangszeres vizsga anyaga kotta nélkül, a ritmushangszereké lapról játszandó. A vizsgán a megadott tematika alapján 4

---

darabot illetve gyakorlatot kell a tanulónak elsajátítani. Évfolyamismérlés esetén 2 vizsgadarab kötelező.

„B” tagozatos oktatásban résztvevő növendékeknek félévenként a fenti meghallgatáson túl még egy meghallgatás társul.

A játszott anyag technikai és zenei jellemzői feleljenek meg az egyes évfolyamoknál közölt követelményekkel. A félévi beszámolás lehetséges formái: meghallgatás, közös óra, vagy tanszaki hangverseny.

Minden növendék félévenként 1-3 nyilvános szereplésen működjenek közre. Az „A” tagozat követelményeit teljesítő növendékeket elsősorban a főtárgytanár, a „B” tagozat követelményeit teljesítőket a szaktanárokból álló vizsgabizottság osztályozza.

Felsőbb évfolyamba csak az a növendék bocsátható, aki a főtárgyból és a kötelező tárgyakból eredményes vizsgát tett.

V. Tárgyi feltételek

Megfelelő méretű és akusztikájú, hangszigetelt, szellőztethető tanterem, jól hangolt zongorával (pianínóval)

Hangszerállomány:

- egy pár üstdob, tam-tam vagy/és gong
- 2 xilofon (kétsoros, háromoktávos), harangjáték, vibrafon
- basszus metallofon vagy xilofon (vagy marimba)
- 1 nagydob (zenekari), 2 kisdob (húros), 5-6 tom-tom, 3-4 bongo
- 3-4 függesztett réztányér, 1 pár összeüthető réztányér
- dobfelszerelés
- „apró” hangszerek: triangulumok, kasztanyett, csörgődobok, claves (több), temple-block-sor, kolompok, fadobok, csörgők, ostor, kereplő stb.
- lehetőség szerint Orff-hangszergarnitúra (kromatikus dallamhangszerek)
- verők: valamennyi hangszerhez, többféle keménységű, különböző anyagból készült
- megfelelő hangszerállványok, kottatartó (legalább 6 darab a kamarázáshoz)
- szerszámok, eszközök a hangszerek javításához, karbantartásához
- metronóm, kottatár és szakirodalom
- CD és magnetofon

Kamarázni már az előkészítő évfolyamokban is szükséges. Az ennek megfelelő óraszám (kb. 4-5 tanulónként 1 óra/hét) biztosítása rendkívül fontos!

Minimális hangszerállomány ütőtanszak indításához:

- 2 dallamhangszer (zenekari méret)
- dobfelszerelés
- külön húros kisdob
- „apró” hangszerek (lehetőség szerint)

VI. Javaslatok, útmutatások

A tanár feladata, hogy megismerje a tanuló adottságait, hiányosságait, és ennek ismeretében felelősségtudattal jelölje ki – a tantárgyi program keretein belül – a hangszer tanulás egyéni útját.

Az ütőhangszerek sokrétű alkalmazhatóságát hasznosítani kell a kamarazenélésben már a tanulás kezdeti szakaszától kezdve. A társas muzsikálás, a közös játék lehetősége rendkívül vonzó a gyermekek számára, s nagymértékben elősegíti a hangszer tanulás kezdeti nehézségeinek leküzdését. Emellett a kamarazenélés az egymáshoz való alkalmazkodásra és egymásra figyelésre szoktat, így módon nagyon alkalmas a közösségformálásra és ezen keresztül a személyiségformálásra is.

Ösztönözzük a növendéket a rendszeres munkára, gyakorlásra. Csak így érhető el a megfelelő zenei- illetve személyiségfejlődés.

Törekedjünk arra, hogy a növendékek metronómmal és anélkül is gyakorolhassanak. Fontos, hogy kialakítsuk bennük az egyenletes lüktetést, tempótartást. Ügyeljünk a zeneileg értelmes tagolásra; a karakternek és stílusnak megfelelő artikuláció megvalósítására.

A zeneiskolai ütőhangszer-oktatás tanterve tág lehetőséget biztosít a tanár számára a tananyag megválasztásában. Ezért is kívánatos, hogy az újonnan megjelenő kottákat figyelemmel kísérelje, repertoárját folyamatosan bővítse. A pedagógiai jellegű ütőhangszeres kamarazene-irodalom szűkös volta, valamint a tanszakonként gyakran jelentősen eltérő hangszerpark és a növendékanyag változó összetétele ösztönözte a szaktanárt arra, hogy maga is próbálkozzon bővíteni a repertoárt tanszaka adottságainak megfelelően hangszereléssel, feldolgozásokkal.

Törekedjen a tanár arra, hogy mind ő, mind a növendékek kapcsolódjanak be a zeneiskola közösségének munkájába.

A tanár vegyen részt szakmai továbbképzéseken, jelenlétével, javaslataival, közreműködésével járuljon hozzá az ütőhangszeroktatás színvonalának emeléséhez.

VII. Felhasználható irodalom

Magyar kiadványok:

- Balázs-Zempléni: Ritmusgyakorlatok kezdőknek (kisdobiskola)
- Balázs O.: Technikai gyakorlatok I-III.
- Balázs – Kósa - Zempléni: Csengő-bongó
- Zempléni: Ütős ABC (dallamhangszerekre)
- Ütősmuzsika
- Vigdorovits: Ütőhangszerek iskolája
- Nesztor: Ritmusjáték és jazzdobolás
- Martonosi Gy – Kormopay Zs.: Modern dobiskola I-III.
- Válogatás más hangszerek irodalmából (pl. Szeszler T.: Oboa-iskola)

Külföldi kiadványok:

- Heinrich: Kleine trommel schule
- Paul Yoder: Elementary method

Kamarazene:

- Balázs O.: Eight trios for percussion
- Zempléni L.: A triótól a nonettig (ütőhangszeres kamarazene album)

Kátai Tamás
tanszakvezető

Csécs Tamás
szaktanár

Szolfézs

I. A szolfézstanítás szakirányú feladatai

A szolfézstanítás célja a zenei képességek sokoldalú fejlesztése és olyan zenei gondolkozás kialakítása, amely segíti a zenét tanuló növendéket a zenei anyag helyes értelmezésében és megszólaltatásában.

A szolfézs tantervi program e cél elérését kívánja segíteni azzal, hogy:

- az általános zenei képességek fejlesztését és
- a zenei alapismeretek elsajátítását pedagógiai folyamattá szervezi

Külön figyelmet fordít arra, hogy e folyamat gazdagítsa a növendéket a zene megszólaltatásának és befogadásának örömeivel.

A szolfézstanítás szakirányú feladatai:

- a növendék személyiségének erkölcsi és szellemi formálása; érzelemvilágának kibontakoztatása, nemzeti identitástudatának megalapozása,
- átfogó zenei műveltség kialakítása,
- a hangszertanulás segítése,
- a társművészetek iránti nyitottság megalapozása,
- a zenei készségek kiművelése, a képességek fejlesztése (mind befogadásban, mind reprodukálásban) az alábbi területeken:
  - ritmus-metrum,
  - tiszta intonáció,
  - tájékozódás a magassági viszonyokban (relációk, hangközök),
  - dallamhallás,
  - többszólamúság – harmóniaazonosítás,
  - zenei olvasás-írás,
  - zenei szerkezet (forma, frazeálás, agogika),
  - zenei memória,
  - rögtönzés,
  - zenehallgatás (szemben az előbbiekkal: a szintetizáló hallás fejlesztése),
- a zenei pályára készülő növendékek felkészítése a továbbtanulásra

A szolfézstanítás – a hangszertanítással szerves egységben – a zene megszerettetését, a későbbi öntevékeny muzsikálás és zenehallgatás iránti igény kialakulását kívánja megalapozni.

II. Követelmények

Rendelkezzék a növendék:

- olyan késztetéssel, mely a választott – eddig tanult – muzsikálási formát élete szerves részévé teszi,
- mindazokkal a zenei készségekkel, jártasságokkal, ismeretekkel, melyek eszközt biztosítanak a zene stílushű megszólaltatásához,
- olyan zenei áttekintőképességgel, melynek birtokában önállóan meg tudja oldani a képesség-készség szintjének megfelelő zenei feladatokat,
- a tanulmányai során elsajátított készség- (K), jártasság- (J), ismeret-repertoárral (I).

Követelmények az alapfok elvégzése után (hangszeres tanszakok és szolfézs főtanszak „A” tagozat)

- Ismerje a növendék a ritmuselemeket a harminkettedektől az egész értékű kottáig (I).
- Tudjon tájékozódni ezeknél nagyobb és kisebb értékekben is.
- Ismerje fel hallás után és kottaképről az alábbi ritmusképleteket: szinkópa, éles és nyújtott ritmus, egyszerűbb átkötések (K).
- Legyen jártas ezek diminuált és augmentált formáiban is (J).
- Legyen áttekinthetősége a 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 2/2, 3/2, 4/2-es ütemekben (K).
- Ismerje az egyszerűbb aszimmetrikus metrumokat (J-I).
- Legyen biztos tájékozottsága a relatív és abszolút rendszerben (könnyebb alterációkban is) 4#, 4 b-ig (K).
- Ismerje a pentaton hangsort (J-I).
- Tudja a dúr és moll hangsorokat 7#, 7 b-ig (J). Ismerje a háromféle moll hangsort (J-I), ismerje a modális hangsorokat (J-I).
- Tudja megállapítani a hangnemeket – hangszeres anyagához kapcsolódóan is (K).

Legyen tájékozott a hangmagassági viszonyokban:

- Ismerje fel hallás után az oktávon belüli tiszta, kis és nagy hangközöket (K),
- Ismerje a négyféle hármashangzat, a dúr és moll fordítások, valamint a dominánsszeptim-hangzat felépítését (K). Legyen képes ezeket hallás után felismerni, és kottaképről azonosítani (K).
- Ismerje a mollbei VII. fokú szűkített szeptimhangzat felépítését (I).
- Ismerje a funkciós főakkordokat 4#, 4 b-ig (K). tudja ezeket kottaképről felismerni hangszeres anyagához kapcsolódóan is (J-I)
- Ismerje a funkciós vonzást (I).
- Ismerje a hangnemi kitérés és moduláció fogalmát (J-I).

Tudjon lejegyezni:

- Rövid szótagszámú, tempo giusto magyar népdalt szöveggel (K)
- Igen könnyű műzenei periódust, funkciót jelző basszussal (K).
- Legyen képes fentieknek megfelelő nehézségi fokú dallamot lapról olvasni (K).

Ismerje és tudja kottaképről is azonosítani (hangszeres tanulmányaiban alkalmazni):

- a magyar népzene stílusjegyeit,
- a periódus fogalmát,
- a kis formákat,
- a triós formát,
- a szonátaformát,
- a rondót,
- a barokk és klasszikus táncokat (J-I).

- Rendelkezzék alapvető zenetörténeti tájékozottsággal: a zenetörténeti korok, kiemelkedő zeneszerzők, műfajok ismeretével (J-I).
- Legyen képes zenehallgatás alapján felismerni barokk, klasszikus, romantikus és XX. századi zenét.
- Ismerje a leggyakrabban előforduló zenei kifejezéseket.

Zenei anyag

Tudjon:

- 20 magyar népdalt élményszerű előadásban megszólaltatni (kotta nélkül)
- 20 magyar szemelvényt (ebből 10-et kotta nélkül) énekes, vagy hangszeres előadásban megszólaltatni a következő zenetörténeti korokból arányosan:
  - a) középkor
  - b) reneszánsz
  - c) barokk
  - d) klasszika
  - e) romantika
  - f) XX. század

(Ezen belül dalok, táncok, kánonok és társas énekek; témák nagyobb terjedelmű művekből.)

Hangszeres tagozatok „B” tagozat

(Az „A” tagozat követelményein felül. A követelményrendszer kapcsolódik a felvételi vizsga anyagához.)

- Tudjon a növendék 10 – periódus terjedelmű – barokk és klasszikus dallamot fejből szolmizálni, szöveggel előadni.
- Tudjon 10 magyar népdalt fejből, szöveggel, élményszerűen előadni.
- Ismerje a kvintköröt, tudja a hangsorokat 7#, 7 b előjegyzésig (dúr és háromféle moll hangsor)
- Ismerje a modális hangsorokat. Tudja ezeket énekelni ábécés nevekkkel 4#, 4 b előjegyzésig.
- Tudja énekelni ábécés nevekkkel a hangközöket; a hármashangzatokat és fordításaikat; a dominánsszeptim- és a mollbeli VII. fokú szűkített szeptimhangzatokat dúr és moll hangsorokban, oldással. Ismerje fel a fentieket együtthangzásban hallás után és tudja lejegyezni 2 meghallgatás alapján.
- Tudja ábécés nevekkkel énekelni a 4#, 4 b előjegyzésig a főhármassokat dúrban és mollban.
- Tudjon lejegyezni:
  - hangköz- és hangzatmenetet – mely könnyű alterációt, hangnemi kitérést tartalmazhat – 4-5 meghallgatás alapján,
  - kétszólamú dallamot – mely könnyű alterációt, hangnemi kitérést, tartalmazhat – 6-8 meghallgatás alapján.
- Tudjon lapról énekelni a fentiekhez hasonló nehézségű dallamot szolmizálva, alkalmi hangzókkal és ábécés nevekkkel.
- Legyen képes az egyszerű műzenei formákat hallás után felismerni.
- Ismerje a fontosabb műzenei formák felépítését: szonáta, rondó, variáció.
- Ismerje a magyar népdalok stílusköreit és stílusjegyeit.

- Rendelkezzék alapvető zeneirodalmi és zenei történelmi tájékozottsággal.
- Legyen jártas a megismert zenei stílusokban, tudjon stílushűen megszólaltatni műveket.
- Legyen képes ismereteinek, zenei készségeinek szintetizálására és önálló alkalmazására.

Tananyag

Előkészítő (1. évfolyam)

Évi 66 óra (heti 2x45 perc)

Feladatkör:

- Zenei élményanyag gyűjtése énekléssel és játékkal.

Zenei anyag:

Pentaton és pentachord magyar gyermekdalok, játékok, mondókák, zeneszerzők kicsinyeknek írt dalai, más népek gyermekdalai.

Ismeretanyag, készségfejlesztés:

- **Éneklési készség:**
  - a tiszta és szép éneklés készségének kialakítása csoportosan és egyéneknél.
  - az önálló dalkezdés és éneklés.
- **A ritmusérzék fejlesztése:**
  - az egyenletes löktetés és a dalok ritmusának érzékelése, megfigyelése, megszólaltatása gyakorlónevekkel.
  - ritmusmotívumok hangoztatása, visszatapsolása, osztinátók játszása, olvasása negyed, nyolcad és negyed szünet értékekkel.
  - dalfelismerés ritmusról, ritmusfelismerés dallamról
  - a gyors és a lassú tempó megkülönböztetése
  - a ritmusértékek felezése
  - egyenletes járással ritmusmotívumok tapsolása, hangoztatása
  - gyermekdalok kísérése ritmushangszerekkel
- **hallásképzés**
  - sz-m*sz-l*l-sz-m*m-r-d*l-sz-m-r-d*
  - sz-f-m-r-d*
  - m-r-d-l*m-r-d-l, sz, *l-sz-m-r-d-l, *m-r-d-t, -l*
  - valamint dūr és moll hangkészleteken belül kisebb egységek és dallamfordulatok gyakorlása. A fenti motívumok éneklése, olvasása, felismerése belső énekléssel, kirakása a vonalrendszeren
  - dalfelismerés, dallambújtás
  - a belső hallás kialakításának kezdeti lépései
  - hangmagasság-megfigyelés
- **a kétszólamúság előkészítése:**
  - felelgetős játékok, ritmosztiátók, ritmuskíséret, egyszerű dallamosztinátó
- **rögtönzés:**
  - ritmuskiegészítés
  - mondókák, versek, ritmusok megszólaltatása énekléssel
  - kérdés, felelet
  - mozgás és játék rögtönzése

- **zenehallgatás - a hangszín iránti érzékenység kialakításának megkezdése:**
  - hangszínek megfigyelése és megkülönböztetése
  - zajok, zörejek – zenei hang
  - emberi hang – hangszerek hangja
  - néhány gyermekhangszer hangja

Anyag:

Magyar gyermekdalok és népdalok, más népek gyermekdalai. Könnyű kórusfeldolgozások. Hangszeres szemelvények (lehetőleg élő előadásban).

Követelmény:

- 20-25 mondóka, vers, gyermekdal, játék megtanulása (hallás után, szöveggel)
- zeneileg pontos éneklés csoportosan és egyénenként is. A dalok ritmusa és az egyenletes mérőlüktetés közötti különbség felismerése.
- a negyed, páros nyolcad és a negyed szünet ritmusjeleinek folyamatos olvasása gyakorlónevekkel
- a hangok szolmizációs neve, kézjele (helye a vonalrendszerben)
- pentaton, pentachord fordulatok éneklése kézjelekkel, kirakása vonalrendszeren
- a zenére figyelés kialakítása; néhány perces zenehallgatás
- a zenei írás-olvasás bevezetése a csoport képességeitől és a növendékek életkorától függően a második félévben, gyakorló tempóban

Minimális követelmény:

Az évfolyam sajátosságaiból eredően nincs.

Előképző (2. évfolyam)

(Évi 66 óra, heti 2x45 perc)

Feladatkör:

- Zenei élményanyag gyűjtése énekléssel, játékkal.

Felkészítés a hangszerválasztásra:

A zenei készségek megalapozása a 7-9 éves korú gyermekek hangszertanulásához.

Zenei anyag:

Magyar gyermek- és népdalok, játékdalok, magyar zeneszerzők dalai, más népek dalai

Ismeretanyag, készségfejlesztés:

- **A ritmus-, metrum- és formaérzék fejlesztése**
  - egyenletes lüktetés és az ütempárok megéreztetése ütemezéssel. A negyed, nyolcad, fél, egész, pontozott fél értékek és szünetjeleik, valamint a szinkópa ritmus megéreztetése, megismertetése 2/4-ben
  - 2/4,4/4,3/4-es dalok ütemezéssel
- **Az ütemhangsúlyok érzékeltetése**
  - metrum és ritmus egyidejű megfigyelése, megszólaltatása. Osztinató, majd ritmuskíséret ismert dalokhoz.
- **A zenei anyagban előforduló ritmusfordulatok olvasása, memorizálása;** hasonló fordulatok felismerése, lejegyzése. A ritmusgyakorlatok terjedelme 2-4-8 ütem.

- **Hallásképzés:**
  - sz-m*sz-l*l-sz-m*m-r-d*l-sz-m-r-d*
  - sz-f-m-r-d*
  - l-sz-f-m-r-d*d'-l-sz-f-m-r-d*m-r-d-l,*d-l-sz*
  - m-r-d-l-sz*l-sz-m-r-d-l-sz*m-r-d-t-l*
  - m-r-d-t-l-sz*l-sz-f-m-r-d-t-l-sz* hangkészleteken belül kisebb egységek gyakorlása
- **Dallamfordulatok gyakorlása:**
  - éneklés kézjel után, olvasás betűkottáról és ötvonalas rendszerben kulcs nélkül, majd g- és f- kulcsban
  - dallamfordulatok visszaéneklése, memorizálása hallás után a tanár énekes vagy hangszeres játéka alapján, valamint kottaképről.
- **A belső hallás fejlesztése:**
  - dalok, dallamok elépzeltetése belső énekléssel kézjelről, kottaképről stb.
- **Zenei olvasás, írás:**
  - ritmusgyakorlatok olvasása, megszólaltatása kottából, tapssal, dobolással, énekkel stb.
  - a szolmizációs hangok kézjele, betűjele és helye a vonalrendszeren. A dó helye: 2. vonal, 1. vonalköz és első alsó pótvonat
  - dallamok, olvasógyakorlatok éneklése szolmizálva, esetleg alkalmi hangzókkal betűkottáról és hangjegyekről. Az olvasógyakorlatok terjedelme 2-8 ütem
- **Az íráskészség kialakítása:**
  - rövid ritmusok, könnyű dalok ritmusának lejegyzése ritmusjelekkel
  - könnyű dalok, dalrészletek, ismert és ismeretlen dallamok lejegyzése hangonkénti folyóírással vagy emlékezetből, betűkottával és hangjegyekkel (terjedelme 2-4 ütem)
- **A törzshangsor megismertetése g- és f- kulcsban, jobb képességű csoport esetén az 1# 1-b előjegyzés használata**
- **Kétszólamúság és a társas zenélés előkészítése**
  - hangszeren kitartott hanghoz néhány hangnyi dallamfordulat éneklése második szólamként (pl. Kodály Zoltán: Énekeljünk tisztán című kötet könnyebb gyakorlatai):
  - hangszeres dudakíséret, osztinató stb. – az évfolyam képességei szerint.
  - éneklés két szólamban kézjelről
  - kétszólamú ritmusok, ének-kopogós; könnyű kánonok
  - ének, járás, taps, ütőhangszerek változatos csoportosítása
  - magyar népi játékok
  - éneklés a zenei tartalomnak megfelelő tempóban, helyes frazeálással, pontos ritmussal
  - a fenti hangkészletben mozgó dallam éneklése szolmizálva, néhány könnyebb dallam ábécés névvel is
  - ismeretlen, igen könnyű 2-4 ütem terjedelmű ritmus vagy dallam memorizálása kottakép, vagy két-háromszori meghallgatás után
  - ismeretlen 2 vagy 4 ütem terjedelmű dallam vagy ritmus lejegyzése betűkottával és hangjegyekkel három-négy meghallgatás alapján
  - a törzshangsor ismerete g- és f- kulcsban
  - a kis és nagy szekundok, valamint a tiszta oktáv ismerete szolmizálva és a törzshangsorban
  - „figyelmes” zenehallgatás

Minimális követelmény

- **Rendelkezzék a növendék:** a zenetanuláshoz szükséges alapvető magatartásformákkal. Tudja érzékelni az egyenletes lüktetést.
- **Tudjon:**
  - önálló dalt kezdeni,
  - 15 dalt szöveggel és szolmizálva énekelni
- ismerje fel kottáról a negyed, nyolcad, fél, egész, pontozott fél értékű hangokat, a megfelelő szüneteket, valamint a szinkópa ritmust 2/4-ben
- tudja alkalmazni a ritmuselemeket 2/4, 4/4 és 3/4-es ütemekben
- legyen képes ritmusmotívumokat folyamatosan olvasni és hangoztatni
- ismerje a szolmizációs hangok kézjeleit, valamint viszonyított helyét a vonalrendszeren
- ismerje a pentaton és pentachord hangkészletet
- ismerje a g- és f-kulcs hangjait, legyen tájékozott a vonalrendszeren
- tudja a ritmikai és dallami elemeket írásban összekapcsolni

Felhasználható irodalom az előképző évfolyamain

- Kodály Zoltán: Kis emberek dalai, 333 olvasógyakorlat, Énekeljünk tisztán
- J. Irsai Vera: Szolfézs példatár, Alsótok I. kötet
- Dobszay László: A magyar dal könyve I. fejezet
- Borsai Ilona – Haider Edit: Magyar népi gyermekjátékok
- Bárdos Lajos: 70 kánon
- Cini-cini muzsika (Óvodás antológia)

Alapfok „A” tagozat (1. évfolyam)

Évi 66 óra (heti 2x45 perc)

Feladatkör:

- Zenei élményanyag gyűjtése
- A zenei ismeretanyag és készségfejlesztés megalapozása
- A szolfézs és a hangszerjáték egységének kialakítása
- Bevezetés az abszolút rendszerbe
- A zenetanuláshoz szükséges magatartásformák alakítása

Zenei anyag:

Régi stílusú magyar népdalok, más népek dalai, egészen könnyű biciniumok, kánonok, énekelhető műzenei szemelvények a hangszeres iskolákból.

Ismeretanyag, készségfejlesztés

- **A ritmus-, metrum- és formaérvék fejlesztése**
  - a legegyszerűbb ütemek: 2/4, 4/4, 3/4 ütemű, ütemezés
  - szinkópa 2/4-ben, 4/4-ben, éles és nyújtott ritmus
  - a tizenhatodok páros formációi
  - a „belső mérés” kialakítása
  - Tripódia, negyed felütés
- **Részletek, egységek megfigyeltetése:**
  - hasonlóság, azonosság, különbözőség. Sorszerkezet

- A₅ A₅ A A, illetve A₅ B₅ A B sorszerkezetű magyar népdalok.
- műzenei szemelvények
- **Hallásképzés**
  - tiszta, majd pienhangos pentatónia: A dallamzáró alaphang: *lá* és *dó*
  - pienhangok: fá, ti, fi
  - *dó*- és *lá*-pentachord, hexachord.
- **Énekeltetés és tudatosítás a dúr és moll (eol) hangkészletben**
  - alaphang, hangkészlet, hangnem és kvintváltás megfigyelése kottakép, ének vagy hangszeres játék után. *Dó*-váltás.
- **Tonalitáson belüli hangközök:**
  - tiszta prím, kis és nagy szekund, tiszta kvint, tiszta kvart, tiszta oktáv, kis és nagy terc, továbbá a dúr és moll hármashangzatok éneklése szolmizálva, ábécés névvel mindkét irányban. Felismerésük együtthangzásban, vagy felbontásban.
  - A belső hallás fejlesztése.

Zenei olvasás, írás:

- Olvasás ötvonalas rendszerben g- és f- kulcsban 3#, 1 *b* előjegyzéssel.
- Ritmusfordulatok lejegyzése 3-4 meghallgatás alapján
- Dallamok írása betűkottával és hangjegyekkel g- és f- kulcsban – hallás utáni megfigyeltetéssel, részekre bontott diktálással.

Többszólamúság, társas zenélés:

- Előkészítő gyakorlatok kézjelről, két szólamban (Kodály Zoltán: Énekeljünk tisztán darabjai alapján)
- Dudaszerű osztinató-ének – hangszeres szólamként is
- Dallamhoz ritmosztinató vagy önálló ritmusszólam megszólaltatása (ének-kopogás)
- Kánonok, biciniumok éneklése

Rögtönzés:

- Ritmuskiegészítések
- Ritmussorok rögtönzése

Adott dallamhoz ritmuskíséret:

- Hiányos dallam kiegészítése
- Három megadott sorhoz negyedik éneklése
- Jobb képességű csoport esetén a tanult népdalokhoz hasonló dallamok rögtönzése

Zenehallgatás:

- Kórusfajták: gyermek-, női-, férfikar
- Dallam és kíséret – hangerősség, hangszín megfigyelése
- A hangszerek hangjainak felismerése (az eddigiekhez réz- és fafúvósok, ütők)
- Népdal és műzene
- Gyermekdalok, népdalok – eredeti felvételekről is
- Bartók Béla, Kodály Zoltán, Bárdos Lajos népdalfeldolgozásaiból – s tanult népdalokhoz kapcsolódóan
- Szemelvények: a növendékek hangszeres anyagából

Elméleti ismeretek:

- Dúr és moll (eol) hangsorok 3# 3 *b* előjegyzésig

- A hangközök: tiszta prím, kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint, és tiszta oktáv
- Dúr és moll hármashangzat alaphelyzetben
- Dalok, dallamfordulatok, dalrészletek szolmizálása, majd abszolút rendszerbe helyezése
- A tanult hangnemek megállapítása az előjegyzés és záróhang alapján
- Sorszerkezet
- Transzponálás
- Kvintváltás
- Disszonancia, konszonancia
- A korona, az értéknújtó pont és átkötés
- A módosítójelek. Az előjegyzés

Követelmény:

- 10 népdal és műzenei szemelvény, 2-3 kánon, 2-3 bicínium, hangszerkíséretes dal
- tájékozódás a vonalrendszeren. A g- és f-kulcs hangjainak ismerete.
- Ismeretlen, egyszerű, rövid dallamfordulatok hallás utáni visszaéneklése szolmizáva.
- Ismeretlen, az olvasási anyagnál egyszerűbb ritmusok és dallamok lejegyzése részekre bontott diktálással.
- Ismeretlen, könnyű négyütemes dallamok memorizálása 2-3 meghallgatás után.
- Memorizálás belső hallás alapján, kottaképről
- Dalok, dallamfordulatok éneklése megadott hangnemben ábécével is.
- A népdalok sorszerkezetének megállapítása
- Hangsorok ismerete 3# 1 b előjegyzésig
- A tanult hangsorok felismerése
- A zenei értelmezés megalapozása
- A helyes kottaírás kialakítása

Zenei szakkifejezések:

- Népdal, műzene, kánon, bicínium,
- Negyed, nyolcad, tizenhatod, fél, egész, pontozott fél hangjegyértékek és szüneteik
- A korona és az értéknújtó pont, átkötés
- Szinkópa, éles ritmus, nyújtott ritmus
- Ütem, ütemsúly, ütempár
- Mérőütés. Osztinató
- Dallamsorok, alaphang, kvintváltás, szolmizációváltás. Ereszkedő dallamvonal
- Azonosság, variáns. Sorszerkezet.
- Pentatónia. Díszítőhang, vendég hang (peinhang)
- Pentachord, hexachord
- Dúr és moll hármashangzat
- Módosítójel, módosított hang, kereszt, bé, feloldójel
- Az előjegyzések sorrendje írásban is, mindkét kulcsban
- Tiszta prím, kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint, és tiszta oktáv
- Prima volta, seconda volta
- Solo, tutti. Sopran, alt, tenor, basszus
- Transzponálás
- Előadási jelek: forte, piano. Crescendo, decrescendo, staccato, legato. Kötőív.

Minimális követelmény:

- A növendék tudjon 10 dalt szöveggel, szolmizálva énekelni
- Legyen tájékozott a vonalrendszeren, tudjon g- és f-kulcsban ábécés névvel olvasni
- Legyen képes ismeretlen, egyszerű, rövid (a tanult zenei anyagnál könnyebb) dallamfordulatokat hallás után szolmizálva visszaénekelni, majd lejegyezni.
- Ismerjen fel hallás után egyszerű ritmusmotívumokat, tudja ezeket leírni.
- Ismerje fel és tudja ritmusolvasásban folyamatosan hangoztatni az szinkópa, éles és nyújtott ritmust, valamint a tizenhatodik páros formációit
- Ismerje a tiszta prím, kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint és tiszta oktáv hangközök fogalmát, tudja ezeket kottakép alapján azonosítani
- Ismerje a dúr és moll hármashangzatot
- Ismerje fel hallás után a kis és nagy szekund, a tiszta kvint és tiszta oktáv hangközöket tonális keretben
- Ismerje a módosítójeleket, az előjegyzések sorrendjét írásban is mindkét kulcsban 1#, 1 b előjegyzésig
- Ismerje a dúr és moll hangsorokat 1#, 1 b előjegyzésig, tudja ezekben a kis és nagy szekundokat, a tiszta kvintet és a tiszta oktávot ábécés névvel is megnevezni
- Tudja a ritmikai és dallami elemeket írásban összekapcsolni

Felhasználható irodalom

- Dobszay László: A hangok világa I. és Útmutató
- Kodály Zoltán: 333 olvasógyakorlat, Énekeljünk tisztán, Válogatott biciniumok
- Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa I., 70 kánon
- Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok
- Forrai Katalin: Európai gyermekdalok
- Dalkíséreték I. „Szőlő érik” (Tankönyvkiadó)

Alapfok (2. évfolyam)

Évi 66 óra (heti 2x45 perc)

Feladatkör:

Zenei élményanyag gyűjtése a magyar népdalok újabb rétegéből. Ismerkedés a dúr és moll hangnemű műzenei szemelvényekkel, elsősorban barokk táncételekkel.

Tájékozódás és gyakorlás az abszolút rendszerben.

Zenei anyag:

Magyar népdalok – pentaton, dúr, háromféle moll, valamint dór hangkészletű dallamok. Néhány XVIII. századi táncétel (menüett, borrhée, sarabande, rigaudon) – elsősorban a növendékek hangszeres anyagából.

Ismeretanyag, készségfejlesztés:

- **A ritmus-, metrum- és formaérzék fejlesztése:**
  - 3/8-os ütem.
  - Váltakozó ütem. A 4/4 – 2/4 váltás megéreztetése. Alkalmazkodó ritmus.

- Alla breve
- A tizenhatodik különféle formációi.
- Nyolcad triola. Nyolcad felütés
- Az új stílusú magyar népdalok néhány ritmikai, formai jellegzetessége.
- A A₅ A₅ A; A A₅ B A; A B B A formák
- **Hallásképzés**
  - A tonalitásérzék fejlesztése. A népdalanyagon belül: *dó, lá* és *ré* alaphang.
  - Az alap és kvint szerepe. Kvintváltás felfelé.
  - Dallamok olvasása mérővel – felismerése, memorizálása, lejegyzése.
  - Jellegzetes dallamfordulatok alapos gyakorlása és felismerése: *m-fi-sz*szi-l*m-fi-szi-l*m-f-sz-l*
  - Alaphang, hangkészlet, hangnem és kvintváltás megfigyelése kottakép, ének vagy hangszeres játék után. *Dó*-váltás.
  - Tonalitáson belüli hangközök: tiszta prím, kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart és kvint, továbbá a dúr és moll hármashangzatok éneklése szolmizálva, ábécés névvel mindkét irányban. Felismerésük együtthangzásban vagy felbontásban.

Zenei olvasás, írás:

- Ritmusírás énekelt népdalok alapján.
- Hangszeren megszólaltatott egyszerű ritmusú barokk táncjátékok ritmusának lejegyzése (maximum 8 ütem)
- Új stílusú népdalok lejegyzése a tanult hangnemekben (részekre bontott diktálással)
- Hangközök lejegyzése betűvel, számokkal és hangjegyekkel, hármashangzatok lejegyzése betűvel, számokkal és hangjegyekkel együtthangzás vagy felbontás alapján
- Új stílusú népdalok lapról olvasása szolmizálva szöveggel
- Műzenei szemelvények éneklése szolmizálva és ábécés névvel.

Többszólamúság, társas zenélés:

- Hangközláncok. Hangközök megszólaltatása együtthangzásban, énekléssel.
- Kánonok, biciniumok éneklése.

Rögtönzés:

- Ritmussorok rögtönzése
- Adott dallamhoz ritmuskíséret
- Hiányos dallam kiegészítése
- A tanult népdalokhoz hasonló dallamok rögtönzése: A A₅ A₅ A; A A₅ B A; A B B_v A formákban megadott sorok alapján.
- Jobb képességű csoport esetén négysoros dallam rögtönzése.

Zenehallgatás:

- A tanult népdalok felismerése népdalfeldolgozásokban. A feldolgozások módja. (Szemelvények Bartók Béla Gyermeknek című művéből, Bartók Béla és Kodály Zoltán kórusműveiből)
- Mozgás, gesztus a zenében:
  - táncos népdalok feldolgozásai
  - műzenei táncok (elsősorban menüettek)

Elméleti ismeretek:

- Dúr, moll (természetes, összhangzatos, dallamos) hangsorok 3#, 3 b előjegyzésig

- Vezetőhang mollban #7. fok (szi) összhangzat
- Dúr és moll hármashangzatok felépítése
- Az eddigi hangközökön kívül kis és nagy szext, bővített szekund szolmizálva és ábécés nevekkal
- Kvintváltás felfelé. Kupolás szerkezet.
- Periódus. Motívum. Szekvencia.

Követelmény.

- 5-10 magyar népdal és ugyanannyi hasonló stílusú gyakorlat
- 5-10 bicinium, kánon. Barokk táncjátékok. (Menüett: Bach)
- A zenei anyag olvasása szolmizálva, alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkal és szöveggel.
- Egyszerű dallamok gyors memorizálása, transzponálása
- Ismeretlen, az olvasási anyagnál egyszerűbb ritmusok és dallamok lejegyzése 4-5 meghallgatás után.
- Dalok, dallamfordulatok éneklése megadott hangnemben ábécével is.
- A tanult hangközök és hármashangzatok éneklése mindkét irányban ábécével is, felismerése együtthangzásban vagy felbontásban.
- A tanult hangsorok ismerete 3#, 3 b előjegyzésig
- A népdalok sorszerkezetének megállapítása
- A barokk táncok jellegzetességei

Zenei szakkifejezések:

- Triola, felütés, alla breve, visszatérés, motívum, szekvencia, periódus, váltakozó ütem, kvintváltás felfelé, a szext, eol, összhangzatos, moll, vezetőhang, kvintoszlop,
- barokk táncok (menüett, bourrée, sarabande, rigaudon, gavotte),
- a metronómjelzés
- tempójelzések (adagio, andante, moderato, allegro, vivace, presto) /a zenehallgatási anyag alapján/
- előadási jelek, jelzések (tenuto, simile, cantabile, espressivo, non legato, portato, páros kötés) – kapcsolódva a növendékek tanult hallgatott, hangszeren játszott anyagához

Minimális követelmény:

- a növendék tudjon 0 dalt – ezen belül műzenei szemelvényeket – szöveggel, szolmizálva stílusosan előadni
- legyen képes a tanult anyagnál könnyebb, ismeretlen, rövid dallamokat
  - szolmizálva visszaénekelni;
  - hallás után lejegyezni (5-6 meghallgatás alapján);
  - memorizálni hallás vagy kottakép alapján;
  - dalokat, dallamfordulatokat kottából énekelni szolmizálva, alkalmi hangzókkal, ábécés névvel a tanult hangnemekben
- ismerje a hangsorokat 3#, 3 b előjegyzésig, tudja a hangnemeket megállapítani
- ismerje az eddig tanult hangközöket, tudja ezeket kottalépről azonosítani
- ismerje fel hallás után a kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint és tiszta oktáv hangközöket tonális keretben.
- Ismerje fel kottaképről a tanult ritmusképleteket, tudja folyamatosan hangoztatni mérőütéssel vagy belső méréssel
- Tudja a ritmikai és dallami elemeket írásban összekapcsolni

Felhasználható irodalom

- Dobszay László: A hangok világa II. és Útmutató
- Kodály Zoltán: Ötfokú zene I-II., Válogatott biciniumok
- Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa I-II., 70 kánon
- Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok
- Dalkíséretetek: I. „Szőlő érik”
II. „Szálljon a nótánk” Tankönyvkiadó
- Laczó Zoltán: Zenehallgatás az általános iskola alsó tagozatában – könyv és lemezsorozat

Alapfok (3. évfolyam)

Évi 66 óra (heti 2x45perc)

Feladatkör:

- Zenei élményanyag gyűjtése elsősorban a magyar népzene szó- és mi-végű új stílusú, valamint parlando és rubato régi stílusú dallamaiból
- Bevezetés a klasszikus zene forma- és harmóniavilágába európai többszólamú népdalokon, majd műzenei anyagon
- Tájékozódás és gyakorlás az abszolút rendszerben – főképpen a dúr és moll tonalitáson belül.
- A többszólamúság, társas zenélés, továbbfejlesztése klasszikus funkciós és ezzel párhuzamosan könnyű polifon művekkel

Zenei anyag

- Új stílusú magyar népdalok szó- és mi-végződéssel.
- Régi stílusú népdalok, ezek között néhány parlando, rubato dal.
- Más népek funkciós népzeneje: egyszerű tercelő, kürtmenetes stb. kísérszólammal vagy hangszerkísérettel
- Könnyű barokk vagy klasszikus darabok a tanulók hangszeres anyagából is.
- Két-három-négszólamú könnyű kánonok.

Ismeretanyag, készségfejlesztés:

- **A ritmus-, metrum- és formaérzék fejlesztése:**
  - 3/8, 6/8 ütemezéssel is
  - Váltakozó ütemek: A 3/4-2/4 váltás megérettetése
  - Kis éles, kis nyújtott ritmusok; felütés, átkötés, pontozás 6/8-ban is
  - A nyolcad triola további gyakorlása
  - Ritmusgyakorlatok hangoztatása egy és két szólamban.
  - Az A A B A formatípusba tartozó magyar népzenei anyag
  - Régi és új stílusú népdalok stílusjegyeinek rendszerezése
  - A parlando, rubato előadásmód
  - Visszatérő, szekvenciális, periodizáló formák
- **Hallásképzés:**
  - A dúr és moll tonalitás, funkcióérezék megalapozása
  - Dallamok memorizálása, felismerése, lejegyzése
  - Módosított hangok: *fi*, *szi*, *di*, *ri* és *ta* gyakorlása népzenei és műzenei anyagon
  - A hármashangzatok felismerése hallás után együtthangzásban.

- Éneklés szolmizálva és ábécés nevekkal

Zenei olvasás, írás:

- Kiegészítő olvasógyakorlatok szolmizálva, alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkal. A népdalanyag olvasása szöveggel is.
- Könnyű régi és új stílusú magyar népdalok lejegyzése 4-8 meghallgatás alapján
- Kürtmenetszerű hangközmenet folyóírással g- és f-kulcsban, 4-5 meghallgatás alapján
- Hangközök, hármashangzatok felismerése együtthangzásban vagy felbontásban.

Többszólamúság, társas zenélés:

- Magyar népzenei anyag: biciniumok. Más népek zenéjének többszólamú megszólaltatása.
- Kürtmenetek, hangközmenetek megszólaltatása énekléssel
- Kétszólamú funkciós részletek megszólaltatása hangszerjáték felhasználásával is.
- Hangszerkíséretes dalok
- Könnyű reneszánsz, barokk és klasszikus művek, hangszeres darabok (elsősorban a tanulók bemutatása alapján)

Rögtönzés:

- Ritmussorok rögtönzése
- A A B A népdalforma rögtönzése
- Régi és új stílusú népdalformák rögtönzése
- Adott dallamhoz tercmenet

Zenehallgatás:

- A népzenei többszólamúság. Más népek népzenei feldolgozásai.
- Magyar és más népek táncai a műzenében (Chopin, Dvorák, Smetana, Csajkovszkij, Brahms).
- Karakterdarabok különféle stíluskorszakokból
- Kis formák megfigyelése
- Barokk, klasszikus táncok – elsősorban a növendékek hangszeres darabjaiból

Elméleti ismeretek:

- Dúr és háromféle moll hangsor 4#, 4 b előjegyzésig
- Az eddigi hangközökön kívül: kis és nagy szeptim.
- A dúr és moll hangnemek fő hangjai, vezetőhangjai. A négyféle hármashangzat felépítése. Funkciók: tonika (T), domináns (D), szubdomináns (S)
- Homofon, polifon szerkesztésmód
- A régi és új stílusú népdalaink stílusjegyeinek összefoglalása
- **„B” tagozatos csoportban – a fentiekén kívül:**
  - a bővített kvart; szűkített, bővített kvint
  - a szűkített és bővített hármashangzat alaphelyzetben, oldással
  - a líd hangsor (dó-sor *fi*-vel, illetve *fá*-sor)

Követelmény:

- 10 magyar népdal
- 10-15 funkciós népzenei dallam, műzenei téma lehetőleg funkciós kísérelőszólammal
- 2-5 bicinium, bécsi klasszikus kánon
- 2-5 barokk és klasszikus tánc

- a népzenei anyaghoz hasonló egyszerű dallamok lapról olvasása, szolmizálva, alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkel szövegekkel – memorizálás
- könnyű periódus lejegyzése részekre bontott diktálás alapján
- dúr és moll hangsorok ismerete 4#, 4 b előjegyzésig
- az elméleti ismeretek fejezetben felsorolt hangközök és hármashangzatok éneklése mindkét irányban szolmizálva és ábécés nevekkel. Felismerésük együtthangzásban, vagy felbontásban.
- A magyar népdalok stílusjegyeinek ismerete.

Zenei szakkifejezések:

- Ritmusnevek: kis nyújtott, kis élet
- Periódus, da capo, kéttagú-, háromtagú forma
- Duett, duó, tercett, trió, chanson, trubadúr dal, ballada, ária, rondó
- Funkciók: tonika, domináns, szubdomináns
- Kvintoszlop
- Főhang, váltóhang, átmenőhang
- Metronómjelzés
- Tempó- és előadási jelzések: kapcsolódva a zenei anyaghoz

Minimális követelmény:

A növendék tudjon:

- 10 régi stílusú parlando, rubato; valamint új stílusú (szó- és mi-végű) magyar népdalt;
- 10 funkciós népzenei, valamint barokk, bécsi klasszikus dallamot és kánont;
- ismeretlen, egyszerű – 4-8 ütemnyi – dallamot lejegyezni 6-8 meghallgatás alapján;
- könnyű 4-8 ütemnyi dallamot memorizálni;
- dalokat, dallamfordulatokat kottából énekelni szolmizálva, alkalmi hangzókkal, ábécés névvel a tanult hangnemekben.
- Tudja a hangsorokat 4#, 4 b előjegyzésig, tudja a hangnemeket megállapítani;
- Ismerje fel hallás után a kis és nagy szekund, kis és nagy terc, tiszta kvart, tiszta kvint, kis és nagy szext, tiszta oktáv hangközöket, valamint a dúr és moll hármashangzatokat;
- Tudja kottaképről azonosítani, felépíteni a kis és nagy szeptim hangközöket;
- Ismerje fel a kis éles, kis nyújtott és triola ritmusokat kottaképről, tudja ezeket hangoztatni folyamatos olvasásban

Minimális követelmény „B” tagozatosok számára

A növendék tudjon:

- Könnyű, 4-8 ütem terjedelmű dallamot memorizálni kottakép és hallás után;
- Ismeretlen (a tanult anyagnál könnyebb) ritmust, dallamot lejegyezni 6-8 meghallgatás alapján
- Ismerje fel hallás után
  - az eddigi tanult hangközöket, tudja ezeket szolmizálva és ábécés nevekkel a tanult hangnemekben;
  - a négyféle hármashangzatot és tudja ábécés nevekkel felépíteni 4#, 4 b előjegyzésig
  - tudja a többszólamú művek kottaképét helyesen írni

Felhasználható irodalom

- Dobszay László: A hangok világa III. és Útmutató, A magyar dal könyve
- J. Irsai Vera: Szolfézs példatár II.
- Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok
- Forrai Katalin: Európai gyermekdalok
- Kodály Zoltán: Válogatott biciniumok, Énekeljünk tisztán
- Laczó Zoltán: Zenehallgatási lemezsorozat az általános iskola alsó- és felső tagozatában
- Szemelvények a növendékek hangszeres darabjaiból
- Dalkíséreték: I. „Szőlő érik”
- II. „Szálljon a nótánk” Tankönyvkiadó

Alapfok (4. évfolyam)

Évi 66 óra (heti 2x45perc)

Feladatkör:

- Zenei élményanyag gyűjtése a bécsi klasszikusok műveiből
- A periodizáló és funkciós zenei gondolkodás megismertetése.
- Az eddig elsajátított magyar népzenei anyag bővítése modális hangkészletű dallamokkal és a dunántúli pentatóniával.

Zenei anyag:

- Bécsi klasszikus, hangszerkíséretes dalok, duettek
- Szemelvények a hangszeres irodalomból, periódusnál nagyobb terjedelemben is
- Magyar népdalok, biciniumok, népdalfeldolgozások hangszerkísérettel is.

Ismeretanyag, készségfejlesztés

- **A ritmus-, metrum- és formaérzék fejlesztése:**
  - Átkötés, pontozás, harminckettedek
  - A népzenei anyagban arányok, szimmetriák, asszimetriák megfigyelése hallás után
  - A nyolcütemes klasszikus periódusforma ritmus- és dallamfordulatai (bécsi klasszikus példák)
  - Két-háromtagú kis formák, visszatérő típusok
  - Triós forma. Rondó
- **Hallásképzés:**
  - Kétszólamú vagy hangszerkíséretes klasszikus művek éneklése, megfigyeltetése.
  - A klasszikus dúr és moll zene funkciós rendjének gyakorlása
  - T-D-T; T-S-D-T kapcsolatok
  - Funkciós főhangok éneklése a dallamhoz szolmizálva és ábécés nevekkal.
  - Zárlatok: fél- és egészszárlat
  - Kitérés, moduláció a domináns fok hangnemébe. Maggiore, minore megfigyeltetése
  - A tiszta, kis és nagy hangközök éneklése, felismerése és megnevezése ábécés nevekkal

- Hangközmenetek éneklése, szolmizálva, ábécés nevekkal; a hangközők megnevezése
- **Hangzatok:**
  - dúr és moll hármashangzatok alaphelyzetben és fordításai;
  - szűkített és bővített hármashangzatok alaphelyzetben
  - dominánsseptim
  - Ezek éneklése szolmizálva és ábécés nevekkal. Felismerés együtthangzásban, vagy felbontásban. A hangköz-, hangzat- és funkciós hallás összekapcsolása, tudatosítása

Zenei olvasás, írás:

- Egyszerű, könnyű periódusok lapról éneklése
- Periódus terjedelmű bécsi klasszikus anyag lejegyzése a tanult hangnemekben 6-8 meghallgatás alapján
- Könnyű hangközmenetek olvasása, írása
- A kétszólamú írás bevezetése: funkciós kísérőszólam
- Új stílusú népdalok lejegyzése 6-7 meghallgatás alapján

Többszólamúság, társas zenélés:

- Műdalok zongorakísérettel
- Egyszerű hangközmenetek éneklése
- Két- és többszólamú vokális művek megszólaltatása, különféle hangszeres együttesekkel is.
- Kánonok

Zenehallgatás:

- A zenei kifejezés eszközei
  - hangszín – hangszerelés
  - ritmikai; dallami elemek: késleltetés, kromatika;
  - harmóniai elemek, funkciók: feszültség – oldás
- Kis formák
- Triós forma felismerése
- Klasszikus szimfóniák, hangszeres szonáták III. tételei
- Részletek Mozart operáiból
- Mesealakok a zenében (pl. Ránki György: Pomádé király, Kodály Zoltán: Hány János)
- Karakterdarabok különböző stíluskorszakokból

Rögtönzés:

- Periódus kiegészítése: megadott előtaghoz utótag rögtönzése
- Funkciók rögtönzése dúrban, mollban ismert periódushoz. (A kísérőszólamban T-D-T; T-S-D-T lépések)
- Ritmusrögtönzés aszimmetrikus népdalokhoz

Elméleti ismeretek:

- Dúr és moll hangsorok 5#, 5 b előjegyzésig
- Modális hangsorok: dór, fríg, mixolid, líd
- Hangközők rendszerezése: tiszta, nagy és kis hangközők
- A négyféle hármashangzat, a dúr és moll hangzatfordítások és a dominánsseptim hangzat felépítése

- Periódus. Motívum. Fél- és egészszárlat
- Késleltetés. Kadencia

Követelmény

- 5-10, - a periódusnál nagyobb terjedelmű – klasszikus mű feldolgozása, élményszerű megszólaltatása
- 10-15 dallam éneklése (ennek kb. 60%-a bécsi klasszikus mű) szolmizálva, vokálisokkal, ábécével, szöveggel
- könnyű kétszólamú gyakorlatok lapról olvasása szolmizálva és ábécés nevekkal
- egyszerű hangközmenetek éneklése, szolmizálva, ábécés nevekkal, írása hallás után 4-5 meghallgatás alapján
- a négyféle hármashangzat felismerése, éneklése együtthangzásban (5#, 5 b előjegyzésig)
- a dúr és moll hármashangzatok fordításai szolmizálva és ábécés névvel (5#, 5 b előjegyzésig), felismerésük együtthangzásban vagy felbontásban.
- Dominánsseptim-hangzat éneklése
- Funkciós főhangok dúrban és mollban – az ezekre építhető hármashangzatok
- Az elemzési képesség elmélyítése: az egyszerű formák, a funkciók felismerése
- A zenei műszavak, a bécsi klasszikus zeneszerzők neveinek helyes kiejtése és írása

Zenei szakkifejezések.

- Motívum, periódus, coda, késleltetés, alteráció, kromatiak,
- Dal, ária, opera, előjáték, utójáték, visszatérés
- Hangszeres és vokális zene, kamarazene, szimfónia, duó, duett, trió, tercett, kvartett, kvintett
- Bécsi klasszikusok – Köchel-jegyzék, Opus
- Homofon, polifon szerkesztési mód, imitáció, rondótema és közjáték, tritonus
- Tempó- és előadási jelzések: a zenei anyaghoz kapcsolódóan

Minimális követelmény:

- Tudjon a növendék 10 bécsi klasszikus dallamot, 8-10 magyar népdalt és néhány Kodály-biciniumot szöveggel és szolmizálva előadni
- Ismerje a kvintoszlopot 5#, 5 b előjegyzésig
- Ismerje a funkciós főhangokat dúrban és mollban. Tudja az ezekre építhető hármashangzatokat
- Ismerje a dominánsseptim-hangzatot. Ismerje fel hallás után a négyféle hármashangzatot, tudja ezeket megadott hangnemben énekelni ábécés nevekkal is
- Ismerje a periódus építőelemeit
- Ismerje fel a T-D funkcióváltozást hallás után
- Igen könnyű, funkciós főhangokkal kísért kétszólamú dallamot lejegyezni 6-8 meghallgatás alapján;
- Könnyű periódusnyi dallamot memorizálni kottakép vagy hallás alapján

Felhasználható irodalom

- Dobszay László. A hangok világa IV. kötet és Útmutató, funkciógyakorló
- Agócsy László: Zenei olvasókönyv
- Kodály Zoltán: Biciniumok
- Laczó Zoltán: Zenehallgatás az általános iskola alsó és felső tagozatában – hanganyag

Alapfok (5. évfolyam)

Minimum évi 33 óra (heti 1x45 perc)

Maximum évi 66 óra (heti 2x45 perc)

Feladatkör:

- A bécsi klasszikus zene periodizáló és funkciós gondolkodásának elmélyítése nagyobb lélegzetű formákban
- Betekintés a romantikus zeneirodalomba
- Ismerkedés a XX. századi zene hangzásvilágával

Zenei anyag:

- Klasszikus dalok, duettek, tercettek, kórusrészletek
- A klasszikus stílushoz közelálló romantikus dalok és szemelvények
- Könnyű, elsősorban vokális XX. századi művek
- Aszimmetrikus ritmusú és metrumú magyar népdalok

Ismeretanyag, készségfejlesztés:

- **A ritmus- és formaérzék fejlesztése**
  - tizenhatod szinkópa, triola, szinkópaláncok
  - egyszerű, két- és háromtagú klasszikus formák, rendhagyó periódusok, bővülések
  - szonáta- és variációs forma
- **Hallásképzés:**
  - a funkciós tapasztaltok elmélyítése és alkalmazása énekelt és hallgatott zenei anyagon
  - kitérés és moduláció a domináns és párhuzamos hangnemekbe
  - a hármashangzatok és a dúr, moll, szűkített szolmizálva, ábécés névvel (oldással)
  - a bővített hármashangzatok alaphelyzetben oldással
  - a dominánsszeptim- és a mollbeli VII. fokú szűkített szeptimhangzat oldással
- **Hangköz- és hangzatmenetek éneklése, megfigyelése:**
  - aszimmetrikus ritmusú dalok éneklése, a ritmusok megfigyeltetése, hangoztatása
  - a XX. századi zene hangzásvilága
  - tonalitás, atonalitás

Zenei olvasás, írás:

- Egyszerű modulációs zenei részletek olvasása szolmizálva, ábécés nevekkal, alkalmi hangzókkal
- Hangközmenetek lejegyzése 4-5 meghallgatás alapján (hangnemi kitéréssel is)

- Periódusok lejegyzése funkciós alsó szólammal, könnyű alterációval 7-8 meghallgatás alapján
- Hangzatok írása hallás után

Többszólamúság, társas zenélés:

- Műdalok hangszerkísérettel
- Két- vagy többszólamú vokális művek különféle hangszeres együttesekkel is
- Kánonok
- Könnyű XX. századi kórusművek, énekelhető szemelvények

Rögtönzés:

- Teljes periódusok rögtönzése megadott fél- és egészszólam alapján
- Funkciók éneklése egyszerű, ismeretlen dallamhoz

Zenehallgatás:

- Klasszikus szonáták, szimfóniák I., III., IV. tételei
- Rondó – a későbbi korokból is (pl. Bartók Béla: C-dúr rondó)
- Variációk – klasszikus és későbbi korokból (pl. Brahms: Variációk egy Haydn-témára)
- Versenyművek
- Romantikus dalok és kis formák (pl. Schubert: dalok, táncok, Moments musicaux; Schumann: Jugendalbum)
- Válogatás XX. századi művekből (pl. Bartók Béla: Concerto – Párok játéka)

Elméleti ismeretek:

- Dúr és moll hangsorok 6#, 6 b előjegyzésig
- A modális hangsorok
- A hangnemek rokonsága
- A hangközfördítések
- A hármashangzatok, a dúr és moll megfordítások, valamint a dominánsseptim-hangzat felépítése
- A bővült periódusok. Külső és belső bővülés
- Záratok (gyenge, erős, tökéletes, kevésbé tökéletes)
- A szonáta- és a variációs forma. Főtéma, melléktéma, átvezető rész
- A ciklikus művek felépítése
- Klasszikus táncok

Követelmény

- 5-10 klasszikus és romantikus dallam éneklése
- 10– a periódusnál nagyobb terjedelmű – klasszikus, romantikus és XX. századi mű feldolgozása és a jellegzetes témák memorizálása.
- Egy- és többszólamú művek lapról éneklése szolmizálva, vokálissal, ábécés névvel és szöveggel (Egyszólamú dallam könnyű alterációval is)
- Dallam kiegészítések, funkciós második szólam keresése
- Egyszerű formák felismerése kottakép vagy hallás után
- Az eddig tanult hangközök felismerése hallás után, szolmizálva és ábécés nevekkkel
- Egyszerű hangközmenetek (hangnemi kitéréssel is) éneklése szolmizálva, ábécés nevekkkel, írása hallás után 5-6 meghallgatás alapján
- Könnyű periódusok írása funkciós basszussal 8-9 meghallgatás alapján

- Hangközmenetek, könnyű hangzatmenetek éneklése, felismerése, lejegyzése 4-5 meghallgatás alapján
- Az elemzési képesség fokozatos fejlesztése az ismeretek bővülése alapján

Zenei szakkifejezések:

- Szonáta, szimfónia, variáció, klasszikus táncok (menüett, walzer)
- Belső, külső bővülések. Nagy- és kisütemes írásmódú periódusok
- Figuráció
- Főhang, váltóhang, átmenőhang
- Tempó- és előadási jelzések: a zenei anyaghoz kapcsolódóan

Minimális követelmény:

- Tudjon a növendék 15 bécsi klasszikus és romantikus dallamot szolmizálva, ábécés névvel énekelni, szöveggel előadni
- Ismerje a kvintoszlopot 6#, 6 b előjegyzésig
- Tudja a hármashangzatokat, valamint a dominánsseptim- és szűkített septimakkordokat 4#, 4 b előjegyzésig
- Ismerje fel hallás után a dúr és moll hármashangzatok megfordításait, valamint a dominánsseptim-akkordot
- Ismerje fel az eddigi hangközökön kívül a kis és nagy szeptim hangközöket hallás után
- Ismerje a hangközöket a tiszta prímtől a nagy deciámig
- Tudjon könnyű, periódus terjedelmű dallamot befejezni
- Ismerjen fel hallás után egyszerű műzenei formákat (kis két- és háromtagúság, da capo-forma)

Felhasználható irodalom

- Dobszay László: A hangok világa V. kötet és Útmutató
- Agócsy László: Zenei olvasókönyv, Énekeljünk, muzsikáljunk!
- Bartha Dénes: Beethoven szimfóniái
- Laczó Zoltán: Zenehallgatás az általános iskola alsó és felső tagozatában – lemezsorozat

Alapfok (6. évfolyam)

Minimum évi 33 óra (heti 1x45 perc)

Maximum évi 66 óra (heti 2x45 perc)

Feladatkör:

- Zenei élményanyag gyűjtése az egymást követő zenetörténeti korok stílusvilágából
- A barokk zene alaposabb megismerése
- Ismerkedés a XX. századi zene hangzás- és formavilágával, elsősorban a folklorizmus, valamint a dodekafónia és más irányzatokkal
- A 6. évfolyam műzenei és népzenei ismeretanyagának rendszerezése

Zenei anyag:

- Moduláló klasszikus szemelvények
- Barokk dalok, könnyű áriák, két- és háromszólamú vokális művek
- Könnyű reneszánsz művek
- Néhány XX. századi énekes és hangszeres zenemű

- Magyar népdalok

Ismeretanyag, készségfejlesztés:

- **A ritmus- és formaérzék fejlesztése**
  - jellegzetes barokk ritmusok
  - a XX. századi művek ritmusvilága
  - a barokk áriák, táncformák, színpadi betétdalok, jellegzetes hangszeres darabok megismerése, elemzése,
  - imitáció, tonális és reális válasz
- **Hallásfejlesztés:**
  - a klasszikus moduláció további gyakorlása: hangköz- és hangzatmenetek.
  - Egyszerű barokk fordulatok (szekvencia, ellenmozgás,) megfigyelése, hangoztatása, éneklése
  - XX. századi művek feldolgozása; bitonalitás, egészhangú skála, akusztikus, tizenkétfokúság

Zenei olvasás, írás:

- Reneszánsz, barokk, moduláló klasszikus dallamok olvasása szolmizálva, ábécés nevekkal
- XX. századi szemelvények éneklése, a könnyebb dallamok lehetőleg ábécés nevekkal
- Könnyű barokk és klasszikus kétszólamúság lejegyzése hallás után
- Egyenletes kétszólamú menetek írása, memorizálás kottakép, valamint hallás után

Többszólamúság, társas zenélés:

- Funkciójelzéses dallamok, egyenletes ritmusú hangnemi kitérést tartalmazó kétszólamú menetek megszólaltatása.
- Homofon és könnyű polifon többszólamúság énekelve és kamarazene-szerűen
- Hangszerkíséretes műdalok, áriák, két- vagy többszólamú vokális művek, különféle hangszeres együttesekkel is.

Rögtönzés:

- Dallam- és ritmus kiegészítések
- Periódus előtagjára moduláló utótag szerkesztése
- Dallamhoz basszus, basszushoz dallam kiegészítés, keresés

Zenehallgatás:

- Purcell, Händel, és J. S. Bach művei
- Hangszeres művek
- A barokk, a klasszikus és a romantikus zenekar
- Szvit-, korál-, kantáta, passió-, oratórium-, versenymű-, opera- részletek
- A XX. századi „klasszikus” magyar zeneszerzők: Bartók Béla, Kodály Zoltán művei
- Sztravinszkij, Orff Hindemith, Prokofjev, Sosztakovics
- A zenetörténeti korok rendszerezése

Elméleti ismeretek:

- A relatív és abszolút rendszer kapcsolata
- Dúr és moll hangsorok 7 #, 7 b előjegyzésig. A kvintoszlop
- A modális hangsorok

- Valamennyi hangköz
- A hármashangzatok és fordításaik
- A dominánsseptim- és a mollbeli VII. fokú szűkített szeptimakkord oldással
- Opera, recitativo, ária, betétdal
- Korál
- Versenymű, Kadencia

Követelmény:

- 10-15 – periódus terjedelmű – különböző stílusú mű éneklése, megfigyelése
- moduláló periódusok olvasása
- 8-10, periódusnál nagyobb terjedelmű mű feldolgozása, jellegzetes témák memorizálása
- 5-6 mű Kodály Zoltán kétszólamú énekgyakorlataiból
- az eddig tanult hangközök felismerése hallás után, szolmizálva és ábécés nevekkal. Építés megadott hangra.
- Egyszerű hangközmenetek (hangnemi kitéréssel is) éneklése szolmizálva, ábécés nevekkal; írása hallás után 5-6 meghallgatás alapján
- A hármashangzatok és fordításaik éneklése szolmizálva, ábécés nevekkal. Felismerése együtthangzásban vagy felbontásban – a diszonáns hangzatok oldással.
- A dominánsseptim-hangzat, a mollbeli VII. fokú szűkített szeptimhangzat éneklése szolmizálva, ábécés nevekkal – felismerés együtthangzásban vagy felbontásban
- Könnyű egy- és kétszólamú periódusok lejegyzése hallás után 8-9 meghallgatás alapján
- Könnyű periódusok memorizálása kottakép vagy hallás után
- Magyar népdalok éneklése, memorizálása – főleg a parlando, rubato dallamkörből
- Alapvető tájékozottság kialakítása a zenei korszakokban
- A zeneszerzők nevének, műveik címének helyes kiejtése és pontos helyesírása.

Zenei szakkifejezések:

- Szvit, opera, kantáta, oratórium, korál, recitativo, ária
- A barokk versenymű. Concertálás
- Fúga
- A szvit és a barokk táncok (allemande, courante, sarabande, gigue, honpipe)
- Tonalitás, bitonalitás, politonalitás,
- Egészhangú skála, tizenkétfokúság
- Kvintkör,
- Tempó- és előadási jelek: a zenei anyaghoz kapcsolódóan

Minimális követelmény:

- A növendék tudjon 10-15 barokk, klasszikus dallamot fejből szolmizálni, szöveggel előadni
- XX. századi könnyen énekelhető szemelvényekből 5 művet (elsősorban Bartók B. és Kodály Z. műveiből) előadni
- Ismerje a kvintkört, tudja a hangsorokat 7 #, 7 b előjegyzésig
- Tudjon olvasni, írni, tájékozódni 5 #, 5 b előjegyzésig
- Tudjon egyszerű barokk vagy klasszikus periódust lapról énekelni, kottakép vagy hallás után memorizálni és lejegyezni
- Ismerje a hangközöket, hármashangzatokat és fordításaikat

- Legyen alapvető ismeretanyaga a zenetörténeti korokról
- Legyen képes önállóan gyakorolni és tanulni
- Megszerzett tudását tudja alkalmazni a hangszerstanulásban

Felhasználható irodalom

- Dobszay László: A hangok világa VI. kötet és Útmutató,
- A magyar dal könyve
- Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I-II.
- Forrai Miklós: Duettek I-II.
- Bartók Béla: Mikrokozmosz,
- Gyermekeknek,
- 27 egyenműkar

Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után

„A” tagozat

Ismerje fel hallás után is kottaképről a tanult ritmusképleteket, metrumokat.

Legyen biztos tájékozottsága a relatív és abszolút rendszerben (könnyebb alterációkban is) 4#, 4b előjegyzésig.

Ismerje a

- pentaton hangsorokat.
- a dúr és moll hangsorokat 5#, 5b előjegyzésig,
- a háromféle moll hangsort,
- a kvintkört.

Ismerje fel a művek hangnemeit hangszeres anyagához kapcsolódóan is.

Legyen tájékozott a hangmagassági viszonyokban:

Tudja azonosítani a hangszeres tanulmányaihoz kapcsolódóan a tanult hangközöket, hármashangzatokat és a domináns szeptim hangzatot, ismerje fel ezeket kottakép és hallás alapján.

Ismerje a funkciós főakkordokat 4#, 4b előjegyzésig.

Tudja ezeket kottaképről azonosítani hangszeres anyagához kapcsolódóan is.

Ismerje a funkciós vonzást, a hangnemi kitérés és moduláció fogalmát.

Tudjon lejegyezni:

- rövid szótagszámú, tempo giusto magyar népdalt szöveggel,
- igen könnyű műzenei periódust funkciót jelző basszussal.

Legyen képes a fentieknek megfelelő nehézségi fokú dallamot lapról olvasni.

Ismerje és tudja kottaképről is azonosítani (hangszeres tanulmányaiban is alkalmazni):

- a magyar népzene stílusjegyeit,
- a periódus fogalmát,
- a kis formákat,
- a triós formát,
- a klasszikus szonátaformát,
- a rondót.

Rendelkezzék alapvető zenetörténeti tájékozottsággal: a tanulmányai során érintett zenetörténeti korok, kiemelkedő zeneszerzők, műfajok ismeretével (elsősorban a barokk és a bécsi klasszikus zenében).

Ismerje a leggyakrabban előforduló zenei kifejezéseket.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- a kvintkört, tudja a hangsorokat 7#, 7b előjegyzésig;
- a modális hangsorokat, tudja énekelni azokat ábécés nevekkkel 4#, 4b előjegyzésig.

Tudja énekelni

- ábécés nevekkkel a hangközöket, hármashangzatokat és fordításait, valamint a tanult négyeshangzatokat dúr és moll hangsorokban.

Ismerje fel a fentieket együtthangzásban hallás után.

Tudjon lejegyezni

- hangközmenetet, kétszólamú klasszikus vagy barokk dallamot

Tudjon lapról énekelni könnyebb dallamot

Tudjon memorizálni a tanult anyagnál könnyebb, periódusnyi dallamot kottaképről vagy hallás után.

Ismerje fel hallás után az egyszerű műzenei formákat.

Ismerje a magyar népdalok stílusköreit és stílusjegyeit.

Ismerje a szonáta–, rondó– és variációs formák felépítését.

Legyen képes az alapvető zenei összefüggések felismerésére (ritmika, dallam, funkció, harmónia, forma), önálló elemzésre

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei

Írásbeli, és/vagy szóbeli vizsga

A vizsga feladatait az iskola választja ki az A) és B) feladatsor közül vagy a helyi pedagógiai programja alapján hasonló követelményszintű feladatsort állít össze.

A vizsga tantárgya és időtartama

Szolfézs

Az írásbeli vizsga időtartama minimum 45 perc.

A szóbeli vizsga időtartama minimum 10 perc.

A vizsga tartalma

„A” tagozat

Írásbeli vizsga

A/ Feladatsor

1. Teszt kérdések a zenei ismeretek köréből; 4–5 kérdés a megismert, hangsorokra, hangközökre, hangzatokra, formai ismeretekre, stílusokra vonatkozóan

2. Könnyű klasszikus periódus mindkét szólamának lejegyzése „keretes” diktálás alapján.

Az idézet 3/4 vagy 4/4-es löktetésű, nem moduláló, nehezebb hangközlépéseket nem tartalmaz, a felső szólamban könnyebb alteráció előfordulhat.

A tanulók számára adott: a kulcsok, az előjegyzés, a metrum, a kezdőhangok értékkel és néhány „támpont”-hang.

Az idézet zongorán tizszer hangozhat el.

3. Klasszikus zenei szemelvény elemzése hallás– és kottakép alapján. A tanuló számára adott a mű kottaképe. A szemelvény (vagy mű) kis kéttagú, vagy háromtagú forma legyen. Az elemzés szempontjai: hangnem, forma megállapítása, dallami, ritmikai, funkciós zenei történések jelölése illetve felsorolása. A művet a tanár zongorán bemutathatja.

B) feladatsor

1. Teszt kérdések a zenei ismeretek köréből; 4–5 kérdés a megismert, hangsorokra, hangközökre, hangzatokra, formai ismeretekre, stílusokra vonatkozóan

2. Egy magyar népdal dallamának lejegyzése. A népdal új stílusú, négysoros, legfeljebb 8–10-es szótagszámú, tempo giusto, izometrikus.

A tanulók számára adott a violinkulcs, az előjegyzés, a metrum és a kezdőhang értékkel.

A népdal tizszer hangozhat el a megadott abszolút magasságban, énekes előadásban.

3. Könnyű klasszikus zenei szemelvény elemzése hallás– és kottakép alapján. A tanuló számára adott a mű kottaképe. A szemelvény vagy teljes mű: kis kéttagú, vagy háromtagú forma. Az elemzés szempontjai: hangnem, forma megállapítása, dallami, ritmikai, funkciós zenei történések jelölése illetve felsorolása. A művet a tanár zongorán bemutathatja.

Mindkét feladatsorhoz ajánlott feladatlap készítése.

Szóbeli vizsga

1. Memoriter anyag:

A vizsgázó

- tudjon előadni öt népdalt,
- ismerje a dalok legfontosabb stílusjegyeit;
- tudjon megszólaltatni öt műzenei szemelvényt szóló énekléssel vagy hangszerkísérettel (saját kíséret nem kötelező),
- ismerje az énekelt darabok legfontosabb zenei jellegzetességeit.

2. A vizsgán a tanuló elemezzen egy választott hangszeres darabot, amellyel kapcsolatban a vizsgabizottság kérdéseket tehet fel a hatodik évfolyam követelményei alapján. Kottáról a tanulónak kell gondoskodnia.

A vizsga tartalma

„B”-tagozat („B”-tagozaton a vizsga mindkét része kötelező.)

Írásbeli vizsga

1. Hangközmenet: 11 hangközből álló tonális hangközmenet lejegyzése, a hangközök megnevezésével. A tanuló számára adott a violinkulcs, előjegyzés és a kezdő hangköz, elnevezéssel együtt. A hangközmenet zongorán hatszor hangozhat el.

2. Hangztlejegyzés

10 akkord felismerése és lejegyzése adott hang(ok)ra, oldással együtt

A tanuló számára adott a violinkulcs és a hangzatok alsó hangja. A feladat zongorán hatszor hangozhat el.

3. Kétszólamú klasszikus periódus lejegyzése funkciós basszussal

Az idézet metruma 2/4, 3/4, 4/4 vagy 6/8 – változatos ritmikái, dallami fordulatokat tartalmazhat.

A tanuló számára adott: a kulcsok, az előjegyzés, a metrum és a kezdőhang értékkel.

Az idézet zongorán tízszer hangozhat el.

A feladatsorhoz ajánlott feladatlapot készíteni.

Szóbeli vizsga

1. Egyszólamú klasszikus dallam lapról éneklése rövid átnézés után, szolmizálva és hangnévvel.

Az idézet metruma 2/4, 3/4, 4/4 vagy 6/8 – változatos ritmikái, dallami fordulatokat tartalmazhat.

2. Memoriter anyag:

A vizsgázó

- tudjon élményszerűen előadni tíz népdalt,
- ismerje azok legfontosabb jellemzőit;
- tudjon megszólaltatni öt műzenei szemelvényt szóló énekléssel vagy éneklőtársakkal, ill. hangszerkísérettel (saját kíséret nem kötelező),
- ismerje az énekelt darabok legfontosabb zenei jellegzetességeit.

3. A tanuló elemezzen egy választott hangszeres darabot, amellyel kapcsolatban a vizsgabizottság kérdéseket tehet fel a hatodik évfolyam elvégzése utáni követelmények alapján. Kottáról a tanulónak kell gondoskodnia.

*A vizsga értékelése**Az írásbeli vizsga értékelése*

- A feladat helyes megoldása, a válaszok pontos, világos jelölése
- dallamírás: dallami, metrikai/ritmikai korrektség, kottaírási készség, külalak.
- Az elemzési szempontokra adott válaszok teljessége, helytállósága, a jelölések pontossága.

A szóbeli vizsga értékelése

- a választott zenei anyag élményszerű megszólaltatása
- általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
- zenetörténeti tájékozottság,
- stílusismeret,
- formai ismeretek,
- tájékozódás a zenei műfajok között.

Továbbképző évfolyamok „A”- tagozat**7. évfolyam „A”- tagozat****Fejlesztési feladatok**

- A zenei élményanyag bővítése, a zenei készségek további fejlesztése.
  - A régi európai műzene megismerése a gregoriántól a XVI. század vokális művészetén keresztül a kora barokkig.
  - A középkor világi zenéje.
- A reneszánsz zene fénykora.
- Az opera keletkezése.
- A két – (és több) szólamú éneklés zenei élményének megteremtése.
- Nevelés az értékes zene szeretetére, tudatos zenehallgatásra.

Ismeretanyag, hallásfejlesztés.

- A gregorián és reneszánsz kottakép (kulcsok, ütemjelzők).
- Gregorián dallamok éneklése szolmizálás nélkül, hangzókkal.
- Trubadur, Minnesänger dalok, chansonok.
- Könnyű két– és háromszólamú reneszánsz kórusművek éneklése, szólamainak memorizálása.
- A homofon és polifon szerkesztésmód megfigyelése.
- Az imitáció, a reális és tonális válasz.
  - Kodály Zoltán reneszánsz stílusban komponált pedagógiai műveinek megszólaltatása.
- A reneszánsz stílusjegyek megfigyelése.
- Kvintpárhuzamok, alaphármashangzat sorozatok éneklése.
- Modális dallamok transzformálása.
- A hangközök ismétlése, hallási elmélyítése.
- Új hangközök elsajátítása: duo– és tredecima.
- A modális hangsorok megismerése, a jellegzetes hangközök kiemelése.
- Modális fordulatok megfigyelése, éneklése.
- Plagális zárlatok megszólaltatása.
- Memóriafejlesztés: témák, rövidebb zenei egységek éneklése, memorizálása, írása emlékezetből.
  - *Jellemző hangzások, szólammozgások követése hallás után is.*
- Reneszánsz kórusművek szerkesztésmódjának megfigyelése.
- Stílusjegyek összegyűjtése.

Zenei szakkifejezések

- Melizma.
- Motetta, mise, carol, anthem.
- Madrigál, korál, zsoltár.
- A gregorián mise állandó részei.
- *Recitativó, ária, continuo.*
- *Plagális zárlat.*
- Tempó– és előadási jelek: a zenei anyaghoz kapcsolódóan.

Ajánlott tananyag

Zenei szemelvények énekléshez a középkor egyszólamú egyházi és világi zeneműveiből.

Gregorián ének, trubadúr dallam, valamint régi modális zenei szemelvények.

Válogatás az európai többszólamúság XV–XVI. századi műveiből.

Reneszánsz kórusművek, hangszeres művek.

(Clemens non Papa, Josquin des Prés, A. Willaert, O. Lassus, G. P. Palestrina, G. Gastoldi, L. Marenzio és más szerzők művei).

Néhány mű Kodály Zoltán reneszánsz kétszólamú énekgyakorlataiból.

Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei

Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához

Dobszay László: A gregorián ének kézikönyve

Szendrey Janka – Dobszay László – Rajeczky Benjamin: Magyar gregoriánium

Lassus: 24 kétszólamú motetta

Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény

Legányné Hegyi Erzsébet: Stílusismeret

Orfeusz Hangzó zenetörténet– sorozat

Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa

Forrai Miklós: Ezer év kórusa

Fodor Ákos: Schola cantorum I–XIII.

Rajeczky Benjamin: Mi a gregorián?

Rajeczky Benjamin: Magyarország zenetörténete

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk

Szabolcsi Bence: Zenetörténet

Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.

Várnai Péter: Oratóriumok könyve

A hét zeneműve sorozat (Szerkesztő: Kroó György)

A zenehallgatási anyag partitúrái.

Ajánlott zenehallgatási anyag

A gregorián és reneszánsz műfajok megismerése zenehallgatással.

A középkor világi zenéje.

A mise állandó részeinek megfigyelése.

A korabarokk opera, C. Monteverdi (pl. operarészlet), H. Schütz (motetta), H. Purcell, és más szerzők művei.

Reneszánsz hangszerek hangzásának megismerése.

Követelmény

Tudjon a tanuló három gregorián dallamot önállóan, két reneszánsz kórusművet és két művet Kodály Zoltán pedagógiai műveiből éneklőtársakkal zeneileg igényesen előadni.

Ismerje a kvintkört.

Tudjon könnyű egy– vagy kétszólamú modális részletet hallás után leírni.

Tudjon harmóniai fordulatokat elemezni.

Ismerje a feldolgozott zenei korszak legfontosabb stílusjegyeit, műfajait és zeneszerzőit.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.

– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított stílusjegyek alapján.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

– Zenei élményanyaggyűjtés a barokk kor zenéjéből.

– A stílus alapos megismerése, elsősorban J. S. Bach és G. F. Händel alkotásai alapján.

– A zenei készségek elmélyítése.

– A zenei áttekintési képesség fejlesztése.

– Nevelés az értékes zene szeretetére.

Ismeretanyag, hallásfejlesztés

- A barokk hangszeres műfajok áttekintése.
- A barokk variáció (folia, chaconne, passacaglia).
- Az oratórium.
- Barokk áriák, dalok hangszerkísérettel, duettek, kórusrészletek, korálok megszólaltatása énekléssel, memorizálással.
- A barokk harmóniafordulatok ismerete, elemzése, felismerése kottáról.
- A barokk műfajok jellegzetes stílusjegyeinek megismerése, kiemelése, megszólaltatása (komplementer ritmika és dallam; szekvencia, motorizmus, dinamika stb.).
- Az invenció és a fúga felépítésének megfigyelése, elemzése.
- Téma, szömbelépések, ellentéma. Hangnemváltások.
- Imitáció, reális, tonális válasz.
- Zenei részletek éneklése, memorizálása, megszólaltatása hangszerekkel is.
- Kánonok.
- Többszólamú énekgyakorlatok.
- Könnyű barokk dallamok lapról olvasása alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkkel.
- Zenei írás (hallás vagy kottakép memorizálása alapján) igen könnyű kétszólamú barokk homofon és polifon műrészletek lejegyzése.

Rögtönzés

- Imitáció, reális, tonális válasz szerkesztése, rögtönzése.

Zenehallgatás

- Válogatás az ajánlott zenehallgatási anyagból a jellegzetes ritmikai, dallami, harmóniai fordulatok– műfajok, stílusjegyek hallási megfigyeléséhez.
- A barokk billentyűs hangszerek hangszínének megismerése.
- Barokk zene meghallgatása eredeti hangszerek megszólaltatásával is.
- A fúga témák belépésének megfigyelése.
- Oratórikus művekben a szereplők dramaturgiai megfigyelése.

Zenei szakkifejezések ismerete

- Barokk táncok, a szvit tételei.
- Variációk: chaconne, folia, passacaglia.
- Concertálás, concerto grosso, continuo.
- Korál.
- Mise, oratórium, kantáta, opera.
- Fúga.
- Ellentéma.
- Dux, comes.
- Modulációs irányok.
- Rokon hangnemek.
- Számozott basszus.
- Tempó– és előadási jelek: a zenei anyaghoz kapcsolódóan.

Ajánlott tananyag

Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorlófüzetei

Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény

Orfeusz Hangzó zenetörténet– sorozat

Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához

Máriássy István: Bevezetés a barokk zene világába

Rajeczky Benjamin: Magyarország zenetörténete

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk

Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.

Várnai Péter: Oratóriumok könyve

C. V. Palisca: Barokk zene.

A hét zeneműve sorozat (Szerkesztő: Kroó György)

Szabolcsi Bence: Zenetörténet

Forrai Miklós: Ezer év kórusa

Bartha Dénes: A zenetörténet antológiája

Nagy Olivér: Partitúraolvasás

Ádám Jenő: A dal mesterei (válogatva a kötetekből)

Bertalotti: 56 solfeggio

Legányné Hegyi Erzsébet: Bach példatár II.

J. S. Bach: Négyszólamú korálfeldolgozások

Dobszay László: A hangok világa VI. kötet és Útmutató

Legányné Hegyi Erzsébet: Stílusismeret I–II.

Legányné Hegyi Erzsébet: Énektanítás Kodály Zoltán művei alapján

Gyórfy István: Korál elemzések

Nógrádi László–Papp Károlyné–Spiegel Marianna: Dallamírás III. kötet

A zenehallgatási anyag partitúrái

Ajánlott zenehallgatási anyag

Válogatás C. Monteverdi (pl. operarészlet), H. Schütz (motetta), H. Purcell, F. Couperin, J. Ph. Rameau (hangszeres művek), A. Corelli (pl. La folia), A. Vivaldi (Négy évszak), A. Scarlatti, (dalok), D. Scarlatti (hangszeres) műveiből énekes megszólaltatáshoz.

G. F. Händel: áriák, recitativók, duettek, kórusrészletek vallásos és történelmi oratóriumokból (pl. Júdás Makkabeus, Messiás), zenekari művek témái : Vízizene)

J. S. Bach: motetta–, kantáta részletek, énekelhető hangszeres művek szemelvényei, versenyművek invenciók, fuga, szvittételek témái. (Jesu meine Freude, Parasztkantáta, Brandenburgi versenyek, d–moll zongoraverseny, a–moll hegedűverseny, egy kétszólamú invenció, Preludium és fuga a Wohltemperiertes Klavier sorozatból, d–moll preludium és fuga, h–moll szvit).

Néhány mű Kodály Zoltán barokk kétszólamú énekgyakorlataiból.

Követelmény

Tudjon a tanuló öt barokk dallamot (témát) énekelni zeneileg igényes megszólaltatással.

Tudjon két kétszólamú barokk művet, vagy barokk jellegű énekgyakorlatot éneklőtársakkal előadni (pl. Kodály: 15 kétszólamú énekgyakorlataiból).

Tudja a barokk concertálás, imitáció, fuga, tonális és reális válasz fogalmát.

Tudjon egyszerű barokk dallamot lapról énekelni, memorizálni.

Tudjon egyszerű harmóniamenetet kottaképről elemezni.

Tudja helyesen írni és kiejteni a zeneszerzők nevét, műveik címét.

Legyen képes elmélyíteni, alkalmazni új ismereteit a zenei összefüggések, formák, stílusjegyek felismeréséhez.

Legyen képes ismereteit hangszeres tanulmányaiban is alkalmazni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.

– A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított stílusjegyek alapján.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

– A bécsi klasszikus zene ismereteinek áttekintő ismétlése, elmélyítése.

– Élményanyaggyűjtés a romantikus zene alkotásaiból a jellegzetes stílusjegyek és műfajok, kiemelkedő zeneszerzők munkásságának megismerésével.

– A zenei készségek elmélyítése.

– A zenei áttekintési képesség fejlesztése.

– Nevelés az értékes zene szeretetére, tudatos zenehallgatásra.

Ismeretanyag és készségfejlesztés

- A klasszikus zene stílusjegyeiről, műfajairól, a zeneszerzők munkásságáról tanultak összefoglaló ismétlése.
- Klasszikus dalok, operarészletek, romantikus dalok, duettek, hangszeres darabok részleteinek éneklése kottaképről.
- A hangnemi kitérés, moduláció hallási elmélyítése: éneklése, gyakorlása szolmizálva *dó*–váltással.
  - A hármashangzatok és a dominánsseptim fordításainak éneklése és a hallás utáni felismerés gyakorlása.
- A szeptimhangzatok éneklése ábécés nevekkkel, hangnemekben.
- A zárlattípusok éneklése felbontva memorizálása, hallás utáni felismerése.
- Az összetett autentikus zárlat megfigyelése.
- A váltóhangok, kromatika. Késleltetés, előlegezés.
- Jellegzetes alterált akkordok hangzási megfigyelése (a csoport képességei szerint).
- Jellegzetes hangközök a harmóniákban (pl. bővített szext).
- A dallam és harmónia szerves összefüggéseinek megfigyeltetése.
- Klasszikus (főként moduláló) periódusok lapról olvasása, ábécés nevekkkel is.
- Könnyű hangközmenetek, hangzatmenetek éneklése, lejegyzése.
  - Romantikus fordulatok, oldások hangközmenet-, illetve hangzatmenetszerű megszólaltatása – énekléssel, elsősorban ábécés nevekkkel, alkalmi hangzókkal és lehetőség szerint zongorával is.
  - Romantikus műdalok, duettek, tercettek, könnyű kórusművek szimfóniarészletek megszólaltatása hangszeres és énekes előadásban. (tanári közreműködéssel).
- A tercokon fordulatok, az enharmonikus moduláció, a lebegő tonalitás hallási és kottaképi megfigyelése, éneklése, megszólaltatása kottakép alapján (hangszeren is).
- A belső hallás fejlesztése, törekvés a szolmizáció fokozatos elhagyására.
- Könnyű egy- és kétszólamú dallamok lejegyzése – mindkét stílusból – a dallamírás különböző lehetőségeivel (pl. keretes írás).
- Periódus (bővült, esetleg moduláló) lejegyzése könnyű funkciójelző basszussal (a csoport képességétől függően).
- A romantikus műfajok jellemzői.
- Zenei formák ismerete: a kiválasztott, hallgatott, feldolgozott zeneművek alapján (szimfonikus költemény, rapszódia, versenymű, nyitány, karakterdarabok jellegzetességei)

Rögtönzés:

- Periódus–előtagra utótag, esetleg moduláló utótag rögtönzése.
- Moduláló periódusok alsószólamának szerkesztése, rögtönzése.
- Hiányos dallamok kiegészítése.
- Dallamhoz kíséret szerkesztése.

Zenehallgatás

- Egy bécsi klasszikus szimfónia és egy opera (vagy oratórikus mű) feldolgozása.
- A funkciós forma– és harmóniavilág fokozatos fellazulásának megfigyelése hallás után is.
- A nemzeti romantikus zene sajátos zenei kifejezőeszközeinek megfigyelése hallás után.
- Hangszerelés, új hangszerek. A romantikus zenekar.
- Hangulatok, érzelmek kifejezése a hangszeres művekben
- Az új zenei formák megfigyelése hallás után.

Zenei szakkifejezések ismerete

- Zárlattípusok.
- Előlegezés, késleltetés.
- Álzárlatok.
- Lebegő tonalitás.
- Dalciklus.
- Szimfonikus költemény.
- *Rapszódia*.
- Programzene.
- Tempó– és előadási jelek: a zenei anyaghoz kapcsolódóan.

Ajánlott tananyag:

Bécsi klasszikus vokális, hangszeres, szimfonikus művek, drámai műfajok, dalok, változatos feldolgozása.
 Válogatás romantikus vokális, hangszeres és szimfonikus művekből (dalok, duettek, hangszerszólók, kamaraművek, versenyművek, szimfónia, szimfonikus költemény, opera és oratorikus művek).
 Szőnyi Erzsébet: A zenei írás-olvasás gyakorlófüzetei
 Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény
 Orfeusz Hangzó zenetörténet- sorozat
 Legányné Hegyi Erzsébet: Stílusismeret III.
 Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához
 Forrai Miklós: Duettek I–II.
 Forrai Miklós: Ezer év kórusa
 Forrai Miklós: Öt évszázad kórusa
 Frank Oszkár: Schubert–dalok elemzése
 Frank Oszkár: Chopin
 Frank Oszkár: Liszt
 Agócsy László: Énekeljünk, muzsikáljunk!
 Ádám Jenő: A dal mesterei (válogatva a kötetekből)
 Nógrádi László – Németh Rudolf – Puster János: Szolfézs antológia
 Szőnyi Erzsébet: A zenei írás-olvasás gyakorlófüzetei
 Nógrádi László– Papp Károlyné– Spiegel Marianna: Dallamírás III. kötet
 Agócsy László: Szállj szép énekszó – 16 egyneműkar
 Póczonyi Mária: Romantikus harmóniák
 Gyórfy István: Dallamírási feladatok
 Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
 A hét zeneműve sorozat (Szerkesztő: Kroó György)
 A zenehallgatási anyag partitúrái.

Ajánlott zenehallgatási anyag

L. Beethoven (zongoraszonáták, versenyművek),
 F. Schubert (dalok, szimfóniák),
 F. Mendelssohn (dalok, duettek, Lieder ohne Worte), R. Schumann (dalok, duettek, zongoraverseny),
 J. Brahms (dalok, versenyművek),
 F. Chopin (zongoraművek), H. Berlioz (Fantasztikus szimfónia), Liszt Ferenc (zongoraversenyek, rapszódia, szimfonikus költemények),
 R. Wagner, G. Verdi, Erkel Ferenc (operarészletek),
 M. Muszorgszkij (Egy kiállítás képei), P. I. Csajkovszkij (1812 nyitány), B. Smetana (Moldva),
 A. Dvořák (Új világ szimfónia), G. Mahler (egy szimfónia tétel), R. Strauss (Till Eulenspiegel).

Követelmény

Tudjon a tanuló öt bécsi klasszikus és romantikus dallamot stílusosan, zeneileg igényesen előadni.
 Tudjon két romantikus duettet vagy kórusrészletet éneklőtársakkal megszólaltatni.
 Ismerje a romantikus stílus főbb műfajait és azok jellemzőit
 Ismerje fel kottakép alapján a modulációs irányokat.
 Ismerje a szeptimakkordokat alaphelyzetben, valamint a dominánsszeptim fordításait.
 Tudjon igen könnyű romantikus dallamot lapról olvasni, memorizálni és lejegyezni.
 Ismerje és tudja helyesen írni és kiejteni a romantikus zeneszerzők nevét és főbb műveik címét.
 Legyen képes elmélyíteni, alkalmazni új ismereteit a zenei összefüggések, formák, stílusjegyek felismeréséhez.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
- A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított stílusjegyek alapján.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

- Élményanyaggyűjtés a XX. század zenéjéből.
- Ismerkedés a XX. század zenéjének főbb irányzataival, stílusjegyeivel, néhány kiemelkedő zeneszerző alkotásával.
- A zenei áttekintési képesség fejlesztése.
- Az „értő” zenehallgatás kialakítása.

Ismeretanyag és készségfejlesztés

- Énekelhető egy és többszólamú szemelvények feldolgozása kottakép alapján énekléssel, alkalmi hangzókkal, ábécés nevekkel (különös figyelemmel Kodály Zoltán többszólamú énekgyakorlataira és Bartók Béla Mikrokozmosz füzeteiből néhány darab (részlet) megszólaltatására).
- Dallamvariánsok, dallamfordítások megfigyelése, éneklése.
- A tonalitás fogalmának változásai.
- A kitüntetett szerepű funkciók elhalványulása és megszűnése.
- Bitonalitás, politonalitás.
- Néhány XX. századi skála és akkordformáció megfigyelése, éneklése, ismerete a csoport képességei szerint)
- Az egészhangúság, az akusztikus skála, a dodekafónia, a skálamodellek fogalmának elsajátítása.
- Az aleatória, a hangfürt (cluster) fogalma.
- Clusterek megszólaltatása énekléssel, hangszerekkel.
- Az arany metszés megfigyelése.
- Könnyű Bartók– és Kodály–dallamok lejegyzése keretes vagy folyóírással (vagy memorizálás alapján).
- A belső hallás folyamatos továbbfejlesztése: a hangköz és hangzathallás erősítése a XX. századi művek megszólaltatásához.

Rögtönzés

- A XX. századi komponálási technikák kipróbálása énekléssel és hangszerek bevonásával.
- Reihe, hangfürtök komponálása.
- Skála modellek szerkesztése.

Zenehallgatás

- A különböző irányzatok főbb zenei jegyeinek megfigyelése.
- A XX. századi zene partitúráinak megismerése.

Zenei szakkifejezések ismerete

- Tonalitás, atonalitás, bitonalitás, politonalitás,
- Akusztikus és egészhangú skála. Dodekafónia. Reihe.
- Skálamodellek.
- Téma. Fordítások: tükör, rák, ráktükör.
- Tengely, polaritás, értelmezés a kvintkörön.
- Arany metszés.
- Komplementer technika.
- Tempó– és előadási jelek: a zenei anyaghoz kapcsolódóan.

Ajánlott tananyag

Énekes megszólaltatásra, elemzésre alkalmas szemelvények válogatása a XX. század különféle irányzatainak zenéjéből;

az impresszionizmus : C. Debussy, M. Ravel, O. Respighi,

a folkloristák: Bartók Béla, Kodály Zoltán, M. de Falla, I. Sztravinszkij,

az expresszionizmus és a dodekafónia: A. Schönberg és iskolája, I. Sztravinszkij,

a neoklasszicizmus: A. Honegger, P. Hindemith, Sz. Prokofjev, I. Sztravinszkij, B. Britten,

valamint más irányzatok (C. Orff, D. Sosztakovics stb.) képviselőinek műveiből.

Szőnyi Erzsébet: A zenei írás–olvasás gyakorló füzetei

Bartók Béla: Mikrokozmosz I–VI.

Bartók Béla: Kórusművek

Kodály Zoltán: 66 kétszólamú énekgyakorlat

Kodály Zoltán: 77 kétszólamú énekgyakorlat
 Kodály Zoltán: Kórusművek
 Frank Oszkár: Mikrokozmosz elemzések
 Párkai István: Modern kórusétűdők
 Simonné Sármási Ágnes – Szigetiné Horváth Zsuzsa: Zenei készségfejlesztő feladatgyűjtemény
 Nógrádi László– Papp Károlyné– Spiegel Marianna: Dallamírás III. kötet
 Orfeusz Hangzó zenetörténet– sorozat
 Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához
 Frank Oszkár: Debussy harmóniák
 Lendvai Ernő: Szimmetria a zenében
 Lendvai Ernő: Bartók stílusa
 Kroó György: Miért szép századunk zenéje?
 Kroó György: Miért szép századunk operája?
 Kókai Rezső – Fábíán Imre: Századunk zenéje
 A. Schönberg: A zeneszerzés alapjai
 Szabó Csaba: Hogyan tanítsuk századunk zenéjét
 Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk
 Pándi Marianne: Hangversenykalauz I–III.
 Várnai Péter: Oratóriumok könyve
 A hét zeneműve sorozat (Szerkesztő: Kroó György)
 Szabolcsi Bence: Magyar zenetörténet
 A zenehallgatási anyag partitúrái.

Ajánlott zenehallgatási anyag

Debussy: Gyermekkuckó, Noktürnök,
 M. de Falla: Háromszögletű kalap,
 Kodály Zoltán: Galántai táncok, Páva variációk,
 Bartók Béla: Cantata profana, Zene húros–, ütős hangszerekre és cselesztára
 Kórusművek (pl. Tavasz), Mikrokozmosz,
 A. Honegger: Pacific 236, vagy Johanna a máglyán,
 C. Orff: Carmina Burana,
 Sz. Prokofjev: Klasszikus szimfónia,
 I. Sztavinszkij: Le Sacre du Printemps, A tűzmadár, A katona története
 B. Britten: Ceremony of Carols, Népdalfeldolgozások,
 A. Schönberg: Egy varsói menekült.
 Gershwin, Bernstein, Kurtág, Ligeti stb. művei.

Követelmény

Tudjon a tanuló tíz művet Bartók Béla és Kodály Zoltán műveiből (önálló énekléssel), kórusműveiből, énekgyakorlatiból (éneklő társsal, társakkal) zeneileg igényesen előadni.
 Tudjon három zenei részletet más XX. századi vagy kortárs zeneszerzők műveiből.
 Ismerje az impresszionizmus, a folklorizmus, a dodekafónia és a neoklasszicizmus irányzatát, képviselőit és jelentősebb alkotásait.
 Tudjon könnyű XX. századi dallamot lejegyezni.
 Zenei ismereteit tudja alkalmazni zenehallgatáshoz, hangszeres darabjainak megfogalmazásához.
 Ismerje a legfontosabb tempó és előadási jeleket.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

– A tanult zenei anyag megszólaltatása szép énekléssel, helyes frazeálással.
 – A műzenei szemelvények elemzése csoportos és egyéni munkával az elsajátított ismeretek, stílusjegyek alapján.

zása, harmóniai jellegzetességek

Javasolt értékelési mód

A tanár az egész tanévben óráról órára figyelemmel kíséri a növendékek fejlődését. A csoportos foglalkozáson minden növendék egyéni munkáját is értékeli szóban és alkalmanként érdemjegyekkel

Fontos, hogy a növendékek legyenek tisztában saját képességeikkel, tudják munkájukat, szorgalmukat reálsan értékelni.

Tudják, mely területeken sikeresek, vagy esetleg elmaradásuk, pótolnivalójuk van. Kapjanak ehhez differenciált segítséget egyéni feladatokban is. Így az értékelés közösen kialakított véleményre épülhet.

A tanulók lehetőség szerint havonta kapjanak érdemjegyet munkájukra és szorgalmukra az ellenőrző könyv megfelelő rovatába. A tanár évente több alkalommal írásbeli munka alapján is (felmérés) meggyőződhet a tanulók tudásszintjéről

A felmérések anyagát a minimális követelmények alapján differenciáltan állítsa össze a pedagógus. Szerepeljen benne feladatsor, mind a készség szintek mérésére, mind az elméleti tudás számonkérésére.

Az év végi felmérést az utolsó órák egyikén – vagy kisebb részletekben több órán – írják meg a tanulók. Ezt követheti „A” tagozaton az év végi összefoglaló óra, a „B” tagozaton az év végi vizsga

Az érdemjegy tükrözze:

- Képességeihez mért tudását, fejlődését, Készség-, jártasság-, ismereti szintjét
- Kreativitását, Kapcsolatát a zenével
- Az évközi munkáját az órákon – a felmérések eredményét

Tárgyi feltételek

Előkészítő:

- Esztétikus, világos tanterem, megfelelő nagyságú hely a mozgás- és játékprogramokhoz
- Zongora vagy pianínó (rendszeresen hangolva), vagy digitális zongora
- Munkapadok, vagy asztalok székekkel – a gyermekek életkorának megfelelő méretben
- Sima és ötvonalas (nyitható) tábla, a szükséges eszközökkel. Mágneses tábla
- Ritmus- és dallamkirakók
- Szemléltető és manipulációs eszközök a tanári és tanulói munkához (ld. taneszköz jegyzék)
- Kották, tankönyvek, könyvek (ld. taneszköz jegyzék): tanári példányok és órán használható példányok
- Fénymásolási lehetőség feladatlapok, szemléltető anyagok stb. készítéséhez.
- Magnetofon - kétkazettás-, kazetták, mikrofon
- Lemezjátszó, hangfalak, hanglemezek (külön jegyzék) Tv- és videokészülék, kamera (iskolai szinten 1db)
- Játékok: bábok, labda, kirakók stb. Gyermek- és ütőhangszerek, Metronom

Alapfok és továbbképző:

- Esztétikus, világos, tágas tanterem
- Zongora vagy pianínó (rendszeresen hangolva), vagy digitális zongora számítógépes csatlakozási lehetőséggel
- Munkapadok, vagy asztalok székekkel
- Sima és ötvonalas (nyitható) tábla, eszközökkel
- Ritmus- és dallamkirakók
- Szemléltető és manipulációs eszközök a tanári és tanulói munkához (ld. taneszköz jegyzék)
- Kották, tankönyvek, könyvek (ld. taneszköz jegyzék): tanári példányok és órán használható példányok
- Ritmus- és dallamhangszerek
- Partitúrák a zenehallgatási anyaghoz
- CD-k, dvd-k a zenetörténeti anyaghoz és a társművészeti alkotások megismeréséhez
- Folyóiratok
- Fénymásolási lehetőség feladatlapok, szemléltető anyagok stb. készítéséhez.
- Tv, cd- és dvd lejátszó, kamera (iskolai szinten 1db)
- Kotta- és lemeztár, kölcsönzési és zenehallgatási lehetőséggel
- Számítógép és oktatóprogramok (a növendékek egyéni gyakorlásához is).
- Hangversenyterem zenei klubfoglalkozásokhoz, hangversenyek látogatásához.

Javaslatok, útmutatások

A szolfézs tantervi program szakmai alapot, kiindulópontot kíván adni az iskolák, illetve a tanár kollégák számára. A program használható a zeneiskolák kiselőképző, előképző, hat és négy évfolyamos hangszeres, a továbbképző, valamint a szolfézs főtárgy tanszakain (lásd összefoglaló táblázat)-

E tantervi program és követelményrendszer a zenei elemek elsajátítását, készséggé formálódását a zenéből kiindulva és a „zenei egészhez” érkezve építi fel. Zenei ismeretek átadását, a készségek, jártasságok, ismeretek kialakítását a tanulók életkorának és fokozatosan bővülő tudásanyagának megfelelő szinten tervezi.

A tanítás- tanulás témaköreinek elrendezésével, felépítésével, a követelmények meghatározásával, az értékelés módjának javaslatával kívánja biztosítani az olyan egységes gondolkozást, amely az iskolák „átjárhatóságát” biztosítja. Ugyanakkor a zenei anyag és a módszerek kiválasztását, az órák tervezését szeretné a tanár egyéniségére, tudására, kreativitására bízni.

Hangsúlyozott törekvése, hogy szolfézs tanításunkban követendő példa legyen az „alkotó tanár” személye, aki tehetségével gazdagítja a tantervi programot; pedagógiai kultúrájával, módszereivel örömteli munkává alakítja az órákat.

Az óraterv lehetőséget biztosít két évfolyamos előképző szervezésére. Ebből egy évfolyam elvégzése minden növendék számára (6-9 éves kor között) nagyon fontos. Ez biztosítja a további szolfézs évfolyamok követelményeinek egyenletes teljesíthetőségét. A hangszeres előképzős tanulók a kötelező szolfézsórájukat az előképző keretében kaphatják meg.

Az 1-4-ik évfolyamokban a szolfézsórák száma heti 2x45 perc (indokolt esetben összevonható).

Az 5-ik évfolyamtól heti 1 óra (1x45 perc) kötelező elméleti foglalkozást jelöl meg az óraterv, amelyek a következők lehetnek: szolfézs, zeneelmélet, zenetörténet- zeneirodalom (zeneirodalmi szolfézs), improvizáció (ezek együttes műveltségi területként is taníthatók)

A választható tárgyak: szolfézs, zeneelmélet, zenetörténet-zeneirodalom (zeneirodalmi szolfézs), improvizáció – ezzel biztosítva, hogy e tárgyak heti 2 órában is taníthatók (ahol ezt az iskola pedagógiai programja így alakítja ki).

Az óraterv lehetőséget ad szolfézs főtárgy bevezetésére is. (azoknak a növendékeknek javasoljuk, akik szeretnek muzsikálni, szívesen járnak a zeneiskolába, de nem „hangszertanulás” - centrikusak.)

Nem szerencsés külön szolfézs csoportot szervezni számukra, a megszokott közösségbe szívesen dolgoznak. (Munkájukat a követelmények differenciálásával lehet értékelni.)

Követelmények az alapfok, illetve a továbbképzős évfolyamok befejezésekor:

- Az „A” tagozat „hosszú” és „rövid” tanszakának követelményeinél készség (K), jártasság (J) és ismereti (I) szintre bontva
- A „B” tagozatnál a felvételi vizsgák követelményrendszerének megfogalmazása alapján tartalmazza a fejezet

A tervezett anyag:

A program az egyes évfolyamok anyagát készségfejlesztési területekre bontja. A „zenei egész” megközelítése e területek szétválasztásával analitikus módon történik, de a program folyamán szintetizálónak kell alakulnia. Az ismeretek, készségterületek alapján megszerzett tudás és a zenei gondolkozás, értelmezés kialakulásának találkozási pontjai pedagógiai szempontból nagyon fontosak, kiemelten kezelendők. A szolfézs tanulás ezzel segítheti legkonkrétabban a hangszertanulást.

A zenehallgatás a szintetizáló hallást fejleszti elsősorban. Ezért – és a zenei műveltség alaposabb kialakításáért – e programban e terület hangsúlyozottabban és kidolgozottabban kapott helyet. Az órai munka tervezésénél a tanterv a legfontosabbnak a zenei élmény meghatározó szerepét tartja, ehhez rendeli az ismeretanyag feldolgozását és a készségfejlesztést.

A tanári munka megtervezése elengedhetetlen. A jól felépített óra – az ismeretek egymáshoz kapcsolása, a nagyobb koncentrációt kívánó feladatok, a játékos, mozgáselemekkel összekapcsolt tanulás és a könnyebb (sikerélményt adó) feladatok váltakozása, a tanár vonzó pedagógiai személyisége – örömteli munkát jelenthet a csoport számára.

A zenei anyagban mutatkozó feladatok megoldása mindig ad egy határozott pedagógiai célt az órai munkának, ezt fokozatosan felépített, a könnyebbtől a nehezebb szintű készségfejlesztési feladatok kövessék. (pl. amit a növendék már énekelve meg tud szólaltatni, nem biztos, hogy felismeri hallás után. Tehát a készségfejlesztő munka mindig könnyebb feladatokból induljon el.)

A zenei írás nem hiányozhat egyetlen szolfézsóráról sem. Ezek változatos formáinak alkalmazására buzdítjuk a tanárokat: a néhány ütemes ritmus-, dallamjegyzések, a „keretes” írás (megadott segítő elemekkel), a később fokozatosan kialakított népdal és periódusjegyzés – memorizálás hallás és kottakép alapján, a memoriterírás – mind segítik e követelmény elsajátítását.

Az évfolyamok végén a tartervi program meghatároz általános és minimális követelményeket. Az általános követelményeket a **Követelmények** címszó tartalmazza, mely elsősorban az ismeretanyagra és a készségfejlesztési munkára vonatkozik.

A **Minimális követelmény** tartalmazza azt a szintet, amely a növendék felsőbb évfolyamba lépéséhez szükséges.

A követelmények készségszintű elsajátítását a „tudja – ismerje fel – legyen képes, - a jártasság és ismeretszintű elsajátítását az „ismerje” megfogalmazással kívántuk egyértelművé tenni.

Az ún. „hosszú tanszakok” és „rövid tanszakok” tervezett évfolyamonkénti tananyaga különbözik egymástól. A rövid tanszakok (fűvós, ütős stb.) hangszeres növendékei általában 10 éves kor feletti tanulók – ezért haladási tempójuk gyorsabb. Hangszeres anyagukban is hamarabb jelentkezik pl. a 3#, 3 b előjegyzés használata.

E négy évfolyamos szolfézs tantervi programot ajánljuk a felnőtt hallgatók számára is. Természetesen az iskolák döntenek el, hogy tudnak-e külön csoportot szervezni számukra. A zenei műveltség kialakítása iránti fokozott érdeklődés miatt az ötödik-hatodik évfolyamokban alternatív programot adunk: ún. „zeneirodalmi szolfézs” címmel.

E tananyag heti két órára (maximális óraszámra) tervezett, a heti egyórás foglalkozás esetén a tanár e tananyagot rugalmasan kezelheti.

A „B” tagozat számára a negyedik évfolyamtól határoz meg külön programot a tanterv (harmadik évfolyamban az „A” tagozat anyagában csak jelzéseket ad a harmadikos „B” csoportok munkájához).

A gyakorlatban a problémaként jelentkezik a négy évfolyamos hangszeres tanszakok növendékeinek részvétele a „B” tagozatos oktatásban, illetve évfolyamba sorolása. A „B” tagozatos oktatásra a négy évfolyamos hangszeres tanszakok növendékeit harmadik évfolyamtól javasoljuk. A tanuló az első és a második évfolyam elvégzése után 4. „B” tagozatos évfolyamban folytathatja tanulmányait, mert a program úgy határozza meg a tananyagot, hogy jól kapcsolódjék ehhez. A 4 évfolyamos hangszeres tanszakon tehát befejezésig jut el. Ezért – a zenei pályához szükséges felvételi vizsga követelményrendszerének teljesítéséhez – felzárkóztató, fakultatív szolfézs tanulás is

kívánatos, amelyre a zeneiskolai heti 6 foglalkozás keretében az igazgató lehetőséget biztosíthat.

Felhasználható irodalom:

A zeneiskolai tananyag tanításához az első évfolyamtól a hatodik évfolyamig felépített tankönyvsorozat Dobszay László: A hangok világa című munkája.

Az ajánlott irodalom figyelembe kívánja venni a tanári szabadságot mind a zenei anyag, mind a tankönyvek, mind a módszerek kiválasztásában. Ezért közlünk e jegyzékben gyűjteményeket, tankönyveket, melyek az órákon használhatóak. A tanárok számára módszertani, zenetörténeti, zeneesztétikai, zenetudományi köteteket is ajánlunk a már bevált és kipróbált, vagy a szakmai újdonságokat tartalmazó irodalomból – természetesen nem tudunk a teljességre törekedni.

A felsorolt anyagból szabadon választhat a tanár – tetszése, igénye szerint.

A tárgyi feltételek körét a program igyekszik az új feladatok tükrében megfogalmazni. Ezért kívánja korszerűbb hanghordozók és – ahol ez lehetséges számítógép alkalmazásával is fejleszteni a lehetőségeket.

E szolfézs tantervi program adaptálható helyi tantervként is. Az iskolák feladata, hogy a lehetőségeik ismeretében megválasszthassák, vagy önállóan kialakíthassák pedagógiai programjukat.

Célunk közös: a gyermek-központú szolfézstanítás kialakítása, a szolfézsórák zenei élményének megteremtése, a zenei készségek, képesség kiművelése – ezzel segítve a hangszer tanulást.

Ujváry Gézáné
szolfézstanár
közoktatási szakértő

Kis Anita
szolfézstanár

Jazz-zongora

A jazz-zongora szak óraterve

Tantárgy		Évfolyamok			
		1.	2.	3.	4.
Főtárgy	Jazz-zongora	2	2	2	2
	Klasszikus főtárgy	1	1	-	-
Kötelező tárgy	Szolfézs	2	2		
	Szolfézs-elmélet			2	2
	Jazzirodalom	1	1		
	Zenekari gyakorlat			2	2
Kötelező órák összesen		6	6	6	6
Szabadon választható tárgy	Klasszikus főtárgy	-	-	1	1

Jazz-zongora főtárgy: valamennyi évfolyamban heti kétszer minimum 45 perc.

Klasszikus főtárgy: valamennyi évfolyamban heti egyszer 45 perc, a 3. és 4. évfolyamban szabadon választható

Szolfézs és szolfézs-elmélet: kötelező, heti egyszer 45 perces csoportos óra.

Jazzirodalom: kötelező, heti egyszer 45 perces csoportos óra.

Zenekari gyakorlat: kötelező, heti kétszer 45 perces csoportos óra, összevonható heti egyszer 90 perces órává. Ha a továbbképző tagozaton csak két három jazz szak működik, duó-, trió-játék.

I. A jazz-zongora tanítás szakirányú feladatai

Ismertesse meg a növendékkel:

- A zongora alapvető sajátosságait, felépítését, működésének elvét, akusztikai sajátosságait.
- A jazz-zongorázás főbb stílusait, kiemelkedő muzikusait,
- A jazzimprovizáció kialakulását, fejlődését, fontosabb technikáit.

Alakítson ki:

- A testarányoknak megfelelő elhelyezkedéssel természetes hangszerkezelést
- Megfelelő kéztartást,
- Független, rugalmas játszóapparátust (ujjak, kar, ízületek)
- Kiegyenlített játéktechnikát, differenciált billentést.

Tegye képessé a növendéket arra, hogy:

- Tudjon a billentyűzet teljes terjedelmében tájékozódni és azon játszani
- Elsajátítsa a jazz-zongorajáték alapelemeit (akkordfordítási technika, akkordkötések, jellegzetes harmóniamenetek, improvizációs skálarendszer, skála-akkord kapcsolatok, jellegzetes dallami és ritmikai fordulatok),

- Elsajátítsa a jazz-zongorázás főbb játékformáit (stride, boogie woogie, blokkakkord-játék, szurkálós akkordkíséret, modális rögtönzés, tonális centrummá rögtönzés, latin kísérek, fúziós stílus)
- Elsajátítsa és a zenei anyagnak megfelelően alkalmazni tudja a különböző billentésmódokat, valamint megfelelően használni tudja a zongorapedálokat,
- Együttes játékban alkalmazkodni tudjon az adott darab és a zenekar stílusához.

Fejlessze a növendék:

- Általános muzikalitását, és improvizációs készségét,
- Hallását transzkripciós és egyéb gyakorlatokkal,
- Metrum-, ritmus- és lüktetés-érzékét, egyenletes tempótartását,
- Kottaolvasási készségét, lapról játékát, memóriáját,
- Transzponálási készségét

II. Követelmények a jazzoktatási program elvégzése után

A növendék:

- Rendelkezzen megfelelő repertoárral (mintegy 15-20 jazz standard játéka kívülről, rögtönzéssel)
- Ismerje a II-VI-I-es funkciós-improvizációs séma főbb formáit, s tudjon ezekre rögtönözni
- Ismerje a gyakoribb blues-sémákat, az összetettebb blues harmonizációkat, s tudjon ezekre rögtönözni (dúr és moll bluesokra egyaránt)
- Ismerje a jazz akkordkészletét, jellegzetes harmóniai fordulatait, turnback sémáit akkordfordítási és akkordkötési technikáját.
- Stílusorszakok szerint is ismerjen néhány gyakoribb dallami patternt, tudja transzponálni ezeket, s legyen képes különböző harmonizációkban, különböző tempójú rögtönzésekben ezeket alkalmazni.
- Rendelkezzen megfelelő harmóniai improvizációs technikával, tudjon harmóniasorokra jazzes motívumokat rögtönözni, s ezekkel improvizatív formában építkezni,
- Ismerje és a gyakorlatban is tudja alkalmazni a jazz főbb játékstílusait, (stride, blues, boogie woogie, akkordikus játék, rhythm and blues, latin, modern main stream, jazz-rock)
- Rendelkezzen megfelelő kísérő technikával, tudjon kísérni hangszeres vagy énekes szólistát
- Legyen képes zenekari játékban beilleszkedni,
- Tudjon transzkripciókat készíteni, vagyis kiemelkedő muzikusok improvizációinak egyszerűbb részleteit lejegyezni, ezeket elemezni és az eredeti változat felvételével unisono eljátszani.

III. Tananyag

1. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

A tanítás anyaga:

Hangszer- és játéktechnika:

- Billentési gyakorlatok: legato és staccato billentés, a jazzes, „perkusszív” igen rugalmas non legato billentésmód tudatosítása; ujj-függetlenítési gyakorlatok, különös figyelemmel a negyedik és ötödik ujjra.
- Skála-, hármashangzat- és oktávgyakorlatok, ezek kapcsolása alapvető mozgásforma-gyakorlatokkal: nyolcad, nyolcad triolás és tizenhatod mozgás. A jazz két alapvető mozgásformájának gyakorlása.

Improvizációs készségfejlesztés:

- A jazzes tempó- és lüktetésérzet kialakulását szolgáló gyakorlatok (taps, kézzel való ütögetés, lábdobbantás, esetleg a tanár egyszerű, swinges játékára; később önálló, egyszerű játékgyakorlatok).
- Egy hanggal való rögtönzés. Előbb egész, fél és negyed értékkel (+lábdobbantás), később pontozott ritmusok, nyolcad és átkötött hangok bevezetésével.
- Egyszerű ritmikai függetlenítési gyakorlatok. A két kéz, illetve a kéz és a láb függetlenítését szolgáló egyszerű poliritmikus gyakorlatok.
- Adott hangközzel való rögtönzés, két- vagy négyütemes hosszúságban. Mint valamennyi gyakorlat, ez is nagyon pontos ritmusban, egyenletes tempóban, negyedes lábdobbantással gyakorlandó.
- Adott ritmussal való rögtönzés, megadott ütem-hosszúságban. A rögtönzés dallamilag kötetlen, az adott ritmusképlet viszont nem változtatható.
- A pentaton dallamvilág és pentaton modulus bevezetése. Három-, majd négyhangos pentaton dallam-magokkal, pentaton tetrachordokkal való rögtönzés-gyakorlatok. A sikerültebb rögtönzések rögzítése magnóra, ezek visszahallgatása, később ezek leírása, fejben való rögzítése, transzponálása. A jazzben alapvető fontosságú kép pentaton modus, a dó- és a lá-pentatónia bevezetése és gyakorlása.
- Egyszerű motívumok kapcsolása. Egy vagy több, megadott vagy improvizált motívum-maggal való építkezés, a motívumok logikus kapcsolatának, a rögtönzés belső szerkezeti rendjének a szem előtt tartásával. A szerves építkezést elősegítő zenei elvek – fejlesztés, variálás, kontrasztálás, szekvencia, csúcspont előkészítés stb. – bevezetése.
- A hármashangzatok és a jazz-szextakkordok bevezetése és gyakorlása. A skála és a harmónia kapcsolata: a dúr, az összhangzatos és melodikus moll skála fokaira épülő diatonikus hármások és jazz-szextakkordok. Az akkordok jelzései. Az akkordoknak megfelelő modulus gyakorlása; rögtönzésgyakorlatok skálákra. Vertikális bontásgyakorlatok.
- A négyütemes periódusérzék fejlesztése. A négy ütem két részre tagolása, a kétütemes motívumok szembeállítása, kontrasztálás. A tanár „kérdez”, a tanuló „válaszol” vagy fordítva.

- Egyszerű kétkezes improvizációs gyakorlatok. A bal kézben orgonapontos basszusok vagy tiszta kvintek az első negyedre vagy az 1. és 3. negyedre, jobb kézben az eddig tanultak (pentaton dallam-magok függetlenítés stb.) önálló alkalmazása az improvizatív játékban. Az orgonapontos kíséret kiterjesztése a többi főfokra.
- A major, a domináns, a moll és a félszűkített szeptimakkord bevezetése és gyakorlása. A négyféle hangzat diatonikus előfordulásai a dúr skála fokain. A szeptimakkordok jelzései. Akkordbontásos rögtönzésgyakorlatok a négyféle akkorddal és az azoknak megfelelő skála-modusokkal.
- Ismerkedés a blues világgal. A blues főfokok, a blues-forma, periódus, a blues-hangok és a blues skála bevezetése rögtönzésgyakorlatokkal. Egyszerű blues-témák ritmizálása, frazírozása, egyszerű akkordokkal való megharmonizálása.

Követelmények:

- Néhány egyszerű afro-amerikai dallam (munkadal, ballada, spirituálé, folklór-blues) stílusos frazírozással és díszítéssel, egyszerű harmonizációval (hármások, jazz-szextakkordok és a tanult négyféle szeptimakkord)
- Néhány egyszerű blues-téma (jazz-blues) stílusos frazírozással és díszítéssel, egyszerű harmonizációval.
- A fentiekben vázolt játéktechnikai rögtönzésgyakorlatok.

A tanév végi beszámoló anyaga:

- Skála-, hármashangzat- és oktávgyakorlatok
- Komplex mozgásforma-gyakorlatok,
- A tanult akkordok bemutatása önállóan, bármely hangra, illetve a tanult diatonikus skálák fokain. Akkordbontásos rögtönzésgyakorlatok.
- Három rögtönzésgyakorlat bemutatása a tanultak közül. A rendezőelvet a tanár határozza meg.
- Egy afro-amerikai darab, egy folklór jellegű blues és egy jazz-blues téma bemutatása. A dallam stílusos ritmizálása és frazírozása, a növendék önálló harmonizációjával.

2. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

A tanítás anyaga:

Hangszer- és játéktechnika:

- Billentési gyakorlatok: az I. évfolyamban tanult jazzes billentésmódok fejlesztése; ujj-függetlenítései és más billentés-gyakorlatok.
- Skála-, hármashangzat-, négyeshangzat-, oktáv-, futam- és figurációs gyakorlatok.
- Bonyolultabb mozgásformák (kvintola-, szextola-mozgás); ezek összekapcsolása a már tanult mozgásformákkal.

Improvizációs készségfejlesztés:

- Aszimmetrikus hangsúlyozási gyakorlatok. A szinkópás és off beates hangsúlyozás gyakorlása skálák, harmóniabontások és egyszerű dallammenetek alkalmazásával.
- Valamennyi szeptimakkord (8+1) bevezetése és gyakorlása. Ezek jelzései a jazzben. A szeptimakkordok diatonikus előfordulásai a dúr, az összhangzatos és melodikus moll skála fokain. A diatonikus szeptimakkordoknak megfelelő modusok bevezetése;

ezekkel való rögtönzésgyakorlatok. Akkordbontásos rögtönzésgyakorlatok. A diatonikusan elő nem forduló két szeptimakkord.

- A swinges ritmusérzék fejlesztése. Az egész, fél és negyed értékű hangok ritmikai előlegezése. Aszimmetrikus értékosztáson alapuló képletek. Az aszimmetrikus helyek, az ütem „érzékeny pontjainak” tudatos hangsúlyozása, frazírozása. A ritmusértékek belső osztása. A jazzritmikának és ezen belül főképp a swinges off beates játéknak az alapja az osztott értékekkel való ritmizálás. A triolás ritmusérzet kialakítása triolás gyakorlatokkal, az off beates frazírozás továbbfejlesztése. A szünetértékek beépülése a ritmusokba, a szünet funkciója, tudatosítása a rögtönzésben.
- Összetettebb blues-harmonizációk. Kadenciális lépéseken alapuló akkordsorok. Moll bluesok. Blues-frázisok komponálása, főtönzése, leírása. Bluesos walking bass-menetek gyakorlása.
- Distancia-skálák bevezetése, ezekkel való rögtönzésgyakorlatok. A tengelyelv bevezetése; motívumok tengelylépéses transzpozíciói.
- Speciális skálamodellek bevezetése. 1-2-es, 1-3-as, 1-4-es, 1-5-ös skálamodellek, ezek transzpozíciós lehetőségei. Skálamodelleken nyugvó motívumok tengelytranszpozíciói.
- A dúr, majd az összhangzatos és melodikus moll modusaival való rögtönzésgyakorlatok. Modulatorikus skálagyakorlatok, különös tekintettel a különböző típusú skálák összekapcsolására és a skálamenetek dallamívére.
- A jazz akkordfordítási technikája. A gyakran előforduló szeptimakkordok jazzes megfordításai, a leggyakoribb fordítások számszerű jelzései, ezek gyakorlása a különböző hangnemekben. A két leggyakoribb II-V-I-es fordításhelyzet gyakorlása. A különböző színező – alterált, kromatikus és diatonikus akkordidegen – hangok alkalmazása a fordításokban, a leggyakoribb összetételek áttekintése. Szűkfekvéses akkordjáték; az alapvető akkordkötési elvek bevezetése és gyakorlása. Gyakorlatok szűk- és tágfekvésű harmóniakra.
- Diatonikus és kromatikus váltóhangok. Akkordbontási gyakorlatok a különfajta váltóhangok bevezetésével. Váltóhangos motívumok rögtönzése, komponálása, leírása.
- Különböző jazzes játékformák alkalmazása a kétkezes játékban. Walking bass, ingabasszus- és „akkordszurkálós” kíséret kiegészítése különböző jobbkez-rögtönzésgyakorlatokkal. Ezek összekapcsolása különböző periódusgyakorlatokkal.

Követelmények.

- Néhány afro-amerikai dallam (munkadal, spirituálé, folklór-blues) stílusos frazírozással és harmonizálással.
- Néhány egyszerű jazz-blues, stílusos frazírozással és harmonizálással. Organikus motívumépítkezésen alapuló egyszerű, levegős blues-improvizációk.
- Néhány egyszerű, nem modulatorikus jazz standard. A téma harmonizációja a tnuult akkkordállomány alkalmazásával. A tanult játékformák alkalmazása.
- A darabok javasolt előadási sémája: bevezetés – téma - egyszerű dallamvariáción vagy akkordbontáson alapuló improvizáció – témavisszatérés – befejezés.
- Javasolt standardek: Ain't Misbehavin' You; All of Me; Crazy Rhythms; Doxy; Flamingo; Honeysuckle Rose; Jeepers Creepers; Jingle Bells; Lady Be Good; Pennsylvania; Somebody Loves Me; St. Thomas; Strompin' at the Savoy; Undecided; When the Saints Go Marchin' In; Whispering.
- A fentiekben vázolt játéktechnikai és rögtönzésgyakorlatok.

A tanév végi beszámoló anyaga:

- Játékforma – gyakorlatok bal kézzel.
- Skálamenetes és akkordbontásos gyakorlatok ingabasszusos, walking bass és akkordszurkálós kísérettel. A jobb kézben egyszerű improvizatív frázisok játszandók a tanult váltóhangok alkalmazásával.
- A tanult akkordok a jazzes fordításaik bemutatása. Az akkordfordítás és a basszus különválása: a jobb kéz játssza a fordításokat, a bal a basszusokat.
- Egyszerű akkordkötéses gyakorlatok bemutatása. Egy szűkfekvéses harmóniai stúdium bemutatása.
- Néhány rögtönzésgyakorlat bemutatása a tanultak közül. A rendezőselvet, amelynek alapján a rögtönzés történik, a tanár határozza meg.
- Egy jazz-blues és egy standard bemutatása improvizációval, a tanult előadási sémának megfelelően.

3. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

A tanítás anyaga:**Hangszer- és játéktechnika:**

- Billentési gyakorlatok: a jazzben használatos valamennyi gyakoribb billentésmód (non legato „horn like” billentés az ujjazó játékban, akkoordikus billentésmód, gyors figurák és futamok billettésmódja, oktávjáték stb.) fejlesztése és tudatosítása.
- Skála-, hármashangzat-, négyeshangzat-, oktáv-, futam- és figurációs gyakorlat.
- A különböző játékformák rendszerezése és gyakorlása – ujjazó, horn like játék; walking bass kíséret; bal kéz ujjazó játék; akkordikus játék; ingabasszusos játék; polifonikus játék; különböző játékformák összetett alkalmazása. Mindezek alkalmazása a standard darabok előadásában.
- Díszítések, játékfigurák és általában jellegzetes jazzidiómák gyűjtése és gyakorlása. A sztereotip dallami, harmóniai és ritmikai fordulatokkal való ismerkedés történhet:
  - tanári bemutatás alapján
  - felvételek meghallgatása, elemzése és leírása útján,
  - a növendék „keres ki” (rátalál, komponál) olyan fordulatokat, amelyeket jellegzetesnek érez
- vamp-, break-, fill in-, coda-gyakorlatok; kadenciák és befejező figurák

Improvizációs készségfejlesztés:

- Ritmikai gyakorlatok. A két kéz függetlenítése, poliritmikus gyakorlatok; páros és páratlan metrumok gyakorlása, polimetrikus gyakorlatok; aszimmetrikus és aritmikus képletek gyakorlása, aszimmetrikus hangsúlygyakorlatok.
- Néhány gyakori összetett akkordtípus bevezetése. A dom7⁶-os, a dúr és moll⁶-es, a dom7b10-es harmóniak, ezek jelzései. Rögtönzésgyakorlatok összetett jazzakkordokkal.
- A 9-, 11- és 13-as összetett jazzakkord bevezetése. Ezek diatonikus előfordulásai a dúr és a moll skálák fokain. Az összetett jazzakkordok jelzésrendje. Az összetett jazzakkordok megfordításai. Az alteráció bevezetése: alterált hangok a törzsakkordban, alterált színező hangok.

- Kadenciális improvizációs gyakorlatok. Például: IIm7-v7-Imaj7 (vagy 6); II7-V7-Imaj7 (vagy 6); II7-bII7-Imaj7 (vagy6); IVmaj7 (vagy6)-V7-Imaj7 (vagy 6); IVm7-V7-Imaj7 (vagy6); IIm7b5-V7b9-Immaj7 (vagy6) stb. Kadenciális motívumok rögtönzése, komponálása, leírása. Ezzel párhuzamosan a bal kézben az egyszerű kadenciális akkordmenetek fordításai és fordítások kötési is gyakorolhatók. Később a domináns fokon a rögtönzésben tengelyelvű motívumok is képezhetők, a S és T fokon pedig más, nem diatonikus, elsősorban pentaton skálák alkalmazhatók. A kadenciális improvizációs gyakorlatok elvégzése minden hangnemben: részben új motívumok rögtönzésével, részben az előbbieket transzpozíciójával. Végül a kadenciális improvizációs gyakorlatok kibővíthetők más kadenciális – szekvenciális lépéssel, pl. VI-II-V-I vagy III-VI-V-I. A harmonizációs lehetőségek – a fenit II-V-I lépésekhez hasonlóan – itt is bőségesek.
- Az alap beat-érték, a negyed kettes és hármas osztása. Triolás gyakorlatok, az off beates frazirozás továbbfejlesztése. Új pulzációs alapérték, a nyolcad bevezetése. 8/8-os gyakorlatok. A ritmikai képletek eltolásos gyakorlatai.
- Aszimmetrikus hangsúlygyakorlatok (pl. ”ga-ma-la”). Szinkópás átkötéses gyakorlatok. Bonyolultabb páratlan metrumok (5/4, 5/8, 7/4, 7/8 stb.) bevezetése és gyakorlása. A jazzes rubato-játék bevezetése; ennek gyakorlása jazzballadákban.
- Patternek és turnbackek. A kadenciális improvizációs gyakorlatok továbbfejlesztése. Sztereotip harmóniamenetek, amelyek sűrűn szerepelnek a standardekben és azok rögtönzéseiben. Például: III-bIII-II- bII-I; I-VIIIm7b5-III7-VIm; I-Vm7-I7-IV és ezek különböző harmonizációi. A fontosabb szekvencialáncok bevezetése, ezek megharmonizálása, ezekre való rögtönzésgyakorlatok. A patternek csoportosítása: diatonikus, alterált és kromatikus patternek. Sorvégi harmóniakitöltések, turnbackek.
- Blues-akkordsorok. Dúr és moll blues-harmonizációk a tanult akkordok alkalmazásával. Horn like, ujjazó blues-improvizációk különböző blues-harmóniasorokra; akkordikus blues-improvizációk.
- Standardek egyszerű horizontációja. Előbb diatonikus, a középső sor kivételével egy hangnemben maradó darabok, majd „hangnem-vándorló” modulatorikus standardek. Tonális elemzés, az akkordok fokszámokkal való behelyettesítése. Akkordikus improvizációról áttérés a tonális-funkciós mozgásokat kifejező játékkonceptióra. Mozgásforma, akkordbontásos és skálagyakorlatok. A skála, mint tonális-funkciós kifejező eszköz, az improvizációs skála fogalma és jelentősége a gyakorlatban. Adott hangközökkel, ritmusképletekkel vagy motívumokkal való rögtönzés, az adott improvizációs skálák alkalmazásával. Blues-, pentaton, distancia- és speciális tengelyskálák (1-2-es vagy 2-1-es skálák) alkalmazása. Áttérés az önálló rögtönzésre: akkordsoros (changes) darabokra való rögtönzés az eredeti harmonizáció alapján.

Később: önálló harmonizációk vagy az eredetihez képest kibővített harmonizációk. A téma-harmonizáció és az improvizáció harmóniai menetének esetleges különválása.

Követelmények:

- Játékforma-gyakorlatok, a tanult összes játékforma alkalmazásával.
- Jellegzetes jazzfordulatok, dallami, harmóniai és ritmikai idiómák gyűjtése; a gyűjtemény rendszeres bővítése. A vamp-, break-, fill in- és coda-gyakorlatok bővítése és standardek előadásában és azoktól függetlenül is.
- Az I. és II. évfolyam anyagában említett, de még nem tanult afro-amerikai és standard darabok elsajátítása. Ezek mellett – kifejezetten a III. évfolyam horizontációs tanulmányait figyelembe véve – a következő darabok jöhetnek számításba: All the Things You Are; Bags’ Groove; Blue Moon; Blues March; Dherokee; Dont’t Get

Around Much Anymore; Georgia; How High the Moon; I Can't Give You Anything but Love; I Got Rhythm; Int he Mood; Jail House Blues; Limehouse Blues; Lullagy of Birdland; Moanin'; Stain Doll; St.James Infirmary Blues; Sweet Georgia Brown; Summertime; It's Wonderful; What Is This Thing Called Love; What's New.

- A fentiekben vázolt horizontációs és rögtönzésgyakorlatok.

A tanév végi beszámoló anyaga:

- Valamennyi tanult játékforma bemutatása egyszerű, nyolcütemes, kadenciális harmóniamenetek alkalmazásával mintapéldákban, a növendék által komponált kis darabokban és standardekben.
- Jellegetes dallami, harmóniai és ritmikai fordulatok bemutatása a tanévben kidolgozott gyűjteményből.
- Néhány vamp, break, fill in és coda bemutatása.
- A tanult akkordállomány bemutatása. Szerkezetileg és színezetileg változó, illetve nem változó összetett akkordok; alterációs lehetőségek a skála fokaira épülő diatonikus törzsakkordokból és színező hangokból kiindulva.
- Kadenciális improvizációs gyakorlatok, szekvenciális patternek, diatonikus, alterált és kromatikus patternek.
- Dúr és moll blues-harmóniamenetek bemutatása.
- Egy standard horizontációja; a különböző fázisok bemutatása. Ajánlott darab az All The Things You Are vagy a How High the Moon.
- Egy blues, egy standard és egy önállóan beállított darab (ez lehet a növendék kompozíciója is) bemutatása a következő előadási séma szerint; bevezetés – téma – horizontált improvizáció (az improvizációs skálák szigorú betartásával) – témavisszatérés – befejezés.

4. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

A tanítás anyaga:

Hangszer- és játéktechnika.

- Az előző évfolyamokban tanult hangszer- és játéktechnikai gyakorlatok továbbfejlesztése és differenciálása.
- A legjelentősebb jazz-zongoristák felvételeinek elemzése, leírása és megtanulása. Elemzési szempontok: ritmika, frazírozás, harmóniakészlet, az improvizációs motívumok struktúrája és vonalkaraktere, improvizációs skálarendszer, kompozíció.
- A jellegzetes dallami, harmóniai és ritmikai fordulatokat tartalmazó gyűjtemény jelentős bővítése.
- Önálló harmóniamenetek, improvizációs skálarendszerek és témák, majd önálló darabok komponálása.

Improvizációs készségfejlesztés:

- Valamennyi tanult improvizációs gyakorlat csiszolása, különös tekintettel ritmikai gyakorlatokra, a játékforma-, kadenciális rögtönzés- és patterngyakorlatokra, valamint a horizontálásra.
- A tanult akkordállomány összegzése. Az összes tanult akkord és fordításai gyakorlása, különböző mintapéldák és stúdiók segítségével. A harmónia két rétegének, a basszusnak és a bal kézben játszott akkordfordításoknak (zongora) tudatosítása és gyakorlása.

- Funkciós behelyettesítés: egyszerűbb tengelyelvű harmóniai behelyettesítések. A diatonikus, alterált és kromatikus patternállomány kibővítése. Újabb dúr és moll blues-harmonizációk.
- Bonyolultabb alterált akkordok, akkordmodellek. Bonyolultabb alterált akkordok, akkordmodellek. A behelyettesítő, színező és kromatikus hangok differenciáltabb alkalmazása. Bonyolultabb akkordfordítások. Bitonális és bifunkciós összetételek. Szekund- és kvartmodellek.
- A horizontáció további differenciálása. Bonyolultabb improvizációs skálák bevezetése és gyakorlása. Különfajta improvizációs játékelvek összegzése, áttekintése és tudatosítása. (Dallamvariáció; akkordbontogatás; adott harmóniasoron alapuló rögtönzés – dallamképzés; adott periódusban történő improvizálás; tonális centrumon, akkordon vagy improvizációs skálán alapuló rögtönzés) Ugyanezek az improvizációs játékelvek metrikus és periodikus kötöttségek nélkül. (Tengelyelvű rögtönzés; free improvizáció bizonyos kötöttségek fenntartásával: organikus motívumképzés, metrum nélküli lüktetés stb.)
- Különböző stílusú improvizációk leírása, elemzése, megtanulása és előadása (ld. a technikai képzés c. részt)
- Adott téma önálló harmonizálása, horizontálása. Adott darabok önálló beállítása. Önálló kompozíciós feladatok megoldása.

Követelmények:

- A fentiekben vázolt játékközpont-, horizontációs és improvizációs gyakorlatok.
- Az első három évfolyam anyagában felsorolt bármelyik afro-amerikai, tradicionális vagy standard darab és blues, különös tekintettel a III. évfolyam anyagára. Ezek mellett modern darabok (Corea, Hancock, Shorter, Jarett szerzeményei) megtanulása is ajánlott. A klasszikus standardek közül bármelyik választható különösen javasolt: Caravan; It's Only a Paper Moon; Jordis; Laura; Line for Lyons; Liza; Lover Come Back to Me; Lover Man; Love Walked In; Lullaby of the Leaves; The Man I Love; Nasty; Muskrat Ramble; Night and Day; Night in Tunisia; Now is the Time; The Precher; Royal Garden Blues; St. Louis Blues; Tenderly; Yesterdays; Willow Weep for Me; You Go to My Head.

A tanév végi beszámoló anyaga:

- A négy év során elvégzett improvizációs gyakorlatok közül néhánynak a bemutatása. A rendezőelvet a vizsgabizottság jelöli ki.
- A tanult bluesok, afro-amerikai darabok és standardek repertoárszerű ismerete (megharmonizált téma és egyszerű rögtönzés)
- Összetett patternek, egyszerű és bonyolultabb dúr és moll bluesharmonizációk bemutatása.
- Egy standard bemutatása eredeti harmonizációval, majd a növendék önálló harmonizációjával, amelyben funkciós behelyettesítések is szerepelnek.
- Egy standard darab horizontálása, a különböző horizontációs fázisok bemutatása.
- A növendék által felvételtől leírt improvizáció-részlet vagy a teljes szóló előadása, unisono az eredeti felvétellel.
- Három különböző stílusú, jellegű és tempójú vizsgadarab (standard, blues, modern kompozíció) és egy önállóan beállított vagy önállóan komponált darab bemutatása

bevezetéssel, pontosan beállított témával, esetleg átvezetőrészekkel, pontosan kidolgozott, horizontált improvizációval, témavisszatéréssel és befejezéssel.

IV. Felhasználható irodalom

- Jamey Aebersold: A New Approach to Jazz Improvisation I-III.
- Ann Carters: The Ragtime Songbook
- Gonda János: Rögtönzés világa I-III.
- Dan Haerle: Jazz Improvisation for keyboard Players
- Oscar Peterson: Exercises – Minuets – Etudes – Pieces
- Dave Brubeck: Original Themes and Improvisations
- Judy Carmichael: Stride Piano
- Bill Dobbins: The Contemporary Jazz Pianist
- Fats Waller: Original Piano Conceptions
- Jamey Aebersold: Nothin' But Blues
- John Mehegan: The Jazz Pianist I-III
- Oscar Peterson: New Piano Solos I-II.
- Bill Evans: Piano Solos
- Chick Corea I-II.

Jazzgitár

A jazzgitár szak óraterve

Mivel a klasszikus gitár erősen különbözik a jazzben használatos elektromos gitártól, a minimálisan három évfolyamos klasszikus előképzés más hangszeren is történhet, nemcsak gitáron. Ugyanezért a jazzgitár tanszakon klasszikus főtárgy nincs. A tanszak óraterve egyébként megegyezik a hangszeres jazz tanszakoknak az anyag elején szereplő általános óratervével.

Óraterv

Tantárgy		Évfolyamok			
		1.	2.	3.	4.
Főtárgy	Jazzgitár	2	2	2	2
Kötelező tárgy	Szolfézs	2	2	-	-
	Szolfézs-elmélet	-	-	1	1
	Jazzirodalom	1	1	-	-
	Zenekari gyakorlat	-	-	2	2
	Zongora kötelező	1	1	1	1
Kötelező órák összesen		6	6	6	6
Szabadon választható tárgy	Szolfézs-elmélet	-	-	1	1

Jazzgitár főtárgy: valamennyi évfolyamban heti kétszer minimum 45 perc.

Szolfézs és szolfézs-elmélet: kötelező, heti egyszer 45 perces csoportos óra.

Jazzirodalom: kötelező, heti egyszer 45 perces csoportos óra.

Zenekari gyakorlat: kötelező, heti kétszer 45 perces csoportos óra, összevonható heti egyszer 90 perces órává. Ha a továbbképző tagozaton csak két három jazz szak működik, duó-, trió-játék.

Zongora kötelező tárgy: kötelező, mind a négy évfolyamban heti egyszer 30 perces óra.

I. A jazzgitár-tanítás szakirányú feladatai

Ismertesse meg a növendékekkel:

- Az elektromos gitár felépítését, hangolását, akusztikai sajátosságait,
- Az erősítő berendezés kezelését, a helyes hangzás beállítását,
- A hangszer alapvető szerepköreit, lehetőségeit, a jazzgitározás vázlatos irodalmát, történetét és kiemelkedő előadóit.

Alakítson ki:

- Helyes test-, hangszer- és kéztartást, s tudatosítsa ezeket,
- Differenciált pengetést és helyes fogástechnikát,
- Laza, egyenletes kar- és ujjtechnikát
- A két kéz pontosan összehangolt mozgását

- Dinamikailag árnyalt, a jazznek megfelelő, korszerű gitárhangot.

Fordítson különös figyelmet:

- A jazzgitározás alapvető technikai elemeire,
- A diatonikus és nem-diatonikus hangsorok gyakorlására,
- A jazzakkordok gyakorlására, ezek figuratív és egyéb bontásaira,
- A jazz jellegzetes harmóniameneteire, jellegzetes harmóniai fordulataira, akkordkötéseire és akkordfordításaira,
- A stílusos és igen ritmikus kíséző játékokra
- A jazzes frazeálásra, árnyalt artikulációra, a lüktetésérzet kialakítására, az egyenletes tempótartásra,
- A szolisztikus rögtönzés alapjainak megismerésére, a dallami gondolkodás fejlesztésére, a megfelelő improvizációs technika kifejlesztésére,
- A lapról olvasási készség fejlesztésére,
- A stílusérzetet és a hallást fejlesztő transzkripciós gyakorlatokra,
- A hangszer szerepkörének tudatosítására a zenekari játékokban (combo- és big band játék)
- A céltudatos gyakorlási módszer kialakítására.

II. Követelmények a jazzoktatási program elvégzése után

A növendék:

- Ismerje a különböző skálákat, a jazzakkordokat, ezek fordításait, a jazz jellegzetes harmóniameneteit és a harmóniai kötéseket,
- Ismerje a különböző technikai és improvizációs gyakorlatokat, etűdöket, harmóniai szekvenciákat,
- Ismerje a fontosabb harmóniai patterneket és turnback meneteket,
- Ismerje a jazz jellegzetes ritmikai fordulatait, ritmuspatterneit,
- Ismerje az akkordkísérés főbb formáit a különböző stílusokban (swing, latin, jazz-rock stb.)
- Tudjon kísérni és rögtönözni a II-V-I-es funkciós-kadenciális séma különböző formáira.
- Ismerje a gyakoribb blues-sémákat, összetettebb blues-harmonizációkat, ezek alapján legyen képes akkordikus kíséretre és dallamrögtönzésre,
- Rendelkezzen megfelelő repertoárral (15-20 különböző karakterű, stílusú és tempójú jazz standard játéka kívülről, ezek harmóniamenetére akkordikus kíséret és dallami rögtönzés),
- Ismerjen néhány dór és moll bluest különböző kíséresi módokkal, egyszerű dallami rögtönzéssel, s tudja ezeket több hangnemben játszani,
- Legyen képes a tanult standardek harmóniameneteit egyszerű formában zongorán lejátszani,
- Legyen képes néhány egyszerűbb szólót lekottázni, s ezeket az eredeti változat felvételével unisono eljátszani,
- Rendelkezzen megfelelő lapról olvasási készséggel,

- Rendelkezzék a játszott zenei anyag megszólaltatásához szükséges koncentráció képességgel.

III. Tananyag

1. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

A tanítás anyaga:

Hangszer- és játéktechnika:

- A hangszeres alapelemek elsajátítása (ujjrend, kéztartás, pengetésnem stb.)
- A harmóniak megszólaltatásának technikai elemei. A jazzakkordok szerkezete, funkcionális csoportosításuk.
- Joe Pass-akkordgyűjtemény.
- Patternek, kadenciális formák harmóniai megoldásai, a közölt példák gördülékeny játéka. Hasonlód készítése, azoknak a gyakorlatban való alkalmazása

Improvizációs készségfejlesztés:

- A jazzritmika alapja az egyenletes beates lüktetés. A klasszikus zene előadási szabadsága helyett mindig konkrét tempó, konkrét ritmus. A swing legáltalánosabb lüktetésértéke a negyed. A negyedes pulzálás (lábdobbantás) bevezetése, ennek jelentősége.
- Egy hanggal való rögtönzés. Előbb egész, fél és negyed értékű hangokkal, majd a pontozott ritmusok, a nyolcad és az átkötött hang bevezetése különböző pengetési rendekben. (A Pozsonyi-iskola 6. gyakorlatához hasonló példák rögtönzése.)
- Az adott hangközzel való rögtönzés: szekund, terc, kvart; két- vagy négyütemes hosszúságban. Mint valamennyi gyakorlat, ez is pontos ritmusban, egyenletes tempóban és negyedes lábdobbantással gyakorlandó. Később: szekunt-terc, kvart-terc, kvint-terc komplex gyakorlatok. (Pozsonyi-iskola, 30-34.o.)
- Akkordvezetés alapelvei. Harmóniafűzési improvizációs gyakorlatok.
- Variációk készítése adott patternekre (különböző fordítások különböző húrokon, más-más fekvésben)

Követelmények:

- A „Hangszer- és játéktechnika”, valamint az „Improvizációs készségfejlesztés” teljes anyaga.

A tanév végi beszámoló anyaga:

- Két szabadon választott gyakorlat Walter Götze gitáriskolájának I. kötetéből (a kötet középső, illetve utolsó feléből)
- Joe Pass „Guitar Chord Book” c. kiadványában közölt akkordfűzési példái közül néhánynak a bemutatása.
- Harmóniai variációk rögtönzése adott egyszerű patternekre.
- A tanév során különböző patternekre önállóan írt motívumok bemutatása

2. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

A tanítás anyaga:

Hangszer- és játéktechnika:

- Skálaszerű fekvésváltási gyakorlatok, különös figyelmet fordítva a fekvésváltások utáni skálaujjrendekre. (W.Götze-iskola II. kötet 3-10.o.)
- Kromatikus és egészhangú skálagyakorlatok, a jazznek megfelelő alkalmazásban.
- Szólókadenciák Götze iskolájának II. kötetéből. A tanuló a leírt anyagot az improvizációs gyakorlatok során megszerzett ritmikai elképzeléseinek megfelelően adja elő.
- Szemelvények W. g. Lewvitt gitáriskolájából.
- Akkordok és a velük kapcsolatos diatonikus és alterált skálák.
- Hallásfejlesztő gyakorlatok.
- Váltó- és átmenőhangok.
- Szűkített és bővített jellegű akkordformák, alkalmazásuk; az ezekhez kapcsolódó skálák.

Improvizációs készségfejlesztés:

- A pentaton dallamvilág bevezetése. A pentatóniában gyökerező, egyszerű három-, később négyhangos dallamokkal való rögtönzésgyakorlatok. Jól sikerült rögtönzések rögzítése, ezek visszahallgatása, elemzése. Később ezek leírása, fejben való rögzítése, egyszerű transzpozíciói.
- A jazzben alapvető fontosságú két módus, a dó és lá-pentatónia bevezetése.
- Hármashangzatok világa. A diatonikus skálák fokaira épülő hármások. Egyszerű dallamok hármashangzatokkal való megharmonizálása.
- Azonos megoldások különböző húrokon való játéka, vizuális összevetésük. Egyszerűbb akkordfűzési elvek, a felső akkordhang (dallam) vezetésének jelentősége. (L. Pozsonyi-iskola, 45. oldaltól kezdődően)
- Négyütemes periódusban való gondolkodás kifejtése. A négy ütem két részre való tagolása, a kétütemes motívumok szembeállítás: a kontrasztelv bevezetése (ritmika, a hangközlépések iránya, indítás-folytatás, felhívás-válasz stb.)
- Akkordhelyettesítés, díszítőhangok, alterált akkordok; ezekkel való rögtönzésgyakorlatok.
- Ritmikai gyakorlatok: a korábban megismert patternekkal jellegzetes swing, latin és rock jellegű ritmusok, kíséretformák játéka.
- Motívumok rögtönzése, rögzítése, leírása adott patternekre.
- Harmóniák és motívumok fekvésbeli kapcsolatai. Frazírozásbeli megoldások.

Követelmények:

- A „Hangszer- és játéktechnika”, valamint az „Improvizációs készségfejlesztés” teljes anyaga.

A tanév végi beszámoló anyaga:

- Három szabadon választott szólókadencia bemutatása Götze Gitáriskolájának II. kötetéből.
- Két etűd bemutatása ugyanebből a kiadványból.
- Néhány egyszerűbb dallam előadása, önálló harmonizációval.
- J. Pass „The Guitar Style” c. kiadványából egy-egy gyakorlattípus bemutatása.
- Rögtönzés bonyolultabb patternekre. Patternek játéka különböző ritmusokban és metrumokban.
- A tanévben elsajátított rögtönzésgyakorlatok közül néhány gyakorlat bemutatása; a rendezőelvet a tanár határozza meg.

3. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

A tanítás anyaga:**Hangszer- és játéktechnika:**

- Tercmozgásos gyakorlatok (Götze-iskola III. kötet)
- Akkordfordítási és akkordkötési gyakorlatok.
- J. Pass „The Guitar Style” c. kiadványában szereplő szólótöredékek („Improvising”) elemzése, eljátszása, frazírozással, különböző fekvésekben, különböző ujj- és pengetési renddel.
- W.G. Leawitt: Melodic Rhythms for Guitar – ritmikai olvasási gyakorlatok, pengetési variációk.
- Standardek tanulása: témák beállítása, harmonizációja – improvizációs akkordsorok beállítása (fordítás, kötés), majd horizontációja.

Improvizációs készségfejlesztés:

- Közeledés a swing ritmikához. Egész-, fél-, majd negyedértékű hangok ritmikai előlegzése. Aszimmetrikus értékosztáson alapuló képletek. Az ütem „érzékeny pontjainak”, aszimmetrikus helyeinek tudatos hangsúlyozása, frazírozása. Ritmusértékek belső osztása. A szünetértékek beépülése a ritmusokba, a szünet funkciójának tudatosítása. A triolás gondolkodás bevezetése.
- Megadott ritmusképletekre való dallami rögtönzés (a ritmika változatlan marad) és fordítva, adott motívumokra való ritmikai rögtönzés (a dallam marad változatlan)
- Blues-gyakorlatok. Négyütemes periódusokkal való rögtönzésgyakorlatok.
- Felhívás-válasz sémán alapuló gyakorlatok. A séma összekapcsolása a blues-formával. Pentaton motívumok bluesos hangvételű rögtönzése, komponálása. Lá- és dó-pentatonos blues rögtönzések. Egyszerű fél – helyenként negyed – értékekben mozgó walking bass menetek gyakorlása az alsó húrokon.
- Diatonikus skálaszelvények, tetrachordok, pentachordok bevezetése. A dúr skála modusaival való rögtönzésgyakorlatok. A melodikus és összhangzatos moll modusai;

ezekkel való rögtönzésgyakorlatok. A motívumalkotás kérdései, motívumok kapcsolódása, továbbfejlesztése, a dallamhang és akkord kapcsolata.

- Bonyolultabb patternek és turnbackek; ezek különböző harmóniai megoldásai. Rögtönzésgyakorlatok szekvenciákra.

Követelmények

- A „Hangszer- és játéktechnika”, valamint az „Improvizációs készségfejlesztés” teljes anyaga.

A tanév végi beszámoló anyaga:

- Szabadon választott etűd bemutatása a Götze-gítáriskola III. kötetéből. Néhány akkordúzési gyakorlat bemutatása ugyancsak a III. kötetből.
- A Joe Pass „The Guitar Style” c. kiadványban szereplő szólók közül néhánynak az előadása.
- Három rögtönzésgyakorlat a tanévben tanultak közül; a rendezőelvet a tanár határozza meg.
- Két blues bemutatása; téma, kíséret, egyszerű improvizáció.
- Két jazz standard bemutatása; téma, kíséret, önálló rögtönzés.

4. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

A tanítás anyaga:**Hangszer- és játéktechnika:**

- Frazírozási, előadási gyakorlatok (Götze-iskola III. kötet; szólódarabok)
- Egyszólamú és akkordikus szólók elemzése, megtanulása Joe Pass „Jazz Guitar Solos és Chord Solos” c. kiadványaiból.
- Bluesok, jazz standardek és modern kompozíciók elsajátítása; repertoár gyűjtése.
- Kiemelkedő értékű szólók leírása felvételtől, ezek elemzése, megtanulása

Improvizációs készségfejlesztés:

- A jazz akkordállományának áttekintése. Akkordok és skálák. A tág fekvés, mint gitártechnikai sajátosság.
- Hangkettőzés, hangelhagyás. Akkordbontásos rögtönzésgyakorlatok.
- Alterált akkordok; ezek csoportosítása. Az alterált akkordok fordításai. Kötési elvek. Az improvizációs skálák és akkordok fekvésbeli összefüggései. Harmóniai rokonságok, behelyettesítések.
- A Joe Pass kiadványból megtanult szólótöredékekkel azonos harmóniai vázra történő rögtönzésgyakorlatok.
- Modernebb akkordmenetekre való rögtönzés (bitonális, bifunkciós akkordok, kvart és szekund modellek, tengelylépések stb.) Önálló akkordsorok készítése.
- Témaharmonizálás, a témát követő akkordsorok szerkesztése; a kétfajta harmonizáció esetleges különválása.

Követelmények:

- A „Hangszer- és játéktechnika” valamint az „Improvizációs készségfejlesztés” teljes anyaga.
- A jazz harmónia- és ritmusvilágának ismerete.
- Akkordsoros darabokra való rögtönzési készség.

- A jazzimprovizáció belső rendezőelveinek ismerete; különböző kötöttségek szerinti rögtönzés. (Egy harmóniára, skálára vagy tonális centrumra való rögtönzés; metrikus és ametrikus rögtönzés; periodikus és periódus nélküli rögtönzés stb.)
- Különböző stílusú kíséretformák.
- Javasolt standardek: lásd a jazz-zongora tanterv III.,IV. évfolyamának „Követelmények” c. részét

A tanév végi beszámoló anyaga:

- Egy gyakorlat bemutatása a Götze iskolából (III. kötet, 23-24.o.)
- Egy leírt improvizáció előadása (Joe Pass)
- Egy darab előadása akkorszólóval (Joe Pass: Chord Solos)
- Egy blues bemutatása: téma, kíséret, improvizáció
- Két jazz standard bemutatása: téma (témakíséret) – improvizáció – kíséret.
- Három rögtönzésgyakorlat bemutatása; a rendezőelvet a vizsgabizottság határozza meg.

IV. Felhasználható irodalom

- Walter Götze: Solo Studien für Plektrum und Konzert Gitarre
- Joe Pass: Guitar Chord Book
- William G. Leawitt: A Modern Method for Guitar (Berklee Series)
- Pozsonyi: Jazzgitár-iskola
- Jop Pass: The Guitar Style
- William G. Leawitt: Melodie Rhythms for Guitar
- Ted Dunlar: New Approaches to Jazz Guitar

Jazz-basszusgitár

Mivel a basszusgitárnak nincsen klasszikus megfelelője, a minimálisan három évfolyamos klasszikus előképzésnek más hangszereken kell történnie. Ugyanezért a jazz-basszusgitár tanszakon klasszikus főtárgy nincs. A tanszak óraterve egyébként megegyezik a hangszeres jazz tanszakoknak az általános óratervével.

Óraterv

Tantárgy		Évfolyamok			
		1.	2.	3.	4.
Főtárgy	Jazz-basszusgitár	2	2	2	2
Kötelező tárgy	Szolfézs	2	2	-	-
	Szolfézs-elmélet	-	-	1	1
	Jazzirodalom	1	1	-	-
	Zenekari gyakorlat	-	-	2	2
	Zongora kötelező	1	1	1	1
Kötelező órák összesen		6	6	6	6
Szabadon választható tárgy	Szolfézs-elmélet	-	-	1	1

Jazz-basszusgitár főtárgy: valamennyi évfolyamban heti kétszer minimum 45 perc.

Szolfézs és szolfézs-elmélet: kötelező, heti egyszer 45 perces csoportos óra.

Jazzirodalom: kötelező, heti egyszer 45 perces csoportos óra.

Zenekari gyakorlat: kötelező, heti kétszer 45 perces csoportos óra, összevonható heti egyszer 90 perces órává. Ha a továbbképző tagozaton csak két három jazz szak működik, duó-, trió-játék.

Zongora kötelező tárgy: kötelező, mind a négy évfolyamban heti egyszer 30 perces óra.

I. A basszusgitár-tanítás szakirányú feladatai

Ismertesse meg a növendékkel:

- A basszusgitár történetét, irodalmát, a hangszer különböző változatait,
- A hangszer akusztikai sajátosságait, a húrok elrendezését, az erősítő berendezés kezelését, a helyes hangzás beállítását,
- A jazz-basszusgitározás kiemelkedő muzikusait

Alakítson ki:

- Könnyed hangszerkezelést, s az ehhez szükséges alapvető pengetési technikákat
- Megfelelő jobb- és balkéz-technikát,
- Dinamikailag árnyalt, telt és kifejező basszusgitár hangot.

Fordítson különös figyelmet:

- A stílusos és igen ritmikus kísérő játéokra,
- Az árnyalt frazeálásra, artikulációra,
- A virtuóz játéktechnikára való törekvésre,

- A zenekari darabok karakterének elsajátítására,
- A megfelelő kíséző figurák (groove-ok) tanulására
- A megfelelő tempó és dinamika kialakítására.

Segítse készségfejlesztő improvizációs gyakorlatokkal a növendék zenei fejlődését, különös tekintettel:

- Az öt- és hétfokú diatonikus skálákra, ezek modusaira, s ezek hangkészletéből kialakított rögtönzésgyakorlatokra,
- A különböző ritmikai függetlenítési gyakorlatokra,
- A jazz alapvető akkordkészletének gyakorlására, valamint az akkordbontások gyakorlására
- A dúr és moll bluesok kíséretére, az egyszerű blues-sémák elsajátítására,
- Az akkordfűzések egyszerű basszusvezetésére
- A II-V-I funkciós-improvizációs séma differenciált gyakorlására,
- A különfajta fogások, gyors figurák, basszusmenetek tudatosítására.

II. Követelmények a jazzoktatási program elvégzése után

A növendék:

- Ismerje a harmóniamenetes kísérés főbb formáit,
- Ismerje a gyakoribb blues-sémákat, összetettebb blues-harmonizációkat, a II-V-I-es funkciós-improvizációs séma főbb formáit,
- Ismerje a jellegzetes basszusmenetek és basszus alaprítmikákat,
- Ismerje a különböző improvizációs skálákat, skála-modelleket,
- Ismerje a tananyag fontosabb improvizációs, stílus- és ritmikai gyakorlatait,
- Rendelkezzen megfelelő repertoárral (15-20 különböző karakterű jazz standard játéka kívülről, különböző kíséresi formákkal, egyszerű improvizáció),
- Ismerjen néhány dúr és moll bluest (különböző kíséresi módok, egyszerű improvizáció)
- Képes legyen 2-3 leírt kíséretet és szólót az eredeti változat CD felvételével unisono eljátszani.

III. Tananyag

1. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

A tanítás anyaga:

Hangszertek, a zenei ismeretek fejlesztése:

- A basszusgitar felépítése, hangolása, helyes tartása, megszólaltatása.
- Az erősítő berendezés kezelése, a megfelelő hangzás beállítása.
- Jobbkéz-technika: a hangszer megszólaltatása – üres húr – gyakorlatok, húr váltás variációk. Alapvető pengetési technika, egy, illetve két ujjal, először üres húrokon.
- Balkéz-technika: az üres húr-gyakorlatokban a többi húr tompításának technikája, majd az első pozíció kéztartásának elsajátítása (négyujjas technika)
- A két kéz összehangolása skálák (dúr, moll) segítségével
- A jazzes lüktetés bevezetése – rögtönzés egy, vagy néhány hanggal. Ritmusvariációk.

Követelmények:

- A hangok ismerete a 12. bundig. Dúr és moll skálák a 7. bundig 5#, 5b-ig.
- Tradicionális blues (technikai, harmóniabontási és periódusgyakorlat).
- Jazzakkordok ismerete – bontások.

A tanév végi beszámoló anyaga:

- Dúr és moll skálák.
- Néhány egyszerű technikai és rögtönzésgyakorlat.
- Harmóniabontások bemutatása.
- Két darab bemutatása Chuck Rainey kiadványából (I. kötet a 43. gyakorlatig tartó anyagból).

2. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

A tanítás anyaga:

Hangszertek, a zenei ismeretek fejlesztése:

- A jobb kéz tónus- és ritmuskészségének továbbfejlesztése fekvésváltási és harántgyakorlatok segítségével. A váltott ujjas pengetés fejlesztése ritmusgyakorlatokkal.
- Skálagyakorlatok, különböző mozgásirányú variációkkal.
- Basszusvezetés – walking bass játék
  - egyszerű basszusok alkalmazásával
  - harmóniabontásokkal
  - kromatikus hangokkal
- Hármashangzatok kis és nagy bontása.
- Egyszerűbb blues-sémák ismerete, játéka.
- II-V-I gyakorlatok. (Dúrban és mollban, két- és négyütemes beosztásban különböző típusú rögtönzések.)

- Hallásgyakorlatok, lapról olvasási gyakorlatok.

Követelmények:

- Hangszerismeret a 12. bundig. Skálák a 12. bundig.
- Hangköz-skálák.
- Különböző típusú II-V-I rögtönzésgyakorlatok.
- Lapról olvasás.

A tanév végi beszámoló anyaga.

- Dúr és moll skálák, hangköz-skálák
- Különböző típusú II-V-I sémák kíséretének bemutatása.
- Egyszerűbb blues-kíséret.
- Két darab Chuck Rainey kiadványának I. kötetéből.
- Lapról olvasás.

3. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

A tanítás anyaga:**Hangszertek, a zenei ismeretek fejlesztése:**

- A két kéz technikájának továbbfejlesztése az előző évi szempontok alapján a gyorsabb tempó, az intenzívebb lüktetés és a markánsabb tónus igényével.
- Üveghangok megszólaltatása.
- Dupla fogások.
- A szeptimakkordok egy-, illetve kétütemes bontása a kvartkör irányában. A dúr, az összhangzatos és a melodikus moll skála fokaira épülő diatonikus szeptimakkordok ismerete és gyakorlása.
- Modális skálák és a moll skálák fokaira épülő hangsorok.
- Pentaton és blues-skálákkal való rögtönzésgyakorlatok.
- Egyszerű, nem modulatorikus standardek elsajátítása – a walking bass játék fejlesztése.
- A kísérés improvizációjának elmélete, majd gyakorlati alkalmazása.
- Basszusvezetés: egyszerű akkordok fűzése harmóniabontással két-, négy-, nyolc- és tizenkét ütemes hosszúságban, adott akkordjelzések alapján.

Követelmények:

- Az előzőekben vázolt technikai és rögtönzésgyakorlatok modális skálákkal, moll modulusokkal, valamint fél-egész, egész-fél és kromatikus skálával.
- Valamennyi diatonikus szeptimakkord különböző fajta bontásai.
- Egyszerűbb blues-sémák és egyszerűbb, nem modulatorikus jazz standardek játéka.
- Basszusvezetés a pentaton és a diatonikus hangrendszer felhasználásával, majd pedig harmóniabontásos alapon.
- Chuck Rainey kiadványa az I. kötet 86. oldalig.

A tanév végi vizsga anyaga:

- Technikai és játékforma gyakorlatok.
- Skálamenetes és akkordbontásos, ostinato jellegű kíséresi formák.
- Egy dúr és egy moll blues.

- Rőgtönzésgyakorlatok.
- Két különböző jellegű és tempójú darab bemutatása (téma – kíséret)
- Három darab Chuck Rainey kiadványából (I. kötet, 86. oldalig)
- Lapról olvasás.

4. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

A tanítás anyaga:

Hangszertechika:

- Az előzős évfolyamok technikai anyagának továbbfejlesztése.
- Az arpeggio és az akkordfogások technikája. Dupla és tripla fogások. Gyors figurák, baszusmenetek fejlesztése és tudatosítása.
- A „slap-tehnika” bevezetése és gyakorlása, előbb üres húrokon.

Improvizáció:

- Az összetett jazzakkordok ismerete és alkalmazása (alterációk, per-akkordok).
- Kadenciális rőgtönzésgyakorlatok.
- Harmóniai patternek gyűjtése, memorizálása és alkalmazása.
- Poliritmikus, aszimmetrikus hangsúly-gyakorlatok.
- Stílselemzés: latin, jazz-rock, funky, fusion, modern mainstream stílusok.
- Bebop motívumok frazírozása.
- Bonyolultabb blues-sémák, modulatorikus, bonyolultabb standardek elsajátítása. Ezek horizontálása, basszusvezetése. Blues-, pentaton, diatonikus és speciális skálák, valamint distancia- és modell-skálák (1:2, 1:3, 1:5) alkalmazása.
- Balladajáték
- Hangfelvételtől leírt transzkripciók (kíséret és szóló) elemzése és a felvétellel való unisono játéka.
- Önálló szólók komponálása.

Követelmények:

- A fentiekben vázolt improvizációs, stílus- és ritmikai gyakorlatok.
- Repertoár kialakítása: néhány dúr és moll blues több hangnemben; 10 különböző karakterű és tempójú jazz standard játéka kívülről, különböző kíséresi formákkal, egyszerű rőgtönzéssel.
- Adott harmóniasorra való rőgtönzés (kíséret, esetleg szóló)
- 2-3 hangfelvételtől leírt kíséret és szóló megtanulása, a felvétellel való unisono játéka és elemzése.

A tanév végi vizsga anyaga:

- A négy év során elvégzett rőgtönzésgyakorlatok közül néhánynak a bemutatása. A rendezőelvet, melynek alapján a rőgtönzés történik, a vizsgabizottság jelöli ki.
- Egy dúr és egy moll blues bemutatása (kísérés és egyszerű szóló).
- Három különböző karakterű és tempójú jazz standard bemutatása (kísérés és egyszerű szóló). Ez demonstrálja a növendék jártasságát a swing-, latin-, ballada- és a jazz-rock stílusában.
- Egy leírt kíséret és szóló bemutatása unisono a CD felvétellel.
- Lapról olvasás.

IV. Felhasználható irodalom

- Chuck Rainey: The Complete Electric Bass Player
- Jamey Aebersold: A New Approach to Jazz Improvisation (I-III., valamint a többi beszerezhető kötet – music nimus one jellegű kiadvány)
- Real Book (kifejezetten jazz standardekert tartalmazó gyűjtemény ajánlott)
- Tony Oppenheim: Slap it
- Chuck Sher: The Improvisier's Bass Method
- Robert Lindmaier: Funky Fingers

Jazzdob

A jazzdob szak óraterve

Tantárgy		Évfolyamok			
		1.	2.	3.	4.
Főtárgy	Jazzdob	2	2	2	2
	Klasszikus főtárgy	1	1		
Kötelező tárgy	Szolfézs	2	2	-	-
	Szolfézs-elmélet	-	-	1	1
	Jazzirodalom	1	1	-	-
	Zenekari gyakorlat	-	-	2	2
	Zongora kötelező	1	1	1	1
Kötelező órák összesen		6	6	6	6
Szabadon választható tárgy	Szolfézs-elmélet	-	-	1	1
	Szolfézs	1	1	-	-
	Szolfézs – elmélet	-	-	1	1

Jazzdob főtárgy: valamennyi évfolyamban heti kétszer minimum 45 perc.

Klasszikus főtárgy: valamennyi évfolyamban heti egyszer 45 perc, a 3. és 4. évfolyamban szabadon választható. (Ütőhangszerek, kisdob, esetleg vibrafon)

Szolfézs és szolfézs-elmélet: kötelező, heti egyszer 45 perces csoportos óra.

Jazzirodalom: kötelező, heti egyszer 45 perces csoportos óra.

Zenekari gyakorlat: kötelező, heti kétszer 45 perces csoportos óra, összevonható heti egyszer 90 perces órává. Ha a továbbképző tagozaton csak két három jazz szak működik, duó-trió-játék.

Zongora kötelező tárgy: kötelező, mind a négy évfolyamban heti egyszer 30 perces óra.

I. A jazzdob-tanítás szakirányú feladatai

Ismertesse meg a növendékkel:

- A hangszerének szerepköreit, lehetőségeit történeti és zenei irodalmát,
- A jazzdob összeállítási lehetőségeit, hangolását, kezelését és karbantartását,
- A ritmus jelzésrendszerét, egyszerű és összetett elemeit,
- A repetitív és organikus ritmusalkotás lehetőségeit,
- A gyakorlás korszerű módjait,
- A jazzben használatos egyszerű és összetett módját, ezek zenetörténeti vonatkozásait,
- Az európai, afrikai és latin-amerikai népzene jazzel összefüggő ritmusvilágát, népi tánczenéjét,
- A jazz és a kompozíciós zene hasonlóságait és eltéréseit,
- A jazztörténeti stílusok fejlődési tendenciáit, ritmikai összefüggéseit,
- Az afro-amerikai folklór és a jazz legfontosabb formáit, ezek ritmusvilágát, az ezekhez kapcsolódó kísérő és szolisztikus dobjáték sajátosságait,

- A tánczenei ritmusokat, azok jazzel való kapcsolatait,
- A tanult jazzstílusok meghatározó együtteseinek és szólistáinak munkásságát,
- A jazzdob hangszeres irodalmát.

Alakítson ki:

- A hangszerjátékhoz szükséges helyes testtartást, összehangolt mozgáskészséget, igényes és sokoldalú hangszerkezelést,
- Állóképes, dinamikus és sokoldalú ütéstechnikát a jazz általános tempóiban,
- Megfelelő színvonalú, elemző kottaolvasási és lejegyzési készséget,
- Hatékony gyakorlási módszereket és önfejlesztő képességet,
- Sokoldalú stílusérzéklet, zenei áttekintő képességet, általános és zenei műveltségre való törekvést,
- A zenei alkalmazkodó képességeket a kisegyüttesben való játékban, különös tekintettel a basszus és az akkordikus kísérőhangszerekkel való együttműködésre.

Fordítson különös figyelmet:

- A zenekari játékgyakorlat megszerzésére és fejlesztésére,
- A zenei kifejezőkészség kialakítására
- A növendék személyiségére, egyéni tulajdonságai és zenei fejlődése közötti kölcsönhatásra.

II. Követelmények a jazzoktatási program elvégzése után

A növendék:

- Rendelkezzen az alapfokú jazzdob-játékhoz szükséges hangszerkezelési s gyakorlási készséggel, elméleti ismeretekkel,
- Rendelkezzen megfelelő elemző kottaolvasási és lejegyzési készséggel,
- Rendelkezzen megfelelő hallással, zenei memóriával,
- Rendelkezzen megfelelő értékítélő képességgel,
- Ismerje a ritmusalkotás egyszerű és összetett formáit,
- Ismerje a ritmushangszerek főbb típusait, fajtáit,
- Ismerje a jazztörténeti korszakokkal hozzávetőlegesen egyidejű tánczenei formákat,
- Legyen áttekintése a fontosabb jazzstílusok ritmusvilágáról,
- Ismerje hangszerével kapcsolatos legfontosabb szakirodalmat, s néhány jelentős általános jazz szakkönyvet,
- Ismerjen mintegy 15 közismert jazz standardet, ezek dallamát és harmóniasorát egyszerű formában tudja zongorázni,
- Ismerje a jazz különböző stíluskorszakainak meghatározó együtteseit és szólistáit, valamint vázlatosan a kiemelkedő jazzdobosok munkásságát,
- Tudjon verővel és a tanult stílusokban megfelelő nívón kísérsni és szólót játszani,
- Tudjon egyszerűbb egy- és többszólamú ritmuskompozíciókat elképzelni és lejegyezni,
- Tudjon a gyakoribb ütemnemekben és jazz formákban stílusos szólókat rögtönözni,
- A tanult stílusokban tudjon adott basszus-alapra kísérőformákat rögtönözni és komponálni.

III. Tananyag

1. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

Elméleti ismeretek:

- A ritmus fogalma, szerepkörei, elemei – gyakorlási módszerek.
- Gyors és lassú ritmusalkotási módok (rögtönzés – komponálás).
- A kettes, hármas és négyes értékosztás származott értékei.
- A tanult értékrendszerek egyszerűbb kombinációi.
- Motívumképzés, motívum és ütemismétlő, ütemszimmetrikus és aszimmetrikus ritmussorok egyszerű elemekből (4/4,3/4,12/8).
- Egyszerűbb kétszólamú ritmussorok.
- Lineáris (dallamosztású, monofonikus) ritmusképzés egyszerű elemekből.
- Dallamalkotás izoritmikus elemekből.
- Egyszerű zenei formák.
- Elemző kottaolvasás és értelmező lejegyzés.
- A ritmusképző hangszerek típusai (chordofon, idiofon, membranofon fajták)

Hangszerkezelési ismeretek:

- A jazzdobolás mozgástana (testtartás, ütőfogás, ütéstechnikák).
- A dobfelszerelés beállítása, hangolása, karbantartása.
- Váltottezes hangsúly-játék kisdobon és dobszerelésen, a tanult értékrendszerekben.
- Játékmódok lábbal – nagydob, lábcin.
- Kéz-láb koordináció.
- Két-, három-, négyszólamú koordináció.
- Összetett, dinamikus hangképzési módok.
- A seprűjáték alapjai (latin-, swingstílus).

Jazz-zenei ismeretek:

- Az archaikus blues és a rhythm and blues ritmikája, kíséret-fajtái – díszítő közjáték lassú és mérsékelt tempókban (4/4,12/8); 4, 8 és 12 ütemes szólók.
- A swing ritmikái rendszerének alapjai (zenekar – dob), swing kíséret-fajták a lengő és lábcintányéron, ismétlő és változó ritmusú karakterek, díszítőjáték, 4, 8, és 12 ütemes szólók.
- A ritmikái pattern (formula és a riff-játék alapjai).
- A latin (afro-cuban) tánczene ritmikái rendszerének alapjai – a közismertebb ritmusfajták (cha-cha, szamba, rumba stb.).
- A rockzene ritmikái alapjai, kíséret-fajták.

Követelmények:

- A tanult kottaanyag átfogó ismerete.
- Témakörökön alapuló tematikus rögtönzőképesség.

- Mérsékelt tempójú blues, rhythm and blues, swing, latin és rock stílusú zenék kísérete duóban zongorával vagy kiségyüttesben.
- Kötetlen rögtönzés és szabadon választott előadási darab bemutatása.

A tanév végi beszámoló anyaga:

- **Írásbeli feladat:** két- és négyütemes ritmuskompozíció elkészítése adott motívumsor alapján
- **Hangszeres vizsga** az alábbi kiadványok anyagából:
  - Kószegi: Dobiskola I.
  - Nesztor: Dobiskola II.
  - Goldenberg: 12 Progressive Solos for Snare (New York)
  - The Steve Gadd Book – Vol. I.
  - Jack DeJohnette: The Art of Modern Jazz drumming (64-79.o.)

2. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

Elméleti ismeretek:

- A kettes (nyolcados), hármas (nyolcados vagy nyolcad triolás) és négyes (tizenhatodos) értékosztás további variációs lehetőségei, kombinációi.
- A hatos (tizenhatos szextola) és nyolcas (harminkettes) értékosztás származtatott értékei.
- Az eddig megismert értékrendszerek kombinációi.
- Motívum és ütemismétlő ritmussorok összetett elemekből.
- Lineáris ritmusképzés összetett elemekből.
- A poliritmika fogalma, egyszerű, egynemű poliritmikák.
- Dallamalkotás heteroritmikus elemekből.
- Két- és háromszólamú dallamalkotás.
- Sebességváltások (fél tempó, dupla tempó).
- Egyszerű aszimmetrikus ütemek (5/4, 5/8, 9/8, 7/8),
- Értelmező lejegyzések készítése (monofonikus és polifonikus változatban).
- Összetett, két- és háromszólamú ritmusképzés.

Hangszerkezelési ismeretek:

- Árnyalt dinamikájú, nyolcados, nyolcad triolás és tizenhatodos csapásszámú pergetések.
- Hangsúlyjáték összetett alapértékekkel.
- Kis- és nagydobjáték összetett alapértékekkel.
- Két-, három- és négyszólamú koordináció és függetlenítés.
- A seprűjáték alapjai (ballada, élénk tempójú swing)

Jazz-zenei ismeretek:

- Swing kíséret-fajták lengő- és lábcintányéros, gyors, 4/4-es tempóban. Később 3/4, 6/8 és 5/4 ütemezésben.
- Összetett díszítőjáték-kíséret kisdobon és nagydobon, mérsékelt tempóban.
- További ritmikai patternek képzése swingben (4/4,3/4, 6/8)
- A latin (afro-cuban) jazz és a jazz-rock ritmikai alapjai.
- Funkcionális kíséret; közjátékok és szólók swingben, élénk tempóban.
- 8 és 12 ütemes szólók komponálása és rögtönzése.
- Közismert, egyszerűbb jazz standardek dallamtémára történő dallami rögtönzése.
- A tanult karakterek pattern-játéka.

Követelmények:

- A tanult kottaanyag átfogó ismerete.
- Témakörökre történő karakterimprovizáció.
- 8 és 12 ütemes rögtönzés a tanult jazzkarakterekre.
- A használatos hagyományos tánczenei ritmusok ismerete alapfokon.
- Élénk tempójú swing-kíséret verővel és seprűvel; közjátékokkal, 4, 8 és 12 ütemes szólóbetétekkel.
- Jazz-rock téma kísérete közjátékokkal, 4 ütemes szólókkal.
- Latin ritmusalapok ismerete, zenekari alkalmazása.
- Egyszerű balladakíséret.

A tanév végi beszámoló anyaga:

- Írásbeli feladat: kétütemes ritmusdiktálás és egy 16 ütemes ritmuskompozíció elkészítése az évi anyag alapján.
- Hangszeres vizsga az alábbi kiadványok anyagából:
  - Kószegi: Dobiskola II.
  - Nesztor: Dobiskola III.
  - Steve Gadd: Up Close II
  - Bill Brudford: When in Doubt Roll
  - Steve Davis: Drummers: Masters of Time
  - Steve Davis: Style and Analysis

3. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

Elméleti ismeretek:

- A hatos és nyolcas értékosztás (tizenhatod szextola, harminckettes osztás) további összetett formái.
- Az előző évfolyamokban megismert értékrendszerek kombinációi.
- Összetett, többnemű ritmusértékek.
- A nagytriolás értékosztás (negyeddes triola) származtatott értékei.
- A két- és háromszólamú ritmusalkotás továbbfejlesztése.
- A poliritmusok összetettebb egynemű és egyszerűbb összetett fajtái.
- Összetett, aszimmetrikus ritmussorok.

- Heteroritmikus dallamalkotás összetett ritmuselemekből – a többszólamú dallamalkotás továbbfejlesztése.
- Összetett aszimmetrikus ütemezések (3+4, 2+3 stb. tagolás).
- Változó ütemezés.
- Összetett, illetve aszimmetrikus zenei formák.

Hangszerkezelési ismeretek:

- Árnyalt dinamikájú tizenhatodos szextola és harminckettedes csapásszámú pergetések.
- További kézrendek, kézrend átfordítások, ezek funkcionális alkalmazása.
- Egyszerűbb polifonikus gyakorlatok (szinkrontechnika)
- Kombinált seprűtechnikák.
- Az eddig tanult játékelemek gyorsabb tempókban való átismétlése.

Jazz-zenei ismeretek:

- Összetett ritmikai patternek közjátékokkal.
- A combo arrangement-játék alapjai.
- A bebop és a hatvanas évek mainstream stílusainak ismerete.
- Aktuális könnyűzenei formák kísérete közjátékokkal.
- 3/4 és 6/8 ütemezésű jazztémák kísérete közjátékokkal, szólóbetétekkel, verővel és seprűvel.

Követelmények:

- 5-6 jazz standard ismerete.
- A tanult kottaanyag átfogó ismerete.
- 8, 12 és 16 ütemes szólójáték az eddig közjátékokkal, szólóbetétekkel, verővel és seprűvel.

A tanév végi beszámoló anyaga:

- Írásbeli feladat: ritmusdiktálás 2 és 4 ütemben a II. és III. évfolyam anyagából. Egy 24 ütemes ritmuskompozíció elkészítése adott motívumsor alapján.
- Hangszeres vizsga az alábbi kiadványok anyagából:
  - Kőszegi: Dobiskola II.
  - Nesztor Ritmusjáték és jazzdobolás II-III.
  - Steve Gadd: Up Close II.
  - Steve Davis: Drummers: Masters of Time
  - Steve Davis: Style and Analysis
  - Billy Hart: Jazz Drummig

4.évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

Elméleti ismeretek:

- Az előző évfolyamokban tanult értékrendszerek összetett kombinációi.
- A rögtönzés alapjai aszimmetrikus ütemekben (5/4, 7/4).
- Aszimmetrikus értékosztások.
- Összetett, többnemű poliritmikus, aszimmetrikus sorok.

- A polifonikus ritmizálás továbbfejlesztése.
- Dallamalkotás heteroritmikus, többnemű ritmuselemekből.
- Változó ütemezésű sorok és formák, kötetlen ütemezés.
- Változó és kötetlen tempójú ritmusalkotás.
- Önálló transzkripciók készítése.

Hangszerkezelési ismeretek.

- Az összetett ujjkontroll alkalmazása.
- A dinamikus hangképzés további finomítása.
- Összetett kézrendek és átfordítás alkalmazása.
- A többszólamú koordináció továbbfejlesztése.
- Seprűjáték „up-tempóban”.
- A double time játéktechnika alkalmazása a balladajátékban.
- A bal és jobb láb differenciált koordinációinak továbbfejlesztése.

Jazz-zenei ismeretek:

- A jazz-kíséretet összetett, polifonikus formái.
- Swing-kíséret 5/4-ben, közjátékokkal, szóló betétekkel.
- Double time kíséret az eddig tanult stílusokban.
- Jazztémák 10 jazz standard megtanulása.
- További 10 jazz standard megtanulása.
- A big band játék alapjai.
- Ritmus arrangement készítése 3-4 tagú ritmusegyüttes számára swing-, afro-cuban és jazz-rock stílusban.
- Kiemelkedő kortárs jazzdobosok játékának elemzése.
- Fúziós irányzatok, avantgarde jazz, etno-jazz.

Követelmények:

- „Up-tempójú” jazztémák kísérete, közjátékokkal, szólóbetétekkel.
- 32 ütemes szólók a tanult stílusokban.
- Önálló transzkripciók készítése, elsősorban Jimmy Cobb, Philly Joe Jones, Art Blakey, Tony Williams, Roy Haynes felvételei alapján.
- A három év során tanult anyag pontos és egyenletes játéka.
- Alapfokú zenekari játéktudás.
- Rövid zenei elemzés egy ismertebb jazzegyüttes felvételéről.
- A tanult kották áttekintő ismerete.
- Megfelelő szintű lapról olvasási készség.

A tanév végi beszámoló anyaga:

- Írásbeli feladat: ritmusdiktálás a négy évfolyam teljes anyagából válogatva, valamint egy 24 ütemes ritmuskompozíció készítése.
- A felhasználható anyag című részben felsorolt kottakiadványok mindegyikéből válogatva néhány gyakorlat.
- Adott hosszúságú (8, 16, 24, 32 ütemes), önálló improvizációk, illetve stílusos zenekari kíséretjáték.

IV. Felhasználható irodalom

- Kőszegi: Dobiskola mindenkinek I-II.
- Nesztor: Ritmusjáték és jazzdobolás II-III.
- Steve Gadd: Up Close II
- Bill Brudford: When in Doubt Roll
- Steve Davis: Drummers: Masters of Time
- Steve Davis: Style and Analysis
- Peter Erskine: Drum Concepts and Techniques (Centurs Music Productions)
- Jack DeJohnette – Charlie Perry: The Art of Modern Drumming (Special Edition)
- Goldenberg: 12 Progressive Solos for Snare (New York)
- George Lawrence Stone: Stick Control
- Billy Hart: Jazz Drumming
- Frang Malabe – Bob Weiner: Afro-cuban Rhythms for Drumset
- Peter Erskine: Drum Concepts and Techniques
- Ed Thigpen: The Sound of Brushes
- Dave Weckl: The Next Step

Kötelező tárgyak tantervei

Szolfézs

I. A szolfézstanítás szakirányú feladatai

A szolfézstanítás célja a zenei képességek sokoldalú fejlesztése és olyan zenei gondolkodás kialakítása, amely segíti a növendéket a zenei anyag helyes értelmezésében, valamint a jazzdarabok és improvizációk megszólaltatásában. A szolfézs tantervi program e cél elérését kívánja segíteni azzal, hogy az általános zenei képességek fejlesztését és a zenei alapismeretek elsajátítását pedagógiai folyamattá szervezi. Külön figyelmet fordít arra, hogy a folyamat gazdagítsa a növendéket a zene megszólaltatásának és befogadásának örömeivel.

A szolfézstanítás szakirányú feladatai:

- Járuljon hozzá a növendék átfogó zenei műveltségének kialakításához,
- Nyújtson segítséget a hangszertanuláshoz,
- Ismertesse meg a jazz és a klasszikus zene közötti formai, harmóniai, ritmikai és dallami különbségeket,
- Járuljon hozzá, hogy a növendék nyitottá váljon a társművészetek iránt,
- Segítse a zenei készségek kiművelését, a képességek fejlesztését a kreatív jazz előadásban az alábbi területeken:
  - ritmus – metrum, különös tekintettel a jazz ritmusvilágára,
  - tiszta intonáció,
  - dallamhallás, hangsorok felismerése, különös tekintettel a jazz improvizációs skáláira
  - többszólamúság – harmónia felismerés, különös tekintettel a jazzakkordokra,
  - zenei olvasás – írás, különös tekintettel jazzimprovizációk lejegyzésére,
  - zenei szerkezet, forma,
  - zenei memória
  - rögtönzés, különös tekintettel a jazz harmóniai improvizációs technikájára,
  - stílselemző zenehallgatás, különös tekintettel a jazz főbb stílusaira,
- segítse a zenei pályára készülő növendékek felkészítését a továbbtanulásra

II. Követelmények a jazzoktatási program elvégzése után

A növendék:

- hallás után ismerje fel biztosan a különböző ritmusértékű hangokat, az egyszerűbb és bonyolultabb ritmusképleteket: szinkópákat, nyújtott és éles ritmusokat, a lüktető ütés, a beat – általában negyed hang – nyolcados és triolás osztásait, s ezek szinkópás átkötéseit; tudja ezeket énekelni és hangszeren játszani,
- tudjon lejegyezni bonyolultabb ritmusokat frazírozási jelekkel, tagolt diktálás és többszöri meghallgatás alapján,
- tudjon biztosan tájékozódni a 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8, 8/8 ütemekben,
- ismerje fel az egyszerűbb aszimmetrikus metrumokat,
- ismerje fel, tudja énekelni és hangszeren játszani a pentatónia 5, a három hétfokú hangrendszer 21 módusát, a distancia skálákat és a jazzben gyakoribb skála-modelleket,

- tudjon biztosan tájékozódni a funkciós rendszerben, ismerje fel a fő- és mellékfunkciókat, ismerje fel és tudja zongorán játszani az egyszerűbb autentikus és plagális harmóniaköröket dúrban és mollban, valamennyi hangnemben,
- ismerje fel és tudja zongorán játszani a II-V-I-es funkciós-kadenciális séma jazzben gyakoribb formáit,
- tudjon moduláló jazz standardek hangnemi – funkciós szempontból elemezni,
- ismerje fel és tudja valamennyi hangra zongorán játszani a jazz alapakkordjait: a különböző típusú hármassokat, jazz szextakkordokat és szeptimakkordokat,
- tudja biztosan, hogy milyen típusú hármass- és négyeshangzat, valamint jazz szextakkord épül a három hétfokú hangrendszer skálafokaira,
- ismerje fel és tudja zongorán játszani a sus7 akkordot, a jazzben gyakoribb nóna, undecima és tredecima akkordokat (néhány fontosabb alterációval is), valamint a szerkezetileg állandó, nem alterálható összetett jazzakkordokat (dom7⁶, dom7b10, dór és moll 6⁹)
- ismerje fel és tudja zongorázni a jazz jellegzetes harmóniai patternjeit és turnback meneteit,
- tudjon tájékozódni a különböző periódusokban: biztosan ismerje fel a jazz standardek és bluesok periódusait, rendelkezzen a jazzimprovizációhoz elengedhetetlenül szükséges, biztos periódusérzéssel,
- rendelkezzen megfelelő kottairási készséggel, tudjon jazz standardek és egyszerűbb jazzimprovizációk nehézségi szintjének megfelelő dallamokat többszöri meghallgatás alapján, tagoltan lejegyezni,
- ismerjen kívülről, tudjon énekelni és hangszeren játszani néhány afroamerikai népies dalt, 6-8 dúr és moll blues-témát, valamint 10-15 jazz standardet,
- tudjon hangzókkal énekelve rögtönözni egyszerű blues-sémára,
- tudjon egyszerű harmóniasorra téma jellegű dallamot komponálni.

III. Tananyag

1. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc), vagy évi 33 óra (heti 1x45 perc)

Feladatkör:

- ismertesse meg a jazz és a klasszikus zene közötti formai, harmóniai, dallami és ritmikai különbségeket,
- vezesse be a tanulót a jazz ritmikai és dallamfrazírozási világába,
- tudatosítsa a jazzimprovizáció lényegét, alapvető elemeit, formai, dallami és harmóniai szerkezetét.

A tanítás anyaga:

- Afrikai népdalok, afro-amerikai darabok (munkadalok, balladák, spirituálék, folklór-bluesok). Egyszerű 4, 8, 12 ütemes, hangnem kitérés nélküli témák.

- Periódusgyakorlatok. Szemelvények a hangszerkíséretes afrikai és afro-amerikai népdalirodalomból.

Ismeretanyag, készségfejlesztés:

A formaérzék fejlesztése:

- Arányok, szimmetriák megfigyelése a népzenei anyagban, hallás után. 8, 12, 16 ütemes témák.
- Bluesforma – formai és funkciós struktúra, 8 és 12 ütemes blues-periódus.

A ritmusérzék fejlesztése:

- Az énekelt és meghallgatott zenei anyagból adódó ritmikai problémák, nehezebb ritmusképletek.
- Egyszerű aszimmetrikus ritmusok és metrumok bevezetése.
- A triola gyakorlása két, a duola gyakorlása három lüktetés ellenében.
- Egy adott ritmus swinges hangsúlyozása és frazírozása.
- Egy adott ritmus alternatíváinak rögtönzése.

Hallásképzés:

- Az S D T zárlat; a három funkció előfordulási helyei a bluesban.
- 12 ütemes bluestémák és a hozzá tartozó basszusmenetek szétválasztása, külön-külön és együtt, szolmizálva.
- Pentatónia és modulusai; ritmusokhoz kötve, frazírozva, külön kiemelve a lá- és dó-pentaton sorokat,
- Alterált hangok (blueshangok) mint a díszítés elemei.

Elméleti ismeretek:

- Dominánszeptim az I., IV. és V. fokokon. (a továbbiakban megegyeznek a klasszikus szolfézs anyagával)

Zenei olvasás:

- (megegyezik a klasszikus szolfézs anyagával)

Zenei írás:

- A zenei anyagnak megfelelő, egyszerű, legfeljebb egy periódus terjedelmű, egyszólamú motívumok (bluestémák, afro-amerikai dalok stb.) lejegyzése hallás után.

Többszólamúság, együttes zenélés:

- Egyszerűbb népdalok, bluestémák éneklése zongorakísérettel.
- Visszhangjáték, 2, 4 ütemes ritmusokkal és dallamokkal.
- Felhívás-válasz gyakorlatok, 2, 4 ütemes pentaton motívumokkal és ritmusokkal. (a gyakorlatot végezheti két növendék vagy tanár és növendék)
- Egy adott motívum vagy témafej improvizatív folytatása, kiegészítése; az organikus motívikus építkezés bevezetése, gyakorlása.
- Megadott félperiódushoz félperiódus rögtönzése. Önálló frázisok, motívumok, témák rögtönzése, komponálása egyszerű, adott periódusvázakra.

Követelmények:

- 5-10 afrikai vagy afro-amerikai népdal éneklése fejből
- 3-5 egyszerű – inkább folklór, mint jazz jellegű – bluestéma éneklése fejből.
- Dallam- és ritmusírás a megfelelő zenei anyag szintjén.
- Lapról éneklés frazírozással.
- A tanult periódusok biztos felismerése.
- Könnyű szóló-részek lejegyzése felvételtől.
- Ismeretlen dallam néma áttekintése után, emlékezetből való újraéneklése.

- Rőgtönzésgyakorlatok; felhívás-válasz, dallamkiegészítés, -folytatás.
- A lá- és dó-pentatonia biztos ismerete, éneklése, írása; a két módon alapuló rőgtönzésgyakorlatok.
- Zenei szakkifejezések, az ismeretanyaghoz kapcsolódva.

2. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc), vagy évi 33 óra (heti 1x45 perc)

Feladatkör:

- Az improvizációs készség fejlesztése.
- Az afrikai és afro-amerikai népzenei anyag bővítése.
- Standardek elsajátítása; előbb egyszerűbb, nem modulatorikus darabok, majd bonyolultabb szerkezetű jazz-standardek.
- Egyszerű aszimmetrikus ritmusok bevezetése.
- Ismerkedés a jazz irodalmával: a tanítás anyagául részben felhasználhatók közismert témák és szlók.

A tanítás anyaga:

- Afrikai és afro-amerikai népdalok.
- 8, 12, 16 ütemes jazztémák; esetleg a domináns vagy szubdomináns hangnem irányába kitérő témák.
- Ismertebb bluestémák, standardek.

Ismeretanyag, készségfejlesztés:

A formaérzék fejlesztése:

- Arányok, szimmetriák megfigyelése a népzenei anyagban, hallás után. 8, 12, 16 ütemes periódusok elemzése, hallás után.

A ritmusérzék fejlesztése:

- Az énekelt és meghallgatott zenei anyagból adódó ritmikai problémák, nehezebb ritmusképletek.
- Egyszerű aszimmetrikus ritmusok és metrumok gyakorlása, 3/4, 6/8; ezeknek megfelelő periódusgyakorlatok.
- A swing és swinges frazírozás; hangsúlygyakorlatok, frazírozási gyakorlatok, a beates lüktetés és az off beates hangsúlyozás kapcsolata. Egy adott ritmus swinges hangsúlyozása és frazírozása.
- Többszólamú ritmusgyakorlatok olvasása, gyakorlása, az egyszerűbbek leírása.

Hallásképzés:

- A tonális és funkciós érzék fejlesztése. S-D-T zárlat és D-S-T zárlat; kadenciális gyakorlatok.
- Moduláció az V. és IV. fok hangnemébe, felismerve, énekelve, írva, az énekelt és hallgatott zene feldolgozása alapján.
- Valamennyi hangköz szolmizált és betűneves éneklése föl- és lefelé; esetleg rőgtönzött folytatással, amely meghatározza a hangnemi keretet. Dúrban és mollban a skála fokaira épülő hármások alaphelyzetben és klasszikus megfordításaiban, valamint a dominánsseptim. Mindennek éneklése szolmizálva és betűnevekkel, több szólamban is, meghallgatása zongorán
- Moduláló második szólam rőgtönzése egy bluestémán belül.

Elméleti ismeretek:

- A dúr skála fokaira épülő diatonikus négyeshangzatok; maj7, m7, dom7, 17b5.
- Váltó- és mellékdomináns szeptimakkordok.

Zenei olvasás:

- A zenei anyagnak megfelelően.

Zenei írás:

- Blueshangos bluestémák lejegyzése hallás után.
- Kétszólamú írás: basszusmenet + egyszólamú téma.
- Könnyű kétszólamú téma leírása hallás után, frazírozási jelekkel, lehetőleg CD-ről.

Többszólamúság, együttes zenélés:

- Kétszólamú éneklés; funkciójelző hangok + téma, basszusmenet + téma.
- Transzponáló gyakorlatok a IV. és V. fok hangnemébe.
- Felhívás-válasz gyakorlatok, esetleg hangnemi kitéréssel.
- Dallamfolytatásos és kiegészítéses improvizációs gyakorlatok.
- Visszhangjáték ritmusokkal, dallamokkal az osztály képességei szerint.
- Önálló rögtönzés: adott dallamhoz funkciós második szólam rögtönzése (énekelve, hangszeren, írásban).
- Megadott fél vagy egész periódushoz fél vagy egész periódus rögtönzése.
- Önálló frázisok, motívumok, témák rögtönzése, komponálása egyszerű adott periódus-vázakra.

Követelmények:

- Mintegy 10 afrikai vagy afro-amerikai népdal éneklése fejből.
- Mintegy 5 bluestéma éneklése fejből.
- Dallam- és ritmusírás a megfelelő zenei anyag szintjén.
- Lapról éneklés (rövidebb dalok, bluestémák stb.) frazírozással.
- A standard- és a blues-periódusok biztos felismerése.
- Zenei anyag lejegyzése felvételtől.
- Diktálás minden órán.
- Ismeretlen dallam néma áttekintése után, emlékezetből való újraéneklése.
- Vázlatos lejegyzés egyszeri hallás után, pontos lejegyzés négy-ötszöri hallás után, frazírozási jelekkel ellátva.
- Bonyolultabb ritmus leírása részekre tagoltan, többszöri hallás után, frazírozási jelekkel ellátva.
- Zenei szakkifejezések, az ismeretanyaghoz kapcsolódóan.

3. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc), vagy évi 33 óra (heti 1x45 perc)

Feladatkör:

- Minden órán rögtönözzenek a tanulók, énekelve, írásban.
- Ismerkedjen meg az eddigieknél bonyolultabb formájú és kidolgozású jazzdarabokkal és –szólókkal.
- Elemezzék az improvizáció harmóniai és ritmikai szerkezetét.
- Egyszerűbb, jazzes akkordfordítások bevezetése zongorán.
- Diatonikus skálagyakorlatok; rögtönzésgyakorlatok a dúr és a két moll skála modusaival.

A tanítás anyaga:

- Differenciáltabb ritmikai gyakorlatok.
- Az eddigieknél bonyolultabb formájú és kidolgozású jazzdarabok.
- Jazz-standardek.
- Hármes- és négyeshangzatok a diatonikus skálák fokain (a moll skálák fokai is).

Ismeretanyag, készségfejlesztés:**A formaérzék fejlesztése:**

- Formai elemzések; szimmetrikus és aszimmetrikus formák.
- Jellegzetes formák részletes elemzése.
- Speciális blues- és standardformák.

Ritmusérzék fejlesztése:

- Adott dallamhoz ritmuskomponálás vagy –rögtönzés.
- Többszólamú ritmusok játszása, függetlenítési gyakorlatok.
- Frazírozási gyakorlatok önállóan komponált ritmusokkal egy hangon.
- Ritmusdiktálás (pl. egy dallam vagy téma ritmusa) minden órán.

Hallásképzés (tonális és funkciós érzék fejlesztése):

- Egyszerűbb jazzakkordok éneklése, játszása, leírása.
- A diatonikus skálák fokaira épülő hármesok és négyesek, ezek éneklése, játszása, leírása.
- Egyszerű hangnemi kitérési témák éneklése.
- Skálák éneklése és írása többszöri hallás után.

Elméleti ismeretek:

- Dúr és moll hangsorok 7# és 7b előjegyzésig.
- A dúr, az összhangzatos és a melodikus moll fokaira épülő hármesok és négyesek.
- A jazz akkordfordítási technikájának alapjai.

Zenei olvasás:

- Könnyebb swing-gyakorlatok lapról olvasása.
- Három-négyzólamú akkordsorok olvasása hangzókkal.

Zenei írás:

- Egyszerű hangnemi kitérési témák írása.
- Kiegészítő gyakorlatok írásban, az osztály képzettségétől függően.

Többszólamúság, társas zenélés:

- Variatív improvizációs gyakorlatok egy adott témára vagy harmóniasorra.
- Visszhangjáték dallamokkal, adott harmóniasorra.

Követelmények:

- 12 ütemes bluestéma éneklése fejből, esetleg önálló basszus- vagy harmóniakísérettel.
- Dallam- és ritmusírás a megfelelő zenei anyag szintjén.
- Variatív improvizációs készség fejlesztése.
- 10-15 jazzdarab meghallgatása és formai elemzése.
- Ismeretlen téma vagy dallam lejegyzése, a hangnem, ütemnem és szerkezet megállapítása után.
- Lapról éneklés, az adott zenei anyag alapján.
- Zenei szakkifejezések, az ismeretanyaghoz kapcsolódóan.
- A jazzelmélet-órán tanult anyag feldolgozása a gyakorlatban.

4. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc), vagy évi 33 óra (heti 1x45 perc)

Feladatkör:

- Bonyolultabb, aszimmetrikus jazztémákkal és moduláló jazz-standardekkel való ismerkedés.
- A modern jazz néhány olyan sajátossága, amely eltér az eddigi évfolyamok anyagától.
- Blues-akkordsorok, kadenciális akkordsorok.
- A teljes négyeshangzat-készlet bevezetése.
- Alterált és kromatikus hangzatok, egyszerűbb alterált akkordok.
- Bonyolultabb jazzakkord-fordítások.
- A funkciós gondolkodás kiterjesztése: fő- és mellékfunkciók, a tengelyrendszer alapjai.
- Distancia-skálák és speciális skálamodellek bevezetése.

A tanítás anyaga:

- Bonyolultabb, esetleg moduláló jazz-standardek felvételről.
- A teljes négyeshangzat-készlet.
- Jazz-szextakkordok, összetett akkordok, ezek fordításai.
- A jazz gyakorlatában sűrűn előforduló alterációk és alterált hangzatok.
- Új skálák és skálamodellek.

Ismeretanyag, készségfejlesztés:

A formaérzék fejlesztése:

- Speciális formák elemzése és formai vázak szerkesztése.

A ritmusérzék fejlesztése:

- Többszólamú, szólamonként eltérő ritmusú motívumok ritmusának leírása.
- Egy külön kiemelt hangszer ritmusának leírása.
- Memóriafejlesztő ritmusképletek, visszhangjáték.

Hallásképzés (a tonális funkciós érzék fejlesztése)

- A teljes négyeshangzat-készlet éneklése, írása.
- A leggyakoribb alterált akkordok felismerése, éneklése, írása.
- Skálák éneklése és írása hallás után.
- Akkordfordítások meghallgatása, éneklése négy szólamban.
- Distancia-skálák és speciális skálamodellek meghallása, éneklése.
- Blues-akkordsorok éneklése négy szólamban.

Elméleti ismeretek:

- Új skálák és skálamodellek mind a 12 hangról.
- A jazz alapvető akkordállománya, fordítás-technikája.

Zenei írás:

- A tanult harmóniák és skálák írása.
- Standard-témák lejegyzése, funkciójelző basszussal.

Többszólamúság, társas zenélés:

- Improvizációs gyakorlatok egy adott, legalább 12 ütemes harmóniasorra, hangzókkal énekelve.
- Témakomponálás egy adott harmóniasorra. (közös értékelés)

- Legalább 12 ütemes ritmuskomponálás több szólamban.

Követelmények:

- 2-4 saját kompozíció; blues és standard jellegű téma adott harmóniasorra.
- Mintegy 10-15 standard téma, funkciói, funkciójelző hangjai, fejből.
- Dallam és ritmus komponálása, leírása, lapról olvasása a zenei anyagnak megfelelően.
- A tanuló biztosan ismerje fel a periódusokat és formai szerkezeteket.
- Improvizáljon hangzókkal énekelve adott blues-harmóniasorra.
- Tudjon leírni négy-ötzöri hallás után hangnemi kitéréses, legalább 12 ütemes témákat.
- Ismerje fel a jazz alap-akkordállományát, a hármas- és négyeshangzat készletet, a klasszikus fordításokat, az összes tanult skálát és játssza ezeket zongorán.

Jazzirodalom

I. A jazzirodalom-tanítás szakirányú feladatai

A jazzirodalom tanításának célja, hogy:

- Elsősorban a jazz, de általában a zene és más művészetek iránt érdeklődő, művelt embereket neveljen, akik tanulmányaik során képesé válnak további önművelésre, valamint a jazz aktív (öntevékeny) művelésére.
- Legyen lehetőségük alapfokú jazz műveltség megszerzésére azoknak is, akik nem tanultak hangszerrel, illetve egyéb elfoglaltságuk miatt csak kisebb intenzitással képesek hangszeres tanulmányokat folytatni.

A jazzirodalom tanításának szakirányú feladatai.

- A jazz iránti fogékonyság elmélyítése, a műfajjal kapcsolatos ismeretek bővítése.
- A jazz sajátos ritmikájának, intonációjának, dallami és harmóniai nyelvezetének, a nyugati zenekultúráétól sokban eltérő kifejezési eszközeinek bemutatása és megismertetése.
- Az afro-amerikai zene vázlatos történetének, a jazz kialakulásának és főbb stíluskorszakainak megismertetése.
- Az egyes korszakok kiemelkedő muzsikuszainak, s azok legjelentősebb felvételeinek bemutatása, kitekintéssel az adott kor zenéjének és más művészeinek főbb tendenciáira.
- Folyamatosan hívja fel a figyelmet a jazz és a klasszikus zene közötti analógiákra, illetve a jelentős tendenciáira.

Neveljen az értékes zene szeretetére, ösztönözze a növendékeket.

- Jazzkoncertek és egyéb nívós hangversenyek rendszeres látogatására,
- A rádió és a televízió ilyen jellegű műsorainak meghallgatására,
- Az értékes hangfelvételek és videofelvételek gyűjtésére és rendszeres meghallgatására,
- A műfajjal kapcsolatos jelentősebb könyvek, tanulmányok, szaklapok rendszeres olvasására.

Alakítson ki szilárd értékrendet a növendékben, melynek segítségével a későbbiekben mind a jazzben, mind a zene egyéb műfajaiban biztosan tájékozódni tud. Tegye nyitottá és érdeklődővé a növendéket minden újdonság iránt, mellyel a jazzben, a kortárs zenében és más művészetekben találkozik.

Fejlessze a növendékek esztétikai érzékét és érzelmi fogékonyságát.

II. Követelmények a jazzoktatási program elvégzése után

A növendék:

- Ismerje az afro-amerikai zene főbb formáit, a jazz kialakulásának folyamatát,
- Legyen áttekintése a jazz történetéről, ismerje a főbb stíluskorszakokat, azok jelentősebb együtteseit és szólistáit,
- Ismerje fel az órákon bemutatott és elemzett felvételeket, legyen tisztában ezek főbb stílusjegyeivel,
- Ismerje a jazz dallami, harmóniai, ritmikái, formai alapelemeit és sajátosságait, legyen fogalma ezeknek a jazz fejlődés-folyamatában bekövetkezett változásairól,

- Ismerje az improvizatív jazz és a kompozíciós zene közötti eltéréseket, illetve hasonlóságokat,
- Legyen áttekintése a jazzben és a zene műveiben végbemenő folyamatokról különös tekintettel a kortárs zenére,
- Legyen áttekintése az európai jazzről, ismerje a magyar jazz történetét, jelenlegi helyzetét, ismerje a jelentős magyar együttesek és szólisták felvételeit.

III. Tananyag

1. évfolyam

évi 33 óra (heti 1x45 perc)

A tanítás anyaga:

- Afro-amerikai kultúra, afro-amerikai zene. Munkadalok, balladák, vallásos zenei formák, folklór-bluesok. Esetleg összehasonlításképpen néhány afrikai néger folklór-felvétel bemutatása.
- Ragtime
- A blues kialakulása, country blues
- Archaikus jazz, New Orleans története. Indulózene – fúvós együttesek.
- A blues további fejlődése, hatása a jazz későbbi stílusaira – rhythm & blues, soul, funk, rap.
- Joe King Oliver, Jelly Roll Morton és Louis Armstrong. (Armstrong pályája 1928-ig)
- Chicagói jazz – dixieland.
- Átmenet a swingkorszakba, a fúvóskórusok megjelenése.
- Korai néger big band jazz – Fletcher Henderson.
- A harmincas évek néger big bandjei.
- Fehér swingzene – Tommy Dorsey, Benny Goodman.
- Duke Ellington munkássága.
- Kansas City Jazz – Count Basie, Lester Young.
- A korszak kiemelkedő szólistái és kisegyütteseik – Art Tatum, Lionel Hampton, Coleman Hawkins, Billie Holiday, Benny Goodman (kisegyütteseik) Lester Young (modern törekvések)
- Progresszív jazz; új irányzatok a nagyzenekari jazzben – Stan Kenton.
- A bebop stílus – Charlie Parker, Dizzy Gillespie

Követelmények:

- A tanévben bemutatott zenei illusztrációk felismerése, ezek elemzése, a fontosabb stílusjegyek kiemelése.
- A tanult stílusok korszakok – archaikus jazz, New Orleans-i jazz, chicagói jazz, korai swingstílus, big band jazz a swingkorszakban, kisegyüttesek a swingkorszakban, a modern jazz kezdete: progresszív jazz, bebop – irányzatok és zenei formák ismerete. A híres együttesekkel és szólistákkal kapcsolatos néhány igen fontos adat ismerete.

2. évfolyam

évi 33 óra (heti 1x45 perc)

A tanítás anyaga:

- Cool jazz – Lennie Tristano, Lee Konitz, Miles Davis 1949-50, Gerry Mulligan
- West coast jazz,
- Az ötvenes évek improvizációs és formai jelenségei: Dave Brubeck, Thelonious
- Hard bop – Art Blakey, Horace Silver, Max Roach
- Miles Davis 1955-69
- John Coltrane 1965-ig, Eric Dolphy
- Charlie Mingus
- Avantgarde jazz: Ornette Coleman, Cecil Taylor, John Coltrane (1965-67), Albert Ayler, Art Ensemble of Chicago, Sam Rivers
- Elektronikus jazz, jazz-rock fusion: Miles Davis, Weather Report, Herbie Hancock, Chick Corea.
- Klasszikus törekvések: Keith Jarrett, Chick Corea, Herbie Hancock,
- Európai jazz: Jan Garbarek, John Surman, Eberhard Weber, Albert Mangelsdorff, Zbigniew Namysłowski st..

Követelmények:

- Lásd az 1. évfolyam „Követelmények” c. részét.

IV. Felhasználható irodalom

- Gonda János: Jazz – Történet, elmélet, gyakorlat
- Pernye András: A jazz
- Duke Ellington: Mindenem a muzsika
- Gonda János. Mi a jazz?
- Simon Géza Gábor: Magyar jazzlemezek
- Turi Gábor: Azt mondom: jazz

Hanghordozó anyag:

A tárgy tanításához szükséges zenei anyag fokozatosan gyűjthető össze, hanglemezek és lemezsorozatok beszerzése, rádióműsorok átírása. Két sorozatra külön is felhívjuk a figyelmet, mert jazzoktatási szempontból mindkettő rendkívül hasznos:

1. The Smithsonian Collection of Classic Jazz (külön melléklettel, a lemezeken szereplő felvételek elemzésével – Smithoian Institution, Washington D.C.)
2. Gonda János: a populáris zene antológiája

Zenekari gyakorlat

I. A Jazz-zenekari gyakorlat szakirányú feladatai

Nyújtson lehetőséget a növendékeknek:

- A közös játékra, a jazz lényegét jelentő, belső kötöttségeken és rendezőelveken nyugvó közös rögtönzésre
- Más hangszerek megismerésére, ezek zenekari szerepköreinek megtapasztalására
- A „zenekari hallás”, a muzsikus társakra való figyelés kialakítására, a többirányú figyelem képességének fejlesztésére,
- A combo-játék belső megismerésére (ritmus-szekció, szolisztikus rögtönzés, a jazz standardek és más jazzdarabok kisegyüttesbeli feldolgozás- és előadásmódja, a combo-hangszerelés alapjai stb.)
- Az együttes játék problémáinak megismerésére (a leírt szólamok azonos frazeálással való megszólaltatása, intonációs eltérések áthidalása stb.)
- Az „élő” vagyis nem music minus one típusú zenekari kíséret megtapasztalására, a szolisztikus rögtönzés ilyen jellegű kísérettel való gyakorlására.

A fentiek lehetőséget nyújtanak az arra alkalmas növendékeknek, hogy később professzionális együttesekben játszassanak.

II. Követelmények a jazzoktatási program elvégzése után

A növendék:

- Ismerje meg a leggyakoribb jazz-hangszerek jellegzetességeit, a combo-játékban betöltött szerepköreit,
- Ismerje meg és tudatosítsa a combo-játék alapelveit, a ritmus-szekció működését, a szólisták feladatait,
- Legyen tisztában a jazz kiszzenekari formációival, az alapvető játékmódokkal,
- Rendelkezzen a combo-játékhoz szükséges hangszeres tudással, improvizációs technikával, tempó-érzéssel, stílusismerettel, beilleszkedési képességgel,
- Rendelkezzen megfelelő lapról olvasási készséggel,
- Legyen képes leírt szólamát helyes tempóban, stílusban, megfelelő frazeálással és dinamikával eljátszani (vonatkozik ez a combo-játékra is, de elsősorban a nagyzenekari játékra, ha az intézményben esetleg big band működne),
- Rendelkezzen megfelelő koncentrációképességgel, tudjon egyidejűleg figyelni a saját és muzsikustársainak játékára.

III. Tananyag

A zenekari gyakorlat két részből áll: combo- és big band játék. Az alábbi zenekari gyakorlat tanterv a combo-játékkal foglalkozik. Részben azért, mert a kisegyüttesek szerepe, jelentősége a jazz mai gyakorlatában jóval nagyobb, mint a big bandeké, másrészt mert kiszzenekari gyakorlatnak minden jazz tanszakon kell lennie: ez a hangszeres főtárgyra „folytatása” és próbája a kollektív kamaramuzsikálás keretei között. Ilyenfajta kamaramuzsikálás azokban az iskolákban is létrehozható, amelyekben nem működik teljes jazz tanszak, hanem csak egy-két hangszeres szak. A legfontosabb az együttes muzsikálás, az

alkalmazkodás, a másakra való figyelés elsajátítása; egyáltalán nem baj, ha nem hozhatók létre „szabályos” combo-formációk. Big band csak azokban az iskolákban alakulhat, amelyekben megfelelő számú fúvós növendék áll rendelkezésre. A big bandet – amennyiben létrejön – megfelelő gyakorlattal rendelkező tanárnak kell vezetnie: az ő feladata a kórusgyakorlatok, szekciópróbák megszervezése, a szólamok betanítása – eleget téve az intonációs, frazírozási és ritmikai követelményeknek -, a hangszerelések elkészítése, illetve beszerzése, a szólamok kiírása, a nagyzenekari próbák irányítása (betanítás, vezénylés), valamint a big band stílusának kialakítása. Mindehhez a munkához a tanterv sok segítséget nyújthat, de hangsúlyozni kell, hogy rendkívül fáradtságos, sok utánajárással és szervezőmunkával járó feladat ez, amely emellett jelentős zenei szakértelmet is követel a vezető tanártól.

A kizsenekari gyakorlaton az irányító tanárnak kép alapvető szempontot kell figyelembe vennie: nem szabad az együtteseket, a kisebb hangszeres társulásokat szabadjárá engednie és hagyni, hogy azt játsszanak, amit akarnak, de ugyanolyan hiba teljesen megkötni a növendékek kezét, túlságos szigorú tanmenetet kialakítani és azt betartani. Hiszen éppen ez az a tárgy, amely a tanuló saját fantáziájának, zenei elképzeléseinek kibontakoztatásán alapul. A növendékeknek tehát egyidejűleg kell megérezniük és megtanulniuk, melyek a szigorú kötöttségek a jazzben, amelyben egészében véve rendkívüli szabadság uralkodik. Az együttes muzsikálás kezdetén azonban mindenképpen a tanár magyarázó és irányító tevékenysége a döntő, hiszen a tanuló jóformán nem is tudja, hogyan kezdje a közös játékot. A későbbiekben sem hanyagolhatók el a különböző harmóniai, ritmizálási, frazírozási gyakorlatok, sokfajta szerkesztési elven alapuló rögtönzésgyakorlatok.

A combo-gyakorlaton folyó munka a következő részekre tagolódik:

a) az egyes hangszer szerepe a ritmusszekcióban, illetve a combóban.

b) a ritmusszekció funkciója a combóban.

c) improvizációs gyakorlatok:

- kadenciális rögtönzésgyakorlatok
- a blues funkciós vázára épülő rögtönzésgyakorlatok
- szekvenciális, kromatikus, alterált patterngyakorlatok,
- különböző blues-periódusokban való rögtönzésgyakorlatok,
- lüktetés-, tempo- és metrumgyakorlatok,
- poliritmikus és polimetrikus gyakorlatok,
- stílusgyakorlatok

d) speciális hangszerpárosítások, részben a rendelkezésre álló növendékek beosztási lehetőségei miatt, részben pedagógiai céllal: ily módon kiemelhetők a zenekari játék bizonyos elemei. Ha társas zenélés nem oldható meg, a zenekari játék kezdeti gyakorlása a dobosok kivételével egyénileg is megoldható „music mimónus one” típusú kiadványok kotta- és hangzó-anyagainak felhasználásával. Kezdők esetében a tananyaghoz kapcsolódóan Jamey Aebersold sorozatából először a „II – V – I Progressions” és a „Nothing but Blues” c. kötet javasolt, később a tanár megítélése szerint más, jazz-standardeket tartalmazó kötet is használható. Ez az anyag később az improvizáció gyakorlására is igen alkalmas.

e) jazz-standardek játéka, közös elemzése, horizontálása, előadása.

f) modern jazzkompozíciók – esetleg leírt arrangement-ok alapján való – előadása

g) a növendékek – a zenekari tagok – saját kompozícióinak, kisebb hangszereléseinek elemzése, kipróbálása és előadása.

h) jam session jellegű játék.

3. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

A kisenekari gyakorlat legfontosabb célkitűzései a 3., vagyis a kezdő évfolyamban a következők: az egymásra figyelés, a pontos tempótartás és a közös swingérzet kialakítása; a jazzjáték leggyakoribb elemeinek a megismerése.

Így mindenekelőtt a VI-II-V-I fokokból állandó diatonikus kadencia négy- és nyolcütemes periódusokban való begyakorlása valamennyi hangnemben; a 12 ütemes blues formai, harmóniai és dallami ismerete; a leggyakoribb jazztempók (elsősorban a medium swingtempó) és néhány jellegzetes jazzritmus begyakorlása. Az alapos előkészület érdekében igen ajánlatos a munkát hangszerpárok kialakításával kezdeni, például zongora-dob, gitár-dob. Hasznosnak látszik – bár távolról sem kötelező – a hangszerpárok év közben való váltogatása, egyszer vagy kétszer. Az év második felében már a hagyományos trió-formáció is szóba jöhet.

A tanítás anyaga:

- **Zongora:**

1. Olyan diatonikus kadenciában, amelyben a fokok (VI-II-V-I) kétütemenként váltakoznak, 4/4-ben fél, majd negyed mozgásban a négyeshangzatok fordításai gyakorlandók mindkét kézzel. A jobb kéz akkordjátéka esetén a bal kéz az ütem első és harmadik negyedére alap-kvinteket játszik, amely később harmóniabontásos basszusmenetté alakulhat át. Jobbkezes harmóniabontás esetén negyedes, nyolcados, majd nyolcadtriolás mozgásforma ajánlható (maga a bontás több oktávon át etűdszerűen történik). A gyakorlat C-dúrból kiindulva keresztés és bés irányba haladva végzendő. A 12 ütemes blues legegyszerűbb fajtájának (I-I-I-I-IV-IV-I-I-V-V-I-I) gyakorlása: bal kézzel szeptimakkord-kíséret, a jobbal harmóniabontás, illetve a ballal basszusmenet és a jobbal akkordfordítás játszandó.
2. Az 12 ütemes blues gyakoribb fajtáinak megismerése és gyakorlása. Javasolt az a blues-harmóniamenet, amelybe a hetedik ütemtől a fent említett kadencia kerül (I-IV-I-I-IV-IV-I-VI-II-V-I-V). Ezt a bal kéz modernebb akkordfordításos kísérete egészíti ki. A blueshangok használata. Egyszerű improvizáció pentaton hangsorral, (főképp lá- és dó-sorral), majd négyeshangzat-bontásokkal, amelyek blueshangokká bővülnek ki. A gyakorlat előbb F-, majd B-, Ezs-, C- és G-dúrban végzendő.
3. A VI-II-V-I kadencia diatonikus és alterált változatainak egyszerű horizontációjá. A skálák különböző mozgásformákban gyakorlandók. (1d.1.) Később a skálák akkordbontásokkal kombinálhatók. Ezután egyszerű improvizációs frázisok keresése, lejegyzése, gyakorlása, memorizálása és transzponálása következik. A szóban forgó rögtönzésgyakorlat keretein belül az alapvető jazztempók (medium swing, 8/8, afro-cuban tempó, 3/4 és medium 6/8) is gyakorolhatók.
Blues horizontáció. A blues skálagyakorlatok önálló improvizációs frázisok kereséséhez kell, hogy vezessenek. Néhány alapvető jazzritmus gyakorlása nyolcados és triolás felfogásban. A bal kéz walking bass meneteket, a jobb pedig swinges ritmizálású harmónaikíséretet játszik. Bluesharmóniak felrakása bal, illetve két kézre. A 12/8-os blues bevezetése. Néhány gyakori bluestéma (Bags Groove, Bluesology stb.) játéka több hangnemben, rögtönzéssel. A blues-periódus meghatározott helyén két- vagy négyütemes stop time-gyakorlat, előbb leírt ritmussal, majd szabadon.

- **Dob:**

1. A négy-, illetve nyolcütemes kadencia (lásd Zongora/1.) kísérete 4/4-ben. Először a jobb kéz a negyedekeket a lengő cinen játssza, a bal láb pedig a második és negyedik negyedre hoz ütést. Alapvető követelmény a pontos tempótartás és a cín érzékeny megütése. Minden új periódus első negyedét nagydob beütéssel kell jelezni. Később a bal kéz triolás érzetű swingkíséretet játszik. Az egy-hármas kíséret verővel játszandó a lábcinen. Bal kézzel a második vagy negyedik negyed hangsúlyozandó. A triolás felütés bal kézzel és nagydobbal egyaránt gyakorlandó.
2. A 12 ütemes bluesperiódus gyakorlása és beidegzése. Ennek kísérete Dob/1-ben leírt kíséresi formák variációival történik. A periódus kezdetének jelzése. A ritmusszekció többi hangszerének előírt ritmusgyakorlatait unisono kísérettel kell kiegészíteni.
3. Az ismert kadenciára improvizáló másik két hangszer (zongora, gitár) mozgásformáinak megfelelő kísérete a bal kéz ritmusvariációival, esetleg írásban is kidolgozva. Mindez swingkísérettel egészül ki. Késleltetett és előlegezett jazzritmusok unisono gyakorlása. A kadencia gyakorlása különböző jazztempókban és metrumokban. (ld. Zongora/3.). Különös figyelem fordítandó a cinkíséretre.

- **Gitár:**

1. A diatonikus kadencia (ld. Zongora/1) szeptimakkord-kísérete, megfordításokkal, az ütem második és negyedik negyedére. Később mind a négy negyedre. Harmóniabontások negyedes, nyolcados és nyolcad-triolás mozgásformákban, etűdszerűen, két oktávon át, fel és le. A felütés gyakorlása. C-dúrtól fokozatosan haladva 6#, 6 b előjegyzésig. Egyszerű 12 ütemes blues (ld. Zongora/1) 4/4-es kísérete. Harmóniabontás a fentiek kombinációival
2. A 12 ütemes blues különböző típusai (ld. Zongora/2). Blueshangok, bluesfrázisok kikeresése, lejegyzése, memorizálása, gyakorlása pentaton sorokkal, majd négyeshangzatokban, blueshangok kiegészítésével. Akkordkíséret ritmusriffekkel. A fentiek F-, B-, ESZ-, C- és G-dúrban gyakorlandók. Kadencia alterált harmóniákkal, jazzes felrakásban. Nóna-akkordok alkalmazása, akkordban és bontásokban.
3. Skálahorizontáció a VI-II-V-I kadenciára. A skálák a Gitár/1. pontban leírt mozgásformákban gyakorlandók. Akkordkíséret jazzakkordokkal. Harmóniabontás és skálakombinációi. Egyszerű rögtönzés. A Zongora/3. pontban szereplő jazztempók és metrumok gyakorlása, kísérete. Blues-harmónizációk és horizontálás, csak dúr bluesokkal. Triolás lüktetésű swingkíséret, triolás ritmusgyakorlatok. 12/8-os blues. Egyszerű bluestémák játéka, rögtönzéssel. Stop time-gyakorlatok a Zongora/3. szerint.

A tanév végi beszámoló anyaga:

- A tanév során kialakult hangszerpárok egy bluest adnak elő meghatározott feladatokkal (harmónia, metrum, tempó, skálahorizontáció, stop time stb., a tanterv szempontjai szerint.)
- Két-három rögtönzésgyakorlat bemutatása, meghatározott feladatok szerint; a rendezőelvet a tanár határozza meg.

4. évfolyam

évi 66 óra (heti 2x45 perc)

Az együttesek beosztása:

A III. évfolyam zenekari anyagának elvégzésével a tanulók elsajátították az együttes játék alapjait. Ezért ebben az évfolyamban a növendékek kisegyütteseket alakíthatnak.

A zongora vagy a gitár legfontosabb feladata ezen a fokon a téma és az improvizáció ritmikus, harmonikus kíséréte. Az egyéni kéréseket – partnerválasztás, hangszer-összeállítás stb. – a lehetőség szerint figyelembe kell venni, különösen az év második felében. Támogatni kell a szorgalmasan gyakorló, fejlődőképes együtteseket, az állandó problémákkal küszködő együttesek összeállítását meg kell változtatni.

A tanítás anyaga:

Az előző évfolyam anyagának átisméltése, a duókban tanult jazzelemek összehangolása. A VI-II-V-I kadencia diatonikus és alterált változatainak gyakorlása, nóna-akkordok használatával. A rögtönzésekben külön is gyakorlandó a kíséret és a szólójáték. A harmonikus hangszerek játékában a hangsúly az akkordmegfordításokon, akkordfelrakásokon, a fordítások kötésén van. A b10, 76, 69, +5 és b5 akkordok alkalmazása. Az improvizációkban törekedni kell a harmóniák jellegzetes „érzékeny” hangjainak (többnyire az alterált hangoknak) a kiemelésére. Stop time-gyakorlatok valamennyi hangszerrel. Harmóniai behelyettesítések, például a bIII, bII fokok alkalmazásával. 12 ütemes bluestémák improvizációval. Kíséresi gyakorlatok. Bluestintonáció, bluesharmóniák csiszolása. Periódusgyakorlatok. 12 ütemes stop time. Négyezés a dobbal; négyütemes bevezetés-, illetve break-gyakorlatok valamennyi hangszeren. Később: moll blues-séma, harmónialehetőségek, moll blues-horizontáció; moll bluestémák tanulása.

Néhány kötelező standard megtanulása. Lehetőleg swinges tempójú, swinges improvizálásra alkalmas darabok játszandók, amelyekben az eddig tanult kadenciális fordulatok dominálnak. (Például: Blue Moon, All the Things You Are, Satin Doll, Lullaby of Birdland stb.) Ezeknek a daraboknak a témáit ritmizált formában, kottából kell elsajátítani, figyelve a frazírozási kérdésekre. Unisono gyakorlatok. Horizontáció után szabadabb jazzimprovizáció: zenei gondolatok ad hoc megformálás, belső kötöttségek alapján. A tudatos rögtönzés (motivikus építkezés, a motívumok kapcsolása) és a formaérezék fejlesztése.

A tanév második felében a latin ritmusok is gyakorolhatók. Ajánlatos egy közismert bossa nova megtanulása, meghangszerelt ritmikával. A dobosok többféle kíséret-formát tanuljanak meg; szükséges a rendszeres seprűjáték gyakorlása is. Ajánlható egy nyolcados lüktetésű darab megtanulása (például Miles Davis: E.S.P. Blues; Herbie Hancock: Maden Voyage vagy Cantalupe Island) egy A-A-B-A formájú ballada elsajátítása; előadási problémák, dinamikai lehetőségek a ballada-játékban. Double time és ballada. Az érettebb együttesek külön foglalkozhatnak a modern jazz főbb irányzatainak (bebop, cool, west coast, modális jazz, free, avantgarde, modern bop, jazz-rock stb.) stílusjegyeivel: megtanulhatnak egy kompozíciót a fentiekben felsorolt stílusok egyikében. (pl. bebop téma, lehetőség szerint eredeti beállításban, ritmusban, frazírozással, utána stílusos improvizáció, esetleg egy leírt Parker- vagy Gillespie-szóló vagy szólórészlet beépítésével) Szóba jöhet az év vége felé az együttesek saját kompozícióinak előadása is; ez esetben azonban pontos lejegyzést, hangszerelést kell megkövetelni. A választott darabok között különböző stílusú, tempójú darabok szerepeljenek, közöttük ballada is.

A tanév végi beszámoló anyaga:

- A vizsgán a jazz hangszeres főtárgy tanárai is legyenek jelen.
- Egy ritmikai és egy harmonikus-improvizatív feladat az év tananyagában szereplő rögtönzésgyakorlatok közül.
- Egy kadenciális és egy blues-gyakorlat, esetleg moll blues-gyakorlat.
- A tanult standardek közül egy darab bemutatása, meghatározott feladatok szerint.
- Két-három különböző stílusú és tempójú standard bemutatása, pontos beállítás, esetleg kidolgozott hangszerelések alapján.
- A legjobb együttesek egy modern, esetleg saját kompozíciót is bemutathatnak.

IV. Felhasználható irodalom

- A zenekari gyakorlat tanára által kidolgozott rögtönzésgyakorlatok; kadenciális és blues-gyakorlatok
- Kiszenekari arrangement-ok
- Hivatásos magyar jazz combók arrangement-jainak felhasználása, a combók engedélye esetén
- A tanszak növendékei által készített egyszerűbb hangszerelések, zenekari beállítások.

Külföldi anyag:

- Jamey Aebersold: A New Approach to Jazz Improvisation I-III. (haladók a későbbi köteteket is használhatják)

IV. Záró rendelkezések

A Mikrofon zenei Alapfokú Művészeti Iskola Módosított Pedagógiai Programja **2015-2020 közötti tanévekre** érvényes.

A hatályba lépés napja: **2015. szeptember 1.**

A hatályba lépéssel egyidejűleg érvényét veszti az iskola előző pedagógiai programja.

A következő felülvizsgálat tervezett időpontja: **2020.**

Törvényi változások, ill. az iskolában történő változások esetén az adott tanévben felülvizsgálandó és módosítandó a program.

A pedagógiai program **végrehajtásának belső értékelése** a nevelőtestületi értekezleteken történik.

Az iskola pedagógiai programjának **nyilvánosságra hozatala:**

- tanítási helyenként 1-1 hiteles példány a vezetők irodájában
- az iskola weblapján
- a szaktanárok saját területükön szóban ismertetik a növendékeknek, szülőknek

Záradék:

A Mikrofon Zenei Alapfokú Művészeti Iskola Pedagógiai Programjának módosítása előtt az iskola Diákközössége (DK) véleményezési jogkörét érvényesítette.

(Sz.: 1-1/2015, 2015. szeptember 1.)

A Mikrofon Zenei Alapfokú Művészeti Iskola Szülői Közössége (SZK) az iskola Pedagógiai Programjának módosításának elfogadása előtt a program tartalmát megismerte, véleményezte és elfogadásra javasolja.

(SZK-2015/3, 2015. szeptember 1.)

A Mikrofon Zenei Alapfokú Művészeti Iskola Pedagógiai Programjának módosítását az iskola nevelőtestülete elfogadta.

(Sz: 28-2/2015, 2015. szeptember 2.)

A Music-Light Nonprofit Kft képviselőjében a Mikrofon Zenei Alapfokú Művészeti Iskola Pedagógiai Programjának módosítását a fenntartó jóváhagyta.

(H.sz.: 2015-3/17, 2015. szeptember 3.)